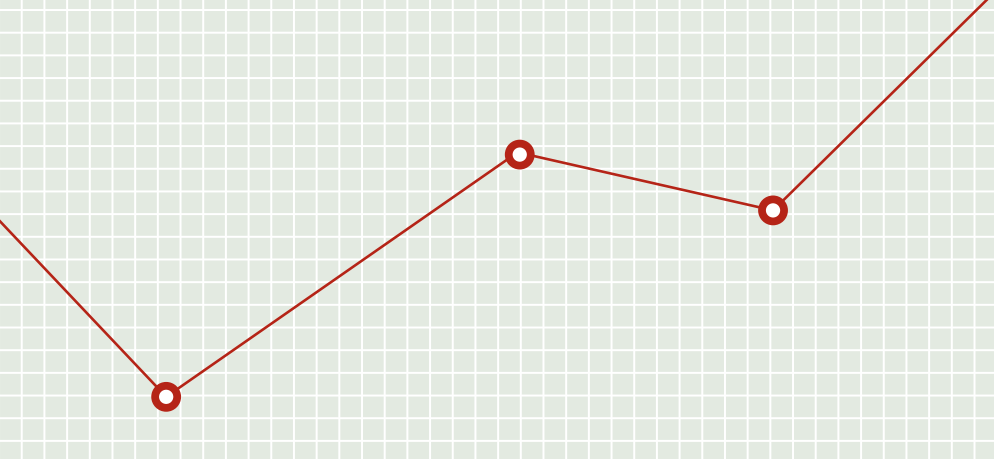

בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ
דין וחשבון שנתי 2009

ANNUAL REPORT 2009 ANNUAL REPORT 2009 ANNUAL REPORT 2009 ANNUAL

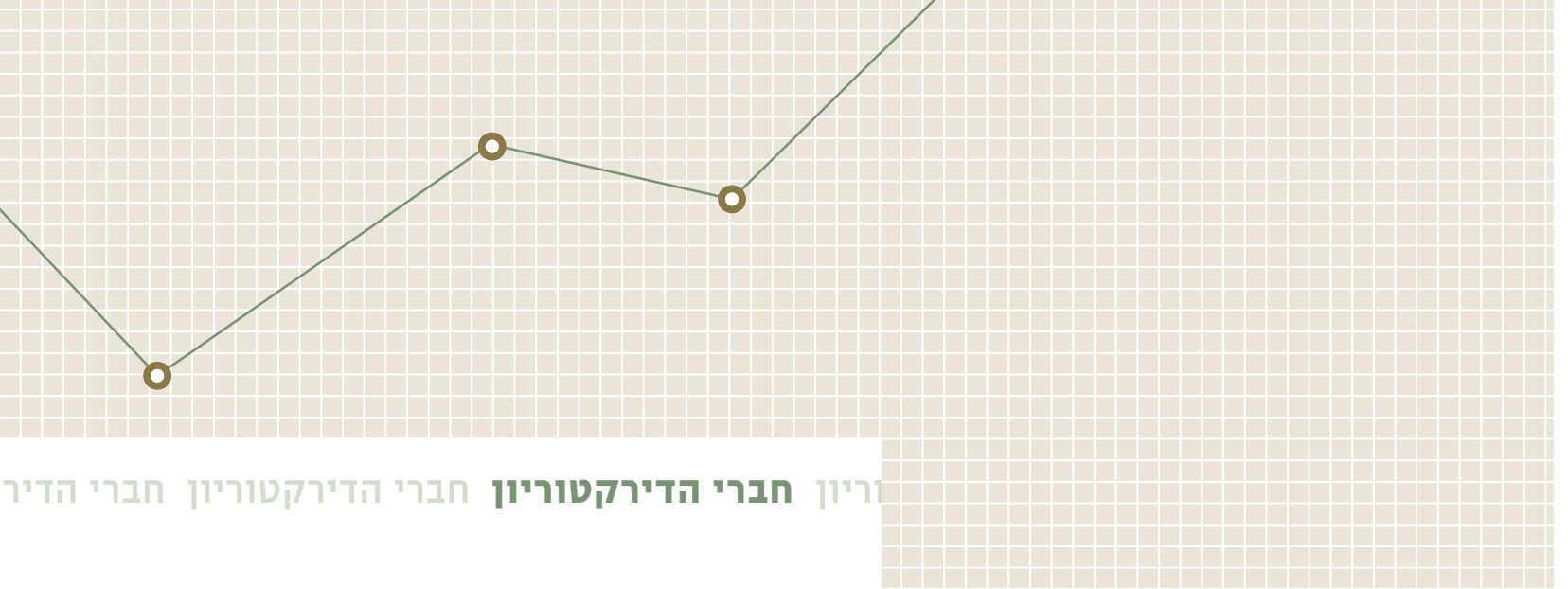

בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ
דין וחשבון שנתי 2009

ם תוכן עניינים תוכן עניינים תוכן עניינים

5	חברי הדירקטוריון
7	חברי ההנהלה הבכירה
9	דוח הדירקטוריון לאסיפה הכללית של בעלי המניות
167	נתונים כספיים עיקריים
169	סקירת ההנהלה על מצבו העסקי של הבנק ותוצאות פעולותיו
185	הצהרות המנכ"ל והחשבונאי הראשי
187	דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דוח כספי
189	דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2009

דירקטוריון חברי הדירקטוריון חברי הדירקטוריון חברי הדירקטוריון

ד"ר יוסי בכר
יו"ר דירקטוריון הבנק

אבי אקשטיין (*)

לאה בנאי (*)

נחום הדסי

אייל הירדני (*)

נעם הנגבי

שושנה וינשל

אלי חוטר

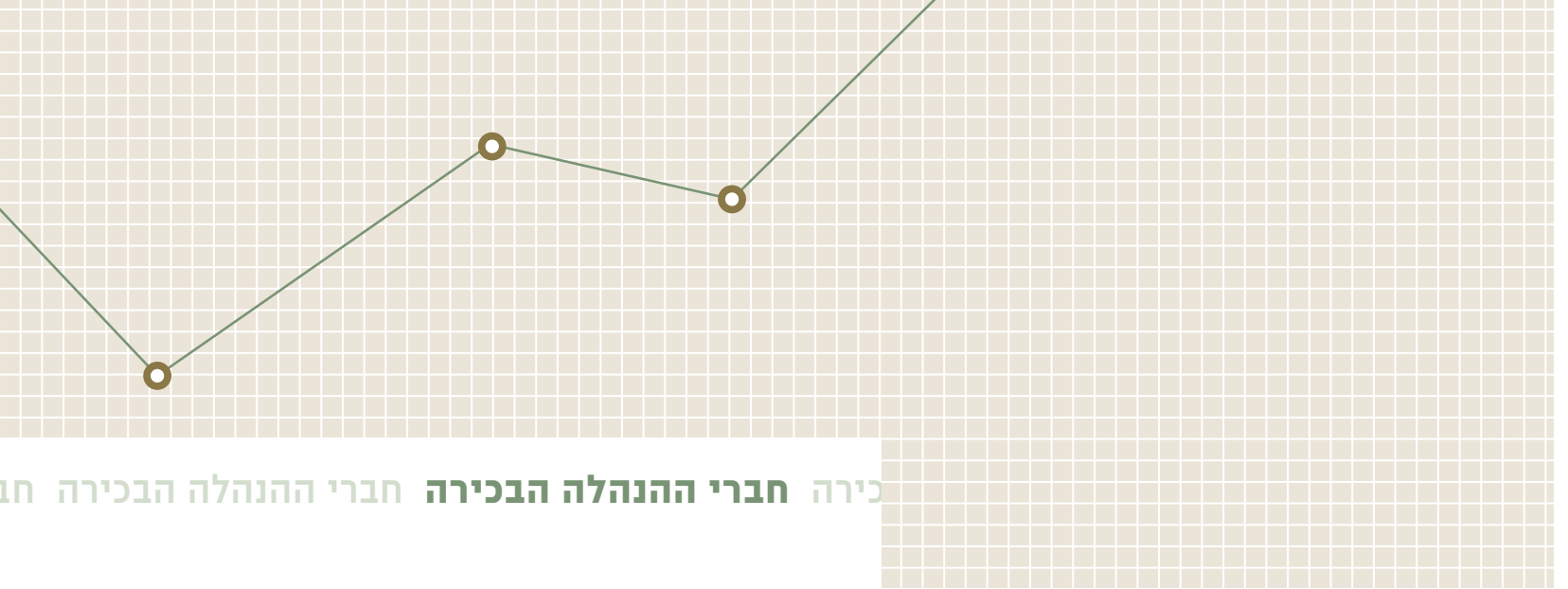
ריאד חורי

נחום לנגנטל (*)

שמואל מסנברג (*)

אהוד נחתומי (*)

(*) דירקטור חיצוני

כירה חברי ההנהלה הבכירה

המנהל הכללי

יעקב טונבאום

מנהלי בכירים

רם הרמלך – משנה למנכ"ל
מנהל החטיבה העסקית

אבי רישפן – סמנכ"ל בכיר
חשב הבנק

ישראל ארליך – סמנכ"ל
מנהל החטיבה לבנקאות קמעונאית

אלון בירון – סמנכ"ל
מנהל החטיבה לאסטרטגיה ופיננסים
ומנהל הסיכונים

ציון בקר – סמנכ"ל
מנהל החטיבה לנכסי לקוחות

עדו שבח – סמנכ"ל
מנהל חטיבת משאבי אנוש ומינהל

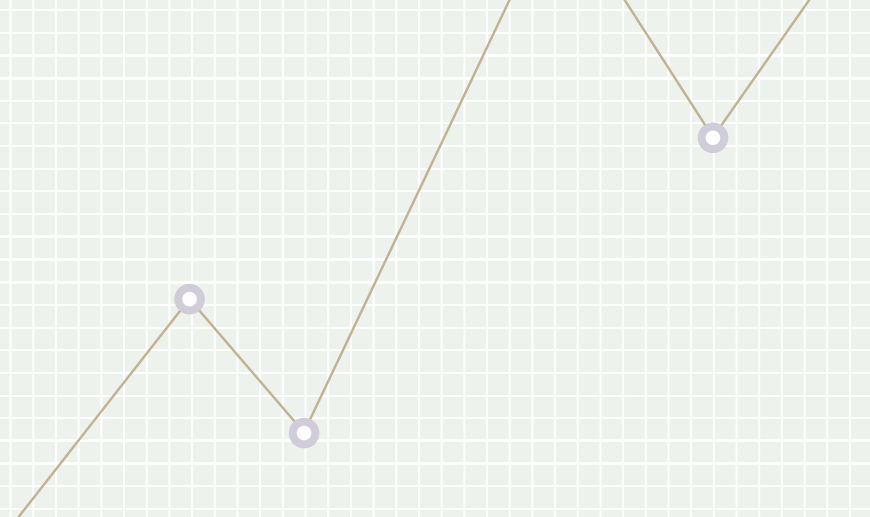
צבי שובל – סמנכ"ל
מנהל אגף תפעול ומידע

אורית אליאש – עוזר למנכ"ל
היועצת המשפטית ראשית

רחל אילן – עוזר בכיר למנכ"ל
מזכיר הבנק

גלעד אליגון
המבקר הפנימי הראשי

יוסף תם – עוזר למנכ"ל
קצין ציות ואחראי למילוי
חובות על פי החוק לאיסור
הלבנת הון ואיסור מימון טרור

תכנית דוח הדירקטוריון לאסיפה הכללית של בעלי המניות דוח הדירק

9	התפתחויות כלכליות בשנת 2009
14	תאור עסקי הבנק
20	התוצאות העסקיות של הבנק
22	התפתחות ההכנסות וההוצאות
26	מצב האמצעים ההוניים
27	התפתחויות בנכסים ובהתחייבויות
31	תאור עסקי הבנק בחתך מגזרי פעילות
67	מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים
72	מצב הנזילות ומדיניות גיוס המקורות
75	החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם
113	באזל 2
127	פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים
132	שינויים במערכת המחשב המרכזית
132	פעילות בשוק ההון ובשרותים פיננסיים
133	הרפורמה בשוק ההון
134	מבנה ארגוני ומשאבי אנוש
139	המבקר הפנימי
142	שכר רואי החשבון המבקרים
142	חברות מוחזקות עיקריות
144	חקיקה והסדרים הנוגעים למערכת הבנקאית
146	גילוי בדבר תהליך אישור הדוחות הכספיים
148	עניינים אחרים
155	בקורות ונהלים לגבי דווח כספי
158	שכר נושאי משרה בכירה
161	הדירקטוריון וההנהלה

דוח הדירקטוריון לאסיפה הכללית של בעלי המניות

דירקטוריון הבנק מתכבד להגיש לאסיפה הכללית של בעלי המניות, דוח המתייחס למצבו העסקי של הבנק ותוצאות פעולותיו בשנת 2009. דוח זה מוגש בנוסף לדוחות הכספיים המבוקרים ליום 31 בדצמבר 2009 ולסקירת ההנהלה לאותו תאריך.

הנתונים המוצגים בדוח מתייחסים לנתונים מאוחדים ומוצגים ב"סכומים מדווחים" (ראה באור 1ב' בדוחות הכספיים).

1. התפתחויות כלכליות בשנת 2009

מרבית האינדיקטורים הכלכליים בסוף שנת 2009 - מצביעים על המשך ההתאוששות בפעילות העסקית במשק, שהחלה במחצית השניה של שנת 2009, ותחילת מגמה של צמיחה - לאחר תקופת האטה שהחלה בשלהי שנת 2008 וגלשה לתחילת שנת 2009, ולוותר בסממנים של משבר כלכלי (סקירה מפורטת של המשבר הכלכלי בעולם והשלכותיו כלולה בפרק 10 א' להלן).

תוצר מקומי גולמי - על פי אומדנים מוקדמים שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עלה התוצר המקומי הגולמי בשנת 2009 בשיעור של 0.5% בהמשך לעליות בשיעורים שנתיים העולים על 4% - שנרשמו בכל אחת משלוש השנים הקודמות. על פי נתונים מנוכי עונתיות ירד התוצר המקומי הגולמי בשיעור של 1.6%, בחישוב שנתי, במחצית הראשונה של השנה, אך בעקבות השיפור בפעילות במשק במחצית השניה של השנה, נרשמה עליה בשיעור של 2.9% בנתון זה במחצית השניה של שנת 2009.

התוצר המקומי הגולמי לנפש (המנכה משיעור הצמיחה את שיעור הגידול באוכלוסיה), ירד בשנת 2009 בשיעור של 1.3%, לעומת עלייה בשיעור של 2.2% שנרשמה בשנת 2008.

המדד המשולב לבחינת מצב המשק עלה בשנת 2009 בשיעור של 3.0%, לעומת עליה בשיעור של 0.8% בלבד שנרשמה בשנת 2008. השיפור שנרשם במדד מצביע אף הוא על המשך ההתאוששות בפעילות העסקית.

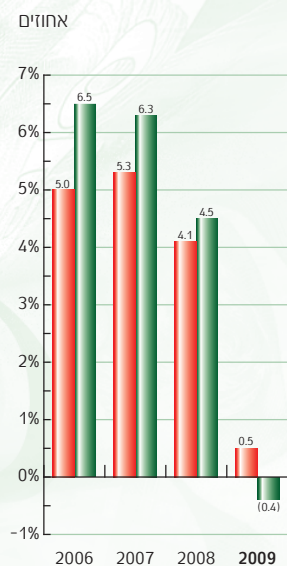
התוצר העסקי (למעט תוצר השירותים הציבוריים והקהילתיים ושירותי הדיור), ירד בשנת 2009 בשיעור של 0.4%, לעומת עליה בשיעור של 4.5% שנרשמה בשנת 2008. הירידה בתוצר במגזר העסקי נובעת מקיטון בשיעור של 6.7% בתוצר בענף התעשייה, ירידה בשיעור של 2.8% בענפי המסחר, שירותי האוכל וההארכה וירידה בשיעור של 5.5% בענפי התחבורה, האחסנה והתקשורת.

מדד הייצור התעשייתי (בניכוי עונתיות) רשם בשנת 2009 ירידה בשיעור של 5.9%, לעומת עליה בשיעור של 7.4% שנרשמה אשתקד. עם זאת, מצביעים נתוני המגמה על עליה בשיעור של 7.5% בנתון זה ברבע האחרון של השנה, בהמשך לעליה בשיעור של 6.9% שנרשמה ברבע הקודם.

צריכה - ההוצאה לצריכה פרטית לנפש ירדה בשנת 2009 בשיעור של כ-0.6%, לעומת עלייה בשיעור של 2% שנרשמה בשנת 2008.

גם ההוצאה לרכישת מוצרים בני קיימא לנפש ירדה בשיעור של כ-10%, לעומת עליה בשיעור של 10.3% שנרשמה בשנת 2008.

התפתחות התמ"ג והתוצר העסקי (שיעורי שינוי ריאליים)

■ תוצר עסקי
■ תוצר מקומי גולמי

הפדיון בענפי המסחר והשירותים ירד בשנת 2009 בשיעור של 2.9% - לעומת עליה בשיעור של 0.6% שנרשמה אשתקד. עם זאת, נתוני הפדיון בחתך רבעוני - מצביעים על מגמת שיפור בפעילות הכלכלית: ברבע האחרון של שנת 2009, נרשמה עליה בשיעור של 7.0%, בחישוב שנתי, בנתון זה - בהמשך לעליה בשיעור של 9.5%, בחישוב שנתי, שנרשמה ברבע הקודם.

מכירות רשתות השיווק, עלו בשנת 2009 בשיעור של 3.1%, בהמשך לעלייה בשיעור של 4.5% שנרשמה בשנת 2008. גם נתוני המגמה מצביעים על עליה בשיעור של 6.3% במכירות רשתות השווק ברבע האחרון של השנה, בהמשך לעליה בשיעור של 2.6% שנרשמה ברבע הקודם.

סחר חוץ ומאזן התשלומים - הגירעון המסחרי של ישראל הסתכם בשנת 2009 בסך של 5.1 מיליארד דולר בלבד, לעומת 13.2 מיליארד דולר אשתקד - קיטון בשיעור של 61.4%.

יבוא הסחורות, ירד בשנת 2009 בשיעור של כ-27% והסתכם בכ-46.9 מיליארד דולר. הירידה נובעת, בעיקר, מקיטון בשיעור של 24.3% ביבוא חומרי גלם (למעט יהלומים וחומרי אנרגיה), המהווה כ-39% מסך היבוא - והסתכם בכ-18.4 מיליארד דולר, מקיטון בשיעור של 37.2% ביבוא חומרי אנרגיה, המהווה כ-17% מכלל היבוא - והסתכם בכ-8.1 מיליארד דולר, ומירידה בשיעור של 43.2% ביבוא יהלומים גלמיים ומלוטשים, המהווה כ-12% מכלל היבוא - והסתכם בכ-5.0 מיליארד דולר.

גם ביבוא מוצרי צריכה, המהווה כ-16% מכלל היבוא, נרשמה בשנת 2009 ירידה בשיעור של 7.8%, לעומת עלייה בשיעור של 18.1% שנרשמה בשנת 2008 - בעיקר עקב קיטון בשיעור של 11% ביבוא מוצרים לצריכה שוטפת.

יבוא מוצרי השקעה (למעט אוניות ומטוסים), ירד בשנת 2009 בשיעור של 25.5%, והסתכם בכ-7.6 מיליארד דולר - לעומת עליה בשיעור של 20.6% שנרשמה בנתון זה בשנת 2008.

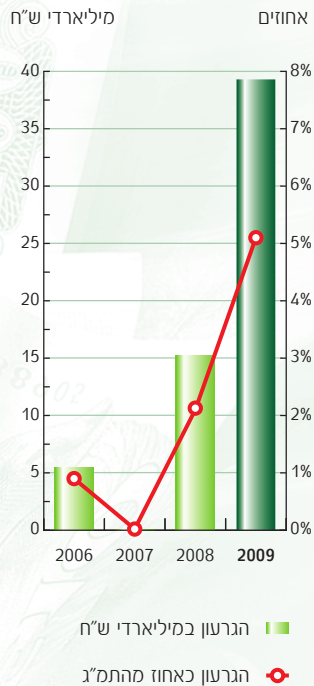
מאידך, מצביעים נתוני המגמה, בניכוי עונתיות, על עליה בשיעור של 28.7%, בחישוב שנתי, ביבוא הסחורות ברבע האחרון של שנת 2009, בהמשך לעליה בשיעור של 25.9% שנרשמה ברבע הקודם.

יצוא הסחורות ירד בשנת 2009 בשיעור של 18.5% והסתכם בכ-41.8 מיליארד דולר. הירידה ביצוא הסחורות נובעת בעיקר מקיטון בשיעור של 14.3% ביצוא התעשייתי (למעט יהלומים), המהווה כ-82.8% מכלל יצוא הסחורות - והסתכם בכ-34.6 מיליארד דולר. גם יצוא יהלומים מלוטשים וגולמיים המהווה כ-14.0% מכלל יצוא הסחורות - ירד בשיעור של 39.6% והסתכם לסך של 5.8 מיליארד דולר. מאידך, נרשמה יציבות בייצוא החקלאי המהווה 3.2% מכלל היצוא והסתכם בשנת 2009 בסך של 1.2 מיליארד דולר.

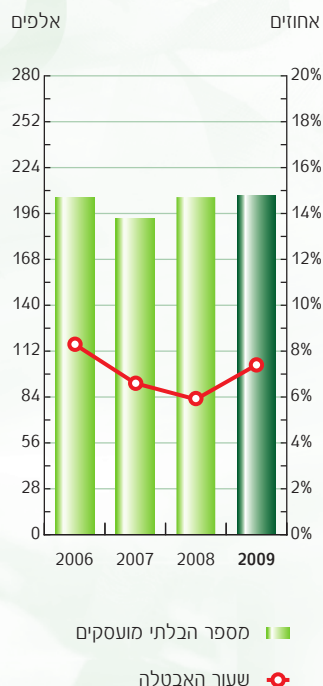
מאידך, מצביעים נתוני המגמה בניכוי עונתיות, על עליה בשיעור של 34.5% ביצוא הסחורות ברבע האחרון של שנת 2009, בהמשך לעליה בשיעור של 44.6% שנרשמה ברבע הקודם - ומשקפים גם הם את מגמת השיפור בפעילות הכלכלית העולמית.

תיירות - בשנת 2009 ירד מספר הלינות במלונות התיירות בשיעור של כ-8% והסתכם בכ-20 מיליון לינות, בעיקר עקב ירידה בשיעור של כ-20% בלינות התיירים - המהווים כ-41% מכלל הלינות. מאידך, נרשמה עליה בשיעור של כ-3% במספר הלינות של תושבי ישראל.

הגרעון התקציבי

מספר הבלתי מועסקים ושעור האבטלה

עם זאת נתוני המגמה בניכוי עונתיות, מצביעים על עליה בשיעור של 33%, בחישוב שנתי, במספר לינות התיירים ברבעון האחרון של השנה - בהמשך לעליה בשיעור של 63% שנרשמה ברבע הקודם.

תקציב המדינה - בסיכום שנת 2009 ירדו הכנסות המדינה ממסים ואגרות בשיעור של כ-3.3% בלבד והסתכמו בכ-177.7 מיליארד ש"ח. בתחילת השנה נרשמו ירידות חדות בהכנסות המדינה שהגיעו לשיעורים של 17.4%-14.7% ברבע הראשון ובמחצית הראשונה של השנה, בהתאמה. במקביל להתאוששות שנרשמה בפעילות הכלכלית במשק במחצית השנייה של השנה, נרשמה התאוששות גם בגביית המסים - תחילה במיסים העקיפים ובהמשך גם במיסים הישירים.

ההכנסות מ"מסים ישירים" ירדו בשנת 2009 בשיעור של כ-10%, והסתכמו בכ-86.2 מיליארד ש"ח. בניכוי התאמות בגין הפחתות מס, ותיקוני חקיקה אחרים - ירדו ההכנסות ממסים ישירים בשיעור של כ-9%.

ההכנסות ממסים עקיפים עלו בשנת 2009 בשיעור של 3.8% והסתכמו בסך של כ-86.6 מיליארד ש"ח - בעיקר עקב העלאת שיעור מס הערך המוסף ב-1.0 נקודת האחוז במחצית שנת 2009. עם זאת, בניכוי התאמות ותיקוני חקיקה נרשמה ירידה בהכנסות ממסים עקיפים בשיעור של 2.6%.

הירידה בהכנסות ממסים בשנת 2009, מותנה על ידי עליה בשיעור של כ-4% בהכנסות המדינה מאגרות - לסך של כ-4.9 מיליארד ש"ח.

הגירעון הכולל בפעילות הממשלה לשנת 2009 - הסתכם, על פי אומדן ראשוני, בסך של כ-39.3 מיליארד ש"ח, ומהווה כ-5.1% מהתוצר המקומי הגולמי. נתונים אלו, הנובעים מהמסבר הכלכלי העולמי - מהווים שינוי במגמת הירידה בשיעורי הגירעון ביחס לתוצר, שנרשמה בארבעת השנים שהסתיימו בשנת 2007 (משיעור של 5.4% בשנת 2003 - לשיעור של 0.02% בלבד בשנת 2007). על אף האמור לעיל, נתוני הגירעון לשנת 2009 נמוכים מיעד הגירעון שתוכנן לשנת 2009 בסך של 45.8 מיליארד ש"ח (6.0% במונחי תוצר לאומי גולמי).

התפלגות הגירעון כחתך פעילויות הממשלה מצביעה על חריגה מיעדי הגירעון בפעילות הממשלה בחו"ל - שהסתכם בשנת 2009 בסך של כ-5.4 מיליארד ש"ח (לעומת גירעון מתוכנן בסך 4.4 מיליארד ש"ח). מאידך, נרשמה עמידה ביעד הגירעון בפעילות המקומית של הממשלה בשנת 2009, שהסתכם ב-33.9 מיליארד ש"ח (לעומת יעד גירעון שנתי מתוכנן בסך של 40 מיליארד ש"ח).

תעסוקה - על פי נתוני המגמה לחודש נובמבר 2009, עלה שיעור הבלתי מועסקים בשנת 2009 - משיעור של כ-6.9% מכוח העבודה האזרחי בתחילת השנה, לכ-7.4% בחודש נובמבר 2009. מאידך, מצביעים נתוני שירות התעסוקה, לחודש דצמבר 2009 - על יציבות במספר דורשי העבודה, בסך של כ-207 אלף איש.

אינפלציה - מדד המחירים לצרכן עלה בשנת 2009 בשיעור של 3.9%, בדומה לשנת 2008 (3.8%). שיעור האינפלציה בשנת 2009 - גבוה מעט מהיעד בשיעור של 3% - 1%, שנקבע על ידי הממשלה. מדד המחירים לצרכן "ללא ירקות ופירות" עלה בשיעור של 3.8%, והמדד "ללא דירור" עלה בשיעור של 3.4%.

יצוין בהקשר זה, כי בשנת 2009 נרשמה ירידה בתרומת המגזר הצמוד למדד לרווח מפעילות מימון (למרות שנתוני השינוי במדד המחירים לצרכן בשנת 2009 - היו דומים לנתונים אשתקד). הקיטון ברווח מוסבר, בין היתר, בירידת הריבית הריאלית במגזר זה (ראה גם פרק 4 להלן) - כחלק ממגמה כלל עולמית, על רקע המשבר הכלכלי בעולם.

מדיניות מוניטרית - במהלך שנת 2009 הפחית בנק ישראל את הריבית הלא צמודה לטווח קצר בשיעור של 1.5 נקודות האחוז - מרמה של 2.5% בחודש דצמבר 2008, לרמה של 1.0% בסוף חודש דצמבר 2009. הפחתת הריבית נרשמה כולה ברבע הראשון של השנה, בהמשך להפחתה בשיעור של 1.75 נקודות האחוז שנרשמה ברבע האחרון של שנת 2008 (על רקע התפתחות המשבר הכלכלי בארץ ובעולם). עקב השיפור בפעילות הכלכלית במשק שלוותה בנתונים כלכליים חיוביים שינה בנק ישראל את מדיניותו המוניטרית - והעלה בשליש האחרון של השנה את הריבית הלא צמודה לטווח קצר בשיעור של 0.5 נקודות האחוז, לשיעור של 1.0% בחודש נואר העלה בנק ישראל את הריבית ב-0.25 נקודות אחוז נוספות - לשיעור של 1.25%.

ציפיות האינפלציה לשנה הקרובה (הנגזרות מההפרש שבין תשואת אגרות החוב ה"צמודות", לתשואת אגרות החוב ה"שקליות") - לטווח של שנה, הסתכמו בסוף שנת 2009 בשיעור של 2.5%. ציפיות אלו נמצאות בתחום יעד האינפלציה שקבעה הממשלה (3% - 1%).

אמצעי התשלום במשק עלו בשנת 2009 בשיעור של כ-51.2% והסתכמו בכ-108.7 מיליארד שקל.

שער החליפין - בשנת 2009 נרשמה מגמה מעורבת בשערי החליפין שבין השקל למטבעות הזרים: מחד, התחזק השקל ביחס לדולר של ארה"ב בשיעור של 0.7% וביחס לליין היפני בשיעור של 2.7%, ומאידך, נחלש השקל ביחס לליש"ט בשיעור של 10.1% וביחס לאירו בשיעור של 2.7%.

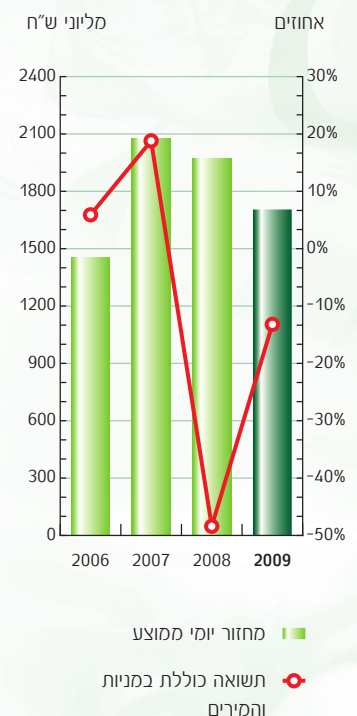
הירידה בשער החליפין של השקל לעומת הדולר, בנוסף לירידה שנרשמה בשיעורי הריבית במגזר המט"ח - מסבירים את הירידה ברווח מפעילות מימון של הבנק במגזר זה (ראה גם פרק 4 להלן).

שוק ההון - בסיכום שנת 2009 נרשמו עליות שערים בשוק המניות שלוו בתנודתיות במדדי המניות במהלך השנה, כדלקמן: בתחילת השנה נרשמו ירידות שערים בשוק ההון, בהמשך למגמה השלילית ששררה בשווקים בסוף השנה הקודמת, אולם במחצית השניה של השנה השתנתה המגמה ונרשמה התאוששות בשוק ההון. ההתאוששות בשוק ההון נובעת ממאמץ מתואם של ממשלות ובנקים מרכזיים ברחבי העולם לייצוב המערכת הפיננסית, תוך הפחתת הריבית הבנקאית והלאמת גופים פיננסיים (ראה הרחבה בפרק 10 א' להלן). עם זאת, השפל שנרשם בשוק הראשוני בשנת 2008 - נמשך גם במהלך שנת 2009.

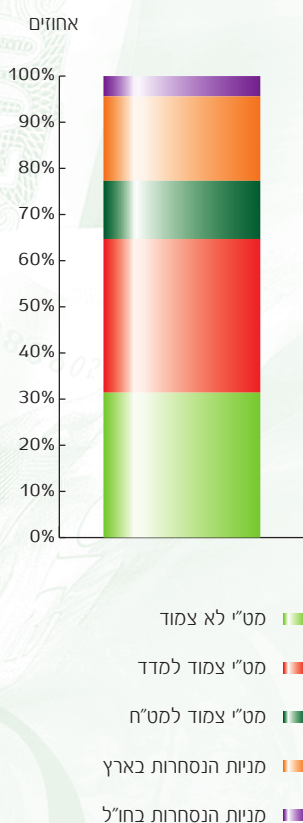
המגמה החיובית בשוק המניות הושפעה ממספר גורמים וביניהם:

- הפחתת הריבית במכרז המוניטרי על ידי בנק ישראל לשיעור מינימלי של 0.5%.
- שיפור באינדיקטורים המקרו כלכליים.
- רכישת מניות על ידי המשקיעים הזרים הפועלים בשוק ההון המקומי - בהיקף של כ-1.8 מיליארד דולר.

המחזור היומי הממוצע והתשואה הכוללת במניות והמירים

הרכב תיק הנכסים בידי הצבור

עליות השערים בשוק המניות בשנת 2009 לוו, במחזורי מסחר נמוכים יחסית בבורסה ומחוצה לה. בסיכום שנת 2009 נרשמה ירידה בשיעור של כ-13.2% במחזורי המסחר, לסך של כ-1,705 מיליון ש"ח. עקב חוסר הבהירות לגבי המגמות הכלכליות במשק, נותרו היקפי גיוסי ההון בשוק הראשוני בשנת 2009, ברמה נמוכה של כ-7 מיליארד ש"ח בלבד, בדומה לסכומים שגויסו אשתקד (כ-6 מיליארד ש"ח) - ולעומת כ-21 מיליארד ש"ח שגויסו בשנת 2007.

בסיכום שנת 2009, נרשמו עליות שערים בכל מדדי המניות: מדד "ת-א 25" עלה בשיעור של כ-68.3%, מדד "ת-א 100" עלה בשיעור של כ-81.7%, מדד "ת-א 75" עלה בשיעור של כ-140.4%, ומדד "התל-טק" עלה בשיעור של כ-85.3%.

היקף החזקותיהם של המשקיעים הזרים במניות הנסחרות בשוק המקומי, עלה בשנת 2009 בסך של כ-1.8 מיליארד דולר, לעומת ירידה בסך של כ-1.5 מיליארד דולר שנרשמה בנתון זה אשתקד.

השפל ששרר בשוק הראשוני בשנת 2009, גרם לקיפאון בתהליך הפרטת החברות הממשלתיות, לעומת הכנסות בסך 1.1 מיליארד ש"ח שנרשמו בסעיף זה אשתקד והכנסות בסך של כ-6.6 מיליארד ש"ח שנרשמו בשנת 2007. עם זאת, ובהמשך להתאוששות שנרשמה בשוק ההון במחצית השנייה של שנת 2009 - הודיעה הממשלה על כוונתה לחדש את תהליך ההפרטה ולממש במהלך שנת 2010 את החזקותיה בבנק "אומי" ובבנק "דיסקונט".

בשוק אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד נרשמו עליות שערים, תוך מחזורי מסחר גבוהים. בסיכום שנת 2009 עלו שערי אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד בשיעור של כ-6.2%. התשואות לפדיון ברוטו, בסוף השנה, של אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד נעו בשעורים שבין (-0.40%) באגרות החוב "קצרות הטווח", ל-3.36% באגרות החוב "ארוכות הטווח". עליות חדות יותר נרשמו בשערי אגרות החוב הצמודות ה"לא ממשלתיות", שעלו במהלך שנת 2009 בשיעור של 34.9%. מאידך, נרשמו ירידות בשיעור של 1.3% במדד אגרות החוב הממשלתיות שאינן צמודות - ובשיעור של 3.6% במדד אגרות החוב הצמודות למטבע חוץ.

בשנת 2009 ירדו שערי המלוות קצרי המועד בשיעור של כ-2.5%. לאחר ירידות אלו - מסתכמת התשואה השנתית לפדיון של מלוות אלו בסוף שנת 2009, בשיעור של כ-1.98%. מחזור המסחר היומי הממוצע בבורסה ומחוצה לה, במלוות קצרי המועד, הסתכם בכ-645 מיליון ש"ח, לעומת כ-798 מיליון ש"ח אשתקד.

היקף גיוס ההון הממשלתי באגרות החוב, ברוטו, הסתכם בכ-69 מיליארד ש"ח, לעומת גיוס בהיקף של כ-53 מיליארד ש"ח אשתקד. גיוס ההון, נטו, בשנת 2009 - הסתכם בכ-30 מיליארד ש"ח, בדומה לאשתקד. כ-73% מגיוס ההון בוצע באמצעות אגרות חוב לא צמודות, לעומת כ-70% אשתקד.

בשנת 2009 נרשם גיוס חיובי, נטו, בשוק קרנות הנאמנות בסך של כ-21.4 מיליארד ש"ח, לעומת גיוס שלילי, נטו (עודף פדיונות), בסך של כ-9.6 מיליארד ש"ח אשתקד. מחד, נרשם גיוס חיובי בסך של כ-28.8 מיליארד ש"ח, בקרנות "אגרות החוב", כ-1.9 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות ה"מנייתיות", כ-4.5 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות ה"שקליות", כ-0.6 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות "חו"ל" וכ-0.8 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות "אחרות". מאידך, נרשמו פדיונות בסך 15.2 מיליארד ש"ח בקרנות ה"כספיות".

הכנסות הבנק מניהול והפצת קרנות נאמנות הסתכמו בשנת 2009 בסך של כ-6 מיליון ש"ח - בדומה לאשתקד, על רקע הפדיונות שנרשמו בקרנות ה"כספיות".

2. תאור עסקי הבנק

א. תאור הבנק והתפתחותו

הבנק נוסד ביום 25 באוקטובר 1971 על ידי ברקליס בנק אינטרנשיונל בע"מ מאנגליה (להלן: "בנק ברקליס") ועל ידי קבוצת בנק דיסקונט - תחת השם: "בנק ברקליס - דיסקונט בע"מ".

הפעילות הפיננסית בארץ ישראל של הגופים הבנקאיים שמהם נוסד הבנק החלה בשנת 1918 - עם כיבוש ארץ ישראל על ידי הבריטים, כש"אנגלו איגיפסן בנק" - שפעל עד אז במצרים - הקים שלושה סניפים: בירושלים, יפו וחפיפה. מאוחר יותר, בשנת 1921 הוקם הסניף הרביעי בצפת. בשנת 1925 רכש "ברקליס בנק ד.צ.ו" (בנק שהיה בבעלות הבנק הבריטי "ברקליס בנק" וסיפק שירותים פיננסיים לשלטונות ברחבי האימפריה הבריטית), את מניותיו של "אנגלו איגיפסן בנק" ובכך הפך בנק זה לחלק מקבוצת "ברקליס בנק". בשנת 1971 שינה "ברקליס בנק ד.צ.ו" את שמו ל: "ברקליס בנק אינטרנשיונל".

סמוך למועד התאגדותו, בתאריך 7 בדצמבר 1971 - רכש הבנק את כל הנכסים וההתחייבויות של סניפי בנק ברקליס בישראל (באותה עת כבר פעלו במדינת ישראל, במסגרת בנק ברקליס, כ-40 סניפים).

ביום 28 בפברואר 1993, לאחר שבנק דיסקונט לישראל בע"מ רכש את מלוא החזקותיו של בנק ברקליס, בבנק - שונה שמו של הבנק, לשמו הנוכחי.

הבנק מוגדר כ"תאגיד בנקאי", על פי חוק הבנקאות (רישוי) התשמ"א - 1981, והוא בעל רישיון בנק על פי החוק האמור. על הבנק חלות, מערכות של חוקים צווים ותקנות שהוא פועל במסגרתן - ובהן, בין היתר, פקודות הבנקאות, חוק בנק ישראל, חוק הבנקאות (רישוי), חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א - 1981 וכן הוראות, כללים והנחיות המתפרסמות מעת לעת על ידי המפקח על הבנקים. באשר להתפתחויות בנושאי חקיקה הקשורות למערכת הבנקאית - ראה פרקים 15 ו-20 להלן.

הבנק עוסק בפעילות פיננסית מסחרית ונותן שירותים לכל מגזרי הפעילות, לרבות: בנקאות עסקית, בנקאות מסחרית, בנקאות פרטית, ובנקאות קמעונאית - ומשווק את מלוא המוצרים הפיננסיים הבנקאיים, לרבות: הלוואות ופקדונות בנקאיים, משכנתאות, מימון פיננסי לחברות קבלניות בשיטת "לזוי בניה", כרטיסי אשראי, מכשירים נגזרים ועוד.

בנוסף, מפעיל הבנק מערך ייעוץ - המעניק ייעוץ בתחום שוק ההון והחסכון הפנסיוני.

מסגרת פעילות מקיפה זו, מאפשרת לבנק להעניק ללקוחותיו את מלוא הפתרונות הבנקאיים והפיננסיים ולתת להם שירות מקצועי, ברמה גבוהה, בערוצי תקשורת מגוונים לכלל המוצרים הבנקאיים המקובלים בענף - המותאמים לצרכיהם הספציפיים של הלקוחות. לצורך מתן שירותים אלו, מעמיד הבנק לרשות לקוחותיו רשת סניפים הפרוסה בפרסה כלל ארצית, וכוללת 73 סניפים.

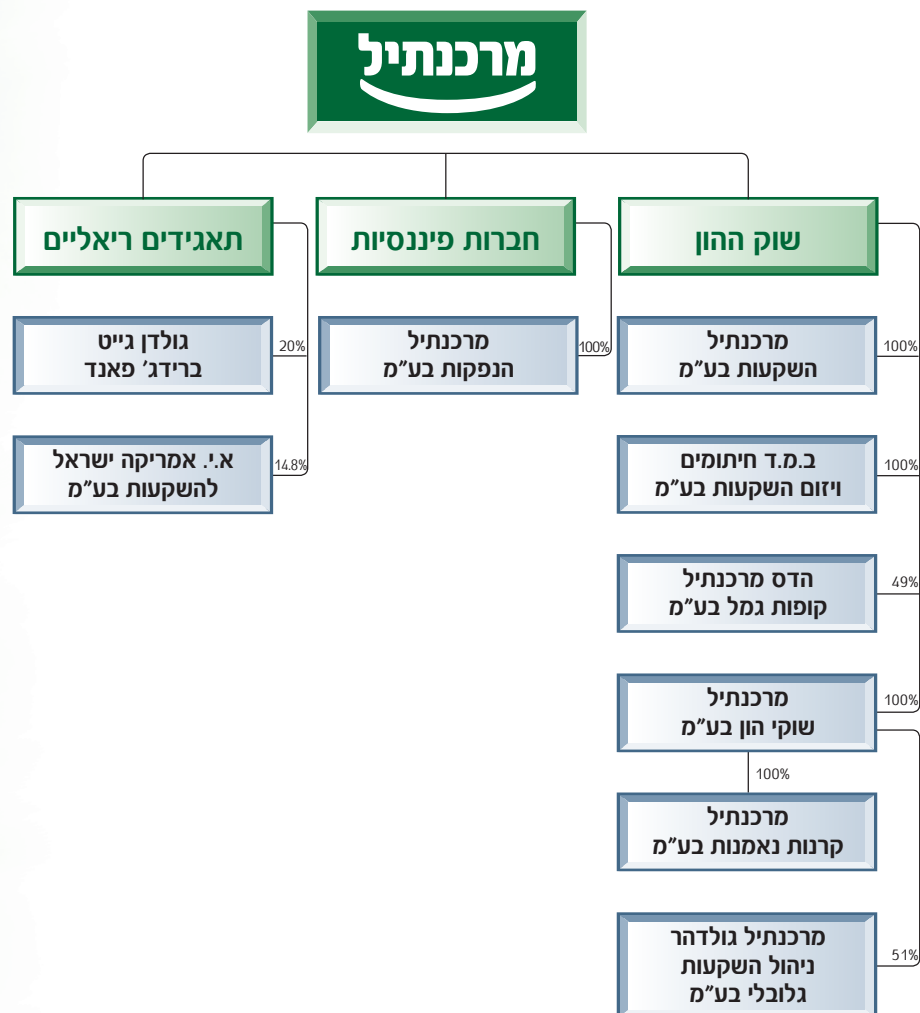
מרבית השירותים שמעניק הבנק בתחום שוק ההון, מבוצעים באמצעות מערך חברות בת, כדלקמן:

- ניהול קרנות נאמנות, באמצעות חברת מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ.
- ניהול תיקי השקעות, באמצעות חברת מרכנתיל - שוקי הון בע"מ.
- ניהול גלובלי של תיקי השקעות, באמצעות חברת מרכנתיל גולדהר - ניהול השקעות גלובלי בע"מ.

הבנק מדורג על ידי חברת "מעלות S&P", בדירוג "AA-", שעודכן לאחרונה ביום 24.1.2010 (זוהו) לדירוג שניתן לבנק בעבר על ידי החברה). כתבי ההתחייבות הנדחים של הבנק דורגו על ידי חברת הדירוג בדירוג "A+", נמוך בדרגה אחת מדירוג הבנק, הנגזר ממעודולוגית הדירוג של חברת הדירוג הבינלאומית "Standard & Poor" (חברת האם של "מעלות S&P"), לפיה - כתבי התחייבות נדחים ידורגו בדרגה אחת נמוכה יותר, מדירוג המנפיק.

יצוין עם זאת, כי במהלך שנת 2009 בחנה חברת "מעלות S&P" מחדש את דירוגי הבנקים בישראל - על רקע המשבר הכלכלי בעולם והחשש מהשלכותיו על המערכת הבנקאית בישראל. על אף סממני המשבר, כאמור - החליטה חברת "מעלות S&P" ביום 30.4.2009 לאשרר את דירוג הבנק (דירוג מנפיק "AA-" ודירוג כתבי התחייבות "A+"), ולא להפחיתו (כפי שהוחלט לגבי בנקים אחרים) - כפועל יוצא ממיצובו העסקי הטוב של הבנק ויחסי הלימות ההון הגבוהים מהם הוא נהנה. עם זאת, עדכנה "מעלות S&P" את אופק הדירוג של הבנק מ"ציב" ל"שילי".

ב. תרשים החזקות עיקריות - ליום 31.12.2009

ג. השליטה בבנק

למועד פרסום דוחות אלה מחזיק בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן: "בנק דיסקונט") במלוא הבעלות והשליטה בבנק (100%). לפרטים נוספים בקשר להסכמים מהותיים שבין הבנק לבנק דיסקונט - ראה פרק 13 להלן.

ד. עסקאות במניות הבנק

בתקופת הדוח ובשנה שקדמה לה לא בוצעו השקעות במניות הבנק ולא בוצעו עסקאות במניות הבנק על ידי החברה האם.

ה. דיבידנדים

חלוקת דיבידנד על ידי הבנק כפופה לעמידה במגבלות שנקבעו בחוק החברות ובהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 331 ה'ה' בחלוקת דיבידנדים בתאגידים בנקאיים. בשנתיים האחרונות לא חילק הבנק דיבידנדים כלשהם.

ו. רכוש קבוע ומתקנים

השקעות הבנק ברכוש קבוע ומתקנים ליום 31.12.2008, מסתכמות כדלקמן:

סך הכל	ציוד ריהוט וכלי רכב	בניינים ומקרקעין	עלות
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,047	605	442	
590	427	163	פחת נצבר
457	178	279	עלות מופחתת ליום 31.12.2009

למידע נוסף בדבר זכויות הבנק בבניינים וציוד - ראה באור 6 בדוחות הכספים.

ז. בניינים ומקרקעין

מדיניות הבנק הינה להחזיק אך ורק נכסים הדרושים לתפעול השוטף של הבנק, או שיש צפי שיידרשו לו בעתיד. נכסים שאינם עומדים בקריטריונים אלו - מוצעים על ידי הבנק למכירה, או מושכרים לתקופת ביניים, עד שיבשילו התנאים למכירתם.

זכויות הבנק במקרקעין ובבניינים הינם בדרך של בעלות (או בעלות באמצעות חברה מאוחדת בשליטה מלאה) או בדרך של חכירה ושכירות מוגנת. בנוסף, נמצאים בשימוש הבנק 60 נכסים, אותם שכר הבנק בשכירות חופשית.

הבנק כוחן באופן שוטף הפרשים בין השווי ההוגן או הערך בר השבה של נכסים הנמצאים בבעלותו - לבין העלות המופחתת של נכסים אלו בספריו - בהתאם לתקן חשבונאות מס' 15. במקרים בהם עולה העלות המופחתת של נכסים אלו - על השווי ההוגן שלהם (או הערך בר השבה, לפי העניין) - עורך הבנק הפרשה לירידת ערך בגין נכסים אלו.

בשנתיים האחרונות לא רשם הבנק הפרשות לירידת ערכם של נכסים.

להלן פרטים על המקרקעין והבניינים המשמשים את הבנק ליום 31.12.2009 (במטרים רבועים):

שטחים בבעלות או בחכירה	שטחים בשכירות מוגנת	שטחים בשכירות חפשית	סה"כ
מ"ר	מ"ר	מ"ר	מ"ר
9,921	548	13,487	23,956
3,239	-	5,330	8,569
2,318	-	1,033	3,351
13,000**	250	810	14,060
28,478	798	20,660	49,936

* השטחים הפנויים שאינם בשימוש הבנק, מיועדים לשימוש עתידי, או למכירה - ומוצגים לפי העלות המופחתת שאינה עולה על שווי השוק שלהם.

** למידע נוסף באשר להסכם לרכישת שטחי משרדים המיועדים לשמש את הנהלת הבנק בעתיד - ראה פרק 22' להלן.

ח. המחשוב והתפעול בבנק

מערכות המחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכת המחשב של החברה האם המתפעלת ומתחזקת אותן. שרותי המחשב והתפעול המסופקים לבנק על ידי החברה האם מעוגנים בהסכמים רב שנתיים על בסיס כלכלי. הסכמים אלו מפרטים את: היקף, איכות, זמינות שרותי המחשב המסופקים לבנק ומבטיחים את רציפותם, הן בתנאי ההתקשרות הנוכחית והן בתקופת המעבר - אם ירצה אחד מן הצדדים להפסיק את ההתקשרות הקיימת (לעניין ההסכמות שגובשו בין הבנק לחברה האם בשנת הדו"ח המסדירות את עלות שרותים אלה - ראה באור 18 ג' (8) בדוחות הכספיים).

פעילות הבנק בתחום מערכות מידע בשנת 2009 כללה מספר נושאים, לרבות:

- פרויקט "חידוש תשתיות המחשב" - במסגרתו הסתיימה בשנת 2009 הסבת מערכת המחשב המרכזית של החברה האם למערכות מחשוב והפעלה של חברת I.B.M. והטמעת מערכת ליבה בנקאית (Core Banking) חדשה. למידע נוסף על פרויקט זה - ראה פרק 13 להלן.
- הטמעת מערכת "הספר הראשי" (G.L), המהווה את המערכת המרכזית לניהול ספרי הבנק ולדווח כספי, שהחליפה את מערכת המידע המקומית ששמשה את הבנק בנושא זה בשנים האחרונות.
- הטמעת מערכת מידע למדידה ודווח על חשיפת הבנק לסיכונים אשראי, ויחס הלימות הון - המיישמת את ההנחיות שנכללו בהוראת השעה בדבר "מסגרת העבודה למדידה והלימות הון" שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 31.12.2008, שעניינה יישום כללי המדידה של "הנדבך הראשון" בהוראות "באזל 2".
- פיתוח מערכת מידע לניהול ודווח על חובות פגומים והפרשות להפסדי אשראי, המיישמת את ההנחיות שנכללו בהוראות בנק ישראל בנושא זה מיום 31.12.2007.

בנוסף למערכת המידע המרכזית, כאמור - מפעיל הבנק מערכות מחשוב מקומיות הכוללות מערכות תפעול, מידע וניהול, כגון: מערכת לניהול חדר עסקאות חוץ, מערכת לניהול ומדידת סיכונים שוק, מערכת לניהול תיקי משכנתאות, מערכת לניהול תקציבים, מערכת למדידת תוצאות הפעילות בחתך מגזרי פעילות, מערכת למדידת רווחיות סניפים וניהול יעדים, מערכת לניהול משאבי אנוש ועוד. בעקבות סקר למיפוי התהליכים התפעוליים שנערך בשנים קודמות בבנק ובחברה האם, במטרה להקטין עלויות ולייצל את תהליכי העבודה - המשיך הבנק ליישם בשנת 2009 תהליך, במסגרתו מוסבות חלק ממערכות המידע המקומיות ומחלפות במערכות המידע של החברה האם.

בשנת 2009 השקיע הבנק בפיתוח מערכות מחשב מקומיות ובשיפור מערכות קיימות כדלקמן:

- הוחלפו עמדות עבודה בסניפי הבנק.
- הוכנסו שיפורים במערכות תכנה מקומיות לניהול מידע: מערכות "מוקד ידע", ומערכות "חידת הגביה".
- הותקנו מערכות גיבוי אבטחת מידע ובקרה מתקדמות נוספות.

ט. תאור מגזרי הפעילות

בחודש דצמבר 2001 פרסם המפקח על הבנקים הוראה בנושא: "דווח על מגזרי פעילות בתאגיד בנקאי".

על פי הוראה זו הוגדר "מגזר פעילות" כמרכיב בתאגיד הבנקאי שמתקיימים בו שלושה מאפיינים:

- המרכיב עוסק בפעילויות עסקיות אשר מהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות.
- תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים למגזר והערכת ביצועיו.
- קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

בהתאם להגדרות אלו ולהנחיות בנק ישראל, סווגה פעילותו העסקית של הבנק לשישה מגזרי פעילות עיקריים, כדלקמן:

מגזר משקי בית - מהווה תת מגזר של הבנקאות הקמעונאית וכולל את השרותים שמעניק הבנק בתחומי הבנקאות ושוק ההון ללקוחות הפרטיים של הבנק, שסממני פעילותם אופייניים לאלו של משקי בית, לרבות אשראי בהיקף שאינו עולה על 200 אלפי ש"ח ופקדונות בהיקף שאינו עולה על 500 אלפי ש"ח. כמו כן נכללה במגזר זה פעילות הבנק בתחום ההלוואות לדירה.

מגזר עסקים קטנים - מהווה אף הוא תת מגזר של הבנקאות הקמעונאית וכולל את השרותים שמעניק הבנק בתחומי הבנקאות ושוק ההון ללקוחות עסקיים (יחידים ותאגידים), שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה, בדרך כלל, על מיליון ש"ח.

מגזר בנקאות מסחרית - במסגרת זו נכללים שירותי בנקאות שמספק הבנק ללקוחותיו העסקיים בעלי היקף פעילות בינוני (יחידים ותאגידים), שהיקף האשראי שניתן להם עולה על מיליון ש"ח ואינם משתייכים למגזר הבנקאות העסקית.

מגזר בנקאות פרטית - במסגרת זו נכללים השרותים בתחומי הבנקאות ושוק ההון שמספק הבנק ללקוחותיו (יחידים ותאגידים), בעלי עושר פיננסי בינוני ומעלה (בדרך כלל לקוחות שהיקף הסכונותיהם והשקעותיהם עולה על 500 אלפי ש"ח).

מגזר בנקאות עסקית - במסגרת זו נכללים שירותי הבנקאות שמספק הבנק לתאגידים גדולים (שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 15 מיליון ש"ח) וחברות ציבוריות-המטופלים על ידי החטיבה העסקית של הבנק. כן כולל המגזר את פעילות הבנק בתחום הנדל"ן, לרבות "לווי בניה".

יצוין בהקשר זה, כי ביום 1 בינואר 2009 נערך שינוי ארגוני בחטיבה העסקית, במסגרתו הוקם בחטיבה העסקית "אגף נדל"ן" - המטפל בכל חברות הנדל"ן הפועלות בבנק - שחבונן עולה על 15 מיליון ש"ח. אגף הנדל"ן קלט עם הקמתו את פעילות מחלקת לווי בניה (שהעניקה שירותים בנקאיים לחברות העוסקות בתחום ייזום נדל"ן) ואת הפעילות הבנקאית של יחידות מטה אחרות שסיפקו שירותים לחברות נדל"ן אחרות העונות על הקריטריונים האמורים ועוסקות בקבלנות ביצוע, נדל"ן מניב ואחזקות נדל"ן. נתוני ההשוואה סווגו מחדש בכדי לאפשר בסיס נאות להשוואת הנתונים בין תקופות הדווח.

מגזר ניהול פיננסי - במסגרת זו נכללה הפעילות הפיננסית שאינה משויכת ללקוחות הבנק (כגון: פעילות בתיק ניירות הערך של הבנק).

על פי הוראות בנק ישראל, יש לכלול בדוחות הכספיים מידע המפרט את תוצאות הפעילות של הבנק בחתך מגזרי פעילות. מידע כאמור נכלל בדוחות הכספיים של הבנק בבאור 30 בנוסף, יש לכלול בדוח הדיסקטוריון מידע מפורט לגבי המאפיינים הקיימים של כל אחד ממגזרי הפעילות של הבנק, כגון: מגבלות חקיקה, התפתחויות בשווקים של המגזר, שינויים טכנולוגיים מהותיים, חסמי כניסה ויציאה, מוצרים, תחרות, סוגי לקוחות, דרכי השווק וההפצה ומספר עובדי הבנק המועסקים במגזר.

כמו כן יש לכלול במסגרת הדווח, כאמור - מידע מפורט על תוצאות הפעילות של המגזר בשנה המדווחת, בחתך המוצרים העיקריים הקיימים באותו מגזר. מידע זה נכלל בפרק 7 להלן.

י. דיני המס החלים על הבנק

(1) הבנק והחברות הבנות שלו נישומים על פי פקודת מס הכנסה. כמו כן מוגדרים הבנק ומרבית החברות המאוחדות שלו - כ"מוסדות כספיים", לענין חוק מס ערך מוסף. בהתאם להגדרה זו מוטל "מס שכר" - על השכר (כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף) המשולם בבנק, ו"מס רווח" - על ההכנסה השוטפת בבנק (כהגדרתה בחוק האמור) - בשיעור של 16.5% (עד ליום 1.7.2009 - 15.5%, החל מיום 1.1.2010 - 16%). לפיכך, שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק בשנת 2009 מסתכם בשיעור של 36.2% (2008 - 36.8%).

(2) לפרטים בדבר שינויי חקיקה בתחום המסים, הנוגעים לתאגידים הבנקאיים - ראה פרק 20'א' להלן.

(3) למידע נוסף לגבי ההפרשות למס של הבנק, והסברים לגבי ההפרשים שבין שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק, כאמור - שיעור המס האפקטיבי - ראה באור 27 לדוחות הכספיים.

(4) למידע נוסף בדבר שומות מס במחלוקת - ראה באור 18 ג' (9) לדוחות הכספיים.

יא. הליכים משפטיים

(1) תביעות כנגד הבנק - תובענות

נגד הבנק תלויות ועומדות תובענות משפטיות ובכלל זה בקשות להכיר בתובענות כתובענות ייצוגיות - שהוגשו על ידי לקוחות הבנק, לקוחות לשעבר וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילות הבנק במהלך עסקיו הרגיל.

עילות התביעות נגד הבנק שונות ומגוונות וכוללות, בין היתר, טענות בדבר חיוכי ריבית שלא כדין (או שלא על פי המוסכם), התניית שרות בשרות, אי ביצוע הוראות, חיוב חשבונות שלא כדין, ביצוע פעולות בדרך שיש בה כדי לפגוע בלקוחות והפעלת שיקול דעת מוטעה.

לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי התובענות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשות הפרשות, לכיסוי חבות אפשרית של הבנק כתוצאה מהתובענות האמורות.

לפרטים נוספים בדבר תובענות מהותיות שהוגשו נגד הבנק - ראה באור 18 ג' (7) לדוחות הכספיים.

(2) הליכי גביית חובות

במסגרת מדיניותו לגביית חובות מחייבים, נוקט הבנק במהלך העסקים הרגיל בהליכים משפטיים כנגד חייבים שלא עמדו בהסכמים החוזיים לפרעון האשראי שניתן להם וכנגד מי שעברו לאותם חייבים. ההליכים כוללים, בין היתר, מימוש בטוחות שהועמדו לבנק על ידי הלואים או הערבים להם, הגשת תביעות משפטיות, בקשות לכינוס נכסים, פרוק, תפיסת נכסים משועבדים וכיוצא בזה.

בדוחות הכספיים נכללו הפרשות לחובות מסופקים בגין חייבים אלו, על יסוד הערכת מכלול הסיכונים הגלומים בחובות אלו ובהתחשב במידע הקיים על החייב, איתנותו הפיננסית ושווי המימוש של הבטוחות שהתקבלו להבטחת פרעון החובות.

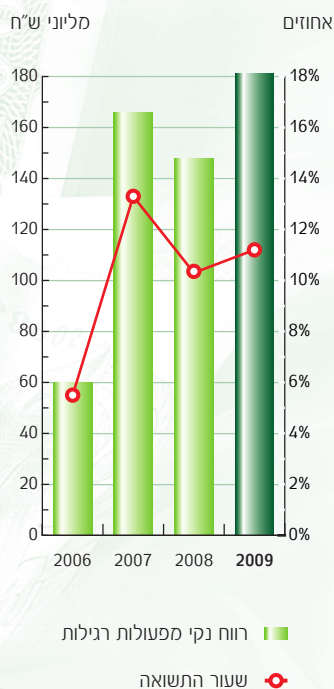
3. התוצאות העסקיות של הבנק

רווח ורווחיות

הרווח מפעולות רגילות לפני מיסים הסתכם בשנת 2009 ב-301 מיליון ש"ח - לעומת 232 מיליון ש"ח בשנת 2008, עליה בשיעור של 29.7%.

תשואת הרווח מפעולות רגילות לפני מיסים על ההון העצמי, הסתכמה בשנת 2009 בשיעור של 18.6%, לעומת תשואה בשיעור של 16.1% בשנת 2008.

התפתחות הרווח הנקי והתשואה על ההון מפעולות רגילות

ההפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות הסתכמה בשנת 2009 ב-124 מיליון ש"ח - לעומת 87 מיליון ש"ח אשתקד. שיעור ההפרשה למס מהרווח ברוטו הסתכם ב-41.2%, לעומת 37.5% בשנת 2008.

הרווח מפעולות רגילות לאחר מיסים הסתכם בשנת 2009 ב-181 מיליון ש"ח, לעומת 148 מיליון ש"ח בשנת 2008 - עליה בשיעור של כ-22.3%. תשואת הרווח הנקי מפעולות רגילות על ההון העצמי הסתכמה בשנת 2009 בשיעור של 11.2%, לעומת תשואה בשיעור של 10.3% בשנת 2008.

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2009 ב-180 מיליון ש"ח לעומת 148 מיליון ש"ח בשנת 2008, עליה בשיעור של 21.6%.

תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי ברוטו, הסתכמה בשנת 2009 בשיעור של 11.1%, לעומת 10.3% בשנת 2008.

להלן התפתחות תשואת הרווח הנקי מפעולות רגילות על ההון העצמי בבנק, בחמשת השנים האחרונות (באחוזים):

2005	2006	2007	2008	2009
10.9	*5.5	13.3	10.3	11.1

* בניכוי השפעת "מענק ההפרשה", הסתכמה התשואה על ההון בשיעור של 8.5%.

הרווח הנקי למניה (בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב) הסתכם בשנת 2009 בכ-1.44 אלפי ש"ח, לעומת כ-1.19 אלפי ש"ח בשנת 2008. הרווח הנקי למניה בת 0.01 ש"ח - ערך נקוב, הסתכם בשנת 2009 בכ-0.15 אלפי ש"ח, לעומת כ-0.12 אלפי ש"ח בשנת 2008.

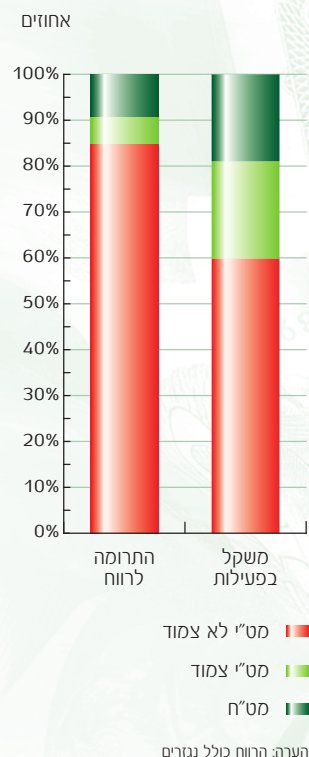
השיפור בתוצאות העסקיות של הבנק בשנת 2009, בהשוואה לשנת 2008, נובע בעיקר מהגורמים הבאים:

- עליה ברווח מפעילות מימון בסך של 21 מיליון ש"ח, המהווה גידול בשיעור של 3.1%.
- ירידה בהפרשה לחובות מסופקים בסך של 9 מיליון ש"ח, המהווה קיטון בשיעור של 7.3%.
- עליה בהכנסות התפעוליות והאחרות בסך של 81 מיליון ש"ח, המהווה גידול בשיעור של 24.5%.

מאידך, מותן השיפור בתוצאות העסקיות, על ידי:

- עליה בהוצאות התפעוליות האחרות בסך של 42 מיליון ש"ח, המהווה גידול בשיעור של 6.4%.
- עליה בשיעור המס האפקטיבי - משיעור של 37.5% בשנת 2008, לשיעור של 41.2% השנה.

משקל המגזרים בפעילות המימונית ותרומתם לרווח בשנת 2009

4. התפתחות ההכנסות וההוצאות

הרווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים הסתכם בשנת 2009 בכ-702 מיליון ש"ח לעומת כ-681 מיליון ש"ח בשנת 2008, גידול בשיעור של כ-3.1%. העליה ברווח מפעילות מימון נובעת בעיקר מגידול בהכנסות מימון אחרות, עקב עליה ברווחים ממימוש אגרות חוב. להלן טבלה המפרטת את היקפי הפעילות במגזרים השונים, וניתוח השינוי ברווח המימוני בין השנים:

2008			2009		
היקף הפעילות	פער הריבית	תרומה לרווח**	היקף הפעילות	פער הריבית	תרומה לרווח**
%	%	מיליוני ש"ח	%	%	מיליוני ש"ח
57	4.03	*483	60	3.56	489
21	0.49	*80	21	(0.45)	34
22	1.28	*58	19	1.26	54
100	2.82	621	100	2.40	577
		20			23
		40			102
		681			702

* סווג מחדש

** כולל הכנסות מימון מעסקאות פיננסיות חוץ מאזניות המבוצעות לחיסוי כללי ולא כנגד פעילות ספציפית. הכנסות אלה כלולות בדוחות הכספיים בהכנסות והוצאות מימון ממכשירים פיננסיים נגזרים, בהתאם להוראות בנק ישראל.

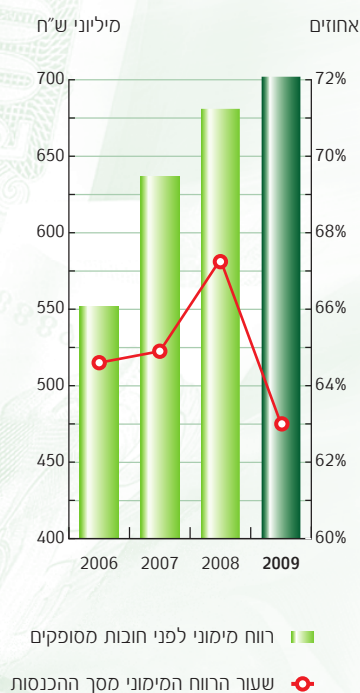
המגזר השקלי הלא צמוד - היקף הנכסים במגזר זה היווה בממוצע כ-60% מכלל נכסי הבנק בשנת 2009, לעומת 57% אשתקד. תרומתו לרווחי הבנק מפעילות מימון הסתכמה בכ-489 מיליון ש"ח, לעומת כ-482 מיליון ש"ח אשתקד, המהווים כ-69.7% מכלל הרווח מפעילות מימון. הגידול ברווח מפעולות מימון במגזר זה, נובע מעליה בנפח הפעילות.

בשנת 2009 ירד מרכיב האשראי לציבור, מכלל נכסי הבנק המניבים במגזר זה (לא כולל מכשירים פיננסיים נגזרים), לשיעור של כ-78%, לעומת 86% אשתקד - על אף עליה בשיעור של 5.3% שנרשמה בהיקף הממוצע של האשראי.

הירידה במשקל היחסי של האשראי במגזר זה נובעת מגידול בשיעור של 16.4% בהיקף הנכסים האחרים במגזר זה (ללא מכשירים פיננסיים נגזרים). הפער בין שיעור העליה בהיקף הנכסים במגזר זה, לבין שיעור העליה בהיקף האשראי, כאמור - נובע, בעיקר, מהסטת שימושים לסעיף "ניירות ערך" ו"פקדונות בבנקים" - במטרה לשפר את יחסי הנזילות בבנק.

פער הריבית במגזר הסתכם בשנת 2009 בשיעור של 3.56%, לעומת פער ריבית בשיעור של 4.03% שנרשם אשתקד. הירידה בפער הריבית מוסברת, בעיקר, בהתייקרות עלות המקורות - על רקע הפחתת שיעור הריבית השקלית לזמן קצר, על ידי בנק ישראל בתחילת שנת 2009.

התפתחות הרווח המימוני ושעור מסך ההכנסות

המגזר השקלי צמוד המדד - היקף הנכסים במגזר זה היווה בממוצע כ-21% מכלל נכסי הבנק בשנת 2009, בדומה לאשתקד. תרומתו לרווחי הבנק מפעילות מימון הסתכמה ב-34 מיליון ש"ח, לעומת 80 מיליון ש"ח אשתקד, המהווים כ-4.8% מכלל הרווח מפעילות מימון. הירידה ברווח מפעילות במגזר זה נובעת מקיטון בסך של כ-10 מיליון ש"ח בתרומת ה"הון הפעיל", עקב ירידה בתשואת הנכסים במגזר זה, ומקיטון בפער הריבית (משיעור של 0.49% בשנת 2008 לשיעור שלילי של -0.45% בשנת הדוח), המהווה קיטון בסך של כ-37 מיליון ש"ח בתרומה לרווח מפעילות מימון (ראה הרחבה להלן).

מגזר זה מרכז בעיקרו את פעילות הבנק בתחום גיוס הפקדונות מהציבור לטווח בינוני וארוך - בצד המקורות ואת נכסי הכיסוי להתחייבויות אלה - בצד השימושים. בשנת 2009 קטן מרכיב האשראי לציבור, מכלל נכסי הבנק המניבים במגזר זה (לא כולל מכשירים פיננסיים נגזרים), לשיעור של כ-48% - לעומת 55% אשתקד, עקב ירידה בשיעור של כ-4.5% בהיקף הממוצע של האשראי לציבור, ועליה בשיעור של כ-37.5% ביתרה הממוצעת של ההשקעות בניירות ערך.

כאמור, פער הריבית במגזר הסתכם בשנת 2009 בשיעור שלילי של (-0.45%), לעומת 0.49% בשנה הקודמת. הירידה בפער הריבית מוסברת, בין היתר, בהפסד בסך של כ-37 מיליון ש"ח שנרשם בשנת 2009 (לעומת הפסד בסך של כ-8 מיליון ש"ח שנרשם אשתקד) בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים - הנובעים מאי הקבלה בין השיטה לחישוב שווים של נכסי הבסיס בגין עסקאות אלו (הנמדדים על "בסיס צבירה"), לפי השיטה לחישוב שווים של המכשירים הנגזרים ששימשו לכסוי נכסי הבסיס (הנמדדים על "בסיס השווי ההוגן"). בניטרול השפעות מדידת העסקאות במכשירים נגזרים כאמור, הסתכם פער הריבית במגזר הצמוד בשנת 2009 בשיעור של 0.45% (לעומת 0.71% אשתקד).

מגזר המט"ח וצמוד המט"ח - היקף הנכסים במגזר זה היווה בממוצע כ-19% מכלל נכסי הבנק בשנת 2009, לעומת 22% אשתקד. תרומתו לרווחי הבנק מפעילות מימון הסתכמה ב-54 מיליון ש"ח, לעומת 59 מיליון ש"ח אשתקד, המהווים כ-8.0% מכלל הרווח מפעילות מימון. היקף הפעילות הממוצע במגזר זה ירד בשיעור של כ-7.7% לעומת השנה הקודמת, ונובע בעיקר מקיטון בשיעור של כ-18% בהיקף הפעילות במכשירים נגזרים. בשנת 2009 קטן מרכיב האשראי לציבור, מכלל נכסי הבנק המניבים במגזר זה (לא כולל מכשירים פיננסיים נגזרים) לשיעור של כ-50%, לעומת כ-51% אשתקד.

פער הריבית במגזר הסתכם בשנת 2009 בשיעור של 1.26%, לעומת 1.28% אשתקד. הקיטון ברווח מפעילות מימון במגזר זה, מוסבר, הן על ידי הירידה בנפח הפעילות, כאמור - והן על ידי הירידה בפער הריבית, שנבעה משינוי בתמהיל השימושים במגזר זה: ירידה במשקל האשראי - ועליה במשקל השימושים הנזילים (הנושאים תשואה נמוכה יותר).

הירידה בפער הריבית, נובעת אף היא מהפסדים בסך 11 מיליון ש"ח (לעומת 1 מיליון ש"ח בלבד, אשתקד), בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים (עקב אי הקבלה, כאמור - בין השיטה למדידת שווים של נכסי הבסיס בגין עסקאות אלו, לבין השיטה למדידת שווים של המכשירים הנגזרים). פער הריבית בשנת 2009 בנטרול הפסדים אלו הסתכם ב-1.53%, לעומת 1.29% בשנת 2008.

העמלות מעסקי מימון הסתכמו בסך כ-23 מיליון ש"ח, לעומת 20 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - המהווה עליה בשיעור של 15%.

הכנסות מימון אחרות, נטו - כוללות בעיקר הכנסות ממימוש ניירות ערך, רווחים והפסדים מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך, הקטנת הפרשות לריבית על חובות מסופקים, ותוצאות הפעילות של הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים שלא במסגרת ניהול מערך הנכסים וההתחייבויות. ההכנסות נטו מסעיף זה הסתכמו בסך של כ-102 מיליון ש"ח, לעומת 40 מיליון ש"ח אשתקד. העליה ברווח בסעיף זה מוסברת בעיקר על ידי רווחים בסך של 52 מיליון ש"ח שנזקפו בשנת 2009 לדוח הרווח והפסד בגין מימוש אגרות חוב, לעומת רווח בסך 17 מיליון ש"ח בגין מרכיב זה, שנזקף לדוח הרווח והפסד אשתקד. מרכיב נוסף שתורם לגידול בהכנסות המימון האחרות - נובע מהפסד בסך 22 מיליון ש"ח שנזקף אשתקד לדוח הרווח והפסד בגין ירידת ערך של השקעות באגרות חוב מסוימות.

פער הריבית הכולל בשנת 2009, בהתחשב בהכנסות ממכשירים פיננסיים נגזרים, שיוחסו למגזרי ההצמדה השונים, הסתכם ב-2.40%, לעומת 2.82% אשתקד. פער הריבית הכולל (ללא עסקאות במכשירים נגזרים) הסתכם ב-2.83% לעומת 3.58% אשתקד.

היחס בין הרווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים לבין היתרה הממוצעת של הנכסים הכספיים הסתכם בשנת 2009 בשיעור של 3.10%, לעומת 3.29% לאשתקד.

להלן נתונים לגבי התפלגות הרווח מפעולות מימון - בחתך מגזרי פעילות:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
שיעור השינוי	2008*	2009	
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1.7	181	184	משקי בית
(2.5)	197	192	עסקים קטנים
0.9	107	108	בנקאות מסחריות
16.1	112	130	בנקאות עסקית
(28.8)	52	37	בנקאות פרטית
59.4	32	51	ניהול פיננסי
3.1	681	702	סך הכל הכנסות מימון

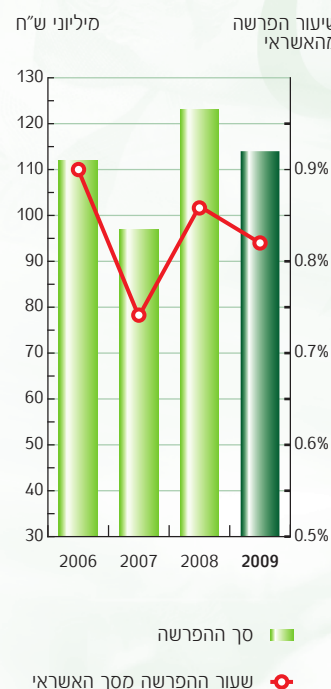
* סווג מחדש

ההפרשה לחובות מסופקים הסתכמה בשנת 2009 ב-114 מיליון ש"ח, לעומת הפרשה בסך של 123 מיליון ש"ח אשתקד, ירידה בשיעור של 7.3%. בשנת 2009 הוותה ההוצאה על חובות מסופקים 16.2% מהרווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים, לעומת 18.1% מרווח זה בשנה הקודמת, ושיעורה מסך האשראי לציבור הגיע לכ-0.82%, לעומת 0.86% אשתקד.

(1) הפרשה ספציפית:

ההוצאה להפרשה הספציפית הסתכמה בשנת 2009 ב-115 מיליון ש"ח, לעומת הפרשה בסך 128 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הירידה בהפרשות לחובות מסופקים נובעת, בעיקר, מהפרשות חריגות שנרשמו אשתקד בגין מספר מצומצם של לווים שחלה הרעה במצבם העסקי, לרבות הפרשות הנובעות מהסכם פשרה שנחתם אשתקד בין הבנק לבין המנהל המיוחד שמונה לעסקיו של לקוח גדול בענף הבניה שנקלע לקשיים כספיים.

הפרשה לחובות מסופקים

(2) הפרשה נוספת וכללית:

בשנת 2009 נרשמה ירידה מתונה בהפרשה הנוספת והכללית בסך של כ-1 מיליון ש"ח, לעומת ירידה גבוהה יותר בסך 5 מיליון ש"ח אשתקד (עקב ירידה חדה שנרשמה אשתקד באחד מסעיפי המשנה הכלולים ביתרת החובות הבעייתיים, לעומת יציבות שנרשמה בסעיף זה בשנת 2009).

ההפרשה הנוספת והכללית לחובות מסופקים נקבעה בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים, שביסודן עומדת הדרישה לבצע הפרשות לא ספציפיות לפי מאפייני סיכון.

יתרת ההפרשה הנוספת והכללית לחובות מסופקים, ליום 31 בדצמבר 2009, הסתכמה לסך של 64 מיליון ש"ח - ירידה בשיעור של כ-1.5% ביחס לנתון שנרשם ביום 31.12.2008, ושיעורה מסיכון האשראי הכולל לציבור בסוף שנת הדוח הגיע לכ-0.34%, לעומת 0.29% אשתקד.

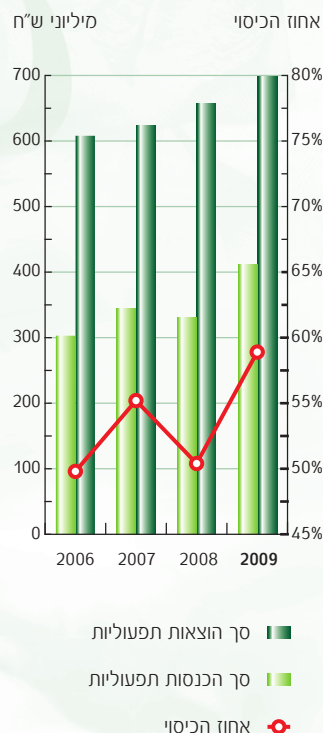
להלן נתונים לגבי התפלגות ההפרשה לחובות מסופקים - בחתך מגזרי פעילות:

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר

	2009	2008	שיעור השינוי
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	אחוזים
משקי בית	28	35	(20.0)
עסקים קטנים	48	22	118.2
בנקאות מסחרית	18	*28	(35.7)
בנקאות עסקית	20	*38	(47.4)
	114	123	(7.3)

* סווג מחדש

התפתחות יחס הכיסוי התפעולי

ההכנסות התפעוליות והאחרות עלו בשנת 2009 בשיעור של 24.5% והסתכמו ב-412 מיליון ש"ח, המהווים כ-58.7% מרווחי הבנק מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים (לעומת 48.6% בשנת 2008) ו-102.5% מהוצאות השכר (לעומת 87.6% בשנת 2008). הגידול בהכנסות התפעוליות מוסבר בעליה בשיעור של 5.6% בהכנסות מעמלות תפעוליות לסך של 340 מיליון ש"ח, בעיקר עקב גידול בסך של 26 מיליון ש"ח בהכנסות מעמלות בגין "ניהול חשבון" ועמלות מ"פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים".

שיעור העמלות התפעוליות ביחס לתשלומי השכר הסתכם בשנת 2009 בכ-84.6% לעומת כ-85.2% אשתקד. בנוסף, נרשמה בשנת 2009 עליה בסך 26 מיליון ש"ח ברווחי היעודה לפיצויי פרישה, ועליה בשיעור של 411% ברווחים מהשקעות במניות לסך של 46 מיליון ש"ח (עקב עליה בהכנסות מדיבידנד וברווחים שהתקבלו ממימוש מניות "בזק" - בגין זכויותיו של הבנק במניות החברה - הנובעות מאשראי שנתן הבנק בעבר ללקוח בעייתי - לרכישת מניות החברה).

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2009 ב-699 מיליון ש"ח לעומת 657 מיליון ש"ח אשתקד, גידול בשיעור של 6.4%. הגידול בהוצאות התפעוליות נובע, מעליה בשיעור של 6.3% בסעיף "משכורת והוצאות נלוות" עקב עליה במספר המשרות וגידול שוטף בתעריפי השכר ועליה בשיעור 13.2% בהוצאות "אחזקה ופחת בניינים וציוד" עקב גידול שוטף בהוצאות אחזקת מבנים ועליה בהוצאות פחת על מחשבים - הנגזר מהשלמת פיתוח והטמעתן של מהדורות מרכזיות בפרויקט "חידוש תשתיות המיחשוב" בחברה האם.

שיעור הכיסוי של ההוצאות התפעוליות ואחרות על ידי ההכנסות התפעוליות ואחרות (להלן: שיעור ה"כיסוי התפעולי"), הסתכם בכ-58.9%, לעומת 50.4% אשתקד.

ההפרשה למס על הרווח מפעולות רגילות הסתכמה בשנת 2009 ב-124 מיליון ש"ח, לעומת 87 מיליון ש"ח אשתקד. שיעור ההפרשה למס מהרווח לפני מס הסתכם בכ-41.2%, לעומת 37.5% אשתקד.

העליה בשיעור המס האפקטיבי, נובעת בעיקר מגידול בהפרשות למסים בגין שנים קודמות, השלכות המס הנובעות מהרווחים שרשם הבנק בשנת 2009 בגין מימוש מניות "בזק", כאמור - ומהתאמת ההפרשות למסים נדחים עקב שינויים בחוקי המס (ראה גם באור 27 ו' בדוחות הכספיים).

גידול זה קוזז בירידה בשיעור של 0.6 נקודות האחוז בשיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק. לפרטים נוספים בקשר לחקיקה בנושא: "מסים על ההכנסה" והשלכותיה על ההפרשות למסים ותשלומי המס של הבנק בעתיד - ראה באור 127 בדוחות הכספיים.

5. מצב האמצעים ההוניים

ההון העצמי של הבנק ליום 31.12.2009 הסתכם ב-1,695 מיליון ש"ח לעומת 1,479 מיליון ש"ח ליום 31.12.2008, עליה בשיעור 14.6%.

הגידול בהון העצמי נובע מהרווח השוטף בשנת 2009, ומעליה בסך של 36 מיליון ש"ח בערכה של הקרן ההונית מ"התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" הכלולה בהון העצמי. הסכומים הכלולים בקרן זו מהווים את ההפרש, נטו, שבין שוויים ההוגן של ניירות ערך "זמינים למכירה" (הנקבע על פי רמת התשואות לפדיון בשוק) - לבין עלותם המופחתת של ניירות אלו (המבוססת על תשואות ניירות הערך במועד רכישתם).

לפרטים נוספים בדבר הערכת השווי ההוגן של ניירות הערך הזמינים למכירה - והטיפול החשבונאי בהפרשים שבין שווי זה לעלותם המופחתת על ניירות הערך - ראה פרקים 8' ו-10'א' להלן.

יחס ההון העצמי לסך המאזן ליום 31.12.2009 הסתכם ב-7.8%, לעומת 7.3% ביום 31.12.2008.

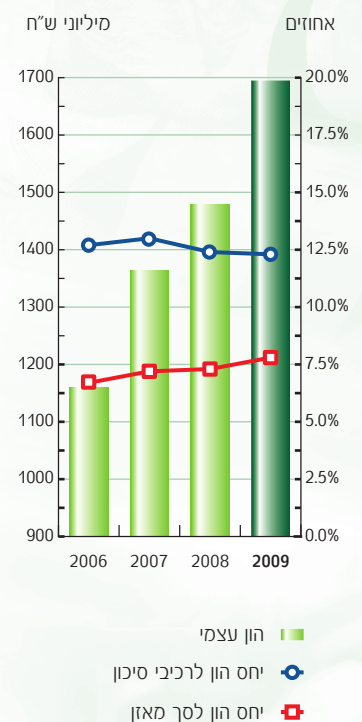
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 31.12.2009 (על פי הוראת השעה של בנק ישראל ליישום כללי "באזל 2" שהתפרסמה ביום 31.12.2008 ב"מסגרת עבודה למדידה והלימות הון", ונכנסה לתוקף ביום 31.12.2009) - הסתכם בשיעור של 12.3%.

יחס הלימות ההון על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 שהיתה בתוקף עד ליום 30.12.2009 (כללי "באזל 1"), מסתכם ליום 31.12.2009 בשיעור של 13.1%, לעומת 12.4% ביום 31.12.2008. יחס זה גבוה מהשיעור המינימלי - 9%, שנקבע על ידי בנק ישראל.

יחס ההון הראשוני לרכיבי סיכון (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל) ליום 31.12.2009 - על פי כללי "באזל 2" מסתכם ב-10.5%.

לתאריך המאזן מהווים כתבי ההתחייבות הנדחים (שניתן להכיר בהם כ"הון משני") - 14.5% בלבד מ"ההון הראשוני" של הבנק (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל), לעומת יחס מכסימלי בשיעור של 50% המותר על פי הוראות בנק ישראל.

איתנות פיננסית

כתבי ההתחייבות הנ"ל דורגו על ידי חברת "Standard & Poor" - "מעלות", (להלן: "חברת הדירוג") בדירוג "A+" (נמוך בדרגה אחת מדרוג המנפיק של הבנק) - בהתאם למתודולוגיה של חברת הדירוג הבינלאומית "Standard & Poor".

יצוין בהקשר זה, כי על פי החלטת הדירקטוריון - על הבנק לשמר יחס הלימות הון (על פי כללי המדידה של הוראת ניהול בנקאי תקין 311 - כללי "באזל 1") בשיעור שלא יפחת מ-12%.

6. התפתחויות בנכסים ובהתחייבויות

להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

	31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	
שיעור השינוי	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
%			
7.4	*20,311	21,807	סך כל המאזן
(4.9)	3,396	3,245	מזומנים ופקדונות בבנקים
95.9	2,098	4,111	ניירות ערך
(3.3)	14,326	13,848	אשראי לציבור
6.7	17,037	18,178	פקדונות הציבור
26.7	427	541	פקדונות מבנקים
(3.8)	636	612	כתבי התחייבות נדחים

*סווג מחדש

מזומנים ופקדונות בבנקים

	31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	
שיעור השינוי	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
%			
(13.4)	1,845	1,598	שקל לא צמוד
(11.8)	364	321	שקל צמוד מדד
11.7	1,187	1,326	מטבע חוץ
(4.4)	3,396	3,245	סך הכל

היתרות במגזר הלא צמוד כוללות בעיקר הפקדות בבנק ישראל לצרכי עמידה בהוראות הנזילות והפקדת עודפי מקורות במכרזי בנק ישראל. במגזר הצמוד למדד היתרה כוללת בעיקר הפקדות בתאגידים בנקאיים מיוחדים. במגזר המט"ח היתרה כוללת בעיקר הפקדות בבנק ישראל ובבנקים בחו"ל.

הירידה בפקדונות בבנקים במגזר "שקל לא צמוד", מוסברת בעיקר, בהסטת שימושים להשקעות ב"ניירות ערך" במגזר זה. הגידול בפקדונות במגזר "מטבע חוץ", מוסבר בעיקר, בהסטת שימושים מסעיף "אשראי לציבור" לסעיף "פקדונות בבנקים".

ניירות ערך

	31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	
שיעור השינוי %	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
97.0	2,038	4,014	ניירות ערך זמינים למכירה
61.7	60	97	ניירות ערך למסחר
95.9	2,098	4,111	סך הכל

תיק ניירות ערך הזמין למכירה מוצג לפי השווי ההוגן. ליום 31.12.2009, עלה השווי ההוגן של תיק ניירות הערך הזמינים למכירה - על עלותו המופחתת בסך של כ-28 מיליון ש"ח (לעומת פער שלילי בסך 25 מיליון ש"ח ביום 31.12.2008). סכום זה, בניכוי השפעת המס, הגדיל את ההון העצמי של הבנק למועד הדוח בסך של כ-18 מיליון ש"ח. תיק זה, בו כלולים מרבית ניירות הערך של הבנק, כולל את השקעת הבנק כנגד פקדונות הציבור וההון הפעיל. ניירות הערך שהושאלו על ידי הבנק ללקוחות מוצגים בדוחות הכספיים בסעיף "אשראי לציבור", ויתרתם ליום 31 בדצמבר 2009, מסתכמת בסך של 76 מיליון ש"ח.

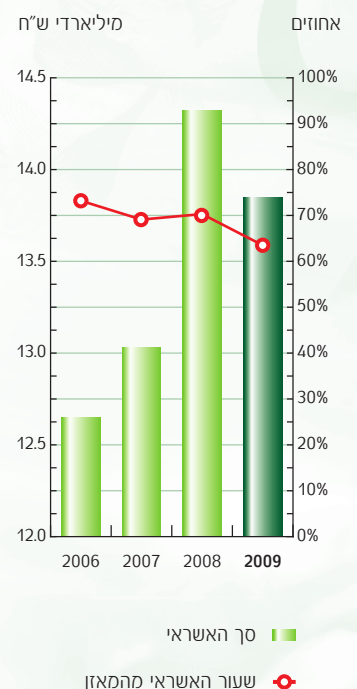
תיק ניירות הערך למסחר מנוהל על ידי הבנק, בהתאם להנחיות "ועדת הנוסטרו המצומצמת". מרבית הפעילות במסגרת זו התמקדה במסחר באגרות חוב ממשלתיות, ואגרות חוב "קונצרניות" הנסחרות בחו"ל (ומנוהלות על ידי חברת מרכנתיל גולדהר - ניהול השקעות גלובלי בע"מ) תוך ניצול שינויים ברמות המחירים ששררו בשווקים אלה. היתרה הממוצעת של התיק למסחר בשנת 2009 הסתכמה בכ-85 מיליון ש"ח (לעומת 83 מיליון ש"ח אשתקד), ומהווה כ-18% מהמסגרת שאושרה על ידי הדירקטוריון.

אשראי לציבור

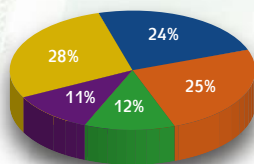
	31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	
שיעור השינוי %	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
2.2	10,357	10,588	שקל לא צמוד
(12.9)	2,438	2,124	שקל צמוד מדד
(25.8)	1,531	1,136	מטבע חוץ כולל צמוד מט"ח
(3.3)	14,326	13,848	סך הכל

יתרת האשראי לציבור ירדה בשיעור של 3.3%, לעומת עליה בשיעור של 10.0% שנרשמה אשתקד. הגידול באשראי השקלי הלא צמוד, מחד, והקטון שנרשם ביתרות האשראי הצמוד למדד, והאשראי במטבע חוץ, מאידך - מוסברים בחלקם על ידי הסטת אשראים הצמודים למדד ולמטבע חוץ - למגזר הלא צמוד, שנגזר מהגידול בביקוש לאשראי במגזר זה - על רקע הירידה שנרשמה בתשואות הריבית (כפועל יוצא מהפחתת הריבית המוניטרית השקלית לטווח קצר על ידי בנק ישראל ברבע הראשון של השנה). בנוסף, שיעורי העליה הגבוהים במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין של השקל לעומת הדולר שנרשמו במרבית שנת 2009, תרמו אף הם לעליה באטרקטיביות של המגזר ה"לא צמוד". מעבר לאמור לעיל, ועל רקע המשבר הכלכלי בארץ ובעולם (ראה פרק 10 א' להלן), פעל הבנק בשנת 2009, באופן יזום - להקטנת יתרות האשראי של לקוחות שנחשפו לשווקים ואזורים שנפגעו מהמשבר.

התפתחות האשראי לציבור ושעורו מהמאזן

סיכון אשראי כולל לציבור לפי ענפי משק עיקריים*

■ פרטיים
■ בניו ונדל"ן
■ תעשייה
■ מסחר
■ אחר

* סיכון אשראי כולל לציבור

להלן טבלה המפרטת התפלגות סיכון האשראי הכולל** לפי ענפי משק:

	31 בדצמבר 2008		31 בדצמבר 2009	
	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	%
בניו ונדל"ן	*5,176	23.5***	4,787	25.2***
אנשים פרטיים	*3,892	17.6	4,576	24.1
תעשייה	*3,394	15.4	2,238	11.8
מסחר	*3,090	14.0	2,100	11.0
שירותים עסקיים אחרים	*1,689	7.7	1,449	7.6
שירותים פיננסיים	*1,343	6.1	820	4.3
תחבורה ואחסנה	*953	4.3	794	4.2
אחרים (פחות מ-5%)	*2,508	11.4	2,243	11.8
סך הכל	22,045	100.0	19,007	100.0

* סווג מחדש

** אשראי - לרבות סיכון אשראי חוץ מאזורי.

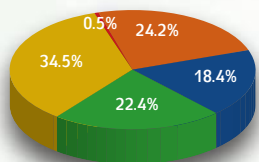
*** שיעור האשראי לבניו ונדל"ן מכלל האשראי בבנק, על פי הוראות המפקח על הבנקים בנושא "ריכוזיות אשראי ענפית" מסתכם ליום 31.12.2009 כ-18.9% (31.12.2008 - 17.2%).

להלן נתונים לגבי התפתחות האשראי לציבור - בחתך של מגזרי פעילות:

	*31.12.2008		31.12.2009	
	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	%
משקי בית	2,966	13.0	3,352	
עסקים קטנים	2,776	(8.4)	2,542	
בנקאות מסחריות	3,213	(3.4)	3,103	
בנקאות עסקית	5,236	(8.7)	4,778	
בנקאות פרטית	135	(45.9)	73	
סך הכל	14,326	(3.3)	13,848	

* סווג מחדש

התפלגות יתרת אשראי לפי מגזרי פעילות

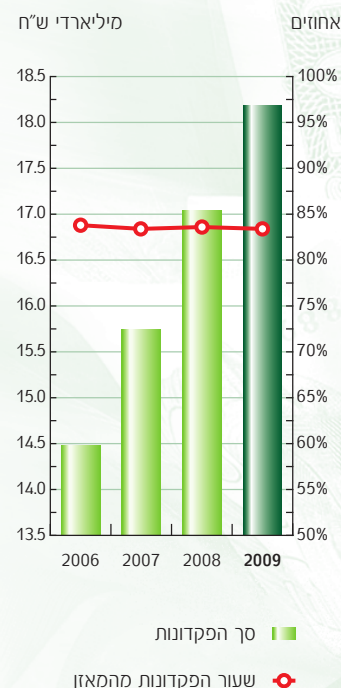
■ משקי בית
■ עסקים קטנים
■ בנקאות מסחריות
■ בנקאות עסקית
■ בנקאות פרטית

פקדונות הציבור

	31 בדצמבר 2008			31 בדצמבר 2009		
	שיעור השינוי	לפי דרישה לזמן קצוב* סה"כ	מיליוני ש"ח	לפי דרישה לזמן קצוב* סה"כ	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
שקל לא צמוד	7.3	11,458	10,017	12,294	10,413	1,881
שקל צמוד מדד	16.2	2,770	2,770	3,219	3,219	-
שקל צמוד מט"ח	(34.9)	172	172	112	112	-
מט"ח	(3.2)	2,637	1,958	2,553	1,394	1,159
סה"כ	6.7	17,037	14,917	18,178	15,138	3,040

* לרבות תכניות חסכון

התפתחות פקדונות הציבור ושעורם מהמאזן

פקדונות הציבור במגזר הלא צמוד עלו בשיעור של 7.3% - מסך של 11,458 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2008, לסך של 12,294 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2009. הגידול בהיקף הפקדונות נובע מהאטרקטיביות הגבוהה יחסית של אפיק חסכון זה, בהיותו אפיק השקעה נזיל יחסית.

פקדונות הציבור הצמודים למדד המהווים ברובם מקור למתן אשראי, בעיקר בתחום המשכנתאות ועבור החטיבה העסקית, עלו בשנת 2009 בשיעור של 16.2%, הן עקב העליה בשיעור של 3.8% שנרשמה במדד המחירים לצרכן בשנת 2009 (על בסיס "ידוע"), והן עקב הסטת כספים משוק ההון לפקדונות בנקאיים (על רקע המשבר שנרשם בשוק ההון בסוף שנת 2008 ובתחילת שנת 2009).

הפקדונות במגזר המט"ח ירדו בשיעור של כ-3.2%, כנגזרת מהשינויים שנרשמו בשער החליפין של השקל לעומת הדולר של ארה"ב, בשנת 2009, ומהתנודתיות הרבה שנרשמה בפרמטר זה במהלך השנה.

להלן נתונים לגבי התפתחות פקדונות הציבור, בחתך מגזרי פעילות:

	שיעור השינוי	31.12.2008	31.12.2009	
	%	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
משקי בית	10.0	4,454	4,898	
עסקים קטנים	(13.9)	1,680	1,447	
בנקאות מסחרית	60.9	514	827	
בנקאות עסקית	32.9	1,728	2,297	
בנקאות פרטית	0.6	8,661	8,709	
סך הכל	6.7	17,037	18,178	

* סווג מחדש

כתבי התחייבות נדחים

	31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	
שיעור השינוי	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
%			
(3.8)	636	612	שקל צמוד מדד

כתבי ההתחייבות של הבנק כוללים כתבי התחייבות בסך 294 מיליוני ש"ח שהונפקו על ידי חברת מרכנתיל הנפקות בע"מ (חברה בבעלות מלאה של הבנק). דרוג כתבי ההתחייבות הנ"ל אושרר לאחרונה ביום 24.1.2010 על ידי חברת "מעלות S&P" בדרוג "A+", עם אופק דרוג "שלילי" (זהו לדרוג שנקבע בעבר לכתבי התחייבות נדחים אלו, ונמוך בדרגה אחת מהדרוג שנקבע ליתר ההתחייבויות של הבנק ("AA-")). הפער בדרוג נגזר ממתודולוגיית הדרוג של חברת הדרוג העולמית S&P (חברת האם של "מעלות S&P"), לפיה - יפחת דרוג כתבי ההתחייבות הנדחים בדרגה אחת - מתחת לדרוג המנפיק.

בתקופת הדוח לא גייס הבנק כתבי התחייבות נדחים - על רקע הקפאון שהשתרר בשוק ההון עקב המשבר הפיננסי העולמי (שמנע הנפקת ניירות ערך בעלויות סבירות), ומכיוון שלאור יחס הלימות ההון הגבוה של הבנק - לא נזקק הבנק ממילא להגדיל את אמצעי ההון שלו באמצעות מכשיר זה.

כתבי ההתחייבות הנדחים ליום 31.12.2009 מהווים - 14.5% בלבד מ"ההון הראשוני" של הבנק כהגדרתו בהוראות בנק ישראל. שיעור זה נמוך מהשיעור המכסימלי (50%) המותר על פי הוראות אלו.

יצוין בהקשר זה, כי ביום 25 במאי 2009, פרסם הבנק (באמצעות חברת מרכנתיל הנפקות בע"מ) "תשקיף מדף" לגיוס כתבי התחייבות נדחים סחירים בהיקף ובתנאים שטרם נקבעו.

סעיפים חוץ מאזניים

להלן התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

שיעור השינוי	31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2008	
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
17.8	73	86	אשראי תעודות ⁽¹⁾
(1.7)	302	297	ערבויות להבטחת אשראי
46.0	637	930	ערבויות לרוכשי דירות ⁽²⁾
(2.4)	669	653	ערבויות והתחייבויות אחרות

(1) העליה בסעיף "אשראי תעודות" נובעת, בין היתר, מהשיפור שנרשם בפעילות הכלכלית במשק במחצית השניה של שנת 2009.

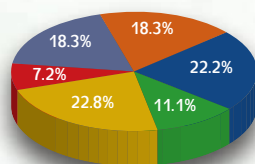
(2) הגידול בסעיף "ערבויות לרוכשי דירות" נובע מהתרחבות הפעילות במגזר "ליווי בניה" - במהלך שנת 2009.

7. תאור עסקי הבנק בחתך מגזרי פעילות

בפרק זה מתוארת ההתפתחות העסקית של הבנק, בחתך מגזרי פעילות.

להלן ריכוז הנתונים לגבי התפתחות הרווח הנקי של הבנק בחתך מגזרי פעילות לשנת 2009, בהשוואה לאשתקד:

התפלגות הרווח הנקי
לפי מגזרי פעילות

- משקי בית
- עסקים קטנים
- בנקאות מסחרית
- בנקאות עסקית
- בנקאות פרטית
- ניהול פיננסי

שינוי	*2008	2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
12	21	33	משקי בית
(21)	61	40	עסקים קטנים
5	15	20	בנקאות מסחרית
16	25	41	בנקאות עסקית
(10)	23	13	בנקאות פרטית
30	3	33	ניהול פיננסי
32	148	180	סך הכל

* סווג מחדש

(1) כללי

מידת תוצאות הבנק, בחתך מגזרי פעילות - נערכה על פי הוראות והנחיות שפורסמו על ידי המפקח על הבנקים בנושא זה.

יצוין כי מאחר שהמבנה הארגוני של הבנק אינו חופף במלואו למגזרי הפעילות המדווחים, מבוססים חלק מהנתונים, בשלב זה, על הנחות ואומדנים שונים (בעיקר בנושא הקצאת עלויות). בעתיד, לאחר שהמידע המופק מהמערכת יילמד וינותח לאורך זמן, ייתכן שיחולו שינויים בהנחות ובאומדנים הנ"ל.

(2) מתודולוגיה

להלן תמצית מידע לגבי המתודולוגיה לפיה נזקפו הכנסות והוצאות למגזרי הפעילות השונים:

רווח מפעילות מימון - לכל מגזר פעילות נזקף מרווח מ"פעילות מימון" המהווה סיכום של המרכיבים הבאים:

- ההפרש שבין הכנסות הריבית ששייכו למגזר (בפעילות אשראי), לבין עלות הריבית המחושבת על פי "מחיר מעבר".
- ההפרש שבין עלות הריבית (בפעילות פקדונות), לבין הכנסות הריבית בגין אותם פקדונות, המחושבות על פי "מחיר מעבר".

"מחיר המעבר" נקבע בהתבסס על מחירי ציטוט פקדונות בשוק המוסדי, והוא מהווה בקירוב את העלות השולית של גיוס פקדונות בבנק.

על פי מתודולוגיה זו, בה מותאם מחיר מעבר ספציפי לכל מוצר אשראי או פקדון, בכל אחד ממגזרי ההצמדה - מגזרי הפעילות אינם נושאים בסיכונים שוק אלא בסיכון אשראי בלבד.

רווחים או הפסדים מפעילות מימון הנובעים משינוי בתנאי השוק, נזקפים למרכז ניהול הנכסים וההתחייבויות (ננ"ה), שאליו נזקפות גם ההכנסות מניהול ההון הפעיל של הבנק. רווחים או הפסדים אלו מוצגים במגזר: "ניהול פיננסי".

ההפרשה לחובות מסופקים - נזקפת למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשייך הלקוח שבגינו נערכה ההפרשה.

הכנסות תפעוליות - עמלות והכנסות תפעוליות אחרות נזקפות למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשייך הלקוח שבגינו נזקפה ההכנסה.

הוצאות תפעוליות - הוצאות ישירות הניתנות לזיהוי, נזקפו למגזר הפעילות המתאים. הוצאות עקיפות או הוצאות ישירות שאינן ניתנות לשייך מדויק - סווגו למגזרי הפעילות השונים, בהתבסס על אומדנים והערכות שנערכו ביחידות הבנק השונות.

(3) להלן תאור מפורט של מגזרי הפעילות:

א. מגזר משקי הבית

במסגרת מגזר זה מספק הבנק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים, לרבות שירותים בתחום שוק ההון ובתחום ההלוואות לדיור - ללקוחות הפרטיים המתאפיינים בפעילות של משקי בית. שירותים אלו מסופקים ללקוחות המגזר באמצעות מערך הסניפים של הבנק המונה 73 סניפים בפריסה ארצית ומאורגנים, בחלוקה גיאוגרפית, בחמישה אזורים.

מרבית לקוחות הבנק המשייתיים למגזר זה, מקבלים מהבנק שירותי בנקאות באמצעות סניפים המשייתיים ארגונית לאזורי "עכו" ו"נצרת" (30 סניפים). סניפים אלו ממוקמים במקומות יישוב שבהם יש רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית". הכנסות הבנק מהלקוחות המשייתיים למגזר זה ומקבלים שירותי בנקאות באזורים אלו הסתכמו בשנת 2009 בסך של 132 מליון ש"ח, המהווים כ-40% מכלל הכנסות הבנק ממגזר "משקי בית".

א. מגזר משקי הבית (המשך)

הבנק רואה במגזר הקמעונאי יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית ושווקד על הגדלת פריסת הסניפים במגזר זה ושיפור השירות ללקוחות המגזר. במסגרת זו פתח הבנק במהלך שנת 2009 שני סניפים נוספים - באזורים בעלי פוטנציאל גבוה למתן שירותי בנקאות למגזר זה.

המוצרים הבנקאיים והשירותים אותם מספק הבנק ללקוחות המגזר כוללים, בין היתר: ניהול חשבון עו"ש, מוצרי אשראי - לרבות הלוואות לדיור, מוצרי השקעה לרבות פקדונות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, קרנות נאמנות והשקעה בניירות ערך.

מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית על ידי גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

- באשר להשלכות ה"רפורמה בשוק ההון" ראה פרק 15 להלן.
- באשר להשלכות האפשרויות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים" - ראה פרק 22 א' להלן.

התפתחויות בשווקים של המגזר

בשנת 2009 ניתן להצביע על ההתפתחויות הבאות:

- המשך תהליך, שנמשך מספר שנים, במסגרתו מאמצים לקוחות המגזר שימוש בכלים טכנולוגיים מודרניים, כגון: אינטרנט, תשלומים בהוראות קבע באמצעות מסלקת הבנקים וכו'.
- הערכות גופים פיננסיים שונים (בעיקר חברות ביטוח וחברות כרטיסי האשראי) למתן שירותים פיננסיים שונים ללקוחות המגזר (בעיקר שירותי אשראי), כתחליף לשירותים שסופקו עד כה, בעיקר, על ידי המערכת הבנקאית.
- בתחילת שנת 2009 הופחתה הריבית המוניטרית על ידי בנק ישראל בשיעור חד - לשיעורים הקרובים ל"אפס" (רמה שנשמרה במרבית שנת 2009). מכיון שלא ניתן היה להפחית במקביל את הריבית המשולמת על פקדונות בנקאיים באותם שיעורים (מהלך שהיה גורם לתשלום "ריבית שלילית") - נפגעה מאד רווחיות הבנק בתחום גיוס הפקדונות.
- ההאטה שנרשמה במשק ברבע האחרון של שנת 2008 ובמחצית הראשונה של שנת 2009, השפיעה על מצבם הכלכלי ופגעה בפעילות הבנקאית של לקוחות המגזר. לאור התפתחויות אלו הועלתה פרמיית הסיכון בתחום האשראי, המיוחסת ללקוחות המגזר. לפרטים נוספים בדבר התפתחות המשבר הפיננסי והיראלי - ראה פרק 10 א' להלן.

שינויים טכנולוגיים מהותיים

בשנת 2009 לא חלו שינויים טכנולוגיים מהותיים במגזר זה.

יצוין עם זאת, כי לקוחות מגזר "משקי הבית" נמצאים בשנים האחרונות בתהליך רציף של אימוץ טכנולוגיות מתקדמות במסגרת ערוצי הבנקאות הישירה ובהן: שימוש באינטרנט ובטלפון.

א. מגזר משקי הבית (המשק)

מחסומי כניסה ויציאה עיקריים

השרותים אותם מספק הבנק ללקוחות המגזר רבים ומגוונים וכוללים: שרותי ניהול חשבון עובר ושכ, שרותים בתחום האשראי, שרותים בתחום הפקדונות, שרותים בתחום שוק ההון ושרותים פיננסיים (כרטיס אשראי, הוראות קבע, וכו'). שרותים אלו מעוגנים במערכת מורכבת של חוזים, הסכמים וכללי התנהגות שנקבעו בין הבנק ללקוחותיו.

דרישה לעריכת שינויים במערכת הסכמים זו, כרוכה בקשיים טכניים ועלולה, לפיכך - להוות חסם בפני לקוח המשתייך למגזר משקי הבית, ושוקל להעתיק את פעילותו לבנק אחר.

במטרה לפשט את תהליך המעבר מבנק אחד למשנהו - פרסם המפקח על הבנקים ביום 14 ביולי 2005 - תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 432 - לפיו מוטלת על תאגיד בנקאי חובה לספק מידע ללקוח, השוקל להעתיק את פעילותו לבנק אחר, ולבצע עבורו שורת פעולות, בתקופה קצרה וקצובה.

מוצרים חדשים

המוצרים והשרותים אותם מציע הבנק ללקוחות המגזר דומים לאלו שמציעים גם יתר הבנקים במערכת הבנקאית.

בשנת 2009 הושם בבנק דגש על העמקת הפעילות עם לקוחות המגזר בתחום הפקדונות. במסגרת זו השיק הבנק בתקופת הדוח מספר מוצרי פסיבה חדשים הכוללים מסלולי הפקדות ארוכי טווח במגזר השקלי ובמגזר הצמוד המציעים ריביות בשיעורים עולים ככל שתקופת הפקדון ארוכה יותר.

במחצית השניה של שנת 2008 השיק הבנק שרות חדש ללקוחות המגזר - "ייעוץ פנסיוני", לאחר שהתקבל הרשיון לעסוק בשרות זה מהממונה על שוק ההון הביטוח והחסכון במשרד האוצר ביום 9.7.2008. השקת השרות כרוכה בהשקעות רבות בתשתיות (לרבות: מערכות מידע), הכשרת כח אדם מתאים, והעלאת מודעות קהל הלקוחות לשרות זה. מכיוון שהפעילות בתחום זה נמצאת בשלביה הראשונים - לא רשם הבנק בשנת 2009 הכנסות משמעותיות מממן השרות. לפרטים נוספים על הערכות הבנק בתחום זה - ראה פרק 15 להלן.

תחרות

מגזר זה מהווה את אחד המגזרים המרכזיים בבנק ולפיכך מהווה יעד מרכזי בהתפתחות העסקית של הבנק. מגזר זה מתאפיין בסיכון נמוך יחסית, עקב הפיזור הרחב של האשראי בין לקוחותיו ולכן הוא מהווה יעד מועדף להתרחבות של יתר הבנקים במערכת (לרבות הבנקים הגדולים והבינוניים), למרות התשומות הגבוהות יחסית הנדרשות לתפעול. לפיכך, קיימת תחרות רבה בין כל הבנקים על פלח לקוחות זה.

במסגרת ההתמודדות מול יתר הבנקים על פלח לקוחות זה, פונה הבנק ללקוחותיו, באמצעות ערוצי מדיה שונים - במסרים המבליטים את מחויבות הבנק למתן שירות איכותי ואישי ללקוחות המגזר.

מעבר לכך, כאמור לעיל - 30 מסניפי הבנק, נמצאים באזורי "עכו" ו"נצרת" ומרבית לקוחותיהם (המשתייכים למגזר פעילות זה) מתגוררים ביישובים שבהם קיים רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית". בנוסף לבנק, פועלים באזורים אלה ובקרב אוכלוסיה זו בנקים נוספים, כגון: "בנק ערבי", "בנק לאומי", "בנק הפועלים", ועוד. על פי סקרים שערך הבנק, מרבית הלקוחות המשתייכים לאוכלוסיות אלו, מקבלים את שרותיהם באמצעות שני הבנקים הגדולים ויתרת הפעילות מתחלקת בין יתר הבנקים, לרבות "בנק ערבי" והבנק.

א. מגזר משקי הבית (המשך)

תחרות (המשך)

הבנק מתחרה עם הבנקים הנ"ל על פלחי אוכלוסיה אלו, על ידי מתן שירות אישי ומסור באמצעות עובדים המעורים במנהלים ובתכנות של הלקוחות המשתייכים לפלחי אוכלוסיות אלו ומעניקים להם שירות התואם את צרכיהם היחודיים.

בנוסף, משיק הבנק מעת לעת מסעי פרסום ייחודיים הפונים ישירות לאוכלוסיות המתגוררות באזורים אלו - באמצעות אמצעי מדיה מקומיים.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם לקוחות פרטיים בעלי עושר פיננסי בינוני ומטה שסממני פעילותם הפיננסית אופייניים ל"משקי בית". מאחר שהאשראי הניתן לכל אחד מלקוחות אלו - נמוך יחסית, וכלל האשראי למגזר מפוזר בין מספר רב של לקוחות - מתאפיין מגזר זה בסיכון נמוך יחסית. כאמור, מרבית מלקוחות המגזר של הבנק, המקבלים שירותי בנקאות באזורי "עכו" ו"נצרת" מתגוררים ביישובים שבהם קיים רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית".

שוק והפצה

הפניה ללקוחות המגזר נעשית באמצעים מגוונים לרבות: פרסום באמצעי המדיה השונים, השקת מסעי פרסום יעודיים למגזר זה המציגים את השירות האישי המקצועי והמסור המאפיין את הבנק, כגורם מפתח להידוק הקשרים שבין הבנק לבין לקוחות המגזר.

כמו כן מעודד הבנק, באמצעות מבצעים והטבות, הצטרפות פלחי לקוחות השייכים למגזר, כגון: שכירים, סטודנטים, צעירים, חיילים, יוצאי צבא וכו'. במטרה להגדיל את אוכלוסיית הלקוחות של הבנק המשתייכים למגזר זה נערך על ידי הבנק בשנת 2009 קמפיין שווקי: "מרכנתיל מקס", במסגרתו הוענקו הטבות ייחודיות ללקוחות פרטיים שכירים שהעבירו את פעילותם לבנק.

בנוסף, יוזם הבנק פניות לאוכלוסיות מטרה ספציפיות השייכות למגזר כגון: עובדי חברות גדולות, עובדי מוסדות וכו'. הפניות נעשות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, והעברת מסרים שווקיים באמצעות אתר האינטרנט, דוור ללקוחות, שילוט ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק. בפעילות שווקית זו נעזר הבנק ביועצי שווק ובמשרד פרסום.

הון אנושי

המספר הממוצע של משרות עובדי הבנק ששויכו למגזר "משקי הבית", הסתכם בשנת 2009 בכ-411 משרות - מזה כ-17 "משרות ניהול" (בשנת 2008: 396 ו-17 משרות בהתאמה).

היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב-377 משרות ובנוסף, שויכו למגזר זה 34 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ואגפי מטה אחרים בבנק), שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר (בשנת 2008: 364 ו-32 משרות, בהתאמה).

א. מגזר משקי הבית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר "משקי הבית" לשנת 2009, וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009				
מגזר "משקי בית"				
החלק מכלל הבנק אחוזים	סך הכל מיליוני ש"ח	שוק ההון מיליוני ש"ח	הלוואות לדירור מיליוני ש"ח	בנקאות ופיננסים מיליוני ש"ח
רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים				
	139	1	78	60
	45	-	(64)	109
26.2	184	1	14	169
34.7	143	12	4	127
29.4	327	13	18	296
24.6	28	-	-	28
34.3	240	18	10	212
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים				
19.6	59	(5)	8	56
21.0	26	(1)	3	24
18.3	33	(4)	5	32
רווח נקי (הפסד)				
תשואה להון (אחוזים)				
	10.8	*	4.5	16.3
15.6	3,344	7	1,273	2,064
26.1	5,169	-	-	5,169
19.0	2,860	7	1,039	1,814
6.1	55	55	-	-
6.1	592	592	-	-
3.7	58	58	-	-
מרכיבי הרווח מפעילות מימון:				
	130	-	11	119
	36	-	-	36
	18	1	3	14
	184	1	14	169

* לא רלוונטי

א. מגזר משקי הבית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008

מגזר "משקי בית"

החלק מכלל הבנק אחוזים	סך הכל מיליוני ש"ח	שוק ההון מיליוני ש"ח	הלוואות לדיור מיליוני ש"ח	בנקאות ופיננסים מיליוני ש"ח
רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים				
	119	2	88	*29
	62	-	(80)	*142
26.6	181	2	8	171
35.6	118	8	2	*108
29.5	299	10	10	279
28.5	35	-	*(2)	*37
34.9	229	17	*8	*204
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים				
15.1	35	(7)	4	38
16.1	14	(3)	2	*15
14.2	21	(4)	2	23
רווח נקי (הפסד)				
תשואה להון (אחוזים)				
	8.9	**	2.9	15.6
15.4	2,946	7	1,128	*1,811
24.1	4,270	-	-	*4,270
16.7	2,455	7	*924	*1,524
5.2	50	50	-	-
5.1	452	452	-	-
2.7	36	36	-	-
מרכיבי הרווח מפעילות מימון:				
108	-	-	6	*102
58	-	-	-	*58
15	2	2	2	11
181	2	8	8	171
סה"כ רווח מפעילות מימון				

* סווג מחדש

** לא רלוונטי

א. מגזר משקי הבית (המשך)

ההכנסות במגזר משקי בית הסתכמו בשנת 2009 בסך של 327 מיליון ש"ח, לעומת 299 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 9.4%. העליה בהכנסות נובעת, בעיקר, מגידול בשיעור של כ-21% בהכנסות התפעוליות - עקב שיפור בגביית עמלות (ובכללן הכנסות מעמלות מפעילות בשוק ההון), ומעליה ברווחי היעודה לפיצויים.

בסיכום שנת 2009 הסתכם הרווח הנקי במגזר משקי הבית בסך של 33 מיליון ש"ח, לעומת 21 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

העליה ברווח הנקי במגזר - נובעת מהגידול בהכנסות, כאמור - ומירידה בשיעור של כ-20% בהפרשות לחובות מסופקים.

ב. מגזר עסקים קטנים

מבנה המגזר

במסגרת מגזר זה מספק הבנק מגוון שרותי בנקאות ומוצרים פיננסיים ללקוחות עסקיים קטנים יחסית (יחידים ותאגידים). השרות ללקוחות המגזר ניתן הן באמצעות מערכת ההפצה של הבנק הכוללת 73 סניפים ובאמצעות ערוצי הפצה ישירים: אינטרנט ומוקד Call Center.

השרותים שמספק הבנק ללקוחותיו במגזר זה כוללים בעיקר מוצרי אשראי שונים התואמים את אופי פעילותם וכן מגוון מוצרי השקעה, לרבות פקדונות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, קרנות נאמנות ומכשירים נגזרים.

כמחצית מלקוחות הבנק המשתייכים למגזר זה, מתגוררים ביישובים בהם יש רוב מוחלט לאוכלוסיה הלא יהודית, ומקבלים שרותי בנקאות באמצעות 30 מסניפי הבנק המשתייכים ארגונית לאזורי "עכו" ו"נצרת".

הכנסות הבנק מהלקוחות המשתייכים למגזר זה ומקבלים שרותי בנקאות באזורים אלו הסתכמו בשנת 2009 בסך של 102 מיליון ש"ח, המהווים כ-33% מכלל הכנסות הבנק ממגזר "עסקים קטנים".

במסגרת יישום מדיניות הבנק - הרואה במגזר הקמעונאי יעד מרכזי בהתפתחות העסקית של הבנק, שוקד הבנק על שיפור השרות ללקוחות המשתייכים למגזר פעילות זה. בשנת 2009 פתח הבנק שני סניפים נוספים באזורים בעלי פוטנציאל גבוה למתן שרותים בנקאיים למגזר "עסקים קטנים".

מגבלות חקיקה תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית על ידי גופי חקיקה ופיקוח לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון הביטוח והחסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

- באשר להשלכות "הרפורמה בשוק ההון" - ראה פרק 15 להלן.
- באשר להשלכות האפשרויות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים" - ראה פרק 22'א' להלן.

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

התפתחות בשווקים של המגזר

בשנת 2009 ניתן להצביע על ההתפתחויות הבאות:

- קיימת נטייה של לקוחות המגזר לשימוש גובר בערוצי הבנקאות הישירים, כגון: אינטרנט, העברות מס"ב וכו'.
- קיימת הערכות של גופים פיננסיים שונים (בעיקר חברות ביטוח וחברות כרטיסי האשראי) למתן שירותים שונים, למגזר זה - שניתנו עד כה בעיקר על ידי המערכת הבנקאית (בעיקר שירותי אשראי).
- ההאטה שנרשמה במשק ברבע האחרון של שנת 2008 ובמחצית הראשונה של שנת 2009, השפיעה על מצבם הכלכלי ופגעה בפעילות הבנקאית של לקוחות המגזר. לאור התפתחויות אלו הועלתה פרמיית הסיכון בתחום האשראי המיוחסת ללקוחות המגזר.
- לפרטים נוספים בדבר התפתחות המשבר הפיננסי והריאלי - ראה פרק 10א' להלן.

שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע מהותית על המגזר

הבנק ובנקים אחרים במערכת הבנקאית נמצאים בשנים האחרונות בתהליך רציף של אימוץ טכנולוגיות מתקדמות ובהן ערוצי בנקאות ישירה המאפשרים ללקוחות המגזר ביצוע מהיר של פעולות בנקאיות בכל שעות היממה ובתעריפים מופחתים.

מחסומי הכניסה והיציאה העיקריים

השירותים אותם מספקת המערכת הבנקאית ללקוחותיה מעוגנים במערכת של חוזים והסכמים המיועדים להסדיר את כללי ההתנהגות העסקית השוטפת שבין הבנק וללקוחותיו (לרבות הסכמים לניהול חשבון, תנאי עסק כלליים, כתבי שעבוד וקיצוז בטוחות וכו').

מורכבות הפעילות הפיננסית המבוצעת על ידי הלקוחות באמצעות המערכת הבנקאית ומורכבות המערכת החוזית התומכת בפעילות זו, עלולה לעיתים לסרב את תהליכי המעבר של הלקוחות מבנק אחד למשנהו.

במטרה לפשט ולהקל על תהליכים אלו, פורסם ביום 14 ביולי 2005 תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 432 - המטיל על התאגידים הבנקאיים חובה לבצע עבור לקוח המבקש להעביר את פעילותו לבנק אחר - שורה של פעולות (לרבות מסירת מידע רלבנטי) בתקופה קצרה וקצובה.

תחליפים למוצרים ושירותים במגזר

המוצרים והשירותים אותם מציע הבנק ללקוחות המגזר דומים לאלו שמציעים גם יתר הבנקים במערכת הבנקאית ולמרביתם לא קיימים תחליפים.

עם זאת כוונתם של גופים פיננסיים נוספים (בעיקר חברות ביטוח וחברות האשראי) לספק שירותים - בעיקר שירותי אשראי, ללקוחות הנזקקים לשירותים אלו - עשויה ליצור מוצרים חדשים שאינם קיימים כיום.

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

תחרות

מגזר זה מהווה את אחד המגזרים הבולטים של הבנק ולפיכך מהווה יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית של הבנק. לקוחות המגזר חשופים לתחרות מצד כל הבנקים במערכת (לרבות הבנקים הגדולים והבינוניים).

מאחר שתחום פעילות זה מהווה יעד מועדף על בנקים אחרים במערכת - קיימת תחרות רבה מצד בנקים אחרים על פלח לקוחות זה.

מעבר לכך, כאמור לעיל 30 מסניפי הבנק משתייכים לאזור "עכו" ו"נצרת" ועיקר לקוחותיהם (המשתייכים למגזר פעילות זה) מתגוררים ב"ישובים שבהם קיים רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית". בנוסף לבנק, פועלים באזורים אלו ובקרב אוכלוסיה זו בנקים נוספים כגון: "בנק ערבי", "בנק לאומי", "בנק הפועלים" ועוד. על פי סקרים שערך הבנק, מרבית הלקוחות המשתייכים לאוכלוסיות אלו מקבלים שירותי בנקאות באמצעות שני הבנקים הגדולים ויתרת הפעילות מתחלקת בין יתר הבנקים הפועלים באזורים אלו - לרבות "בנק ערבי" והבנק.

על מנת להתמודד עם התחרות הקיימת במגזר פעילות זה השקיע הבנק מאמצים בפרסום, יצירת קשרים אישיים עם הלקוחות, מתן שירות אישי, ומציאת פתרונות פיננסיים למכלול צרכיו העסקיים של הלקוח.

בנוסף, הבנק מתחרה עם יתר הבנקים הפועלים באזורי "עכו" ו"נצרת" על לקוחות המשתייכים לפלחי אוכלוסיות "לא יהודית", על ידי מתן שירותים בנקאיים באמצעות עובדים המעורים במנהגים ובתרבות של הלקוחות המשתייכים לפלחי אוכלוסיות אלו ומעניקים להם שירות התואם את צרכיהם היחודיים.

לקוחות

לקוחות מגזר זה, הינם לקוחות שמורכבות פעילותם העסקית נמוכה יחסית, הפועלים במגוון ענפי משק.

שווק והפצה

הפניה ללקוחות המגזר נעשיית באמצעים מגוונים לרבות: פרסום באמצעי מדיה שונים ובכלל זה, טלוויזיה, עיתונים ורדיו, פניות אישיות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, העברת מסרים שווקיים באמצעות אתר האינטרנט, דוור ללקוחות, שילוט ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק. בפעילות שווקית זו נעזר הבנק ביועצי שווק ובמשרד פרסום.

הון אנושי

המספר הממוצע של משרות עובדי הבנק ששייכו למגזר "עסקים קטנים", הסתכם בשנת 2009 בכ-408 משרות - מזה כ-33 "משרות ניהול" (בשנת 2008: 387 ו-32 משרות, בהתאמה).

היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב-323 משרות ובנוסף, שייכו למגזר זה 85 משרות עקיפות (בעיקר עובדי אגפי המטה והנהלה של הבנק) שעלותן נזקפה לתוצאות העסקיות של המגזר (בשנת 2008: 306 ו-81 משרות, בהתאמה).

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר "עסקים קטנים" לשנת 2009 וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009					
מגזר "עסקים קטנים"					
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
				רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	
	197	-	15	182	• מחיצוניים
	(5)	-	(11)	6	• בין מגזרי
27.4	192	-	4	188	
27.7	114	3	-	111	הכנסות תפעוליות ואחרות
27.5	306	3	4	299	סך ההכנסות
42.1	48	-	-	48	הפרשה לחובות מסופקים
27.2	190	6	3	181	הוצאות תפעוליות ואחרות
22.6	68	(3)	1	70	רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים
22.6	28	(1)	-	29	הפרשה למסים
22.2	40	(2)	1	41	רווח נקי (הפסד)
	16.9	*	2.7	19.6	תשואה להון (אחוזים)
13.1	2,792	3	218	2,571	יתרה ממוצעת של נכסים
8.1	1,596	-	-	1,596	יתרה ממוצעת של התחייבויות
14.6	2,193	3	212	1,978	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
1.6	14	14	-	-	יתרה ממוצעת של נכסי קרנות נאמנות
1.6	155	155	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
1.0	16	16	-	-	יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול
					מרכיבי הרווח מפעילות מימון:
	163	-	3	160	מרווח מפעילות באשראי
	11	-	-	11	מרווח מפעילות בפקדונות
	18	-	1	17	אחר
	192	-	4	188	סה"כ רווח מפעילות מימון

* לא רלוונטי

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2008				
מגזר "עסקים קטנים"				
החלק מכלל הבנק אחוזים	סך הכל מיליוני ש"ח	שוק ההון מיליוני ש"ח	משכנתאות מסחריות מיליוני ש"ח	בנקאות ופיננסים מיליוני ש"ח
				רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
	224	1	*15	*208
	(27)	-	(11)	(16)
				• מחיצוניים
				• בין מגזרי
28.9	197	1	4	192
31.4	104	2	*1	*101
29.7	301	3	5	293
				הכנסות תפעוליות ואחרות
				סך ההכנסות
17.9	22	-	*(4)	*26
27.5	181	6	*3	172
				הפרשה לחובות מסופקים
				הוצאות תפעוליות ואחרות
42.2	98	(3)	6	95
42.5	37	(1)	2	*36
				רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים
				הפרשה למסים
41.2	61	(2)	4	59
				רווח נקי (הפסד)
	28.8	*	22.5	30.1
				תשואה להון (אחוזים)
14.9	2,834	3	181	*2,650
9.5	1,679	-	-	*1,679
14.7	2,169	3	169	*1,997
				יתרה ממוצעת של נכסים
				יתרה ממוצעת של התחייבויות
				יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
2.3	22	22	-	-
2.3	200	200	-	-
				יתרה ממוצעת של נכסי קרנות נאמנות
				יתרה ממוצעת של ניירות ערך
1.0	14	14	-	-
				יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול
				מרכיבי הרווח מפעילות מימון:
	156	-	*4	*152
	26	-	-	*26
	15	1	-	14
	197	1	4	192
				סה"כ רווח מפעילות מימון

* לא רלוונטי

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

ההכנסות במגזר "עסקים קטנים" הסתכמו בשנת 2009 בסך של 306 מיליון ש"ח, לעומת 301 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 1.7%.

העליה בהכנסות נובעת בעיקר מגידול בשיעור של 9.6% בהכנסות התפעוליות והאחרות עקב שיפור בגביית עמלות (לרבות עמלות מפעילות בשוק ההון), ומעליה ברווחי היעודה לפיצויי פרישה.

בסיכום שנת 2009 נרשם במגזר זה רווח בסך 40 מיליון ש"ח, לעומת 61 מיליון ש"ח אשתקד - המהווה ירידה בשיעור של 34.4%.

הירידה ברווח הנקי על אף הגידול בהכנסות כאמור, נובעת מעליה בסך של 26 מיליון ש"ח בהפרשות לחובות מסופקים.

ג. מגזר הבנקאות המסחרית

מבנה המגזר

במסגרת מגזר פעילות זה מספק הבנק שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים לתאגידים מדרג הביניים (Middle Market). המוצרים והשירותים הבנקאיים שמספק הבנק מותאמים לצרכיהם העסקיים של לקוחות אלו וכוללים את מגוון מוצרי האשראי (לרבות: הלוואות, ערבויות ומכתבי אשראי), מוצרי השקעה ושירותים בתחום שוק ההון (לרבות: פקדונות באפיקים שונים, ניירות ערך, קרנות נאמנות ומוצרים מובנים).

כן כולל המגזר פעילות בתחום משכנתאות מסחריות, במסגרתה מעניק הבנק מימון ללקוחות עסקיים לרכישת נדל"ן מסחרי הן לשימושים עצמיים והן למטרות השקעה.

השרות ללקוחות המגזר ניתן באמצעות מערך הסניפים של הבנק, המונה 73 סניפים בפריסה ארצית. השרות בתחום מימון נדל"ן מסחרי מניב (משכנתאות מסחריות) - מבוצע באמצעות מערך הסניפים של הבנק.

שירותי ההשקעה, החסכון והשירותים בתחום שוק ההון ניתנים באמצעות מערך הסניפים של הבנק ונמצאים באחריות החטיבה לנכסי לקוחות של הבנק.

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית מצד גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון והממונה על ההגבלים העסקיים (באשר להשלכות האפשריות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים" - ראה פרק 22'א' להלן).

התפתחות בשווקים של המגזר

- לקוחות המגזר הינם לקוחות עסקיים הפועלים במגוון ענפי משק ובעיקר בענפי התעשייה, המסחר והשירותים העסקיים. לפיכך, לתהליכים מאקרו כלכליים המתרחשים במשק ומשליכים על רמת הפעילות הכלכלית במשק בכלל, ובענפים אלו בפרט - ישנה השלכה ישירה על השווקים בהם פועלים הלקוחות המשתייכים למגזר.

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

התפתחות בשווקים של המגזר (המשך)

• ההאטה שנרשמה במשק ברבע האחרון של שנת 2008 ובמחצית הראשונה של שנת 2009, השפיעה על מצבם הכלכלי ופגעה בפעילותם הבנקאית של לקוחות המגזר. לאור התפתחויות אלו הועלתה פרמיית הסיכון בתחום האשראי המיוחסת ללקוחות המגזר. לפרטים נוספים בדבר התפתחות המשבר הפיננסי והריאלי - ראה פרק 10' א' להלן.

שינויים טכנולוגיים מהותיים

המאפיינים העסקיים של פעילויות לקוחות המגזר מחייבים שימוש בכלים טכנולוגיים מתקדמים שישרתו פעילות זו. הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו במגזר זה כלים שיתאמו את צרכיהם המגוונים, וביניהם: מערכות לניהול פעילות סחר חוץ, חדרי עסקאות מתקדמים, ועוד.

שמירה על עדכניות ושכלול מערכות אלו מהווה גורם חשוב באיכות השרות הניתן ללקוחות המגזר ומהווה גורם הכרחי להרחבת הפעילות עם לקוחות אלו.

גורמי הצלחה קריטיים במגזר

בין הגורמים הנדרשים להצלחה במגזר ניתן למנות את:

- הכרת צרכי הלקוח והתאמת המוצרים והשרותים הנדרשים לו.
- מתן שרות מקצועי וזמינות גבוהה במתן שרותים לצרכים המשתנים של לקוחות המגזר.
- העמדת תשתית טכנולוגית מתאימה לצרכי הלקוחות.
- קיום מערך בקרה, יעיל הבוחן את ההתפתחויות העסקיות של הלקוחות, במטרה לגלות מוקדם ככל האפשר התרחשות של כשלי אשראי.

חסמי כניסה ויציאה

התחרות הרבה הקיימת במערכת הבנקאית סביב הלקוחות במגזר זה מחד, ותחכום הגבוה יחסית של הלקוחות המשתייכים למגזר זה - מאידך, מקטינה למינימום את חסמי המעבר של הלקוחות, מבנק אחד למשנהו.

בנוסף, תהליך יישומו של חוק נתוני אשראי - במסגרתו נדרשים הבנקים לספק נתונים שונים לגבי לקוחותיהם - צפוי גם הוא להקטין את חסמי המעבר של הלקוחות.

מוצרים

המוצרים אותם מציע הבנק ללקוחות המגזר כוללים בעיקר מכשירי אשראי המותאמים לצרכיהם הייחודיים של הלקוחות, ומכשירים פיננסיים אחרים, לרבות מכשירים נגזרים לגידור סיכונים וכו'.

מוצרים אלו דומים בעיקרם למוצרים הבנקאיים המוצעים על ידי בנקים אחרים במערכת הבנקאית.

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

תחרות

לקוחות המגזר מתאפיינים ברמת תחכום עסקית גבוהה יחסית. נתון זה, בתוספת העדר חסמי מעבר אפקטיביים עבור לקוחות המגזר - יוצרים תשתית לתחרות גבוהה בין כל הבנקים במערכת.

התחרות מתבטאת הן בתחום המחירים (מרווח ריבית ושיעורי עמלות) והן ברמות חשיפה לסיכונים אשראי גבוהות יותר אותם מוכנים המתחרים להציע.

האמצעים בהם נוקט הבנק במסגרת ההתמודדות בתחום זה כוללים: שיפור השרות ללקוח, שמירה על קשר אישי ולעיתים מתן הנחות בתחום המחירים.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם תאגידים עסקיים מדרג הביניים (Middle Market), שהיקף האשראי שאושר להם עולה, בדרך כלל, על מיליון ש"ח.

עם לקוחות המגזר נמנים גם לקוחות עסקיים שניתן להם אשראי לרכישת נדל"ן מסחרי לשימוש עצמי או נדל"ן מסחרי מניב (משכנתאות מסחריות).

שוק והפצה

שוק שירותים ומוצרים בנקאיים ללקוחות המשתייכים למגזר זה (הן לקוחות הבנק והן לקוחות פוטנציאליים), מתבססת על מערך הסניפים, תוך שימוש בגורמים מקצועיים במנהלות האזור, ובמטה החטיבה הקמעונאית.

במסגרת פעולות השווק ללקוחות הפוטנציאליים המשתייכים למגזר זה, לא נעשה שימוש באמצעי פרסום או בגורמי שווק חיצוניים.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הבנקאות המסחרית הסתכם בשנת 2009 בכ-334 משרות - מזה, כ-45 "משרות ניהול" (בשנת 2008: 311 ו-44 משרות, בהתאמה).

היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב-197 משרות ובנוסף, שויכו למגזר זה 137 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר (בשנת 2008: 181 ו-130 משרות, בהתאמה).

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר ה"בנקאות המסחרית" לשנת 2009, וניתוח מרכיביו - בהשוואה לאשתקד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009					
מגזר "בנקאות מסחרית"					
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
				רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	
	142	-	23	119	• מחיצוניים
	(34)	-	(15)	(19)	• בין מגזרי
15.3	108	-	8	100	
10.2	42	1	1	40	הכנסות תפעוליות ואחרות
13.5	150	1	9	140	סך ההכנסות
15.8	18	-	-	18	הפרשה לחובות מסופקים
14.0	98	1	1	96	הוצאות תפעוליות ואחרות
					רווח מפעולות רגילות לפני מסים
11.3	34	-	8	26	
11.2	14	-	3	11	הפרשה למסים
11.3	20	-	5	15	רווח נקי
	7.6	*	12.8	6.6	תשואה להון (אחוזים)
13.2	2,820	1	403	2,416	יתרה ממוצעת של נכסים
4.7	929	-	-	929	יתרה ממוצעת של התחייבויות
16.5	2,477	1	394	2,082	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
5.5	49	49	-	-	יתרה ממוצעת של נכסי קרנות נאמנות
5.5	527	527	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
14.9	232	232	-	-	יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול
					מרכיבי הרווח מפעילות מימון:
	94	-	6	88	מרווח מפעילות באשראי
	4	-	-	4	מרווח מפעילות בפקדונות
	10	-	2	8	אחר
	108	-	8	100	סה"כ רווח מפעילות מימון

* לא רלוונטי

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008

מגזר "בנקאות מסחרית"

החלק מכלל הבנק אחוזים	סך הכל מיליוני ש"ח	שוק ההון מיליוני ש"ח	משכנתאות מסחריות מיליוני ש"ח	בנקאות ופיננסים מיליוני ש"ח
				רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
	181	-	*30	*151
	(74)	-	*(21)	*(53)
15.7	107	-	9	98
11.5	38	2	*-	*36
14.3	145	2	9	134
22.8	28	-	*5	23
14.0	92	1	1	*90
10.8	25	1	3	21
11.5	10	1	*1	*8
10.1	15	-	2	13
	6.8	**	5.3	6.8
15.3	2,924	1	*411	2,512
1.3	229	-	-	*229
15.7	2,306	*1	*387	*1,918
8.7	83	83	-	-
8.8	765	765	-	-
4.6	67	61	-	-
				מרכיבי הרווח מפעילות מימון:
	90	-	*5	*85
	7	-	-	*7
	10	-	4	6
	107	-	9	98

* סווג מחדש

** לא רלוונטי

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

ההכנסות במגזר "בנקאות מסחרית" הסתכמו בשנת 2009 בסך של 150 מיליון ש"ח, לעומת 145 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 3.4%. העליה בהכנסות נובעת, בעיקר מגידול בשיעור של 10.5% בהכנסות התפעוליות והאחרות, עקב שיפור בגביית העמלות.

בסיכום שנת 2009 נרשם במגזר זה רווח בסך 20 מיליון ש"ח, לעומת 15 מיליון ש"ח אשתקד - המהווה עליה בשיעור של 33.3%. הגידול ברווח הנקי מוסבר בעליה בהכנסות, כאמור - וירידה בסך של 10 מיליון ש"ח בהפרשות לחובות מסופקים.

ד. מגזר הבנקאות העסקית

מבנה המגזר

במסגרת מגזר פעילות זה מספק הבנק מגוון שרותי בנקאות ומוצרים פיננסיים לחברות הגדולות והמובילות במשק (Corporate Market) וללקוחות מסחריים גדולים. עסקיהם של לקוחות אלו מאופיינים במורכבות ותחכום ניכרים - לפיכך, מספק הבנק ללקוחות אלו מוצרים פיננסיים, בעיקר בתחום האשראי, המותאמים לפעילותם וצרכיהם הספציפיים - תוך ראייה כוללת של מגוון עסקיהם.

הטיפול בלקוחות אלו נמצא באחריות החטיבה העסקית של הבנק הכוללת שתי יחידות משנה, כדלקמן:

- **אגף עסקים** - שבאחריותו נמצאים הלקוחות העסקיים הגדולים של הבנק בעלי מסגרת אשראי העולה על 15 מיליון ש"ח - כולל 5 תחומים מתמחים, שבראש כל אחד מהם ניצב מנהל תחום - בעל התמחות ספציפית. שרותי הבנקאות ניתנים ללקוחות אלה באמצעות מספר סניפים בעלי התמחות במתן שירותים מותאמים לצרכי הלקוחות שמשתייכים לפלח זה.

- **אגף נדל"ן** - המטפל בכל חברות הנדל"ן הפועלות בבנק, בעלות מסגרת אשראי העולה על 15 מיליון ש"ח, ועוסקות בתחומי ייזום הכולל מימון בשיטת "לווי פיננסי סגור", למטרת ביצוע פרויקטים לבניית מבנים - בעיקר מבני מגורים למכירה (בטיפול מחלקת לווי בניה), קבלנות ביצוע, נדל"ן מניב ואחזקות נדל"ן (בטיפול מחלקת נדל"ן). השירותים ללקוחות אלו ניתנים באמצעות מערך הסניפים של הבנק.

האגף הוקם ביום 1 בינואר 2009 במסגרת שינוי ארגוני שנערך בחטיבה העסקית. אגף הנדל"ן קלט עם הקמתו את פעילות מחלקת לווי בניה (שהעניקה שרותי בנקאיים לחברות העוסקות בתחום ייזום נדל"ן) ואת הפעילות הבנקאית של יחידות מטה אחרות שסיפקו שירותים לחברות נדל"ן אחרות העונות על הקריטריונים האמורים ועוסקות בקבלנות ביצוע, נדל"ן מניב ואחזקות נדל"ן. נתוני ההשוואה סווגו מחדש בכדי לאפשר בסיס נאות להשוואת הנתונים בין תקופות הדווח.

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלות על המערכת הבנקאית מצד גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר (המשך)

היות והאשראי במגזר הבנקאות העסקית מתפלג בין מספר לקוחות נמוך יחסית ומכיוון שסיכון האשראי הוא אחד הסיכונים העיקריים במערכת הבנקאית, פרסם הפיקוח על הבנקים מספר הוראות הרלוונטיות בעיקר לבנקאות העסקית:

- הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 313, המגבילה את היקף האשראי שיכול תאגיד בנקאי לתת ל"לווה יחיד", "קבוצת לווים" (כהגדרתם בהוראה) ולשש קבוצות הלווים הגדולות - כנגזרת מסך אמצעי ההון של התאגיד הבנקאי.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 323, המגבילה את היקף ה"אשראי לרכישת שליטה בחברות" (כהגדרתו בהוראה), שיכול תאגיד בנקאי לתת לרוכשי החברות.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 312 - המגבילה את היקף האשראי שיכול תאגיד בנקאי לתת ל"איש קשור" (כהגדרתו בהוראה).
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 326 - המסדירה את תהליכי העבודה, הדווחים וההסכמים המשפטיים בתחום מימון הבניה למגורים בשיטת ה"לווה הפיננסי הסגור", שנכנסה לתוקף ביום 1 ביולי 2008.
- באשר להשלכות האפשריות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים" - ראה פרק 22א' להלן.

התפתחויות בשווקים של המגזר

לקוחות המגזר נמנים על החברות הגדולות והמובילות במשק. לפיכך, לתהליכים מאקרו כלכליים המתרחשים במשק ומשליכים על רמת הפעילות הכלכלית במשק, כגון: שיעור הצמיחה, שינוי בביקושים המקומיים ובשווקי חו"ל, שינוי בתנאי הסחר וכו' - ישנה השלכה ישירה על השווקים של לקוחות המגזר.

ההאטה שנרשמה במשק ברבע האחרון של שנת 2008, ובמחצית הראשונה של שנת 2009 השפיעה על מצבם העסקי של לקוחות המגזר, בכלל - ושל לווים הפועלים בחו"ל (בעיקר בתחום הנדל"ן) - שמימנו את פעילותם באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון, בפרט. לאור התפתחויות אלו הועלתה פרמיית הסיכון בגין האשראי ללקוחות המגזר. המשך ההאטה והקיפאון בשוק ההון - עלול להקשות על לווים אלה לעמוד בפרעון או מחזור חובם בשוק ההון. בעקבות התפתחויות אלו מקיימת הנהלת הבנק דיונים שוטפים לגבי חשיפות האשראי של הבנק ללקוחות המגזר בעלי רמת מינוף גבוהה שהתעוררה סכנה לשחיקה בכושר הפרעון שלהם - בעקבות המשבר הכלכלי. לפרטים נוספים בדבר התפתחות המשבר הפיננסי והריאלי - ראה פרק 10א' להלן.

שינויים טכנולוגיים מהותיים

המאפיינים העסקיים של פעילות הלקוחות במגזר, מחייבים שימוש בכלים טכנולוגיים מתקדמים שישירותו פעילות זו. הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו במגזר זה כלים שיתאמו את צרכיהם המגוונים, לרבות: מערכות לניהול פעילות סחר חוץ, חדרי עסקאות לפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, מערכות מסחר בשוק ההון ועוד. שמירה על עדכניות ושכלול מערכות אלו, מהווה גורם מהותי באיכות השירות הניתן ללקוחות המגזר ומהווה גורם הכרחי להרחבת הפעילות עם לקוחות אלו.

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

גורמי הצלחה קריטיים במגזר

גורמי ההצלחה הקריטיים במגזר כוללים:

- הכרת פעילות הלקוח, הבנת צרכיו, והתאמת המוצרים והשרותים הבנקאיים תוך ראייה כוללת של צרכי הלקוח.
- מתן שרות מקצועי בזמינות גבוהה והתאמת השרות והמוצרים לצרכי המשתנים של הלקוח.
- העמדת תשתית טכנולוגית מתאימה לצרכי הלקוחות.
- קיום מערכת בקרה יעילה הבוחנת את ההתפתחויות העסקיות של הלקוחות, במטרה לגלות מוקדם ככל האפשר סימנים המעידים על אפשרות להתרחשות כשלי אשראי.

חסמי כניסה ויציאה

ככלל, קיימת תחרות רבה במערכת הבנקאית סביב לקוחות מגזר זה, מאחר שסיכון האשראי שלהם נמוך, בדרך כלל. גורם זה, מחד - והתחכום הגבוה המאפיין לקוחות אלה, מאידך - מקטינים למינימום את חסמי המעבר של לקוחות מגזר זה - מבנק אחד למשנהו.

מאידך, הוראות רגולטוריות מסוימות, כגון - הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313, שנועדה להגביל את ריכוזיות הלווים הגדולים וקבוצות לוויים גדולות במערכת הבנקאית - מהוות חסם להגדלת נפח האשראי של לוויים גדולים מסוימים, המשתייכים למגזר זה - בבנקים בהם יגרום מתן האשראי הנוסף לחריגה מהמגבלות שנקבעו בהוראה - ובמקרים מסוימים (כגון: מיזוג בין שתי קבוצות לוויים גדולות), עשויה ההוראה לאלץ את התאגיד הבנקאי להקטין את מסגרות האשראי, לאותם לוויים.

מוצרים ותחליפים למוצרים ולשירותים של המגזר

המוצרים אותם מציע הבנק ללקוחות המגזר כוללים בעיקר מכשירי אשראי המותאמים לצרכיהם הייחודיים של הלקוחות, ומכשירים פיננסיים אחרים, לרבות מכשירים נגזרים לגידור סיכונים, "השאלת אגרות חוב" - (כתחליף למוצרי אשראי סטנדרטיים - העשויות להוזיל את עלות האשראי ללקוחות אלו, בהתאם להתפתחות תשואות אגרות החוב בשוק ההון), וכו'.

בשנים האחרונות הסתמנה מגמה בקרב לקוחות המגזר, במסגרתה פעלו לקוחות רבים להסיט את מקורות המימון הדרושים להם מהמערכת הבנקאית, לשוק ההון (גיוס מקורות באמצעות הנפקות ציבוריות ופרטיות של מניות, אגרות חוב וניירות ערך אחרים). שורשיה של מגמה זו נעוצים במספר גורמים:

- הרחבת הגדרות בנק ישראל בכל הקשור ל: "לווה יחיד" ו"קבוצת לוויים", אילצה מספר בנקים להקטין את מסגרות האשראי שניתנו לקבוצות לוויים מסוימות, שחבותן - על פי ההגדרות החדשות - חרגה מתקרת האשראי המותרת.
- צמצום היקף הגיוסים הממשלתיים בשוק אגרות החוב, גרם לעודף ביקושים במכשיר זה.
- רצונן של החברות לגוון ולשפר את מבנה המקורות שלהם, באמצעות מעבר ממקורות קצרי טווח - למקורות ארוכי טווח.

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

מוצרים ותחליפים למוצרים ולשירותים של המגזר (המשך)

- עליית אטרקטיביות גיוס המקורות באמצעות שוק ההון, עקב: הוזלת מחירי הגיוס, גמישות רבה יותר בהעמדת הבטוחות וכו'.

בעקבות המשבר הפיננסי שהתפתח בעולם במחצית השנייה של שנת 2007 - והתרחב למשבר כלכלי במהלך שנת 2008 - נרשמו ירידות שערים חדות בשוק המניות ואגרות החוב בישראל - עקב החשש מהשלכות המשבר על המשק בישראל.

בהמשך לירידות שערים אלו השתרר קיפאון בשוק ההון המקומי שמנע מלקוחות הפועלים בשוק זה, לגייס הון - או למחזר את חובותיהם בשוק ההון. כנגזרת ממשבר זה התפתחה מצוקת נזילות - שגרמה לעליה בכיקוש לאשראי הבנקאי, החל מהמחצית השנייה של שנת 2008 ובמהלך שנת 2009.

תחרות

לקוחות המגזר מתאפיינים ברמת התחכום העסקית הגבוהה ביותר ביחס לכלל מגזרי הפעילות. לנוכח נתון זה, ועקב העדר חסמי מעבר אפקטיביים עבור לקוחות המגזר - מתקיימת תחרות עזה בין כל הבנקים במערכת, במגזר פעילות זה. התחרות מתבטאת הן בתחום המחירים (מרווח ריבית ושיעורי עמלות) והן בתחום השירות.

בנוסף לתחרות בתוך המערכת הבנקאית, התפתחה בשנים האחרונות תחרות במגזר זה גם מצד בנקים זרים ומצד גופים חוץ בנקאיים (כגון: חברות ביטוח וקרנות פנסיה) - על רקע רצונם של גופים אלו להשיג תשואות עודפות, והחמרת הרגולציה במערכת הבנקאית המשליכה בעיקר על לקוחות המגזר העסקי וגרמה לצמצום האשראי הבנקאי לקבוצות לקוחות מסוימות.

לקוחות

בין הלקוחות המשתייכים למגזר זה - נמנים תאגידים עסקיים המשתייכים לשורה הראשונה של החברות במשק, חברות ציבוריות, לקוחות מסחריים גדולים ויזמים בתחום הבניה למגורים. הלקוחות המשתייכים למגזר זה מטופלים במישרין על ידי החטיבה העסקית בבנק ומקבלים שירותי בנקאות שוטפים במערך הסניפים של הבנק.

שוק והפצה

שוק השרותים והמוצרים ללקוחות המשתייכים למגזר זה נעשה על ידי מטה החטיבה העסקית, ראשי תחומים באגף העסקי ובאגף הנדל"ן - הנמצאים בקשר רציף עם לקוחות המגזר לצורך מתן פתרונות לצרכיהם הפיננסיים ולצורך לזווי פעילותם העסקית. הבנק לא עושה שימוש בכלי פרסום או גורמי שוק חיצוניים במגזר פעילות זה.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הבנקאות העסקית, הסתכם בשנת 2009 בכ-144 משרות - מזה, כ-19 "משרות ניהול" (בשנת 2008: 127 ו-19 משרות בהתאמה).

היקף המשרות של עובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב-120 משרות ובנוסף, שיוכו למגזר זה 24 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר (בשנת 2008: 106 ו-21 משרות, בהתאמה).

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר ה"בנקאות העסקית" לשנת 2009 וניתוח מרכיביו - בהשוואה לאשתקד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009				
מגזר "בנקאות עסקית"				
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	נדל"ן	בנקאות ופיננסים
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים				
	212	1	83	128
	(82)	-	(36)	(46)
18.5	130	1	47	82
5.6	23	3	5	15
13.7	153	4	52	97
17.5	20	-	(1)	21
9.4	66	2	20	44
רווח מפעולות רגילות לפני מסים				
22.3	67	2	33	32
21.0	26	1	12	13
22.8	41	1	21	19
רווח נקי				
	6.0	*	7.3	4.8
תשואה להון (אחוזים)				
24.4	5,228	1	1,614	3,613
11.4	2,249	-	450	1,799
42.2	6,332	1	2,706	3,625
52.5	470	470	-	-
52.4	5,063	5,063	-	-
0.6	9	9	-	-
יתרה ממוצעת של נכסים קרנות נאמנות				
יתרה ממוצעת של נכסי סוכן				
יתרה ממוצעת של נכסי ערך				
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול				
מרכיבי הרווח מפעילות מימון:				
	102	-	36	66
	6	-	2	4
	22	1	9	12
	130	1	47	82
סה"כ רווח מפעילות מימון				

* לא רלבנטי

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008

מגזר "בנקאות עסקית"

החלק מכלל הבנק אחוזים	סך הכל מיליוני ש"ח	שוק ההון מיליוני ש"ח	נדל"ן מיליוני ש"ח	בנקאות ופיננסים מיליוני ש"ח	
					רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
	272	-	*57	*215	• מחיצוניים
	(160)	-	*(25)	*(135)	• בין מגזרי
16.4	112	-	32	80	
6.9	23	*1	*9	*13	הכנסות תפעוליות ואחרות
13.3	135	1	41	93	סך ההכנסות
30.9	38	-	(2)	*40	הפרשה לחובות מסופקים
9.1	60	1	*18	*41	הוצאות תפעוליות ואחרות
					רווח מפעולות רגילות לפני מסים
15.9	37	-	25	12	
13.8	12	*-	*7	*5	הפרשה למסים
16.9	25	-	18	7	רווח נקי
	4.5	**	8.6	2.2	תשואה להון (אחוזים)
26.1	4,987	1	*1,291	*3,695	יתרה ממוצעת של נכסים
8.8	1,564	-	*321	*1,243	יתרה ממוצעת של התחייבויות
38.5	5,666	1	*2,125	*3,540	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
52.9	505	505	-	-	יתרה ממוצעת של נכסי קרנות נאמנות
53.0	4,662	4,662	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
13.0	174	174	-	-	יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול
					מרכיבי הרווח מפעילות מימון:
	86	-	*23	*63	מרווח מפעילות באשראי
	6	-	*2	*4	מרווח מפעילות בפקדונות
	20	-	7	13	אחר
	112	-	32	80	סה"כ רווח מפעילות מימון

* סווג מחדש

** לא רלוונטי

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

ההכנסות במגזר "בנקאות עסקית" הסתכמו בשנת 2009 בסך של 153 מיליון ש"ח, לעומת 135 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 13.3%.

העליה בהכנסות נובעת בעיקר מגידול בשיעור של 16.1% ברווח מפעולות מימון - עקב שיפור במרווחי האשראי ומימוש "הטבות הון" שהתקבלו בעבר מלקוחות עסקיים מסוימים. בסיכום שנת 2009, נרשם במגזר זה רווח בסך של 41 מיליון ש"ח, לעומת 25 מיליון ש"ח אשתקד.

הגידול ברווח הנקי נובע מהעליה בהכנסות, כאמור - ומירידה בסך 18 מיליון ש"ח בהפרשות לחובות מסופקים (המהווה ירידה בשיעור של כ-47%). הירידה בהפרשות לחובות מסופקים נובעת מהפרשות חריגות שנרשמו בעבר.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית

מבנה המגזר

במסגרת מגזר פעילות זה מספק הבנק מגוון שירותי בנקאות ללקוחות (פרטיים ותאגידים), בעלי עושר פיננסי בינוני וגבוה (שהיקף חסכוניהם והשקעותיהם עולה, בדרך כלל, על 0.5 מיליון ש"ח), הפועלים בעיקר בתחום ה"פסיבה".

המוצרים והשירותים הבנקאיים שמציע הבנק ללקוחות מגזר זה (Private Banking) כוללים מגוון מוצרי השקעה, לרבות: ניהול תיקי השקעה, פקדונות, קרנות נאמנות, השקעות בניירות ערך, ועוד.

השירות ללקוחות המגזר ניתן באמצעות מערך הסניפים של הבנק ובאמצעות מרכז "בנקאות פרטית" המספק שירותי בנקאות מתמחה ללקוחות המגזר. התמיכה המקצועית בתחום מוצרי ההשקעה השונים, לרבות פיתוח מוצרים חדשים עבור לקוחות מגזר זה מבוצעת על ידי החטיבה לנכסי לקוחות והחטיבה לאסטרטגיה ופיננסים.

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלות על המערכת הבנקאית מצד גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון - במשרד האוצר, הממונה על ההגבלים העסקיים, רשות ניירות ערך, הבורסה לניירות ערך בתל - אביב ועוד.

התפתחויות בשווקים של המגזר

המוצרים העיקריים המוצעים ללקוחות המשתייכים למגזר זה משתייכים לתחום הפסיבה, כגון: פקדונות, ניירות ערך, קרנות נאמנות, וכו'.

החוקים שנחקקו במסגרת ה"רפורמה בשוק ההון", במסגרתם נאסר על הבנקים לשווק ולנהל חלק מהמוצרים בתחום זה, כגון: קרנות נאמנות, קופות גמל ותעודות סל - נועדו להגביר את התחרות בין "יצרני ומנהלי המוצרים" על לקוחות המגזר, על ידי צמצום חלקה של המערכת הבנקאית והעברת תחומי פעילויות שבהן היו הבנקים דומיננטיים - לגופים מחוץ למערכת הבנקאית.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

התפתחויות בשווקים של המגזר (המשך)

בעקבות צעדי חקיקה אלו, חדלה המערכת הבנקאית להוות גורם פעיל בניהול ושיווק מוצרים בשוק ההון ובשוק הפנסיוני. מאידך, השיקו חלק מהבנקים שקיבלו רשיון לכך ממשרד האוצר, שרות חדש בתחום ה"ייעוץ הפנסיוני". עד כה נרשמה הענות חלקית בלבד של הלקוחות לקבלת השרות עקב חוסר מודעות למוצר חדש זה.

עקב המשבר הפיננסי וירידות השערים החדות בשוק ההון, שגרמו לשחיקה בנכסי הלקוחות שהושקעו באפיקים אלו - נרשמה ברבע האחרון של שנת 2008 ובמחצית הראשונה של שנת 2009 הסטה של כספי לקוחות, משוק ההון - לפקדונות במערכת הבנקאית.

עם זאת, הצעדים המוניטריים החדים שננקטו על ידי בנק ישראל במחצית הראשונה של שנת 2009, במהלכם הופחתה הריבית השקלית לטווח קצר לשיעורים אפסיים - וההערכות לפיהן המשק הישראלי נפגע בצורה קלה יחסית מהמשבר הכללי העולמי - תרמה להתאוששות שנרשמה בשוק ההון במחצית השניה של שנת 2009.

שינויים טכנולוגיים מהותיים

איכות הלקוחות המשתייכים למגזר זה המתאפיינים בתחכום רב, מחד - והוראות רגולטוריות שונות, כגון "חוק הייעוץ" והחוקים שנחקקו במסגרת ה"רפורמה בשוק ההון", מאידך - מחייבים שימוש בכלים טכנולוגיים שיספקו נתונים השוואתיים מדויקים של מגוון המוצרים הקיימים בשוק, ויאפשרו לבנק מתן ייעוץ מקצועי ואובייקטיבי ללקוחות.

הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו מערכות הכוללות בסיסי נתונים רחבים ומאפשרות דרוג השוואתי של קרנות הנאמנות השונות, ושל הגופים היצרניים בתחום ניהול הכספים הפנסיוניים.

גורמי ההצלחה הקריטיים במגזר

גורמי ההצלחה הקריטיים במגזר כוללים:

- מתן שרות מקצועי ואישי והתאמת השרות והמוצרים להעדפותיו של הלקוח.
- עדכון הלקוחות בתנאים המשתנים בשווקים השונים והתאמת מוצרי ההשקעה, בהתאם לכך.
- שימוש בכלים טכנולוגיים המאפשרים מתן ייעוץ מקצועי וקבלת החלטה מושכלת של הלקוחות.

חסמי כניסה ויציאה

ככלל, מתאפיין מגזר זה בתחרות רבה מצד המערכת הבנקאית על לקוחות המגזר - המתאפיינים בעושר פיננסי, תחכום רב וסיכון נמוך - הנגזר מהזדקקות נמוכה של לקוחות אלו למוצרי אשראי.

גורמים אלו מקטינים למינימום את חסמי המעבר של הלקוחות המשתייכים למגזר זה - מבנק אחד למשנהו.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

חסמי כניסה ויציאה (המשך)

בנוסף, מכירת חלק ממוצרי ההשקעה על ידי הבנקים (קופות גמל וקרנות נאמנות, בעקבות ה"רפורמה בשוק ההון") - שהיו בשימוש לקוחות מגזר זה ונהלו על ידי הבנקים - גורמת למעבר לקוחות המשתייכים ברובם למגזר זה - מהמערכת הבנקאית לגופים מתחרים, ומחריפה את התחרות.

הבנק מתמודד עם התחרות הגוברת במגזר זה, הן באמצעות פיתוח ושדרוג התשתית הטכנולוגית המקצועית והאנושית שהוא מעמיד לרשות לקוחות המגזר, הן באמצעות הצעת פתרונות ותנאים אטרקטיביים ללקוחות, והן ביצירת שיתופי פעולה עם גורמים מוסדיים בתחום, לרבות חתימה על הסכמי הפצה עם חברות לניהול קרנות נאמנות ויצרנים בתחום הפנסיוני.

מוצרים ותחליפים למוצרים ושירותים של המגזר

על פי החוקים שנחקקו במסגרת ה"רפורמה בשוק ההון", נאסר על הבנקים (בתום תקופת מעבר שנקבעה בחוקים אלו), לנהל ולשווק מוצרים מסוימים (כגון: קרנות נאמנות, קופות גמל ו"תעודות סל"), המהווים חלק ממוצרי ההשקעה של לקוחות המגזר.

עד לסוף שנת 2007 השלימו מרבית הבנקים את מכירתן של פעילויות אלו. להלן התפתחויות שחלו במוצרים המוצעים ללקוחות המגזר - בבנק וב"מערכת הבנקאית".

- במהלך שנת 2009 המשיך הבנק בפיתוח שירות "ייעוץ פנסיוני" - לאחר שקיבל רשיון לעסוק בשירות זה מהממונה על שוק ההון הביטוח והחסכון במשרד האוצר.

פיתוח השרות מחייב השקעות רבות בתשתיות (לרבות במערכת מידע), הכשרת כח אדם מתאים, והעלאת מודעות קהל הלקוחות לשרות זה. מכיוון שהפעילות בתחום זה נמצאת בשלביה הראשונים - לא היו לבנק בשנת 2009 הכנסות מהותיות ממתן השרות.

- בשנת 2009 המשיך הבנק בפיתוח שירות "ניהול השקעות גלובלי", עבור לקוחות מוסדיים, עסקיים ופרטיים - באמצעות חברת "מרכנתיל - גולדהר" ניהול השקעות גלובלי (המוחזקת על ידי הבנק בשיעור של 51%).

- במהלך השנה הקים הבנק יחידה ייעודית לטיפול בתושבי חוץ, במטרה לשפר את השרות הבנקאי שניתן לפלח לקוחות זה. היחידה מתמחה במתן שירותים בנקאיים ההולמים את צרכיו המיוחדים של פלח לקוחות זה.

תחרות

כאמור, מתאפיינים הלקוחות המשתייכים למגזר הבנקאות הפרטית בתחכום רב ובדרישה לשרות מקצועי ברמה הגבוהה ביותר.

נתון זה, בנוסף להעדר חסמי מעבר אפקטיביים עבור לקוחות המגזר, כאמור - גורם לתחרות גבוהה בין כל הבנקים הפועלים במערכת, על פלח לקוחות זה.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

תחרות (המשך)

התחרות מתבטאת הן בתחום המחירים (עמלות ועלויות גיוס פקדונות) והן בתחום השרות. בנוסף לתחרות בתוך המערכת הבנקאית, קיימת תחרות על פלח לקוחות זה גם מצד גופים אחרים הפועלים בשוק ההון, כגון: חברות לניהול תיקים, ברוקרים פרטיים וכו'.

בנוסף - הסכמים שחתמו הבנקים בשנים האחרונות, כחלק מהערכותם ליישום החוקים שנחקקו במסגרת ה"רפורמה בשוק ההון", שכללו מכירות נכסים ומוצרי השקעה של לקוחות המשתייכים ברובם למגזר זה, לחברות ביטוח וגופים פיננסיים חוץ בנקאים אחרים, הגבירו את התחרות על פלח לקוחות זה - גם מצד חברות הביטוח וגופים פיננסיים אחרים.

במסגרת תחרות זו משקיע הבנק משאבים רבים בשיפור השרות הניתן ללקוחות, העלאת רמתם המקצועית של יועצי ההשקעות, שיפור התשתית הטכנולוגית ועדכון מוצרי ההשקעה המוצעים ללקוחות.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם לקוחות בעלי עושר פיננסי בינוני וגבוה. לקוחות אלו מתאפיינים בתחכום, הכרת מגוון מכשירי ההשקעה והמוצרים הקיימים במערכת הבנקאית ובשוק ההון, ובדרישה לקבלת שרות מקצועי ברמה גבוהה ביותר.

השרות ללקוחות המגזר ניתן באמצעות מערך סניפי הבנק. בנוסף, עומדים לרשות לקוחות אלו מערכי התמיכה המקצועיים, הקיימים הן בחטיבה לנכסי לקוחות של הבנק והן בחברות המאוחדות של הבנק הפועלות בשוק ההון: החברה לניהול קרנות נאמנות, והחברה לניהול תיקים.

שוק והפצה

הפניה ללקוחות המגזר נעשית באמצעים מגוונים, לרבות: פרסום באמצעי מדיה שונים ובכלל זה - טלוויזיה, עיתונים, אינטרנט, ורדיו, וכן פניות אישיות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, העברת מסרים שיווקיים באמצעות אתר האינטרנט, דוור ללקוחות, שילוט ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק. בפעילות שווקית זו נעזר הבנק ביועצי שוק ובמשרד פרסום.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הבנקאות הפרטית, הסתכם בשנת 2009 בכ-101 משרות - מזה, כ-8 "משרות ניהול" (בשנת 2008: 96 ו-7 משרות, בהתאמה).

היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה הסתכם ב-87 משרות ובנוסף, שויכו למגזר זה 14 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר (בשנת 2008: 84 ו-12 משרות, בהתאמה).

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר ה"בנקאות הפרטית" לשנת 2009 וניתוח מרכיביו - בהשוואה לאשתקד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009			
מגזר "בנקאות פרטית"			
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	בנקאות ופיננסים
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים			
	(151)	1	(152)
	188	-	188
5.3	37	1	36
10.7	44	23	21
7.3	81	24	57
הכנסות תפעוליות ואחרות			
	59	18	41
7.4	22	6	16
7.3	9	3	6
7.2	13	3	10
רווח נקי			
	*	*	*
תשואה להון (אחוזים)			
0.6	124	6	118
41.1	8,127	-	8,127
0.8	124	6	118
34.4	308	308	-
34.4	3,320	3,320	-
79.7	1,238	1,238	-
יתרה ממוצעת של נכסים			
יתרה ממוצעת של התחייבויות			
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון			
יתרה ממוצעת של נכסי קרנות נאמנות			
יתרה ממוצעת של ניירות ערך			
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול			
מרכיבי הרווח מפעילות מימון:			
	5	-	5
	31	-	31
	1	1	-
	37	1	36
סה"כ רווח מפעילות מימון			

* לא רלבנטי.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008

מגזר "בנקאות פרטית"			
החלק מכלל הבנק אחוזים	סך הכל מיליוני ש"ח	שוק ההון מיליוני ש"ח	בנקאות ופיננסים מיליוני ש"ח
רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים			
	(271)	1	*(272)
	323	-	*323
7.6	52	1	51
11.8	39	*17	*22
9.0	91	18	73
8.4	55	*16	*39
15.5	36	2	34
14.9	13	1	*12
15.5	23	1	22
רווח נקי			
	**	**	**
תשואה להון (אחוזים)			
0.9	171	6	*165
45.9	8,117	-	*8,117
1.0	147	6	*141
30.8	294	294	-
30.9	2,713	2,713	-
78.6	1,049	1,049	-
מרכיבי הרווח מפעילות מימון:			
	6	-	*6
	44	-	*44
	2	1	1
52	1	1	51
סה"כ רווח מפעילות מימון			

* סוג מחדש

** לא רלוונטי

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

ההכנסות במגזר "בנקאות פרטית" הסתכמו בשנת 2009 בסך של 81 מיליון ש"ח, לעומת 91 מיליון ש"ח אשתקד - ירידה בשיעור של 11.0%. הירידה בהכנסות נובעת מקיטון בשיעור של 28.8% בהכנסות המימון, עקב התייקרות שנרשמה בעלות המקורות, בעקבות ירידת הריבית במשק. בסיכום שנת 2009, נרשם במגזר זה רווח בסך של 13 מיליון ש"ח, לעומת 23 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - המהווה ירידה בשיעור של כ-43%. הירידה ברווח הנקי נובעת מהירידה בהכנסות, כאמור - ומעליה בשיעור של 7.3% בהוצאות התפעוליות.

ו. מגזר "ניהול הפיננסי"

הרווח במגזר הסתכם בשנת 2009 בסך של 33 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך 3 מיליון ש"ח שנרשם אשתקד. העליה בתוצאות הכספיות במגזר זה נובעת, בעיקר, מגידול בסך של 19 מיליון ש"ח ברווח מפעילות מימון ומעליה בסך 37 מיליון ש"ח בהכנסות התפעוליות - שקוזזו בעליה בסך 6 מיליון ש"ח בהוצאות התפעוליות.

העליה ברווח מפעולות מימון מוסברת בעיקר על ידי הגורמים הבאים:

- הפרשה לירידת ערך בסך של 22 מיליון ש"ח שנרשמה בשנה הקודמת בגין ירידת ערך "בעלת אופי שונה מזמני" של אגרות חוב מסוימות, שנכללו ב"תיק הזמין" למכירה של הבנק.

- עליה בסך של 34 מיליון ש"ח ברווחים ממימוש אגרות חוב.

מאידך קוזז הגידול בהכנסות המימון על ידי הפסדים בסך של 48 מיליון ש"ח, שנרשמו בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים (הנובעים מאי הקבלה בין השיטה למדידת שוויים של נכסי הבסיס בגין עסקאות אלו, לבין השיטה למדידת שוויים של המכשירים הנגזרים), לעומת הפסד בסך 9 מיליון ש"ח בלבד - שנרשם בגין מרכיב זה אשתקד.

הגידול בהכנסות התפעוליות נובע, מעליה בהכנסות שנזקפו בשנת 2009 מדיבידנדים וממימוש מניות "בזק" על ידי כונס הנכסים (ראה גם באור 3 בדוחות הכספיים).

(4) פעילות במוצרים

א. פעילות בשוק ההון

השרותים שמספק הבנק ללקוחותיו בשוק ההון כוללים: ייעוץ בניירות ערך, ניהול תיקי השקעות, ניהול קרנות נאמנות וייעוץ פנסיוני. השרותים בתחום פעילות זה ניתנים ללקוחות, בעיקר באמצעות מערך הסניפים של הבנק. התמיכה המקצועית למוצרים והשרותים שמציע הבנק בתחום זה, לרבות פיתוח מוצרים חדשים - נמצאת באחריות החטיבה לנכסי לקוחות. לפרטים נוספים על פעילות הבנק בשוק ההון - ראה פרק 14 להלן.

מגבלות חקיקה תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

פעילות הבנקים בתחום זה הוסדרה על ידי חוקים שחוקקה הכנסת בעקבות המלצות ועדה ייעודית שהוקמה על ידי הממשלה במטרה למנוע ניגודי עניינים ולהגביר את התחרות בתחום זה (ראה פרק 15 להלן).

א. פעילות בשוק ההון (המשך)

מכח חוקים אלו הוטל על הבנקים הבינוניים והקטנים (עמם נמנה הבנק) למכור את פעילותם בתחום ניהול קופות הגמל ובתחום ניהול קרנות הנאמנות בתוך 6 ו-8 שנים מיום חקיקת החוקים האמורים, בהתאמה. הבנק השלים עד ליום 31.12.07 את מכירת 51% מפעילות קופות הגמל שלו (ראה פרק 15 להלן). בעקבות מכירת פעילות זו - קיבל הבנק ביום 9.7.08 רישיון לעיסוק בייעוץ פנסיוני. הבנק מציע ללקוחותיו שרות זה החל מהמחצית השנייה של שנת 2008 ובמהלך שנת 2009. לפרטים נוספים בנושא זה - ראה פרק 15 להלן.

מוצרים חדשים

המוצרים המהווים חידוש בתחום זה הינם:

- שרות למתן "ייעוץ פנסיוני" - שהושק על ידי הבנק (כמו בנקים אחרים במערכת) במהלך שנת 2008. השקת השרות הצריכה השקעות ניכרות - הן בתחום הטכנולוגי והן בתחום כח האדם. בנוסף נדרש הבנק לבצע פעולות הסברה במטרה להעלות את מודעות הלקוחות למוצר זה.
- בשל אופיו החדשני של המוצר מתנהלת החדרתו באיטיות יחסית. לפיכך, לא רשם הבנק בשנת 2009 הכנסה משמעותית משרות זה.
- מתן שרותי ניהול השקעות גלובלי - באמצעות חברת "מרכנתיל גולדהר", ניהול השקעות גלובלי בע"מ.

תחרות

הפעילות במרבית המוצרים בתחום זה (ניהול קרנות נאמנות, ייעוץ בניירות ערך וניהול תיקי השקעות), מאופיינת בתחרות גבוהה בין הבנקים לבין גורמים מוסדיים (בתי השקעות וחברות לניהול קרנות נאמנות). תחרות זו מועצמת, באמצעות מידע רב המתפרסם באמצעי מדיה מגוונים, אליהם חשופים כלל הלקוחות - הכולל נתוני תשואות, סיכונים, ופילוחים נוספים בכל אחד מאפיקי ההשקעה והחסכון ומתן דרוג לגופים המנהלים את הנכסים באפיקים אלו.

במסגרת תחרות זו משקיע הבנק משאבים רבים בשיפור השרות והעלאת רמתם המקצועית של עובדי הבנק בתחום זה.

לקוחות

עיקר הלקוחות הפועלים בתחום זה שייכים למגזר הבנקאות הפרטית ומאופיינים בעושר פיננסי, הכרת מגוון ההשקעות והמוצרים הקיימים בתחום זה ובדרישה לקבלת שרות ברמה גבוהה ביותר.

שוק והפצה

שוק המוצרים בתחום זה נעשה באמצעים מגוונים, לרבות: פרסום באמצעי מדיה שונים (בעיקר בתחום ניהול קרנות נאמנות), ובכלל זה טלוויזיה, עיתונים ורשת האינטרנט. בנוסף, נערכות פניות אישיות ללקוחות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, דוור ללקוחות, שילוט, ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק.

א. פעילות בשוק ההון (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות ב"שוק ההון" לשנת 2009, בחתך מגזרי פעילות וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד.

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2009					
"שוק ההון"					
מסקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים					
• מחיצוניים	1	-	-	1	3
• בין מגזרי	-	-	-	-	-
הכנסות תפעוליות ואחרות	12	3	1	3	42
סך ההכנסות	13	3	1	4	45
הפרשה לחובות מסופקים					
הוצאות תפעוליות ואחרות	18	6	1	2	45
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים	(5)	(3)	-	2	-
הפרשה למסים	(1)	(1)	-	3	2
רווח נקי (הפסד)	(4)	(2)	-	1	(2)
תשואה להון (אחוזים)					
*	*	*	*	*	*
יתרה ממוצעת של נכסים	7	3	1	6	18
יתרה ממוצעת של התחייבויות	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	7	3	1	6	18
יתרה ממוצעת של נכסי קרנות נאמנות	55	14	49	470	896
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	592	155	527	5,063	9,657
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בנייהול	58	16	232	9	1,553
מרכיבי הרווח מפעילות מימון:					
מרווח מפעילות באשראי	-	-	-	-	-
מרווח מפעילות בפקדונות	-	-	-	-	-
אחר	1	-	-	1	3
סה"כ רווח מפעילות מימון	1	-	-	1	3

* לא רלוונטי

א. פעילות בשוק ההון (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2008

שוק ההון					
משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחריות	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים					
2	1	-	-	1	4
-	-	-	-	-	-
2	1	-	-	1	4
8	2	2	*1	*17	30
10	3	2	1	18	34
-	-	-	-	-	-
17	6	1	1	*16	41
(7)	(3)	1	*-	2	(7)
(3)	(1)	1	*	1	(2)
(4)	(2)	-	-	1	(5)
**	**	**	**	**	**
7	3	1	1	6	18
-	-	-	-	-	-
7	3	*1	1	6	18
50	22	83	505	294	954
452	200	765	*4,662	2,713	*8,792
36	14	61	174	1,049	1,334
מרכיבי הרווח מפעילות מימון:					
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
2	1	-	-	1	4
2	1	-	-	1	4

* סוג מחדש

** לא רלוונטי

א. פעילות בשוק ההון (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

ההכנסות מהפעילות בשוק ההון הסתכמו בשנת 2009 בסך של 45 מיליון ש"ח, לעומת 34 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 32%. העליה בהכנסות נובעת, מהשיפור שנרשם בשוק ההון במהלך שנת 2009.

בסיכום שנת 2009 נרשם במגזר זה הפסד בסך 2 מיליון ש"ח, לעומת הפסד בסך 5 מיליון ש"ח אשתקד. הירידה בהפסד נובעת מהגידול בהכנסות, כאמור.

ב. פעילות במשכנתאות

השרותים שמספק הבנק בתחום זה כוללים מתן "הלוואות לדיור" (ללקוחותיו הפרטיים) ומשכנתאות מסחריות (למגזר הקמעונאי, המסחרי והעסקי).

האחריות למתן שירותים אלו מרוכזת במערך המשכנתאות בחטיבה ל"בנקאות קמעונאית", למעט פעילות בתחום הנדל"ן המניב ("משכנתאות מסחריות"), ללקוחות שהיקף האשראי שניתן להם, עולה על 15 מיליון ש"ח - שהועברה החל מיום 1 בינואר 2009 לאגף הנדל"ן בחטיבה העסקית (נתוני ההשוואה סווגו בהתאם).

מגבלות חקיקה תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הפעילות בתחום ההלוואות לדיור הוסדרה באמצעות "חוק המכר (דירות)" ועל ידי הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא זה.

מוצרים

המוצרים אותם מציע הבנק בתחום זה דומים בעיקרם למוצרים המוצעים על ידי בנקים אחרים במערכת הבנקאית.

תחרות

תחום ההלוואות לדיור - נחשב ליעד אטרקטיבי לפיתוח שירותים בנקאיים במרבית הבנקים במערכת הבנקאית - בהיותו מאופיין ברמת סיכון נמוכה יחסית ופוטנציאל לפיתוח פעילויות בנקאיות נוספות ללקוחות להם ניתנים השרותים בתחום זה. לפיכך, התפתחה במערכת הבנקאית תחרות עזה בתחום זה - המתבטאת בעיקר בתחום המחירים (מרווחי ריבית ושיעורי עמלות).

האמצעים שמפעיל הבנק במסגרת התחרות בתחום זה כאמור לעיל - כוללים: שיפור השרות ללקוח, שמירה על קשר אישי ולעיתים מתן הנחות בתחום המחירים.

התפתחויות בשווקים של המגזר

היקף ההלוואות לדיור שבוצעו במערך המשכנתאות בשנת 2009, הסתכם בכ-504 מיליון ש"ח, מזה כ-59 מיליון ש"ח הלוואות ש"מוחזרו" (בשנת 2008 - 393 מיליון ש"ח ו-22 מיליון ש"ח, בהתאמה).

ב. פעילות במשכנתאות (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות בתחום ה"משכנתאות" לשנת 2009, בחתך מגזרי פעילות, וניתוח מרכיבית, בהשוואה לאשתקד.

לשנה שנסיימה ביום 31 בדצמבר 2009

משכנתאות			
משקי בית	עסקים	בנקאות	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מסחרית	מיליוני ש"ח
רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים			
78	15	23	116
(64)	(11)	(15)	(90)
14	4	8	26
4	-	1	5
18	4	9	31
-	-	-	-
10	3	1	14
8	1	8	17
3	-	3	6
5	1	5	11
4.5	2.7	12.8	6.3
1,273	218	403	1,894
-	-	-	-
1,039	212	394	1,645
-	-	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-
מרכיבי הרווח מפעילות מימון:			
11	3	6	20
-	-	-	-
3	1	2	6
14	4	8	26

ב. פעילות במשכנתאות (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008			
משכנתאות			
סך הכל	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים			
133	*30	*15	88
(112)	(21)	(11)	(80)
21	9	4	8
3	*-	*1	2
24	9	5	10
הכנסות תפעוליות ואחרות			
סך ההכנסות			
(1)	*5	*(4)	*(2)
הפרשה לחובות מסופקים			
12	1	*3	*8
13	3	6	4
5	*1	2	2
8	2	4	2
רווח נקי			
5.8	5.3	22.5	2.9
תשואה להון (אחוזים)			
1,720	*411	181	1,128
-	-	-	-
1,480	*387	169	*924
יתרה ממוצעת של נכסים			
יתרה ממוצעת של התחייבויות			
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון			
יתרה ממוצעת של נכסי קרנות			
נאמנות			
יתרה ממוצעת של ניירות ערך			
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים			
בניהול			
מרכיבי הרווח מפעילות מימון:			
15	*5	*4	6
-	-	-	-
6	4	-	2
21	9	4	8
סה"כ רווח מפעילות מימון			

* סווג מחדש

ב. פעילות במשכנתאות (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

ההכנסות מהפעילות בתחום המשכנתאות הסתכמו בשנת 2009 בסך של 31 מיליון ש"ח, לעומת 24 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 29.2%.
בסיכום שנת 2009, רשם הבנק רווח נקי מהפעילות בתחום זה בסך של 11 מיליון ש"ח, לעומת 8 מיליון ש"ח אשתקד. הגידול ברווח נובע מהעליה בהכנסות, כאמור.

8. מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם פורט בבאור 1 בדוחות הכספיים.

יישומם של כללי חשבונאות אלו, על ידי הנהלת הבנק בעת עריכת הדוחות הכספיים, כרוך לעיתים בהנחות, הערכות ואומדנים שונים המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ועל התוצאות הכספיות המדווחות של הבנק. ייתכן שהתממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים.

חלק מהאומדנים ומההערכות בהם נעשה שימוש, כרוך במידה רבה של אי ודאות או רגישות למשתנים שונים. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשתנותם עשויה להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים לאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים".

הנהלת הבנק בדעה כי האומדנים וההערכות שיושמו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים ונעשו על פי מיטב ידיעתה ושקול דעתה המקצועי.

בהמשך לאמור לעיל, מובאת להלן סקירה תמציתית של הערכות ואומדנים חשבונאיים בנושאים "קריטיים".

א. הפרשות בגין חובות בעייתיים

(1) הפרשה ספציפית לחובות מסופקים

אחת לרבעון בוחנת הנהלת הבנק את תיק האשראי במטרה להעריך את ההפסד האפשרי הגלום בו. תהליך הערכת ההפסד האפשרי בתיק האשראי כולל שני שלבים:

- זיהוי הלקוחות שחלה הרעה בדרוג האשראי שלהם, עקב אי יכולת לקיים את התחייבויותיהם כלפי הבנק וסווגם, כפועל יוצא מכך, כ"חובות בעייתיים" בהתאם לסיווגים שנקבעו בהוראות בנק ישראל (ועל פי קריטריונים שנקבעו בהוראות הנ"ל), כ: "חובות מסופקים", "חובות שאינם נושאי הכנסה", "חובות שאורגנו מחדש", "חובות בפיגור זמני" ו"חובות בהשגחה מיוחדת".

- עריכת הפרשות המבטאות את ההפסד הצפוי לבנק בגין ה"חובות הבעייתיים". בקביעת ההפרשות מתבססת הנהלת הבנק על מידע הקיים בידיה לגבי החייב, כגון: דרוג האשראי שלו, מידת עמידתו בהתחייבויות כלפי הבנק בעבר, איכות הבטחונות שלו ומידת הסיכון של הענף בו הוא פועל. בנוסף לכך מביאה הנהלת הבנק בחשבון, בעת עריכת ההפרשה הנדרשת, גורמים נוספים, כגון: איכות הניהול של החייב, כושר ההחזר שלו וגמישותו הפיננסית.

יתרת החובות הבעייתיים בבנק ליום 31 בדצמבר 2009 מסתכמת בכ-1,121 מיליוני ש"ח, נטו, ומהווה כ-5.9% מסיכון האשראי הכולל (לרבות סיכון אשראי) לאותו תאריך. ההפרשה המצטברת להפסדי אשראי (קרן) שנוכחה מחובות אלו ליום המאזן מסתכמת בכ-767 מיליוני ש"ח - מזה נזקף לדו"ח רווח והפסד, נטו, בשנת 2009 סך של כ-115 מיליוני ש"ח.

תהליך הערכת ההפסד הגלום בתיק האשראי, כמתואר לעיל, מתבסס על אומדנים משמעותיים הכרוכים במידה רבה של אי ודאות (כגון: איכות הבטחונות, כושר ההחזר של החייב וכו') ובהערכות סובייקטיביות, הן לגבי הקטגוריה בה סווג החוב הבעייתי (כגון: הבחנה בין "חוב בפיגור" ל"חוב בפיגור זמני") והן לגבי הגורמים המשמשים בחישוב ההפרשה (כגון: איכות הניהול של החייב ומידת הסיכון של הענף בו הוא פועל).

לשינוי באומדנים או בהערכות שתוארו כאמור לעיל, עשויה להיות השפעה משמעותית על ההפרשה לחובות מסופקים המוצגת בדוחות הכספיים של הבנק.

בנוסף לאמור לעיל, חלק מהאומדנים שצוין לעיל נשען על משתנים כלכליים או משתני שוק וחלקם מתעדכן ככל שהנסיון שנצבר בטיפול בחייב רב יותר. לפיכך, בוחנת הנהלת הבנק אחת לרבעון את האומדנים המשמשים בקביעת ההפרשות בגין החובות הבעייתיים ומעדכנת אותם במידת הצורך.

(2) הפרשה נוספת לחובות מסופקים

בנוסף להפרשה הספציפית לחובות מסופקים, כאמור - נכללה בדוחות הכספיים גם "הפרשה נוספת" לחובות מסופקים (להבדיל מההפרשה הכללית לחובות מסופקים הכלולה בדוחות הכספיים - בסכום קבוע, משנת 1991 ואילך). ההפרשה הנוספת לחובות מסופקים מחושבת בהתאם להוראות בנק ישראל בשיעורים מסוימים מסך החובות הבעייתיים (על פי מאפיינים שונים שנקבעו בהוראות בנק ישראל), או בשיעורים מסוימים מיתרות אשראים שניתנו על ידי הבנק וחורגים ממגבלות מסוימות למתן אשראי שנקבעו על ידי בנק ישראל.

על אף שמאפייני החובות הבעייתיים נקבעו בהוראות בנק ישראל, כאמור - מאפשרות הוראות אלו מידה מסוימת של שיקול דעת סובייקטיבי בעת סווג החובות הבעייתיים. לשיקול דעת זה עשויה להיות השפעה מהותית על היקף "ההפרשה הנוספת" לחובות מסופקים. מאחר וההוצאה שנוקפת לדוח הרווח והפסד בגין ה"הפרשה הנוספת" לחובות מסופקים, אינה מוכרת כהוצאה לצורך מס - קיימת לשינויים אפשריים בסכום ההפרשה הנוספת, השלכה מהותית יותר על הרווח הנקי של הבנק. יתרת ההפרשה הנוספת לחובות מסופקים, על פי המאפיינים שנקבעו על ידי בנק ישראל, כאמור - מסתכמת ליום 31.12.2009 בסך של 27 מיליוני ש"ח (31.12.2008 - 28 מיליוני ש"ח). יתרות אלו אינן כוללות "הפרשה כללית" בסך של 37 מיליון ש"ח.

ב. התחייבויות תלויות

כנגד הבנק תלויות ועומדות תביעות משפטיות (לרבות בקשה להכיר בקצתן כתובענות ייצוגיות) בנושאים שונים, לרבות: חיוב ריבית שלא כדין (או שלא על פי המוסכם), התניית שרות בשרות, גביית עמלות או חיובים שונים שלא כדין, אי ביצוע הוראות והפעלת שיקול דעת מוטעה.

לצורך הערכת ההפסדים האפשריים בגין תביעות אלו, מתבססת הנהלת הבנק על חוות דעתם של היועצים המשפטיים המייצגים את הבנק בתביעות אלו ומסווגת אותן לאחת מבין שלוש הקבוצות הבאות:

- תביעות שצפוי הפסד בגין - לגביהן נערכת הפרשה בדוחות הכספיים על פי העובדות הידועות לבנק.
- תביעות שהסיכוי להפסד בגין קלוש - לגביהן לא נערכת הפרשה להפסד, אך ניתן גילוי בגין כאשר סכום התביעה הינו מהותי מאד.
- תביעות שאפשרות התממשותן איננה קלושה - לגביהן לא נערכת הפרשה להפסד, אך ניתן גילוי לסכום החשיפה הכולל של הבנק בגין. על פי הוראות בנק ישראל, יש לתת גילוי בגין תביעות מסוג זה - כאשר סכום התביעה הינו מהותי.

כאמור, בשיור התביעה לאחת הקבוצות שצוינו לעיל ובעריכת הפרשה להפסד, במידת הצורך, מתבססת הנהלת הבנק על חוות דעתם של יועציה המשפטיים.

חוות דעת אלה הינן סובייקטיביות ומתייחסות בחלקן לנושאים - כגון בקשות לאישור תובענות ייצוגיות - שהניסיון והידע שנצברו בהם עד כה, אינם מספיקים. לפיכך, ייתכן שתוצאות התממשותן של חלק מהתביעות בפועל, תהיה שונה מחוות דעתם של היועצים המשפטיים. לאור היקף התביעות התלויות כנגד הבנק, ייתכן שלא התממשות חוות דעתם של היועצים המשפטיים כאמור, תהיה השפעה משמעותית על התוצאות הכספיות של הבנק.

הנהלת הבנק ויועציו המשפטיים בוחנים את התביעות אחת לרבעון ומעדכנים, במידת הצורך, את ההפרשות בגין, על פי ההתפתחויות המשפטיות.

ג. זכויות עובדים

על פי הסכמי העבודה הקיימים בבנק, זכאים עובדי הבנק לקבלת "מענקי ותק" הכוללים מספר חודשי משכורת וזיכוי ימי חופשה - לאחר שהשלימו 20, 30 ו-40 שנות ותק בבנק. כמו כן זכאים עובדי הבנק להטבות מסוימות לאחר צאתם לגמלאות. על פי כללי חשבונאות מקובלים יש לערוך הפרשה שתשקף את התחייבות הבנק בגין זכויות אלו. עם זאת, ההפרשה כפופה לגורמי אי ודאות - מאחר שמימוש הזכויות שתוארו לעיל, מותנה בקיום "תנאי סף" מסוימים בעתיד - שאין ודאות כי אכן יתקיימו. לפיכך, בעת עריכת ההפרשה יש לערוך מבחני הסתברות לפרמטרים מסוימים, לרבות:

- מספר העובדים שישלימו את תקופות הותק המזכות אותם במענק.
- מספר העובדים שיפרשו מהבנק במועד שנקבע לצאתם לגמלאות - ולא לפני כן.
- מספר העובדים שיממשו את ההטבות הניתנות לגימלאי הבנק, בתקופה המבוססת על תוחלת החיים הממוצעת.

לאור אי הודאות הכרוכה בעריכת ההפרשה החשבונאית בגין התחייבויות הבנק, כאמור לעיל, הורה בנק ישראל לתאגידים הבנקאיים, לערוך את ההפרשות החשבונאיות - בגין התחייבויות עתידיות אלו - על בסיס אקטוארי, בהתחשב בהסתברות למימושן - ולהציג אותן, בדוחות הכספיים על פי ערך המהון לתאריך עריכת ההפרשה.

בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2009, נכללו הפרשות בגין התחייבויות אלה, בהתאם לכללים שנקבעו על ידי בנק ישראל. יתרת ההפרשה בגין "מענקי ותק" אלה, ליום 31.12.2009 מסתכמת בסך של 67 מיליון ש"ח (31.12.2008 - 63 מיליון ש"ח). ההפרשות נערכו על בסיס תחשיבים אקטואריים שנערכו על ידי אקטואר מומחה והתבססו על קריטריונים ופרמטרים שונים, לרבות:

- שיעור הפרישה הממוצע של עובדים, ברמות ותק שונות.
- תוחלת החיים הצפויה.
- גיל הפרישה מהעבודה.
- עליית שכר ריאלי עתידית צפויה - בשיעור של 2.5% לשנה, בממוצע.
- הון זרמי התשלומים הצפויים, בשיעור של 4% לשנה.

ההסתברות למימוש הזכויות, הנגזרת מההערכה האקטוארית כאמור, מתבססת על פרמטרים וכלים סטטיסטיים, המבוססים על ניסיון העבר ותחזיות לגבי העתיד. לפיכך, ההפרשה בגין התחייבות הבנק הנגזרת מההערכה האקטוארית כאמור, רגישה לשינויים אפשריים בפרמטרים או בתחזיות עליהם היא מבוססת, באופן שסטיה אפשרית בגורמים אלו עלולה להטות את סכום ההתחייבות הכלולה בדוחותיו הכספיים של הבנק - במידה מהותית.

ד. מכשירים נגזרים

בהתאם להוראות הדוח הכספי שפרסם המפקח על הבנקים, מוצגים המכשירים הנגזרים בדוחות הכספיים - על פי שוויים ההוגן. השינוי בשוויים ההוגן של המכשירים נזקק לדו"ח הרווח והפסד, או להון העצמי - בהתאם לייעודו של המכשיר הנגזר.

מרבית המכשירים הנגזרים המופעלים על ידי הבנק אינם נסחרים בשוק פעיל ולפיכך לא ניתן להתבסס על מחירי שוק אובייקטיביים לצורך קביעת שוויים ההוגן. על פי הוראות בנק ישראל יש להעריך במקרים אלו את שוויים ההוגן של המכשירים הנגזרים - בעזרת מודלים מקובלים. המודל המקובל לצורך חישוב השווי ההוגן של מכשירים נגזרים מסוג: חוזי FORWARD, ועסקאות החלף (שהינם עיקר המכשירים הנגזרים המופעלים על ידי הבנק) - מבוסס על הון תזרימי המזומנים העתידיים הגלומים במכשירים - בריבית "השוק" הרלוונטית לתאריך הדוח הכספי.

ריבית זו מצוטטת באופן שוטף על ידי גורמים הסוחרים במכשירים אלה ועל ידי גורמי הערכה בחטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים בבנק - ונגזרת מפרמטרים שונים, לרבות:

- מחירי השוק בהן נערכות עסקאות דומות בבנק, בסמוך למועד הדוח.
- סוג המכשיר הנגזר, ומגזר ההצמדה הרלוונטי.
- תקופת הפרעון של המכשיר הנגזר.
- סיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה.

חלק מהפרמטרים שנמנו לעיל חשוף לתנודות ניכרות, וחלקם כרוך בשיקול דעת סובייקטיבי. מכיוון, שאמדתן השווי ההוגן של המכשירים הנגזרים הלא סחירים מבוסס על שימוש בפרמטרים שאינם אובייקטיביים, כאמור - קיימת אפשרות להטיית סכומי השווי ההוגן של מכשירים אלו - במידה מהותית.

להלן נתונים לגבי התפלגות השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים הנגזרים, בחתך המודל ששימש לקביעת השווי ההוגן:

31.12.2008	31.12.2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		לפי מודל פנימי
(129)	(112)	• הוון תזרימי מזומנים
11	9	• מודל B&S
(118)	(103)	סה"כ שווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים

אמדת השווי ההוגן המבוסס על מודל פנימי שנקבע על ידי גורמים בחדר העסקאות ובחטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים - ומלווה בתהליך תיקוף בלתי תלוי, הכולל בדיקות ובקורות רבות ובכללן:

- בדיקות מדגמית של נתונים וחישובים.
- בדיקות תקפות של עקומי הריבית ששמשו בהוון תזרימי המזומנים, וכן של שיעורי הריבית וסטיית התקן ששימשו בחישוב השווי ההוגן של האופציות.
- בדיקות סבירות של התוצאות שהתקבלו.
- בדיקת מרכיבי השינוי בשווי ההוגן לעומת תקופת דווח קודמת.

בשנת 2009 רשם הבנק הפסד בסך של כ-48 מיליון ש"ח (בשנת 2008 - הפסד בסך 9 מיליון ש"ח) - בגין הפער שבין השינוי בשוויים ההוגן של המכשירים הנגזרים, לבין השינוי בשוויים (המוערך על "בסיס צבירה") של נכסי הבסיס שבגינם נערכו העסקאות במכשירים הנגזרים.

ה. שווי הוגן וסווג ירידת ערך של ניירות ערך זמינים למכירה

על פי הוראות בנק ישראל וכללי חשבונאות מקובלים החלים על תאגידים בנקאיים, מוצגים ניירות ערך זמינים למכירה על פי שוויים ההוגן.

השווי ההוגן של ניירות ערך סחירים נקבע על פי מחירי השוק של ניירות הערך ליום הדווח. הערכת השווי ההוגן של ניירות ערך לא סחירים, מבוססת על ציטוטים המתקבלים ממומחה חיצוני (שציטוטיו משמשים בסיס לקביעת שוויים ההוגן של ניירות ערך לא סחירים - במרבית הגופים המוסדיים בישראל). להלן נתונים לגבי התפלגות השווי ההוגן של תיק ניירות הערך הזמינים למכירה, בחתך המודל לקביעת השווי ההוגן:

31.12.2008	31.12.2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
*1,882	3,832	לפי מחירים המצוטטים בשוק פעיל
*138	164	לפי הערכת שווי של מומחה
18	18	אחר (מבוסס על השווי המאזני)
2,038	4,014	

* סווג מחדש

אמדם השווי ההוגן של ניירות ערך לא סחירים, כאמור - מלווה בהליך תיקוף בלתי תלוי הכולל בדיקות ובקורות, לרבות:

- התקשרות חוזית עם מומחה חיצוני בנושא זה, הכולל הצהרת המומחה, לפיה - ידוע לו כי הבנק יתבסס על תוצאות עבודתו לצרכי קביעת השווי ההוגן של ניירות הערך ששעריהן צוטטו על ידו - בדוחות הכספיים.

- קבלת מידע על המודל שנמצא בשימוש המומחה.

- קבלת מידע על הפרמטרים שהוּוּ בסיס לאמדם שנערך על ידי המומחה, ותיקוף פרמטרים אלו.

- עריכת בדיקת סבירות בלתי תלויה לחישובי המומחה.

על פי הוראות בנק ישראל וכללי חשבונאות מקובלים - רווחים שטרם מומשו מהתאמת ניירות ערך לשווי ההוגן - ייזקפו לקרן הון. הפסדים שטרם מומשו מהתאמת ניירות ערך לשווי ההוגן, מוצגים כדלקמן:

- הפסדים בעלי אופי "זמני" - נזקפים לסעיף נפרד במסגרת ההון העצמי.

- הפסדים בעלי אופי "שאינו זמני" - נזקפים לדוח הרווח והפסד של הבנק.

לצורך קבלת החלטה בדבר אופי ההפסדים וסווגם כאמור - מתבססת הנהלת הבנק על חוות דעת כלכליות ועל מאפיינים שונים של נייר הערך שבגינו נצברו ההפסדים ושל החברה שהנפיקה אותו כגון: דרוג נייר הערך, שיעור ההפסד ביחס לעלות נייר הערך ומשך הזמן שבו היה השווי ההוגן של נייר הערך נמוך מעלותו, התנודתיות בשווי ההוגן של נייר הערך, מצבה הכלכלי של החברה שהנפיקה את נייר הערך וכוונת הבנק להחזיק בנייר הערך עד להשבת עלותו. תהליך קבלת ההחלטה לגבי אופיים של ההפסדים וסווגם, כאמור לעיל, מבוסס במידה רבה על הערכות וחוות הדעת הכלכליות הנגזרות מהמאפיינים שתוארו לעיל וממידע גלוי אחר (המתקבל, בדרך כלל, ממנפיק נייר הערך). ההערכות והפרמטרים הנ"ל, נתונים במידה רבה לשיקול דעת סובייקטיבי. לפיכך - לשינויים בהערכות ובפרמטרים אלו - עשויה להיות השפעה משמעותית על התוצאות הכספיות של הבנק.

במהלך שנת 2009 לא נצפו בבנק הפסדים בגין ירידת ערכם של השקעות בניירות ערך, שעמדו בקריטריונים המחייבים סווגם כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני". לפיכך לא זקף הבנק בשנת 2009, הפסדים כנ"ל לדוח הרווח והפסד (בשנת 2008 - סווגו על ידי הבנק הפסדים כנ"ל בסך 22 מיליון ש"ח - ונזקפו לדוח הרווח והפסד).

9. מצב הנזילות ומדיניות גיוס המקורות

כללי

המשבר הפיננסי והריאלי העולמי המתמשך, שנתן את אותותיו גם במשק המקומי החל מהמחצית השנייה של שנת 2008 - המשיך להקרין על הרכב תיק הנכסים שבידי הציבור גם במהלך שנת 2009. במטרה לבלום את מגמת ההאטה ולעודד את הרחבת הפעילות הכלכלית במשק - ניהל בנק ישראל במרבית שנת 2009 מדיניות מוניטרית מרחיבה (בדומה לצעדים מקבילים שננקטו על ידי בנקים מרכזיים אחרים בעולם). צעדים אלו וההתאוששות שנרשמה במרבית הבורסות בחו"ל, תרמו להתאוששות שנרשמה בשוק ההון המקומי במחצית השנייה של שנת 2009.

להלן נתונים לגבי האינדיקטורים הכלכליים שאיפיינו את שנת 2009:

- עליה ברמת האינפלציה, שהסתכמה בשנת 2009 בשיעור של 3.9% (מעבר ליעד האינפלציה השנתי שנקבע על ידי הממשלה). התפלגות עליית מדד המחירים לצרכן בחתך רבעוני - מצביעה על יציבות בנתון זה ברבע הראשון של השנה (ירידת מדד בשיעור של 0.1%-), אך בעקבות הפחתת הריבית המוניטרית על ידי בנק ישראל (ראה הרחבה להלן) - התגבר קצב האינפלציה בשני הרבעונים הבאים לשיעור של 3.5%.

ברבע הרביעי של שנת 2009, שב בנק ישראל והעלה את הריבית במכרז המוניטרי בשיעור של 0.5 נקודות האחוז. בעקבות מהלך זה נבלמה עלייה במדד המחירים לצרכן והסתכמה ברבעון זה בשיעור של 0.5% בלבד.

- מגמה מעורבת שנרשמה בשער החליפין של השקל מול מרבית המטבעות הזרים, (על רקע השינויים בשיעורי הריבית השקלית לזמן קצר, כאמור) - שהתבטאה בתנודות בשיעורים שבין 10%- ל-3% בשער השקל לעומת המטבעות העיקריים. במסגרת מאמצים שנקטו על ידי בנק ישראל בנסיון לייצר את שער השקל לעומת הדולר, רכש הבנק המרכזי מטבע חוץ בהיקף של כ-20 מיליארד דולר.

- בשמונת החודשים הראשונים של שנת 2009 נרשמה ירידה בשיעור של 2.0 נקודות האחוז בשיעור הריבית במכרז המוניטרי של בנק ישראל, כפועל יוצא מהמדיניות המוניטרית המרחיבה שנקטה על ידי הבנק המרכזי (במטרה לבלום את ההאטה בפעילות הכלכלית במשק - שנגרמה עקב העמקת המשבר הפיננסי והכלכלי בעולם).

עם זאת, ועל רקע נתונים כלכליים חיוביים שרשם המשק הישראלי במחצית השניה של שנת 2009 נקט בנק ישראל בשליש האחרון של שנת 2009 במדיניות מוניטרית מצמצמת, במסגרתה הועלה שיעור הריבית במכרז המוניטרי משיעור של 0.5% בחודש אוגוסט 2009 לשיעור של 1.0% בסוף שנת 2009.

- עליה בהיקף ההנפקות של אגרות חוב על ידי ממשלת ישראל, שהסתכמו בשנת 2009 בכ-69 מיליארד ש"ח, לעומת כ-53 מיליארד ש"ח, בלבד, אשתקד. העליה בהיקף ההנפקות נובעת מירידה בהכנסות המדינה ממיסים, על רקע ההאטה שנרשמה בפעילות הכלכלית במשק.

- עליה בציפיות האינפלציה של הציבור - שהסתכמו בסוף שנת 2009 בשיעור של 2.5%, לעומת כ-0.1% (0.1%-) בתחילת השנה.

על רקע ההתאוששות שנרשמה בשוק ההון במחצית השניה של שנת 2009, שבה ועלתה אטרקטיביות ההשקעה בשוק ההון - בין היתר, עקב שיעורי הריבית הנמוכים ששררו בשוק הבנקאי הסולידי ורמות המחירים הנמוכות שנרשמו בשוק ההון. בעקבות התפתחויות אלו, נרשמו במהלך שנת 2009 שינויים בהרכב תיק הנכסים של הציבור, כדלקמן:

- עליה בשיעור של כ-0.7% במשקל קרנות הנאמנות בתיק הנכסים.

- ירידה בשיעור של כ-5.1% במשקלם של פקדונות הציבור בבנקים בתיק הנכסים.

- עליה בשיעור של כ-8.3% במשקל המניות בתיק הנכסים.

הבנק

מדיניות גיוס המקורות בבנק מכוונת ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים ורווחיים לאורך זמן.

מקור המימון העיקרי לפעילות הבנק הינו ציבור הלקוחות בסניפי הבנק השונים הפרוסים בכל רחבי הארץ וכוללים לקוחות מסחריים ועסקיים, מלכר"ם, לקוחות קמעונאיים ומשקי בית.

במסגרת השאיפה ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים, לגוון תמהיל המקורות ושיפור מבנה הנזילות שלו, הושקעו על ידי הבנק בשנת 2009 מאמצי שווק במטרה להרחיב בסיס הלקוחות הבינוניים והקטנים במוצרי פקדונות בנקאיים, בכלל - ובפקדונות חסכון בהפקדות חודשיות, בפרט - פעילות התורמת לקשר ארוך טווח עם הלקוח ולתזרים שוטף של הפקדות בתכניות חסכון. כחלק ממאמצים אלו, מופעל מרכז "בנקאות פרטית", המשרת את מעגל הלקוחות בעלי עושר פיננסי.

להלן ההתפתחות במקורות הבנק בשנת 2009, במגזרים השונים:

פקדונות לא צמודים - היקף הפקדונות הלא צמודים עלה בשנת 2009 בשיעור של 7.3% והסתכם ביום 31 בדצמבר 2009 בסך 12,294 מיליון ש"ח.

העליה בהיקף הפקדונות נובעת מהאטרקטיביות הגבוהה יחסית של אפיק השקעה זה, בהיותו אפיק השקעה נזיל יחסית.

במסגרת מדיניות גיוס הפקדונות הלא צמודים, שואף הבנק להרחיב את תשתית הלקוחות ולהגדיל את פיזור תיק הפקדונות תוך קיום רמת תעריפים דומה למקובל במערכת הבנקאית. במקביל, מפעיל הבנק חדר "עסקאות שקלים" שנועד לתת מענה לפקדונות גדולים, תוך מתן גמישות בהטבות לפקדונות אלה.

פקדונות צמודים למדד - היקף הפקדונות הצמודים (לרבות תכניות חסכון) הסתכם ביום 31 בדצמבר 2009 בסך של כ-3,219 מיליון ש"ח, המהווה עליה בשיעור של כ-16.2%.

הגידול בהיקף הפקדונות הצמודים נובע, הן מהעליה בשיעור של 3.8% שנרשמה במדד המחירים לצרכן בשנת 2009 (על בסיס "מדד ידוע"), והן מהסתת כספים על ידי - הציבור משוק ההון לפקדונות בנקאיים - על רקע המשבר ששרר בשוק ההון בסוף שנת 2008 ובתחילת שנת 2009.

עיקר הגיוס במגזר זה בשנת 2009, התבצע באמצעות הפקדות חד פעמיות לתקופה של כשנתיים ובאמצעות הפקדות בהוראות קבע חדשיות.

פקדונות במטבע חוץ וצמודים למטבע חוץ - היקף הפקדונות ליום 31 בדצמבר 2009, הסתכם בכ-2,665 מיליון ש"ח, המהווה ירידה בשיעור של כ-5.1%. הירידה שנרשמה באפיק חסכון זה, נובעת מההתחזקות המתמשכת בשער החליפין של השקל לעומת הדולר של ארה"ב, התנודתיות הגבוהה של משתנה שוק זה במהלך השנה, ועקב שיעורי הריבית הנמוכים ששררו במגזר זה - על רקע המשבר הכלכלי בעולם (ראה גם פרק 10 א' להלן).

כתבי התחייבות נדחים - במהלך שנת 2009 לא גויסו על ידי הבנק כתבי התחייבות נדחים נוספים, כנגזרת מתכנית העבודה של הבנק - על רקע יחס הלימות ההון הגבוה של הבנק, ועקב המשבר שהתחולל בשוק ההון בשנת 2008 ובתחילת שנת 2009 ולווא בעלייה חדה בתשואות בשוק זה - לשיעורים המבטאים חוסר כדאיות כלכלי בשימוש במכשיר זה, כאמצעי לגיוס הון.

10. החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים, כרוכה בנטילת וניהול סיכונים שהעיקריים שבהם הם: סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכוני נזילות. תהליך ניהול הסיכונים כולל: הגדרת הסיכונים, מדידתם וקביעת מגבלות לחשיפה לסוגי הסיכונים השונים. במסגרת ניהול הסיכונים השוטף מתבסס הבנק על תחזיות והערכות להתפתחויות שוטפות בתחומי: אינפלציה, שינוי שער חליפין, שינוי ריבית ומגמות כלכליות בענפי המשק השונים.

א. סיכוני אשראי

סיכון האשראי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מהאפשרות שהצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בהתחייבויותיו (באופן חלקי או מלא).

• אסטרטגיות ותהליכים -

ככלל, הבנק רואה את עצמו כ"בנק אוניברסלי" המשרת את כל מגזרי הפעילות בתחום מתן האשראי - לרבות: עסקי, מסחרי וקמעונאי. עם זאת, לאור הנסיון וההתמחות שצבר הבנק במהלך השנים, הושם דגש בשנים האחרונות על הרחבת השרותים הבנקאיים לפלחי אוכלוסיה השייכים למגזר הקמעונאי (משקי בית, שכירים, עסקים קטנים).

מדיניות הטיפול בסיכוני האשראי בבנק נועדה להביא, בין היתר, לשיפור איכות תיק האשראי וגידור הסיכונים הגלומים בו. מדיניות האשראי כוללת קיום מנחים ומגבלות לגבי היבטים שונים של תהליכי חיתום וניהול תיק האשראי - לרבות:

- היחס שבין האשראי לסך הנכסים והון הבנק.
- שיעורי הגידול התקופתיים באשראי.
- היחס שבין יתרות האשראי במגזרי הפעילות השונים לבין כלל האשראי בבנק.
- חשיפות האשראי בחתך אזורים גאוגרפיים.
- חשיפות האשראי בחתך ענפי משק.
- חשיפות לסוגי עסקאות מסוימים.
- החשיפה לריכוזיות אשראי ומדיניות פיזור האשראי.
- חשיפה לסיכונים סביבתיים.
- מדיניות קבלת הבטחונות והסתמכות על בטחונות.
- מדיניות תמחור האשראי על פי דרגת הסיכון שלו.
- התפלגות החשיפה לסיכוני אשראי בחתך מגזרי הצמדה.
- היבטים שונים בתחום "חיתום האשראי" לרבות קביעת מדרג סמכויות.

מדיניות האשראי של הבנק מתעדכנת בעת הצורך בהתאם לשינויים המתרחשים במשק ובסביבה העסקית של הבנק - ומובאת לאישור הדירקטוריון בתדירות שנתית, לפחות.

לפרטים נוספים באשר להשלכות המשבר הכלכלי בעולם על מדיניות ותהליכי האשראי בבנק - ולקחים אותם נדרשו התאגידים הבנקאיים להפיק בעקבות המשבר - ראה הרחבה בהמשך פרק זה.

• המבנה והארגון של פונקציות ניהול סיכון האשראי -

מערך ניהול האשראי בבנק כולל פונקציות ניהול מדורגות, וכן מערכי בקרה, פיקוח וביקורת על תהליכי מתן האשראי, התפעול והמעקב אחרי ההתפתחויות באשראי. להלן פירוט יחידות ניהול האשראי בבנק, בחתך מבנה ארגוני:

- דירקטוריון הבנק.
- ועדת אשראים של הדירקטוריון.
- ועדת אשראי (הנהלה), בראשות מנכ"ל הבנק.
- ועדות אשראי חטיבתיות - בראשות מנהלי החטיבות: החטיבה העסקית* והחטיבה לבנקאות קמעונאית.
- ועדות אשראי אזוריות ומנהלי האזורים בבנק.
- מנהלי הסניפים בבנק.

בנוסף, כולל מערך ניהול סיכון האשראי שתי יחידות לטיפול בחובות בעייתיים:

- מחלקה "לאשראים מיוחדים", הפועלת בבנק החל מיום 1 בינואר 2007. המחלקה כפופה לחטיבה העסקית בבנק, ומטפלת בניהול וגביית אשראים בעייתיים - שהחבות של כל אחד מהם עולה על 4 מיליון ש"ח (עד ליום 1 בינואר 2009, טיפלה היחידה רק בחובות בעייתיים שחבותם עלתה על 15 מיליון ש"ח).
 - מערך לטיפול בחובות בעייתיים בחטיבה לבנקאות קמעונאית. המערך החל לפעול ביום 20.11.2008 ועוסק בסווג, הסדרה, גביה ומדידת הפרשות להפסדי אשראי של לקוחות בעייתיים - שהחבות של כל אחד מהם אינה עולה על 4 מיליון ש"ח.
- מערכות הפיקוח והבקרה לגבי תהליכי מתן אשראי, התפעול והמעקב לגבי ההתפתחויות בו, כוללות:
- כלכלנים ובקרי אשראי במנהלות האזור.
 - יחידת פיקוח ובקרה העוסקת באיתור וזיהוי התפתחות סממנים בעייתיים בקרב לווים בבנק - בשלבים מוקדמים, ככל האפשר.
 - ביקורת פנים שוטפות בסניפים המבוצעות על ידי אגף הביקורת הפנימית.
- תהליכי ניהול סיכון האשראי בבנק, מבוססים על נהלי אשראי מפורטים המגדירים את תהליך מתן האשראי, מדיניות הבטחונות, תהליכי התפעול והבקרה על האשראי שניתן, וסווג חובות בעייתיים. תהליכים אלו כוללים:
- חידוש מסגרות אשראי לגבי מרבית האשראים בתדירות חצי שנתית.
 - הקפדה על יישום נהלי האשראי בבנק.
 - הקפדה על קבלת אישורים לחריגות ממסגרות אשראי - מהדרג המוסמך.
 - טיפול שוטף ופיקוח עקבי על החובות הבעייתיים וגבייתם.
 - דווחים שוטפים מהסניפים ליחידות המטה.

* מנהל החטיבה העסקית, מר רם הרמלך - משמש כמנהל סיכוני האשראי בבנק.

• מערכות דווח על סיכון ומדידת סיכון האשראי -

הבנק נעזר לצורך ניהול סיכון האשראי בכלים ממוחשבים הכוללים:

- מערכת לדרוג לווים, המבוססת על מודלים לדרוג לווים שפותחו בבנק - באמצעותם מדורגים לקוחות הבנק, בעלי אשראי העולה על 400 אלפי ש"ח. המודלים מיועדים לסוגים שונים של פירמות ולפעילות מגוונת, כגון: עסקי רגיל, מימוני, צרכני, ליווי בניה, משכנתאות ולקוחות פרטיים. הערכת רמת הסיכון של הלווה, במודלים האמורים, מבוססת על כושר ההחזר של הלווה ועל מבנה ורמת כיסוי הבטחונות לאשראי. המודלים מושתתים הן על פרמטרים כלכליים וניהוליים והן על הערכות ספציפיות לגבי כל לווה ולווה, בהתבסס על הנסיון שנצבר לגביהם בתקופת פעילותם בבנק.
- מערכת לפילוח האשראי בבנק בחתך ענפי משק ובחתך מדרגות לווים.
- מערכת "אורות אדומים" לקבלת התראות על קשיים פוטנציאליים במצבם העסקי של לקוחות הבנק.
- מערכת לדווח על חשיפות אשראי "גדולות" וחשיפות אשראי "גדולות מאד".
- מערכת לדווח על סיכון אשראי במטבע חוץ.
- מערכת לדווח על אשראי שניתן לענף הבניה.
- מערכת למעקב אחרי חריגות אשראי בחשבונות עובר ושכ.
- מערכת לניהול דווח על חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם.

• חובות בעייתיים -

(א) סיכון אשראי בגין הלוואות בפיגור והלוואות פגומות

סוגי אשראים בעייתיים בבנק נערך בהתאם לכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 314. כללים אלו מגדירים, בין היתר, סוגים שונים של חובות בעייתיים, לרבות:

"חובות בפיגור" - אשראי (או חלק ממנו) שלא נפרע בתוך 90 יום מהמועד שנקבע לפרעונו, לרבות חוב בגינו קיימות חריגות ממסגרת האשראי בחשבון העובר ושכ שלא נפרעו בתוך 90 יום ממועד הווצרותן או אם התקבולים שנזקפו בחשבון העובר ושכ בתקופה של 180 יום - נופלים מתחת החוב בחשבון.

"הלוואות פגומות" - אשראי (או חלק ממנו) שלגביו קבע הבנק (לאחר הערכת מצבו הכלכלי של החייב לרבות טיב נכסיו וכושר הפרעון שלו ולאחר הערכת הבטחונות שבידי הבנק) - כי לא קיים סיכוי סביר לגבות את מלוא החוב ויש לרשום בגינו הפרשה לחובות מסופקים.

(ב) הגישות והשיטות לקביעת הפרשות ספציפיות וכלליות להפסדי אשראי.

ההפרשות להפסדי אשראי בבנק כוללות שני סוגי הפרשות: הפרשה ספציפית לחובות מסופקים והפרשה נוספת לחובות מסופקים, כדלקמן:

(1) הפרשה ספציפית לחובות מסופקים

אחת לרבעון נבחן כל תיק האשראי של הבנק, על ידי דרגי ניהול האשראי השונים, במטרה להעריך את ההפסד האפשרי הגלום בו.

תהליך הערכת ההפסד האפשרי בתיק האשראי, כולל שני שלבים:

- זיהוי הלקוחות שחלה הרעה בדרוג האשראי שלהם, עקב אי יכולת לקיים את התחייבותיהם כלפי הבנק, וסווגם - כפועל יוצא מכך (ועל פי קריטריונים שנקבעו בהוראות הנ"ל), כ: "חובות מסופקים" "חובות שאינם נושאי הכנסה", "חובות שאורגנו מחדש", "חובות בפיגור זמני" ו"חובות בהשגחה מיוחדת".
- עריכת הפרשות המבטאות את ההפסד הצפוי לבנק בגין ה"חובות הבעייתיים". בקביעת ההפרשות מתבססת הנהלת הבנק על מידע הקיים בידיה לגבי החייב, כגון: דרוג האשראי שלו, מידת עמידתו בהתחייבויות כלפי הבנק בעבר, איכות הבטחונות שלו ומידת הסיכון של הענף בו הוא פועל. בנוסף לכך, מביאה הנהלת הבנק בחשבון, בעת עריכת ההפרשה הנדרשת, גורמים נוספים כגון: איכות הניהול של החייב, כושר ההחזר שלו וגמישותו הפיננסית. הבנק אינו משתמש בכלים סטטיסטיים לעניין קביעת ההפרשות להפסדי אשראי.

(2) בנוסף להפרשה הספציפית לחובות מסופקים, כאמור - נכללה בדוחות הכספיים גם "הפרשה נוספת" לחובות מסופקים. ההפרשה הנוספת לחובות מסופקים מחושבת בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 315, בשיעורים מסוימים מסך החובות הבעייתיים (על פי מאפיינים שונים שנקבעו בהוראות בנק ישראל), או בשיעורים מסוימים מיתרות אשראי שניתנו על ידי הבנק וחורגים ממגבלות מסוימות למתן אשראי שנקבעו על ידי בנק ישראל.

(ג) באשר להשלכות הצפויות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים" - ראה פרק 22 א' להלן.

להלן התפתחות החובות הבעייתיים בהתאם לסווגים שנקבעו בהוראות בנק ישראל (במיליוני ש"ח):

31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2008	חובות בעייתיים ¹ :
388	378	שאינם נושאים הכנסה
85	113	שאורגנו מחדש ²
15	-	מיועדים לארגון מחדש ³
51	100	בפיגור זמני
548	420	בהשגחה מיוחדת ⁴
1,087	1,011	סה"כ אשראי מאזני ללווים בעייתיים ¹
*235	110	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים בעייתיים ⁵
24	-	אג"ח של לווים בעייתיים
1,346	1,121	סיכון אשראי כולל בגין לווים בעייתיים¹

1 לא כולל חובות בעייתיים המכוסים על ידי בטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים (הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 313).

2 אשראי שאורגן מחדש במהלך השנה השוטפת וכן אשראי שאורגן מחדש בשנים קודמות עם יותר על הכנסות. 3 אשראי ללווים אשר לגביו קיימת החלטה של הנהלת הבנק על ארגון מחדש, אך הארגון מחדש טרם בוצע בפועל.

4 האשראי בהשגחה מיוחדת ליום 31.12.2009 כולל חובות (למעט אשראי לדיור שבגינו קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור) בגינם קיימת הפרשה ספציפית בסך של כ-19 מיליוני ש"ח ואשראי לדיור שבגינו קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור בסך של כ-4 מיליוני ש"ח (31.12.2008: 29 מיליוני ש"ח ו-4 מיליוני ש"ח בהתאמה).

5 כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, למעט בגין ערבויות שנתן לווה להבטחת חבות של צד שלישי.

* הוצג מחדש

• גילוי כמותי לסיכון האשראי -

(1) להלן מידע לגבי התפלגות סיכון האשראי ברוטו לפי סוגים עיקריים של חשיפת אשראי ליום 31.12.2009:

יתרות לסוף השנה	יתרות ממוצעות ⁽¹⁾
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
16,877	17,115
3,996	3,572
59	64
5,490	6,075
845	867
27,267	21,693

(1) הממוצע חושב על פי היתרות בסופי רבעון.
 (2) סיכון האשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי "שווה ערך אשראי" (לאחר השפעת קיזוזים והכפלה במקדם תוספת - ADD ON).
 (3) כולל התקשרויות למתן אשראי וחשפות חוץ מאזניות אחרות. החשיפות לסיכון אשראי חוץ מאזניות מוצגות לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).
 (4) כולל בעיקרי מזומנים, השקעות במניות ורכוש קבוע.
 * לרבות פקדונות בבנקים

(2) מידע לגבי התפלגות חשיפות האשראי בחתך אזור גאוגרפי:

פרטים נוספים לגבי התפלגות חשיפות האשראי בחתך אזור גאוגרפי נכללים בתוספת ו' בסקירת ההנהלה.

(3) מידע לגבי התפלגות חשיפות האשראי ליום 31.12.2009 בחתך הצד הנגדי לאשראי.

סוג הישות	הלוואות*	אגרות חוב	נגזרים ⁽²⁾	סיכון אשראי	סך הכל
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	אחר ⁽³⁾	אחרים ⁽⁴⁾
ריבנויות	1,379	3,462	-	-	4,841
סקטור ציבורי	117	139	3	28	287
תאגידים בנקאיים	1,615	-	18	13	1,646
תאגידים	7,086	395	35	3,900	11,416
קמעונאיות ויחידים	2,591	-	3	883	3,477
עסקים קטנים	2,626	-	-	480	3,106
משכנתאות לדיור	1,463	-	-	186	1,649
נכסים אחרים	-	-	-	-	845
	16,877	3,996	59	5,490	845
					27,267

(1) הממוצע חושב על פי היתרות בסופי רבעון.
 (2) סיכון האשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי "שווה ערך אשראי" (לאחר השפעת קיזוזים והכפלה במקדם תוספת - ADD ON).
 (3) כולל התקשרויות למתן אשראי וחשפות חוץ מאזניות אחרות. החשיפות לסיכון אשראי חוץ מאזניות מוצגות לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).
 (4) כולל בעיקרי מזומנים, השקעות במניות ורכוש קבוע.
 * לרבות פקדונות בבנקים.

(4) מידע לגבי התפלגות תזרימי המזומנים העתידיים בגין חשיפת האשראי ליום 31.12.09
בחתך תקופה חוזיות לפרעון.⁽¹⁾

סך כל תזרימי מזומנים	ללא תקופת פרעון ⁽²⁾	מעל חמש שנים	משנה ועד חמש שנים	עד שנה	סוג האשראי
מליוני ש"ח	מליוני ש"ח	מליוני ש"ח	מליוני ש"ח	מליוני ש"ח	
18,601	537	2,480	4,454	11,130	הלוואות*
4,368	-	965	1,916	1,487	אגרות חוב
59	-	35	8	16	נגזרים ⁽³⁾
5,490	933	30	1,596	2,931	סיכון אשראי אחר ⁽⁴⁾
845	566	-	1	278	אחרים ⁽⁵⁾
29,363	2,036	3,510	7,975	15,842	סך כל חשיפת האשראי

(1) בבאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין החשיפות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי הפרשות לחובות מסופקים.

(2) כולל נכסים בסך 232 שזמן פרעונם עבר.

(3) כולל התקשרויות למתן אשראי וחשיפות חוץ מאזניות אחרות. סיכון אשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי "שווה ערך אשראי" (לאחר השפעת קיזוזים והכפלה במקדם תוספת - ADD ON).

(4) סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(5) כולל בעיקר: מזומנים, השקעות במניות ורכוש קבוע.

* לרבות פקדונות בבנקים.

(5) מידע לגבי חשיפות אשראי שסווגו כ"חובות בעייתיים":

נתונים ופרטים לגבי חובות בעייתיים, יתרת הפרשה לחובות מסופקים (ספציפית, נוספת וכללית) נכללו בבאור 4 בדוחות הכספיים ובתוספת ה' לסקירת ההנהלה.

(6) מידע לגבי התפלגות אשראי בעייתי בחתך אזור גאוגרפי:

נתונים לגבי התפלגות אשראי בעייתי בחתך אזור גאוגרפי נכללו בתוספת ו' לסקירת ההנהלה.

(7) מידע לגבי התנועה בהפרשות לחובות מסופקים:

נתונים לגבי התנועה בהפרשות לחובות מסופקים נכללו בבאור 4 ד' בדוחות הכספיים.

• גילוי לגבי תיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית

א. סוכנויות לדרוג אשראי וחברות דרוג אשראי

במסגרת סיכון האשראי מסתמך בין היתר על דירוגי האשראי של חברת מוד'ס (Moody's) שהינה סוכנות בינלאומית מוכרת לדרוג אשראי.

ב. סוגי חשיפה מדורגים

סוגי חשיפות האשראי לגביהן עושה הבנק שימוש בדרוג הניתן על ידי Moody's הינם:

- הלוואות לממשלות.
- פקדונות בבנקים.
- השקעות בניירות ערך.

ג. תהליך ייחוס דרוגי אשראי פומביים לנכסים דומים

הבנק עושה שימוש בדרוגי אשראי פומביים, בעיקר - בכל הנוגע להשקעות בניירות ערך (סחירים ובלתי סחירים), שדורגו ספציפית על ידי חברת דרוג מוכרת. משקל הסיכון שניתן לנייר הערך - מבוסס על פי הדרוג שניתן לו.

ד. התאמה בין הסולם "האלפא נומרי" של חברות הדרוג לקבוצות סיכון

הבנק משייך את חשיפות האשראי השונות לקבוצות סיכון - בהתאם למיפוי הסטנדרטי שנקבע על ידי בנק ישראל, ולא לפי סולמות הדרוג של חברות דרוג האשראי.

ה. מידע לגבי תיקי אשראי המטופלים בשיטה הסטנדרטית בחתך משקלות סיכון ומקזזי סיכון, ליום 31.12.2009.

0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,091	785	1,395	1,123	6,541	12,135	197	27,267
5,091	785	1,389	1,347	5,080	11,296	191	25,179
-	-	-	-	-	-	-	5

• חשיפה לפני הפחתות סיכון⁽²⁾⁽¹⁾

• חשיפה לאחר הפחתות סיכון⁽²⁾⁽¹⁾

• סכומים מנוכים מההון

(1) סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(2) סיכון אשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי שווה ערך אשראי (לאחר קיזוזים והכפלה במקדם תוספת (ADD ON))

• הפחתת סיכון האשראי -

(א) מדיניות ותהליכים לגבי קיזוזים מהאשראי

על פי ההנחיות שנקבעו ב"מסגרת העבודה" ליישום כללי "באזל 2", הותר לתאגידים הבנקאיים - לצורך חישוב נכסי הסיכון, להפחית מחשיפות האשראי שלהם "בטחונות כשירים" וערבויות מסוימות (כהגדרתם בהוראה) - בכפוף לכך שיכולת הבנק לקזז פריטים אלו תהיה מחייבת כלפי כל הצדדים וברת אכיפה משפטית בכל תחומי השיפוט הרלוונטיים. יכולת האכיפה תבוסס על תשתית משפטית איתנה ותעוגן בחוות דעת משפטיות מחייבות.

בהתאם להוראות אלו הבנק עושה שימוש בפריטים מקזזי אשראי לצורך חישוב נכסי הסיכון בגין חשיפת האשראי בבנק, כדלקמן:

• בסיכון אשראי מאזני

• פקדונות ששועבדו לטובת הבנק, למעט פקדונות של "ערב מוגן" - ששועבדו לטובת צד שלישי.

• ערבויות בנקאיות שהתקבלו מהחייב.

• משכון ניירות ערך ופקדונות בניירות ערך לטובת הבנק.

• בסיכון אשראי חוץ מאזני

• קיזוז עסקאות במכשירים נגזרים עם בנקים שאיתם נחתמו הסכמי קיזוז העומדים בכללי ISDA.

(ב) מדיניות ותהליכים לגבי שערור וניהול בטחונות

כאמור, האמצעים בהם נוקט הבנק במטרה לגדר את סיכון האשראי שניתן, כוללים גם קבלת בטחונות מהחייבים. מדידה עדכנית של חשיפות האשראי של הבנק, מחייבת שיערוך עדכני של קבוצות הבטחונות השונים.

הבנק קבע כללים לשערור סוגי הבטחונות השונים, כדלקמן:

(1) לגבי "בטחונות כשירים":

- פקדונות בנקאים - שערור שוטף בתדירות יומית של הפקדונות, בהתאם לתנאי הפקדון.
- ניירות ערך סחירים - שערור שוטף, בתדירות יומית - על פי שער עדכני.
- ערבויות בנקאיות שנתקבלו - שערור שוטף בתדירות יומית.

(2) לגבי "בטחונות אחרים":

- שיעבוד שוטף - חישוב ערך עדכני להסתמכות - אחת לחצי שנה.
- שיעבוד ציוד - אחת לשלוש שנים.
- שיעבוד נדל"ן - בהתאם להערכת שמאי, בתדירות תלת שנתית.
- שיעבוד כלי רכב - בהתאם למחירונים מקובלים בשוק - בתדירות חצי שנתית.

במסגרת ניהול הבטחונות ושמירה על ערכם נוקט הבנק באמצעים הבאים:

- הקפדה על רישום השיעבוד ברשויות המתאימות, כגון: רשם החברות, רשם המשכונות, משרד הרישוי, רשם המקרקעין.
- קבלת הסכמה מגופים שלטונם נרשמו שיעבודים קודמים - לצורך רישום שיעבוד ספציפי.
- הסבת פוליסות ביטוח לטובת הבנק, בגין נכסים ששועבדו לבנק.

(ג) סוגי בטחונות

סוגי הבטחונות העיקריים אותם מקבל הבנק מהחייבים בגין אשראים שניתנו להם, הינם:

(1) "בטחונות כשירים" וערבויות הניתנים לקיזוז.

בטחונות הניתנים לקיזוז מחשיפות האשראי של הבנק לצורך מדידת נכסי הסיכון בגין חשיפות אשראי, כוללים:

- פקדונות בנקאיים משועבדים לטובת הבנק, למעט פקדונות של ערב מוגן לטובת צד ג'.
- פקדון ניירות ערך וניירות ערך שמושכנו לטובת הבנק.
- ערבויות בנקאיות שנמסרו לבנק להבטחת אשראי שנתן הבנק.

(2) בטחונות אחרים

בטחונות נוספים המשמשים את הבנק לצורך גידור סיכוני האשראי שלו כוללים:

- שיעבוד נכסים קבועים, כגון: כלי רכב, נדל"ן מגורים, נדל"ן מסחרי, מכונות וציוד, ושיעבוד שוטף.
- שיעבודים אחרים, כגון: שיעבוד זכויות לקבלת כספים מכח חוזים, שיעבוד ממסרים סחירים שהופקדו בבנק, שיעבוד שוברים בגין רכישות בכרטיס אשראי.

(ד) מידע לגבי ריכוזיות אשראי

הבנק מנהל את חשיפתו לסיכוני ריכוזיות אשראי, על פי המגבלות שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313, ועל פי מגבלות שאושרו לבנק על ידי בנק ישראל ביום 11.1.2009, על פיהן מחושבות מגבלת "קבוצת לווים" ומגבלת "ששת קבוצות הלווים גדולות", כדלקמן:

- מגבלת "קבוצת לווים" - מסתכמת ב-25% מהון הבנק.
- מגבלת "ששת קבוצות הלווים הגדולות" - מסתכמת ב-150% מהון הבנק.
- להלן נתונים לגבי חשיפות הבנק לריכוזיות אשראי, ליום 31.12.2009, ביחס למגבלות שאושרו לבנק ישראל:
- חבות הלווה הגדול ביותר, מהווה כ-8.2% מאמצעי ההון של הבנק (נמוך מהמגבלה שנקבעה, בשיעור של 15%).
- חבות קבוצת הלווים הגדולה ביותר, מהווה כ-17.3%, מאמצעי ההון של הבנק (נמוך מהמגבלה שנקבעה, בשיעור של 25%).
- חבות ששת קבוצות הלווים הגדולות ביותר, מהווה כ-82.6%, מאמצעי ההון של הבנק (נמוך מהמגבלה שנקבעה, בשיעור של 150%).

(ה) גילוי כמותי לגבי יישויות אשראי המכוסות על ידי בטחון פיננסי כשיר וערבויות ליום

31.12.2009

כיסוי לחשיפת סיכון האשראי ⁽¹⁾ באמצעות				
סך החשיפה		בטחון כשיר ⁽²⁾		סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבוניות	4,841	-	-	-
סקטור ציבורי	287	2	-	2
תאגידים בנקאיים	1,646	-	-	-
תאגידים	11,416	632	210	842
קמעונאיות ויחידים	3,477	682	2	684
עסקים קטנים	3,106	765	14	779
משכנתאות לדיור	1,649	6	-	6
נכסים אחרים	845	-	-	-
	27,267	2,087	226	2,313

(1) לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (הכפלה במקדמי CCF).

(2) בטחונות שקוּזְזוּ מסיכון מאזני או חוץ מאזני, ולאחר הכפלה במקדמי בטחון (HAIRCUTS).

(3) החשיפה בגין הערכות - סווגה לקבוצת השייך של נותן הערכות.

• המשבר הפיננסי והריאלי בעולם - והשלכותיו על המשק והבנקאות בישראל

1. המשבר בעולם

(א) כללי

מזה כשנתיים מתמודד המשק העולמי עם משבר פיננסי וכלכלי חמור בעצמה ובהיקף שלא נראו ב-80 השנים האחרונות.

שורשיו של המשבר נעוצים במדיניות אשראי מקלה שנהגה בשוק המשכנתאות בארה"ב בעשור האחרון ואפשרה מתן משכנתאות ללווים בעלי כושר החזר נחות (לווי SUB - PRIME).

מדיניות זו, בצרוף מדיניות מוניטרית מרחיבה שננקטה על ידי הבנק המרכזי בארה"ב מתחילת העשור - גרמו בהדרגה להיווצרות "בועת נדל"ן".

בשנים האחרונות התפתחו סממנים אינפלציוניים במשק האמריקאי - שאילצו את הבנק המרכזי בארה"ב לנקוט במדיניות מוניטריות מרסנת ולהעלות את שיעור הריבית - תהליך שהקשה על הלווים לעמוד בהחזרי חובות המשכנתא שלהם.

מהלכים אלו גרמו לפקיעת "בועת הנדל"ן" - ולקריסת בנקים רבים למשכנתאות בארה"ב (לרבות בנקים שנחשבו למובילים בתחומם), כפועל יוצא מכך.

בנוסף, התפתחו בארה"ב בשנים שקדמו למשבר בתחום המשכנתאות, הסדרי מימון - שכללו הנפקות אגרות חוב ומכשירי הון מורכבים אחרים שהתבססו על תזרימי המזומנים של לוויים בתחום המשכנתאות. מכשירי הון אלו דורגו על ידי חברות לדרוג אשראי כמכשירים בעלי סיכון נמוך מאד, מחד - והבטיחו תשואה גבוהה יחסית, מאידך - והפכו לפיכך, לנכסי השקעה פופולריים בקרב מוסדות פיננסיים רבים ברחבי העולם.

עם פקיעת "בועת הנדל"ן" - קרסה הפעילות במכשירי הון אלו ושוויים ההון הדרדר בתלילות. עקב הירידה בשוויים ההון וקריסת השוק בו נסחרו מכשירים אלו - סווגו המכשירים הנ"ל כ"נכסים רעילים" והסבו הפסדים כבדים לגופים הפיננסיים שהשקיעו בהם - עד כדי קריסת מוסדות פיננסיים מובילים (כגון: בנקי ההשקעות "בר סטרנס" ו"ליהמן ברדרס") - וחשש כבד לגבי יכולתם של מוסדות פיננסיים רבים אחרים לעמוד בהתחייבויותיהם - ללא סיוע חיצוני.

(ב) ההתמודדות עם המשבר בעולם

המשבר הכלכלי שפרץ ופגע בכלכלותיהן של מרבית המדינות - מדורג כאחד המשברים החריפים ביותר בהיסטוריה המודרנית.

לאור מחקרים שנערכו בעקבות משברים כלכליים קודמים (לפיהם מדיניות פיסקאלית ומוניטרית פסיבית - מעצימה את המשבר), נקטו מרבית הממשלות והבנקים המרכזיים בצעדים כלכליים נמרצים עם פרוץ המשבר - בכדי לצמצם את מימדיו ככל הניתן.

צעדים אלו כללו, בין היתר:

- הפחתה חדה של שיעורי הריבית בשווקים, במטרה לעודד את הפעילות הכלכלית.
- הרחבת ביטוח הפקדונות, במטרה להגן על המפקידים ולשמר את אמון הציבור במערכת הבנקאית.

- הזרמת כספים למערכת הבנקאית במטרה להגן על הבנקים מפני קריסה, מחד - ולעודד את הפעילות הכלכלית באמצעות מתן אשראי, מאידך.
 - הלאמת מוסדות פיננסיים משמעותיים שלא ניתן היה לשקמם באמצעים אחרים, או מתן תמריצים לרכישתם על ידי מוסדות פיננסיים יציבים.
 - הזרמת הון לחברות עסקיות מובילות - בכדי למנוע את קריסתן ולצמצם את מימדי האבטלה.
 - השקת "תכניות חילוץ" שכללו: רכישת "נכסים רעילים", הזרמת כספים לחברות בקשיים ורכישת אגרות חוב במטרה לייצב את שוק ההון.
- בעקבות צעדים אלו נרשמה התאוששות בשוקי ההון בעולם - החל מהרבע השני של שנת 2009. עם זאת, לדעת כלכלנים רבים המבוססת על אינדיקטורים כלכליים שונים, ובכללם - רמת פעילות כלכלית ממותנת, שיעורי אבטלה גבוהים וגרעונות תקציביים גבוהים - ההתאוששות בשוק ההון אינה מצביעה עדיין על תפנית ממשית בפעילות המשקית.

2. המשבר בישראל

(א) כללי

המשבר הפיננסי והכלכלי שפרץ בארה"ב במחצית השנייה של שנת 2007, כאמור - התרחב למשבר כלכלי גלובלי ונתן את אותותיו גם במשק המקומי - החל מהמחצית השנייה של שנת 2008, ולווה בהתפתחויות שליליות, לרבות: הפסדים בגין השקעות באגרות חוב מגובות נכסים, ירידות שערים בשוקי המניות ואגרות החוב ומשבר אשראי עקב ההאטה הכלכלית והקיפאון בשוק ההון.

(ב) ההתמודדות עם המשבר בישראל

- החל מהרבע האחרון של שנת 2008 הופעלו על ידי הממשלה ובנק ישראל מספר מהלכים, במטרה לבלום את התפתחות המשבר הכלכלי. מהלכים אלו כללו בין היתר:
- הפחתה חדה של שיעורי הריבית המוניטרית לטווח קצר על ידי בנק ישראל, במטרה לאושש את ההשקעות והפעילות במשק.
 - המשך רכישות מטבע חוץ על ידי בנק ישראל, בהיקפים גדולים (שהסתכמו בשנת 2009 בסך של כ-20 מיליארד דולר) - במטרה לייצב את שער החליפין שבין השקל למטבעות הזרים ולאושש את ענפי הייצוא.
 - רכישת אגרות חוב ממשלתיות לטווח בינוני וארוך - במטרה להפחית את שיעורי הריבית לטווח ארוך ולעודד את פעילות ההשקעה של הפירמות העסקיות.
 - הרחבת פעילות הקרנות לעסקים קטנים ובינוניים בערכות המדינה - במטרה להקל על מחנק האשראי במשק.
 - השקת "קרנות מנוף" במימון ממשלתי המופעלות על ידי גורמים בעלי נסיון מוכח בניהול אשראי וסיכונים אשראי. הקרנות נועדו לעסוק בגיבוש הסדרי חוב וב"מיחזורי חובות" של אשראי חוץ בנקאי - לחברות שנקלעו לקשיי נזילות עקב המשבר הכלכלי. עד כה לא השיגה פעילותן של קרנות אלו את המטרות שלשמן הוקמו.

הצעדים שנקטו על ידי בנק ישראל בשילוב ההתאוששות שנרשמה בשוקי ההון בעולם - תרמו להתאוששות בשוק ההון המקומי - החל מהרבע השני של שנת 2009.

השיפור באווירה בשוקי ההון ועליות השערים שנרשמו בשוקי המניות ואגרות החוב בחודשים האחרונים - איפשרו בעיקר לחברות בעלות דרוג אשראי גבוה, להנפיק, לראשונה, מאז פרוץ המשבר - מניות ואגרות חוב בשוק ההון בהיקף של כ-7 מיליארד ש"ח - לאחר תקופת קיפאון ארוכה שנרשמה בשוק זה.

(ג) השלכות המשבר על הבנק

המשבר חושף את הבנק להפסדים בשלושה מישורים:

- חשיפה לגידול בהפסדי האשראי עקב ההאטה בפעילות הכלכלית.
- חשיפה להפסדי אשראי בגין פעילות עם מוסדות פיננסיים זרים.
- חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעות באגרות חוב לא ממשלתיות (אג"ח "קונצרניות").

(ו) חשיפה להפסדי אשראי בגין לקוחות במגזר הבנקאות העסקית

כאמור, החשש לגידול בהפסדים מאשראי לציבור, נובע מהמשך ההאטה בפעילות במשק ומחשיפת אשראי ללווים הפועלים בענפים שנפגעו מהמשבר העולמי (כגון: נדל"ן בחו"ל והובלה ימית).

נדבך נוסף בחשיפת האשראי של הבנק נובע מחשיפת אשראי ללקוחות שמימנו את פעילותם באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון.

בעקבות ההאטה הכלכלית - שלוותה בהפסדים כבדים שרשמו חברות מסוימות והקפאון שהשתרר בשוק ההון - הודיעו אותן חברות (ובכללן מספר קונצרנים גדולים), כי לא יהיה ביכולתן לפרוע את חובן למחזיקי אגרות החוב (אם מפעילות שוטפת ואם באמצעות גיוס הון נוספים בשוק ההון) - במועדים עליהם התחייבו.

בחלק גדול מאותם מקרים השכילו החברות ומחזיקי אגרות החוב לגבש הסדרים חלופיים שכללו מחילת מקצת החובות ופריסת יתרת החוב לתקופות ארוכות יותר. בתמורה ליתורים, אלה - נכללו בהסדרי החוב מנגנונים שנועדו לפצות את מחזיקי אגרות החוב באמצעות תשלום ריבית מועדפת על יתרת החוב והענקת זכויות הונות באותן חברות.

לאור התפתחויות אלו מקיימת הנהלת הבנק דיונים שוטפים לגבי חשיפות האשראי של הבנק בגין אותם לקוחות ולקוחות אחרים בעלי רמת מינוף גבוהה שקיימת סכנה לשחיקה בכושר הפרעון שלהם - בעקבות המשבר הכלכלי - ופועלת לצמצום חשיפות אלו באמצעות הקטנת מסגרות אשראי, מימוש נכסים, או חיזוק לבטחונות.

בנוסף, בוחנת הנהלת הבנק מקרוב את פעילותם ומצבם העסקי של מספר לקוחות, שלהערכת הבנק חלה עליה ברמת הסיכון שלהם. במקרים מסוימים הוחלט על הידוק הפיקוח על סמכויות האשראי וצמצום דרגות החופש להגדלת חשיפות האשראי ללווים אלה.

בהמשך לארועים אלו פרסם בנק ישראל ביום 12 באוקטובר 2009 הוראה, על פיה נדרשו התאגידים הבנקאיים, לאתר בתיק האשראי שלהם אוכלוסיות לווים רגישות, הכוללות לווים המאופיינים בשיעור מינוף גבוה שמימנו את פעילותם באופן משמעותי בשוק ההון המקומי או בחו"ל תוך כוונה למחזר חובות אלו, וכן לווים הפועלים בחו"ל במדינות החוות משברים בתחום פעילותם (כגון: בניה ונדל"ן, קמעונאות, פיננסיים וכו'), או לווים שכושר ההחזר שלהם מבוסס על נכסים מניבים או נכסים אחרים שרמת נזילותם פחתה.

בנוסף, נדרשו התאגידים הבנקאיים לבחון את הצורך לנקוט בדרכי פעולה לגבי הלווים המשתייכים לאוכלוסיית לווים זו, כגון:

- שינוי בדרוג האשראי של הלווים.
- עריכת הסדרי חוב לאשראי שניתן ללקוחות אלו.
- דרישה לחיזוק הבטוחות שהועמדו להבטחת האשראי.
- הכנסת הלקוחות הנ"ל לרשימת מעקב.
- סווג האשראי כ"חוב בעייתי" ועריכת הפרשה לחובות מסופקים בגינו.

תהליך איתור אשראים אלו (לרבות דרכי הפעולה המומלצות בגינם) יבוצע על ידי הגורמים העסקיים בבנק, בלווי היחידה לבקרת אשראי ויפוקח על ידי ועדה ייעודית של הדירקטוריון.

על פי ההוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים לגבש את הממצאים והמסקנות העולים מסקירת האשראים הנ"ל, במסמך מסכם שיובא לדיון בועדת הדירקטוריון הייעודית בתוך 60 יום מפרסום ההוראה. בסיום הדיון תגובש תכנית פעולה ליישום הממצאים העולים מן המסמך, שתובא לאישור הדירקטוריון.

ממצאי הועדה והתכנית המאושרת יוגשו לפיקוח על הבנקים בתוך 75 יום מפרסום ההוראה.

יישום ההנחיות שנכללו בהוראה הוטל על היחידה לבקרת אשראי בבנק. היחידה סקרה את אוכלוסיות הלווים הרגישות בבנק, העריכה את מצבם ובחנה את הפעולות שננקטו בגינם על ידי חטיבות האשראי, ובכללן ביצוע ההנחיות שנכללו בהוראה.

בסיום העבודה הוכן על ידי היחידה מסמך מסכם בנושא זה, שנידון בועדת האשראים של הדירקטוריון ביום 13.12.2009. ביום 31.12.2009 אושר המסמך על ידי מליאת הדירקטוריון.

בנוסף, בעקבות ממצאים שעלו במסגרת תהליכים פיקוחיים שקיים בנק ישראל בתאגידים הבנקאיים, ובמטרה ליישם את הלקחים שהופקו מממצאים אלו - פרסם בנק ישראל ביום 10 בדצמבר 2009, מסמך - המנחה את התאגידים הבנקאיים לחזק את מערך ניהול סיכוני האשראי במספר נושאים, כדלקמן:

- חיזוק הבקרה הפנימית בעסקאות מימון ממונף, באמצעות הפעלת תרחישי קיצון לגבי אمدן השווי ההוגן של החברה הנרכשת בעת מתן האשראי, ועל בסיס מתמשך.

- ביסוס היכולת להישען על "ערביות אישיות של צד ג'", כמפחיתי סיכון - באמצעות בדיקת נאותות של הערב, לרבות בדיקת הצהרת "עושר אישי".
 - התאמת לוח הסילוקין של האשראי שניתן - ליכולת ההחזר של הלווה.
 - הקפדה על סווג אשראים בעייתיים, שחל שינוי בתנאי האשראי שניתן להם כ"חובות בארגון מחדש", ולא כ"חובות בהשגחה מיוחדת".
- הבנק מיישם את ההנחיות שנקבעו במסמך בנק ישראל.

(2) חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעה באגרות חוב

ליום 31.12.2009

הפסדים שטרם מומשו	רווחים שנצברו	שווי הוגן	עלות מותאמת	דרוג האג"ח*	ענף פעילות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
א. אגרות חוב לא ממשלתיות					
(1) אגרות חוב סחירות					
-	-	4	4	A+	בינוי ונדל"ן
2	5	202	199	AA+ עד A+	שירותים פיננסיים ועסקיים
1	-	15	16	A	מסחר
2	-	21	23	AA+ עד AA-	תעשייה
5	5	242	242		סה"כ אגרות חוב סחירות
(2) אגרות חוב שאינן סחירות					
-	4	97	93	AAA עד AA	חשמל ומים
-	1	14	13	AA	נדל"ן
-	2	26	24	AA עד AA-	שירותים פיננסיים
-	2	17	15	AA-	תעשייה
-	9	154	145		סה"כ אגרות חוב לא סחירות
5	14	396	387		סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות
9	27	3,600	3,582		ב. אגרות חוב ממשלתיות**
14	41	3,996	3,969		סך הכל איגרות חוב בתיק הזמין למכירה

* אגרות החוב דורגו על ידי חברות דרוג ישראליות (סולם דרוג מקומי).

** בסעיף נכללו אגרות חוב של ממשלת ישראל.

(2) חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעה באגרות חוב (המשך)

ליום 31.12.2008

ענף פעילות	דרוג האג"ח*	עלות מותאמת מיליוני ש"ח	שווי הוגן מיליוני ש"ח	רווחים שנצברו מיליוני ש"ח	הפסדים שטרם מומשו מיליוני ש"ח
א. אגרות חוב לא ממשלתיות					
(1) אגרות חוב סחירות					
בינוי ונדל"ן	AA עד A	51	40	-	11
שירותים פיננסיים ועסקיים	AAA עד A+	240	231	3	12
מסחר	AA עד A+	26	17	-	9
תקשורת	AA+ עד AA-	31	31	-	-
חשמל ומים	AA+	43	43	-	-
תעשייה	AA	21	15	-	6
סה"כ אגרות חוב סחירות		412	377	3	38
(2) אגרות חוב שאינן סחירות					
חשמל ומים	AAA עד AA+	91	85	-	6
נדל"ן	AA	13	12	-	1
שירותים פיננסיים	AA	25	24	-	1
תעשייה	A+	14	7	-	7
סה"כ אגרות חוב לא סחירות		143	128	-	15
סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות					
		555	505	3	53
ב. אגרות חוב ממשלתיות**					
		1,399	1,401	7	5
סך הכל איגרות חוב בתיק הזמין למכירה					
		1,954	1,906	10	58

* אגרות החוב דורגו על ידי חברות דרוג ישראליות (סולם דרוג מקומי).

** בסעיף נכללו אגרות חוב של ממשלת ישראל.

להלן התפלגות ההפסדים שנצברו וטרם מומשו בגין אגרות חוב אלו בחתך של שיעור ההפסד מתוך עלות ההשקעה ופרק הזמן שבו נצברו הפסדים אלו.

31 בדצמבר 2009

תקופת צבירת ההפסדים

שיעור ההפסד ביחס לעלות	עד 6 חודשים מיליוני ש"ח	מ-6 עד 9 חודשים מיליוני ש"ח	מ-9 עד 12 חודשים מיליוני ש"ח	מעל 12 חודשים מיליוני ש"ח	סך הכל מיליוני ש"ח
א. אגרות חוב לא ממשלתיות					
עד 20%	1	-	-	4	5
סה"כ אג"ח לא ממשלתיות	1	-	-	4	5
ב. אגרות חוב ממשלתיות					
עד 20%	9	-	-	-	9
סה"כ אג"ח ממשלתיות	9	-	-	-	9
סה"כ אגרות חוב	10	-	-	4	14

(2) חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעה באגרות חוב (המשך)

31 בדצמבר 2008					
תקופת צבירת ההפסדים					
שיעור ההפסד ביחס לעלות	עד 6 חודשים	מ-6 ועד 9 חודשים	מ-9 ועד 12 חודשים	מעל 12 חודשים	סך הכל
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
א. אגרות חוב לא ממשלתיות					
עד 20%	14	-	-	-	14
20% - 40%	3	11	-	9	23
מעל 40%	-	-	-	16	16
סה"כ אג"ח לא ממשלתיות	17	11	-	25	53
ב. אגרות חוב ממשלתיות					
עד 20%	5	-	-	-	5
סה"כ אגרות חוב	22	11	-	25	58

על פי הוראות בנק ישראל וכללי חשבונאות מקובלים יש לזקוף ל"קרן הון" הפסדים שטרם מומשו, כאמור לעיל - רק אם הפסדים אלו הינם בעלי אופי "זמני". הפסדים בעלי אופי ש"אינו זמני" - ייזקפו לדוח רווח והפסד.

לצורך החלטה לגבי אופי ההפסדים שנצברו בגין אגרות החוב, כאמור - מתבססת הנהלת הבנק על המבחנים הבאים:

- דרוג אגרות החוב לרבות שינויים שחלו בדרוג האגרות.
- שיעור ירידת ערך אגרות החוב ביחס לעלותן (גם בהתחשב בהתפתחויות שחלו לאחר תאריך המאזן).
- משך הזמן בו היה שווי אגרות החוב נמוך מעלותן.
- התשואה לפדיון של אגרת החוב ביחס לטווח הפדיון ולתשואות המקובלות בענף.
- התנודתיות בשווי ההון של אגרות החוב.
- מצבו הכלכלי של מנפיק אגרת החוב ויכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.
- כוונת ויכולת הבנק להחזיק באגרות החוב הנ"ל עד למועד פדיון.
- סוג אגרת החוב (או אי סוגה), כ"חוב בעייתי".
- ארועי כשל תשלום שנרשמו בגין אגרות החוב.

אגרות החוב הנ"ל נרכשו על ידי הבנק במטרה להחזיק בהן עד לפדיון או עד למועד בו עליית שוויין ההון - תאפשר לבנק לממשן ברווח. בכוונתו ויכולתו של הבנק להחזיק באגרות חוב הנ"ל עד ששוויין ההון ישוב ויעלה, או עד למועד פדיון.

(2) חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעה באגרות חוב (המשך)

בשנת 2009 נרשם קיטון בשיעור של כ-76% בסכומי ההפסדים שטרם מומשו. לפיכך, ומאחר וההפסדים, כאמור לעיל, נובעים בין היתר, מעליה כללית במרווחי הריבית במשק, במחצית השניה של שנת 2008 ומהפדיונות הגדולים בשוק אגרות החוב ובשוק קרנות הנאמנות באותה תקופה - שבגינם נאלצו קופות הגמל וקרנות הנאמנות למכור אגרות חוב סחירות בהיקפים גדולים בכדי להבטיח יתרות נזילות מספיקות - סכורה הנהלת הבנק כי ההפסדים הגלומים באגרות החוב הנ"ל הינם בעלי אופי "זמני".

בהתבסס על ההתפתחויות מתחילת השנה, ועל הבדיקות הפרטניות של אגרות החוב שתוארו לעיל - לא סווגו על ידי הבנק בשנת 2009, הפסדים שטרם מומשו בגין תיק אגרות החוב כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני" (לעומת הפסדים בסך 22 מיליון ש"ח שסווגו על ידי הבנק בשנת 2008 כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני" - ונזקפו לדוח הרווח והפסד).

(3) חשיפה להפסדי אשראי בגין פעילות עם מוסדות פיננסיים זרים

לאור קריסתם של מספר מוסדות פיננסיים הפועלים בחו"ל כאמור, כוחנת הנהלת הבנק באופן שוטף את חשיפת הבנק לבנקים ומוסדות פיננסיים בחו"ל, ומקימת דיונים לגבי היקף החשיפה והתאמתה להתפתחויות שנרשמות בבנקאות העולמית במהלך המשבר הנוכחי. התאמת החשיפה נשקלת תוך בחינת הפרמטרים הבאים:

- היקף החשיפה של הבנק למוסד הפיננסי, בכלל - וביחס להונו העצמי, בפרט.
- דרוג האשראי של המוסד הפיננסי (ככלל, הבנק מבצע עסקאות הכרוכות בחשיפת אשראי - רק עם מוסדות פיננסיים זרים המדורגים בדרוג "השקעה" ומעלה).
- דרוג האשראי של המדינה בה פועל המוסד הפיננסי.
- נסיון העבר שנצבר בבנק לגבי המוסד הפיננסי.

היקף חשיפת האשראי המכסימלי לכל מוסד פיננסי זר, נקבע על ידי דירקטוריון הבנק. חריגות ממגבלה זו נבחנות על ידי הנהלת הבנק - לכל מוסד פיננסי - בתדירות יומית.

במטרה להקטין את החשיפה האפשרית להפסדי אשראי של הבנק - לבנק בודד הפועל בחו"ל, התקבלה החלטה בהנהלת הבנק, לפיה - לא תעלה חשיפת האשראי של הבנק לבנק בודד בחו"ל, על סך של 100 מיליון ש"ח (למעט תשעה בנקים בעלי דרוג אשראי גבוה - להם נקבעו תקרות חשיפת אשראי פרטניות בסכומים שבין 25 ל-75 מיליון \$ ארה"ב).

בתאריך 2 בנובמבר 2008, פרסם בנק ישראל הוראה, לפיה - נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע כמותי ואיכותי לגבי חשיפת האשראי של התאגידים הבנקאיים הפועלים בישראל - למוסדות פיננסיים זרים (כהגדרתם בהוראה).

(3) חשיפה להפסדי אשראי בגין פעילות עם מוסדות פיננסיים זרים (המשך)

לתאריך 31.12.2009 מסתכמת חשיפת האשראי של הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾ בסך של 969 מיליוני ש"ח (31.12.2008 - 802 מיליוני ש"ח), כמפורט להלן:

31 בדצמבר 2009			
סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל	דרוג אשראי חיצוני
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
639	80	719	AAA עד AA-
199	15	214	A+ עד A-
-	-	-	BBB+ עד BB-
9	27	36	ללא דרוג
847	122	969	סך כל חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים

31 בדצמבר 2008			
סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל	דרוג אשראי חיצוני
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
*588	*107	695	AAA עד AA-
*29	*2	31	A+ עד A-
1	-	1	BBB+ עד BB-
40	**35	75	ללא דרוג
658	144	802	סך כל חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים

(1) לרבות: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים, דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הנ"ל.

(2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.

(3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חובות של צד ג'.

* סווג מחדש

** הוצג מחדש

הערות:

1. המדינות העיקריות בהן רשומים המוסדות הפיננסיים הזרים הינן: ארה"ב, בריטניה, איטליה, גרמניה, צרפת ובלגיה. החשיפה המכסימלית של הבנק ליום 31 בדצמבר 2009 - ביחס לקבוצת מוסדות זרים הפועלים באותה מדינה - אינה עולה על 15% מ"בסיס ההון" של הבנק (כהגדרתו בהוראת נהול בנקאי תקין מס' 311).

2. דרוג האשראי של המוסדות הפיננסיים הזרים המפורטים מעלה נערך על ידי חברת הדירוג הבינלאומי "Moody". דירוגי האשראי מעודכנים על ידי חברת הדירוג - בדרך כלל - בתדירות שנתית. לפיכך, ולאור ההתפתחויות האחרונות במגזר הבנקאות ייתכנו פערים בין הדרוג האחרון שנערך על ידי חברת הדרוג - לבין הערכת הבנק.

3. כל חשיפות האשראי המאזני למוסדות פיננסיים זרים, כמפורט לעיל - כלולות בדוחות הכספיים בסעיף "פקדונות בבנקים", "השקעות בניירות ערך" ו"נכסים אחרים". לתאריך המאזן אין בבנק חשיפות אשראי ל"מוסדות פיננסיים זרים" בגין גופים שאינם בנקים. לפיכך - לא נכללו חשיפות האשראי המפורטות מעלה - בדוח על "סיכון האשראי הכולל לציבור - לפי ענפי משק", שבסקירת ההנהלה.

ב. סיכוני שוק

1. כללי

סיכון שוק מוגדר כהסתברות לפגיעה בהכנסות הבנק וברווחיותו כתוצאה משינויים בשווי ההון של הנכסים וההתחייבויות (מאזני וחוב מאזני) הנובעים משינויים במחירי השוק, כגון: שינוי בשיעור האינפלציה, שינוי בשיעורי ריבית, שינוי בשערי חליפין, שינויים בשוק ההון וכו'.

• אסטרטגיות ותהליכים

מדיניות ניהול סיכוני השוק נועדה להקטין את רמת הסיכון הפיננסי הנוצר בפעילות השוטפת של הבנק מחד גיסא, ולהגדלת ריווחי הבנק כתוצאה מביצוע חשיפות יזומות ומבוקרות, מאידך.

בחודש מאי 2009 אישר דירקטוריון הבנק מסמך המגדיר את מדיניות הבנק בנושא: "ניהול סיכוני השוק". בהתאם למסמך מחויב הדירקטוריון לסקור ולאשר את מדיניות הבנק בנושא זה בתדירות שנתית, לפחות.

הנושאים הכרוכים בניהול סיכוני השוק, לרבות: המדיניות בתחום סיכוני שוק, החשיפות לסיכוני שוק, המסגרות שנקבעו להן ביחס למצב בפועל, הסמכות שנקבעה לניהולן ואופי המעקב והבקרה עליהן - מובאים לדיון ולאישור הדירקטוריון מדי רבעון במסגרת מסמך חשיפות כולל. כמו כן, מונתה על ידי הדירקטוריון, ועדה בנושא "ניהול הסיכונים". הועדה מפקחת מקרוב אחרי ניהול סיכוני השוק וסיכונים הנזילות בבנק, לרבות בחינת נושאים שונים המתעוררים מעת לעת, כגון: קביעת מגבלות חדשות, מעקב ופקוח על יישום הוראות נהול בנקאיות חדשות של בנק ישראל, וכו'. ניהול סיכוני השוק, בכפוף למסגרות שאושרו על ידי הדירקטוריון ולרבות טיפול בהתפתחויות חריגות בשווקים הפיננסיים, מותווה ומבוקר על ידי ועדת נוסטרו מצומצמת בהשתתפות בעלי תפקידים בכירים בחטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים ובחטיבה לנכסי לקוחות.

• המבנה והארגון של פונקציית ניהול סיכוני השוק והנזילות

ניהול סיכוני השוק נמצא באחריות החטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים בבנק הכוללת את אגף הפיננסיים ואגף אסטרטגיה.

במסגרת מעקב אחר המגבלות השונות שנקבעו לחשיפות לסיכוני שוק והנזילות מופקים דוחות לכימות הסיכונים. הדוחות מובאים לדיון ב"ועדת הנוסטרו המצומצמת" המתכנסת בתדירות שבועית בה חברים נושאי תפקידים בכירים בחטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים ובחטיבה לנכסי לקוחות. הועדה מדווחת על הערכותיה והחלטותיה למנכ"ל ולהנהלת הבנק.

בנוסף מדווחים דיוני הועדה - אחת לחודש ל"ועדת הנוסטרו המורחבת", בראשות המנכ"ל, הכוללת - מלבד חברי הועדה המצומצמת, גם נושאי תפקידים נוספים בבנק. "ועדות הנוסטרו" מפוקחות על ידי ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון המתכנסת אחת לרבעון. הועדה דנה בסיכונים השונים להם חשוף הבנק לרבות המגבלות הרצויות לחשיפות לסיכוני השוק. במידת הצורך ממליצה הועדה לדירקטוריון על שינויים במגבלות אלו.

• האופי וההיקף של מערכות הדיווח והמדידה

הבנק נעזר לצורך מדידת החשיפה לסיכוני השוק והנזילות במערכת ייעודית לניהול סיכונים. המערכת מודדת את החשיפה לסיכוני שוק בגין כלל התיק הבנקאי בתדירות שבועית, לרבות: סיכוני ריבית, סיכוני נזילות, VAR ותרחישי קיצון. מדידת סיכון הבסיס מתבצעת בתדירות יומית.

• מדיניות גידור ואו הפחתת סיכון

כאמור, מדיניות הבנק בנושא ניהול סיכוני שוק - מבוססת על גידור החשיפות לסיכוני שוק, באמצעות הטלת מגבלות כמותיות על חשיפות אלו.

לצורך עמידה במגבלות שנקבעו, מפעיל אגף הפיננסים בחטיבה לאסטרטגיה ופיננסים מערך למדידת הסיכונים ובדיקת קיום חריגות ממגבלות אלו. אופן הטיפול בחריגות והדווח עליהן הוגדר במסמך המדיניות שאושר על ידי הדירקטוריון, כאמור.

האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:

- רכישת ומכירת מכשירים סחירים בכל מגזרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים).

- השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים (בעיקר פקדונות של בנקים ותאגידים בנקאיים מיוחדים).

- פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים.

הבנק מחשב את הקצאת ההון הנדרשת בגין החשיפה לסיכוני שוק - בהתאם ל"גישה הסטנדרטית", המפורטת בהוראת השעה בנושא: "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" שפורסמה ביום 31.12.2008 (להלן: "מסגרת העבודה").

הדיון בפרק זה כולל התייחסות להגדרות שונות של המושג "הון". בכל המקרים (אלא אם צוין במפורש אחרת) - הכוונה במושג זה מתייחסת להגדרה ה"חשבונאית" של המושג (כפי שנכללה בדוחות הכספיים של הבנק).

• ניהול ומדידת סיכוני שוק

על פי הוראה בנושא ניהול סיכונים, שפורסמה על ידי המפקח על הבנקים, נקבעו עקרונות יסוד לניהול ולבקרת הסיכונים השונים. במסגרת ההוראה שהטילה על הדירקטוריון חובה לדון במדיניות הבנק בתחום ניהול הסיכונים ולאשרה, הועמקה מעורבות הדירקטוריון בתחום.

בין היתר מתקיים בועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון, אחת לרבעון, דיון במסמך חשיפות המרכז את מכלול הסיכונים להם חשוף הבנק. כמו כן, מונו בבנק במסגרת הוראה זו מנהל סיכונים ובקר סיכונים. מנהל החטיבה לאסטרטגיה ופיננסים המכהן כמנהל הסיכונים הראשי של הבנק - משמש גם כמנהל סיכוני השוק בבנק.

בהתאם להוראת המפקח על הבנקים, כאמור, נדרש הבנק לנהל את החשיפה לסיכוני שוק באמצעות מערכת מידע המבוססת על מודל פנימי. המערכת מודדת את חשיפת הבנק לסיכוני שוק באמצעות אומדן VAR (VALUE AT RISK).

ה-VAR אומד את ההפסד המקסימלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת בטחון סטטיסטית קבועה מראש.

הבנק קלט מערכת מיחשוב מתקדמת לניהול ומדידת סיכוני שוק המבצעת אומדן VAR בשיטה הפרמטרית, בתדירות שבועית. ערך ה-VAR בבנק ליום 31 בדצמבר 2009, בשיטה הפרמטרית ברמת מובהקות של 99% לתקופה עתידית של 10 ימים, הינו כ-44 מיליוני ש"ח (31.12.2008 - 22 מיליוני ש"ח). הבנק קבע מגבלות לערך המכסימלי של ההפסד העתידי (על פי אומדן ה-VAR) - ביחס להון העצמי, בשיעור של 3.5% מההון (עד ליום 24.11.2009 - 3% מההון). בשנת 2009 נרשמו 3 חריגות ממגבלה זו.

בנוסף, עורך הבנק אומדנים לגבי השפעה אפשרית של שינויים קיצוניים במשתני השוק (STRESS TESTS) - על השווי ההוגן של ה"הון הכלכלי של הבנק". יצוין בהקשר זה, כי בחודש יוני 2007, קבע הבנק מגבלות לערך המכסימלי של ההפסד הכלכלי האפשרי בגין תרחישים אלו - בשיעור של 12.5% מההון העצמי של הבנק. בשנת 2009 לא נרשמו חריגות ממגבלה זו.

2. סיכוני בסיס

סיכון הבסיס מוגדר כחשיפת הבנק להפסד שעלול להיגרם עקב שינויים באינפלציה ובשערי החליפין. הסיכון נמדד ביחס להפרש שבין הנכסים לבין ההתחייבויות הפיננסיות של הבנק (ה"הון הפעיל") בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

מדיניות הבנק בשנת 2009, לגבי סיכוני הבסיס הכרוכים בניהול תיק הנכסים הממומן ממקורות ההון הפעיל הכלכלי שלו, קובעת כי: קובעת כי: עד 120% מהון זה יושקעו בנכסים צמודי מדד, בין 10%- עד 25% יושקעו בנכסים במט"ח ובצמודי מט"ח והיתרה הנגזרת תוחזק בשקלים לא צמודים.

ההחלטות לגבי השקעת ההון הפעיל במגזרים השונים מתקבלות, במסגרת המגבלות שנקבעו, בהתבסס על ניתוח, בקרה ותחזיות לגבי התפתחויות כלכליות במשק, שיעורי ריבית במגזרים השונים ושינויים צפויים במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין של השקל. הבנק נעזר, לצורך ניהול סיכוני הבסיס, במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

להלן ריכוז נתוני החשיפה לסיכון בסיס (בבנק בלבד) בהתאם למגזרי ההצמדה השונים:

31 בדצמבר 2008		31 בדצמבר 2009		
חשיפה "כלכלית"*	חשיפה "חשבונאית"	חשיפה "כלכלית"*	חשיפה "חשבונאית"	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
755	705	659	512	שקל לא צמוד
280	246	557	608	שקל צמוד מדד
30	(23)	78	35	מט"ח וצמוד מט"ח
1,065	928	1,294	1,155	סה"כ החשיפה לסיכון בסיס

* ניהול החשיפה לסיכונים בסיס מבוצע על פי נתוני ה"חשיפה הכלכלית". המרכיבים העיקריים של ההפרש שבין החשיפה ה"כלכלית", לבין ה"חשיפה החשבונאית" (המוגדרת - כפרש שבין יתרות הנכסים וההתחייבויות הכספיים - על פי כללי מדידה חשבונאית מקובלים) - הינם כדלקמן:

1. הפרשות מסוימות כגון: הפרשה כללית ונוספת לחובות מסופקים והפרשות בגין זכויות עובדים - לא נכללו ב"חשיפה הכלכלית".
2. אשראים שאינם נושאים הכנסה, סווגו למגזר הלא צמוד (במקום לבסיס הנגזר מחוזה ההלוואה).
3. מכשירים פיננסיים המכילים אופציה גלומה, סווגו למגזרי ההצמדה השונים על פי מודלים לתמחור אופציות.
4. פקדונות שבסיס ההצמדה שלהם אינו קבוע לאורך כל תקופת הפקדון - מסווגים למגזר ההצמדה ששימש לתמחור הפקדון.

עודף הנכסים במגזר צמוד המדד ליום 31 בדצמבר 2009 הסתכם בכ- 557 מיליון ש"ח, ושימש לכיסוי ההון הפעיל בשיעור של כ-43% ממנו, לעומת 26% אשתקד. שיעור השקעת ההון הפעיל במגזר הלא צמוד הגיע ל-51% לעומת 71% אשתקד. עודף הנכסים במגזר מט"ח וצמוד מט"ח, ביחס להון הפעיל הסתכם ביום 31 בדצמבר 2009 בשיעור של כ-6%, לעומת כ-3% אשתקד. הגידול בשיעור ההון הפעיל המושקע במגזר הצמוד בסוף שנת 2009 לעומת תחילת השנה, נובע מהסטת נכסים, נטו - למגזר זה במהלך השנה, לאור התשואות העדיפות ששררו במגזר זה במהלך שנת 2009 (כנגזרת משיעורי הגידול הגבוהים יחסית שנרשמו במדד המחירים לצרכן במהלך השנה) - ותרמו לעליה באטרקטיביות של אפיק השקעה זה.

נכסי הסיכון בגין חשיפת הבנק לסיכון שער החליפין וסיכון האינפלציה מסתכמים ליום 31.12.09 ב-56 מיליון ש"ח, והקטינו את יחס הלימות ההון של הבנק ליום 31.12.09 בשיעור של כ-0.04%.

ניתוח רגישות לשינויים בשער החליפין

ניתוח הרגישות נערך לגבי תרחישים תאורטיים של שינויים בשערי החליפין של המטבעות העיקריים, בטווח שבין +10%, ל-10%. הניתוח בוחן את השפעת התרחישים הנ"ל על הון הבנק ליום 31.12.09, בהתבסס על היתרות הכספיות של הנכסים וההתחייבות באותם מטבעות (לרבות פעילות במכשירים חוץ מאזניים) ליום 31.12.09, בתוספת התאמות מסוימות (בעיקר בגין "חובות שאינם נושאים הכנסה"). להלן ריכוז תוצאות ניתוח הרגישות (במיליוני ש"ח):

10%	5%	-5%	-10%
(5)	(2)	2	5
*	*	*	*
*	*	*	*
*	*	*	*
*	*	*	*
(5)	(2)	2	5
1	*	*	*
(4)	(2)	2	5

* סכום נמוך מ-0.5 מיליון ש"ח.

** לא כולל אופציות גלומות.

3. סיכוני ריבית

• כללי

סיכון הריבית מוגדר כחשיפת הבנק להפסד, עקב שינויים עתידיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים של הבנק.

• אסטרטגיות ותהליכים

המדיניות באשר לסיכוני ריבית - הנובעים מאי התאמה בין מועדי השתנות הריבית על הנכסים, לבין אלו של ההתחייבויות בתחומי הפעילות השונים - הינה להימנע מפערים במידת האפשר, תוך מתן אפשרות לחשיפה מוגבלת להפסדים בגין סיכון זה. בהתאם למגבלות שאושרו על ידי הדירקטוריון בנושא זה, לא יעלה ההפסד המכסימלי - בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת אחוז בעקום הריבית - על שיעור דיפרנציאלי מהון הבנק - עבור כל אחד ממגזרי ההצמדה, כדלקמן: במגזר השקלי הלא צמוד - עד 2.0% מהון הבנק (עד לחודש יולי 2009 - 1.5%), במגזר הצמוד למדד - עד 3% מהון הבנק ובמגזר המט"ח - עד 1% מהון הבנק.

עיקר החשיפה האפשרית של הבנק לסיכון הריבית הינו במגזר הצמוד למדד, מאחר שבמגזר זה עיקר הנכסים וההתחייבויות הינם לתקופה ארוכה יחסית ובריבית קבועה.

לצורך מדידת סיכון הריבית עושה הבנק שימוש בהנחות, הנבחנות בתדירות שנתית לגבי היקף הפרעונות המוקדמים של הלוואות משכנתא בריבית קבועה - במגזר הצמוד למדד. שעור הפרעונות המוקדמים מתבסס על נתוני העבר של פרעונות מוקדמים בהלוואות מסוג זה.

בנוסף, הבנק עושה שימוש בהנחות לגבי היקף המשיכות המוקדמות של פקדונות חסכון ותכניות חסכון בהתבסס על נתוני העבר לגבי משיכת תכניות ופקדונות חסכון בתחנות ביניים בסוגי פקדונות שונים. סיכון הריבית בתיק הבנקאי נמדד בתדירות שבועית.

• המבנה והארגון של פונקציית ניהול סיכונים הריבית -

סיכונים הריבית מנוהלים על ידי החטיבה לאסטרטגיה ופיננסים. ניהול הסיכונים כולל מעקב אחר המגבלות שנקבעו לניהול סיכונים הריבית באמצעות הפקת דוחות לכימות ואמידת סיכון זה בתדירות שבועית.

הדוחות מובאים לדיון ב"ועדת הנוסטרו המוצמצמת" המתכנסת בתדירות שבועית בה חברים נושאי תפקידים בכירים בחטיבה לאסטרטגיה ופיננסים ובחטיבה לנכסי לקוחות. הועדה מדווחת על הערכותיה והחלטותיה למנכ"ל ולהנהלת הבנק. בנוסף, מדווחים דיוני הועדה אחת לחודש ל"ועדת הנוסטרו המורחבת", בראשות המנכ"ל, הכוללת - מלבד חברי ה"ועדה המוצמצמת", גם נושאי תפקידים נוספים בבנק. ועדות הנוסטרו מפוקחות על ידי ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון המתכנסת אחת לרבעון. הועדה דנה בסיכונים השונים להם חשוף הבנק, לרבות המגבלות הרצויות לחשיפות לסיכונים השוק. במידת הצורך ממליצה הועדה לדירקטוריון על שינויים במגבלות אלו.

• האופי וההיקף של מערכות הדיווח והמדידה -

הבנק נעזר לצורך מדידת החשיפה לסיכונים ריבית במערכת יעודית לניהול סיכונים המודדת את החשיפה לסיכון הריבית בתדירות שבועית. בנוסף, הבנק עושה שימוש במערכת מידע יעודית המחשבת שינויים בפרמטרים ואינדיקטורים בתחום זה, בתדירות יומית - במטרה לזהות הרעה אפשרית במצב הנזילות של הבנק.

• מדיניות גידור ואו הפחתת סיכון -

כאמור, מדיניות הבנק בנושא ניהול סיכונים שוק - מבוססת על גידור החשיפות לסיכונים שוק, באמצעות הטלת מגבלות כמותיות על חשיפות אלו. לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, מפעיל אגף הפיננסים בחטיבה לאסטרטגיה ופיננסים מערך למדידת הסיכונים ובדיקת קיום חריגות ממגבלות אלו. האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:

- רכישת ומכירת מכשירים סחירים בכל מגזרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים).
- השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים (בעיקר פקדונות של בנקים ותאגידים בנקאיים מיוחדים).
- פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים.

• מידע כמותי -

להלן ריכוז נתונים על פערי המח"מ במגזרי ההצמדה השונים והשפעתם על חשיפת הריבית של הבנק:

31 בדצמבר 2009

מט"ח וצמוד מט"ח	צמוד מדד	לא צמוד	
1.14	2.71	0.16	מח"מ הנכסים (שנים)
1.24	3.76	0.29	מח"מ ההתחייבויות (שנים)
(0.10)	(1.05)	(0.13)	פער המח"מ (שנים)
0.1	1.7	1.2	ההפסד המכסימלי ביחס להון* (באחוזים)

* בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית.

באמצעות המח"מ (משך חיים ממוצע) ניתן למדוד את הרגישות של הנכסים וההתחייבויות לשינויים בריבית.

מנתוני החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31.12.2009 עולה כי במגזר הלא צמוד ובמגזר המט"ח והצמוד מט"ח, מרבית הנכסים וההתחייבויות הינם לתקופת פירעון קצרה של עד שלושה חודשים או כתנאים של ריבית משתנה, ולפיכך חשיפת הבנק לסיכון ריבית בגנים - נמוכה יחסית. במגזר המט"ח מבצע הבנק חוזי החלפות פיננסיות בשיעור ריבית (I.R.S.) ועסקות פרוורד על שערי ריבית (F.R.A.) ומצמצם את החשיפה לסיכון של שינוי בשיעורי הריבית.

במגזר צמוד המדד עולה מח"מ ההתחייבויות על מח"מ הנכסים ליום 31.12.2009 בכשנה. חלק מהאשראי במערך המשכנתאות ניתן לפרעון מוקדם - ללא תשלום עמלת פרעון. עם זאת, לאור נסיון העבר חלק גדול מאשראי זה לא ייפרע גם במקרה של ירידת ריבית. הצגת תזרימי המזומנים בגין אשראי זה - בהתבסס על מודל המערך את תקופת הפרעון הצפויה של האשראי, על פי ניסיון העבר - היתה מגדילה את מח"מ הנכסים במגזר הצמוד בכשלושה חודשים.

מועד הפרעון של תוכניות חסכון כולל תחזית לפרעון מוקדם על ידי החוסכים, ב"תחנות יציאה". השפעת הצגת תזרימי המזומנים, בהתבסס על תחזית זו, אינה מהותית וגרמה לשינוי זניח בכמשך החיים הממוצע של ההתחייבות הפיננסית.

חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון הריבית, נערך בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 341, לגבי "התיק הסחיר" של הבנק.

התיק הסחיר של הבנק כולל את תיק אגרות החוב למסחר של הבנק וכן עסקאות עתידיות המבוצעות למטרת מסחר (עסקאות IRS), עסקאות אקדמה במט"ח ואופציות מטבע שנרכשו). חישוב הקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון הריבית נערך בהתאם לשיטת "התקופות לפרעון".

• ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית המבוססת על השווי ההון של המכשירים הפיננסיים.

כללי

ביום 25 ביוני 2008, פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה חדשה בנושא: "גילוי על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית".

ההוראה משנה את מתכונת הגילוי הקיימת בנושא זה - לפיה, הוצגו הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינויים בשיעורי הריבית, על פי תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים בגינם - כשהם מהוונים על פי שיעור הריבית המנכה אותם לערכם המאזני.

על פי ההוראה החדשה יש להציג את המכשירים הפיננסיים האמורים על פי שוויים ההוגן - בהתאם לעקרונות לפיהם הוצגו נכסים והתחייבויות אלו בבאור 19 בדוחות הכספיים.

על פי ההוראה נדרשו הבנקים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע לגבי היקף הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינויים בשינוי הריבית, על פי שוויים ההוגן - ולכלול ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית, על שוויים ההוגן של מכשירים פיננסיים אלה.

עקרונות המודל

- מאחר ולרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק", מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים - מחושב השווי ההוגן באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון - ערך נוכחי של תזרימי המזומן העתידיים, המהוונים בריבית ניכיון בשיעור המשקף את שיעורי הריבית העדכניים בשוק למכשירים הפיננסיים ואת רמת הסיכון הגלומה בהם, לפי הערכת ההנהלה.

- השיטות וההנחות העיקריות שיושמו בחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים:

(1) מכשירים פיננסיים סחירים:

ניירות ערך וכתבי התחייבויות נדחים - השווי ההוגן נקבע לפי שווי שוק.

(2) מכשירים פיננסיים שאינם סחירים:

אמדם, השווי הוגן של מכשירים פיננסיים שאינם סחירים נקבע, בדרך כלל, על ידי היוון תזרימי מזומן עתידי לפי שיעורי ריבית שבהם ביצע הבנק או היה מבצע, עסקאות דומות במועד הדיווח.

החישובים נערכו בהתאם למפורט להלן:

אשראי לציבור - השווי הוגן של יתרת האשראי לציבור חושב לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. הערך הנוכחי נמדד עבור תזרימי התקבולים העתידי (קרן וריבית) לכל הלוואה בנפרד בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה באשראי. קביעת רמת הסיכון, כאמור, נגזרת ממודל דרוג לווים המשמש את הבנק ובוחן את רמת הסיכון של הלקוח בהתבסס על פרמטרים פיננסיים, ניהוליים וענפיים. בדרך כלל שיעורי הריבית ששימשו לצורך היוון תזרימי המזומנים נקבעו על פי שיעורי הריבית שלפיהם נעשות בבנק עסקאות דומות במועד הדיווח.

תזרימי המזומנים עבור חובות בעייתיים, חושבו לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

תזרימי המזומנים בגין אשראי במערך המשכנתאות הניתן לפרעון מוקדם, ללא תשלום עמלת פרעון מוקדם - הוערכו על פי תחזית לפרעון מוקדם של אשראים אלו המבוססת על מודל כלכלי. הוון תזרימי המזומנים, כאמור, על פי מועדי הפרעון הצפויים, במקום על פי מועדי הפרעון החוזיים של אותם אשראים, הקטין את השווי ההוגן של אותם אשראים בכ-17 מיליון ש"ח.

פקדונות וכתבי התחייבות נדחים - השווי ההוגן של פקדונות וכתבי התחייבות נדחים, חושב בשיטת הוון תזרימי המזומנים עתידיים לפי שיעור הריבית בו מגייס הבנק פקדונות דומים או כתבי התחייבות דומים לתאריך המאזן - בהתבסס על פרמטרים כגון: תקופת הפקדון, סוג ההצמדה וגודל הפקדון. בחישוב השווי ההוגן של פקדונות הצמודים למדד או לשקל לפי ברירה - נלקחו בחשבון גם השינויים האפשריים בשווי ההוגן של הפקדון בהתחשב בערך הזמן של הברירה ובשינויים הצפויים במדד המחירים עד למועד הפרעון של הפקדונות.

פקדונות הציבור כוללים "מכשירים מורכבים", כדלקמן:

- "תכניות חסכון", המהווים פקדונות לתקופת פרעון ארוכה יחסית. על פי הנסיון שנצבר בבנק - חלק מהמפקידים נוהג לפרוע את הפקדונות קודם לתאריך הפרעון החוזי שלהם תמורת שוויים החוזי, בניכוי "קנס פרעון מוקדם". תזרימי המזומנים הצפויים בגין תכניות החסכון הוצגו בהתבסס על נתונים סטטיסטיים הכוללים תחזיות לפרעונות מוקדמים של אותן תכניות.
- הוון תזרימי המזומנים, על פי התחזית לפרעונות מוקדמים של תוכניות חיסכון, הקטין את השווי ההוגן של אותן תוכניות חיסכון בכ-2 מיליון ש"ח.
- פקדונות עם אפשרות בחירה בין קבלת ריבית קבועה - לריבית משתנה. בחישוב השווי ההוגן הופקדה ה"אופציה הגלומה" במכשיר זה. להפרדת האופציה היתה השפעה זניחה על השווי ההוגן של המכשיר.
- "תכניות החסכון" - עם אופציה לשינוי בסיס ההצמדה של התכנית ואופציה להבטחת קרן ההפקדה בחישוב השווי ההוגן הופרדו ה"אופציות הגלומות" מהתכנית הפרדת האופציות, כאמור - הגדילה את השווי ההוגן של התכנית ב-4 מיליון ש"ח.

מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים - מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים בהם היתרה מייצגת סיכון אשראי וכן התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות - השווי ההוגן הוערך בהתאם לעמלות בעסקאות דומות במועד הדיווח תוך התאמה ליתרת תקופת העסקה ולאילו האשראי של הצד הנגדי.

הערכת השווי ההוגן של "התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן" כללה התייחסות להפרש בין הריבית שנקבעה בהסכם לבין הריבית בעסקאות דומות במועד הדיווח.

מכשירים נגזרים - מכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק. מכשירים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי.

הערה:

תהליך הערכת השווי ההוגן באמצעות הוון תזרימי המזומנים העתידי מבוסס על שיעור ריבית הניכיון הנקבעת באופן סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המוצגת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימושו של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית.

בשל כל אלו יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים המפורטים להלן כדי להצביע על שווי הבנק. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

• נתונים כמותיים וניתוח רגישות

(א) נתונים המבוססים על הוראות בנק ישראל

(1) שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2009					
מטבע חוץ**			מטבע ישראלי		
סך הכל	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
21,454	661	1,871	5,063	13,859	נכסים פיננסיים*
					סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים***
1,968	655	965	68	280	התחייבויות פיננסיות*
(20,031)	(870)	(1,922)	(4,033)	(13,206)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים***
(2,090)	(399)	(956)	(596)	(139)	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
1,301	47	(42)	502	794	

* כולל מכשירים פיננסיים מורכבים, לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוזי מאזניים.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

*** הסכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים חוזי מאזניים, כשהם מהווים בשיעורי הריבית ששימשו לחישוב השווי הוגן המוצג בבאור 19 בדוח הכספי.

(2) השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים

הפיננסיים של הבנק (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2009							
שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית*				מטבע חוץ**		מטבע ישראלי	
שינוי בשווי ההוגן	מיליוני ש"ח	סך הכל	השפעות מקצות	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד
השינוי בשיעור הריבית							
גידול מידי מקביל של אחוז אחד	4.2	55	1,356	-	44	(43)	532
גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז	0.5	6	1,307	-	47	(42)	505
קטון מידי מקביל של אחוז אחד	(5.4)	(70)	1,231	-	49	(41)	460

* שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי הוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל השווי ההוגן, נטו של המכשירים הפיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(ב) נתונים המשמשים לצורך ניהול חשיפת הריבית

ניהול חשיפת הריבית בבנק מבוסס על מודל, במסגרתו מהווים תזרימי המזומנים העתידיים בשיעורי ריבית שאינם זהים לאלו ששימשו את הבנק לצורך דווח על חשיפת הבנק לשינויים בשיעור הריבית (בעיקר בכלל הנוגע למרווחי הריבית בגין סיכוני אשראי).

(ב) נתונים המשמשים לצורך ניהול חשיפת הריבית (המשך)

להלן נתונים כמותיים לגבי השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים והשפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים - המבוססים על המודל המשמש את הבנק בניהול חשיפת הריבית:

(1) שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2009				
סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי	
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד
21,783	667	1,903	5,166	14,047
נכסים פיננסיים*				
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים				
1,870	1,205	346	37	282
(20,065)	(870)	(1,930)	(3,943)	(13,322)
התחייבויות פיננסיות*				
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים				
(1,947)	(919)	(302)	(600)	(126)
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים				
1,641	83	17	660	881

* כולל מכשירים פיננסיים מורכבים, לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוזי מאזניים.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(2) השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2009								
שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית**								
השינוי בשיעור הריבית	מטבע ישראלי		מטבע חוץ*		השפעות מקצות	סך הכל	מיליוני ש"ח	אחוזים ⁽²⁾
	לא צמוד	צמוד	דולר	אחר				
גידול מידי מקביל של אחוז אחד	899	672	16	81	-	1,668	27	1.6
גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז	883	661	17	83	-	1,644	3	0.2
קטיון מידי מקביל של אחוז אחד ⁽¹⁾	861	639	18	85	-	1,603	(38)	(2.3)

* לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

** שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל השווי ההוגן, נטו של המכשירים הפיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

(1) בנוסף, הבנק נעזר במודל למדידת השינויים הצפויים ברווח החשבונאי, בשנה הקרובה - בגין שינויים בעקום הריבית המודל מתבסס על הנחות שונות בנוגע להתפתחויות הצפויות בסעיפי המאזן ובמשתני שוק שונים. שיעור הקיטון הצפוי ברווח החשבונאי של הבנק, ביחס להון העצמי, בשנה הקרובה (בהתבסס על מודל זה) - עקב קיטון מקביל בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית, במגזרים: ה"לא צמוד", "צמוד המדד", וה"מט"ח" - מסתכם ב-1.31%, 2.51%- ו-0.18% - בהתאמה.

(2) טווח השינויים בשווי ההוגן, בגין השינויים בשיעורי הריבית שנרשם בתקופת הדו"ח, הינו כדלקמן: עבור גידול מקביל של אחוז אחד: 1.9% - (-1%) עבור גידול מקביל של 0.1%: 0.2% - (-0.1%); עבור קיטון מקביל של 1%: 1.1% - (-2.7%).

4. סיכון מניות

סיכון מניות מוגדר כחשיפת הבנק להפסד, עקב ירידה במחירי השוק של המניות הכלולות בתיק ניירות הערך של הבנק. חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון המניות, נערך בהתאם להנחיות שנכללו ב"מסגרת העבודה", לגבי התיק הסחיר של הבנק. התיק הסחיר ליום 31.12.09 כולל מניות בהיקף של כ-4 מיליון ש"ח.

5. סיכון אופציות

סיכון אופציות מוגדר כחשיפת הבנק להפסד עקב שינוי בשווי ההון של אופציות הכלולות בתיק הבנקאי או בתיק למסחר של הבנק (כתוצאה משינוי בנתוני השוק המשמשים בחישוב השווי ההון).

דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לביצוע עסקאות בתחום זה כדלקמן:

- עסקאות בתיק הבנקאי יבוצעו בתנאי "BACK TO BACK" בלבד.
- לביצוע עסקאות בתיק למסחר נקבעה מגבלת היקף פרמיות (נטו) שנתית.

חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון אופציות, נערך בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 341 - בשיטת הדלתא פלוס - הקצאת ההון בגין הדלתא, הגמא והווגא של האופציות.

6. גילוי כמותי להקצאת ההון הנדרשת בגין החשיפה לסיכונים שוק

הבנק מקצה הון בגין החשיפה לסיכונים שוק על פי השיטה ה"סטנדרטית". על פי שיטה זו מחושבים "סיכון הריבית" ו"סיכון המניות" על ה"תיק למסחר" בלבד - המהווה יתרות בגין מכשירים פיננסיים המוחזקים למטרת מסחר, שכוללים את תיקי אגרות החוב למסחר ופעילות במכשירים פיננסיים נגזרים למטרת הפקת רווח. הגדרת התיק למסחר אושרה על ידי דירקטוריון הבנק. סיכון הריבית מחושב על פי שיטת ה"תקופה לפרעון".

סיכון "שער החליפין" ו"סיכון האופציות" מחושבים על כלל יתרות המכשירים הפיננסיים בבנק. החשיפה ל"סיכון אופציות" מחושבת בשיטת "דלתא פלוס" (דרישות ההון, מחושבות על סיכון ה"דלתא" הגמא ו"הווגא").

להלן נתונים לגבי נכסי הסיכון של הבנק בגין החשיפה לסיכונים שוק (במיליוני ש"ח):

31.12.2008				31.12.2009				
"באזל 1"		"באזל 1"		"באזל 2"				
נכסי סיכון	דרישת ההון	נכסי סיכון	דרישת ההון	נכסי סיכון	דרישת ההון			
11	1	16	1	29	3	סיכון ריבית		
*	*	1	*	3	*	סיכון מניות		
43	4	50	4	56	5	סיכון שער חליפין		
-	-	-	-	-	-	סיכון אינפלציה		
-	-	-	-	-	-	סיכון סחורות		
28	2	54	5	61	5	סיכון אופציות		
82	7	121	10	149	13	סה"כ נכסי סיכון		

* נמוך מ-0.5 מיליון ש"ח.

ג. סיכון נזילות

סיכון הנזילות נובע מאי הוודאות לגבי היצע המקורות והרכבם ומן הביקוש לשימושים והרכבם. סיכון זה הינו פונקציה של התנהגות הלקוחות והתממשותו עלולה לבוא לידי ביטוי בזמינות ובמחיר המקורות.

להלן נתונים על הנכסים הנזילים של הבנק:

- כ-11.3% מנכסי הבנק הינם מזומנים ופקדונות בבנקים לתקופה של עד שלושה חדשים - מהם כ-65.7% פקדונות בבנק ישראל (31.12.2008: 12.8% ו-83.2%, בהתאמה).
- כ-18.0% מנכסי הבנק הינם ניירות ערך סחירים בבורסה (31.12.2008 - 9.0%).

דהיינו, כ-29.3% מסך נכסי הבנק ניתנים למימוש בזמן קצר (31.12.2008 - 21.8%). העליה בהיקף הנכסים הנזילים בשנת 2009 נובעת מיישום מדיניות שכוונה לשפר את יחסי הנזילות בבנק - על רקע אי הודאות שהשתררה בעקבות הארועים הכלכליים שהתרחשו ברחבי העולם, כנגזרת מהמשבר הפיננסי. במסגרת מדיניות זו הוסט חלק מהמקורות שגויסו על ידי הבנק, לשימושים נזילים - במקום שימושי אשראי.

מדיניות הבנק קובעת כי יש להימנע, ככל האפשר, מסיכון של פערים בתזרים המזומנים. יחד עם זאת, נקבעו מגבלות לחשיפות אפשריות, במגזרי המט"ח ובמגזר הצמוד והלא צמוד במאוחד. במסגרת מגבלות אלו נקבע כי עודף הנכסים במגזר "מטבע חוץ" המושקע לתקופות בינוניות וארוכות, בניכוי גורמים מסוימים, לא יעלה על 50% ו-40% מההתחייבויות לזמן קצר באותו מגזר, בהתאמה - (במגזר ה"שקלי": 30% ו-15%, בהתאמה). ליום 31.12.2009, מסתכם היחס שבין עודף הנכסים לתקופות בינוניות וארוכות, לבין ההתחייבויות לזמן קצר, כדלקמן:

"טווח ארוך"		"טווח בינוני"	
%		%	
(2.3)		10.7	
מגזר לא צמוד וצמוד			
20.2		31.4	
מגזר מט"ח			

להלן נתונים על עודף וגרעון בתזרים המזומנים של הבנק ליום 31.12.2009:

במגזר הלא צמוד קיים גרעון בתקופות לפרעון עד חודש (לרבות השפעת עסקאות עתידיות) המסתכם בכ-4.4 מיליארד ש"ח (31.12.2008 - 2.2 מיליארד ש"ח), בין היתר - עקב הוראת בנק ישראל, על פיה יש לסווג אשראי שניתן בתנאי חו"ד - ללא קו אשראי, או בחריגה ממנו (בהיקף של כ-0.4 מיליארד ש"ח) - כ"נכס ללא תקופת פרעון". חלק מהגרעון מכוסה על ידי עודפים בסך של כ-1.3 מיליארד ש"ח בתקופה לפרעון עד שלושה חודשים. נתונים אלו מבוססים על מועדי הפרעון החוזיים של הנכסים וההתחייבויות של הבנק. עם זאת, לאור נסיון העבר - מרבית הפקדונות שסווגו לתקופות פרעון קצרות - מתחדשים באופן שוטף. לפיכך, ובהתבסס על מודל הנזילות שבו עושה הבנק שימוש לצורך ניהול סיכון הנזילות (ראה להלן) - קיים בבנק בפועל ליום 31.12.2009 "פער נזילות" חיובי במגזר זה (לרבות במגזר הצמוד למדד ולמט"ח), לטווח עתידי של חודש, המסתכם בכ-4.3 מיליארד ש"ח. בנוסף, ניתן לגשר על פערי נזילות בתקופות זמן שונות באמצעות פעילות בתיק ניירות ערך.

במגזר הצמוד למדד קיים גירעון בתקופות לפרעון עד שלושה חודשים, המסתכם בכ-0.15 מיליארד ש"ח - המכוסה בתקופות לפירעון משלושה חודשים ועד שנה, שם קיים עודף נכסים על התחייבויות. בנוסף, ניתן לגשר על הפערים במגזר זה - באמצעות פעילות בתיק ניירות הערך.

במגזר המט"ח וצמוד מט"ח קיים גירעון בתקופה לפירעון עד חודש, המסתכם בכ-0.8 מיליארד ש"ח, לעומת 0.5 מיליארד ש"ח אשתקד - המכוסה בתקופות הארוכות יותר, כאשר ההנחה היא כי הפיקדונות מתחדשים באופן שוטף. גם כאן ניתן לגשר על פני פערי הזמן שבין פירעון ההתחייבויות לנכסים, באמצעות פעילות בתיק ניירות הערך. יצוין בהקשר זה, כי בהתבסס על מודל הנזילות, המשמש את הבנק לצורך ניהול סיכון הנזילות לטווח קצר, כאמור - קיים בבנק ליום 31.12.2009 פער נזילות חיובי לטווח עתידי של חודש, המסתכם ב-0.6 מיליארד ש"ח.

על פי הוראת בנק ישראל בנושא: "ניהול סיכון נזילות", נדרשים התאגידים הבנקאיים, בין היתר, לשמור בכל עת על היקף "נכסים נזילים" (כהגדרתם בהוראה), בסכום שלא יפחת מההתחייבויות שפרעונן, על פי ההסכמים הקיימים, צפוי בטווח של חודש ימים (להלן: "פער הנזילות").

עם זאת נקבע בהוראה, כי בנקים שיש ברשותם מודל פנימי מבוסס היטב לניהול סיכון הנזילות, רשאים להגדיר את הנכסים הנזילים ואת ההתחייבויות הצפויות להיפרע בטווח של חודש - על פי המודל ולא על פי הגדרתם בהוראה או הגדרתם החוזית.

הבנק מנהל את סיכון הנזילות באמצעות כלים ניהוליים ומיחשוביים שפותחו בנושא זה, הכוללים אמצעים לפיקוח, מעקב ובקרה של נתוני הנזילות לטווח קצר. במסגרת זו פותח "מודל לניהול סיכון הנזילות" שאושר על ידי דירקטוריון הבנק ומשמש את הבנק בניהול סיכון הנזילות.

ה"מודל" בודק את הפער שבין הנכסים הנזילים להתחייבויות שפרעונן צפוי בטווח של חודש - בתרחישים שונים. בנוסף, אישר הדירקטוריון את "מסמך המדיניות" - לעניין ניהול סיכון הנזילות.

בהתאם למגבלות שנקבעו במודל, פער הנזילות המינימלי בבנק ינוע בטווח, שבין: עודף נכסים נזילים בסך 500 מיליון ש"ח בתרחיש "ירוק" (תנאי נזילות נורמליים), לבין עודף התחייבויות בסך 2,000 מיליון ש"ח - בתרחיש "אדום" (מצוקת נזילות חריפה, עד כדי חשש לקריסת מערך ניהול הנזילות). בשנת 2009 לא נרשמו חריגות מהמגבלות שנקבעו במודל.

בנוסף, נקבעו על ידי הבנק מגבלות נוספות בנושא זה המתייחסות לפרמטרים שונים, כגון: ריכוזיות המפקידים וסוגם, התקופות לפרעון של הפקדונות - בחתך של מגזרי הצמדה וכן מגבלות ביחס לפערי הנזילות המותרים - בהתבסס על הגדרתם החוזית של ה"נכסים הנזילים" והתחייבויות הבנק - לתקופות עתידיות שונות, כגון: יום, שבוע, חודש וכו' (להלן: "המגבלה החוזית").

בשנת 2009 ארעו 14 חריגות מהמגבלה החוזית. עם זאת, מכיוון שניהול סיכון הנזילות מבוסס על מודל הנזילות ולא על פער הנזילות ה"חוזי" - לא היו לחריגות אלו השלכות מעשיות.

ד. הסיכון התפעולי

• כללי

הסיכון התפעולי מוגדר כ"חשיפת הבנק להפסד העלול להגרם כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים". הגדרה זו נוסחה על ידי "ועדת באזל" (שעניינה קביעת סטנדרטים בנושאי הגדרה וניהול חשיפות בבנקים המרכזיים - במדינות מפותחות) - ואינה כוללת חשיפה לסיכונים אסטרטגיים ותדמיתיים.

הסיכון התפעולי מובנה במרבית הפעילויות והתהליכים בבנק. לפיכך, הבנק נדרש למפות את מוקדי הסיכון התפעולי כתנאי מקדים למדידה וניהול של הסיכון התפעולי. כשל בניהול הסיכון התפעולי עלול לגרום לטעות בהערכת פרופיל הסיכון של הבנק - ולחשוף אותו להפסדים משמעותיים.

ביום 31 לדצמבר 2008, פרסם בנק ישראל הוראת שעה בנושא: "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון", המבוססת על המלצות וועדת באזל בנושא התכנסות בינלאומית למדידת הון ולתקני הון שפורסמו ביוני 2006. על פי ההוראה נדרשים התאגידים הבנקאיים - לראשונה, להקצות הון, בין היתר - גם בגין הסיכונים התפעוליים (בנוסף להקצאת הון בגין סיכונים אשראי וסיכונים שוק, הנדרשת על פי ההוראות הקודמות).

הוראת השעה מהווה סיכום לתהליך שהחל במחצית 2007, במסגרתו הפיץ בנק ישראל מספר טיוטות בנושא זה, שנידונו בפגישות שוטפות עם נציגי המערכת הבנקאית וכן בצוותי עבודה משותפים לנושאים ספציפיים.

להערכת בנק ישראל, יישום הוראות באזל 2, עתיד לשפר את ניהול הסיכונים - בכלל, ואת ניהול הסיכונים התפעוליים ואיתור מוקדים פוטנציאליים להתממשות סיכונים אלה בתאגידים הבנקאיים - בפרט, לרמה המקובלת במערכות הבנקאיות המתקדמות בעולם.

• אסטרטגיות ותהליכים

תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים וגידורם, כולל הטמעת מהות הסיכונים התפעוליים להם חשוף הבנק בכל דרגי הפעילות - במטרה להעלות את רמת המודעות לקיומם, מחד - וליישם בקורות תפעוליות נאותות במטרה להקטין את האפשרות להתממשותם, מאידך. מיפוי הסיכונים התפעוליים מהווה תשתית הכרחית בתהליך ניהול הסיכונים התפעוליים. לפיכך, ביצע הבנק בשנים 2007 ו-2008 תהליך מובנה למיפוי הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הבנק - שכלל: זיהוי, הערכה, בקרה וגידור של הסיכון התפעולי. התוצאות שהתקבלו בעקבות המיפוי, כאמור - מהוות תשתית להערכת מידת החשיפה של הבנק לסיכונים התפעוליים ולקבלת החלטות לגבי האמצעים הנדרשים לצורך יישום תכנית הפחתה וגידור סיכונים אלו. מיפוי הסיכונים, כאמור - יעודכן בתדירות תלת שנתית.

ביום 29 בספטמבר 2009 אישר דירקטוריון הבנק את מסמך "המדיניות לניהול סיכונים תפעוליים" - הכולל היבטים שונים בתחום הסיכון התפעולי, לרבות: מתודולוגית זיהוי הסיכון, עקרונות ניהול הסיכון, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות בתחום זה.

המסמך יהווה בסיס ליישום תהליכי עבודה הנוגעים לזיהוי, הערכה, דווח וגידור הסיכון התפעולי ולפיתוח שיטות להערכת פרופיל הסיכון התפעולי בבנק.

• המבנה הארגוני של פונקציות ניהול הסיכון התפעולי

ניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע פעילויות לגידור הסיכונים התפעוליים - נמצאים באחריות מנהלי היחידות השונות בבנק. המתודולוגיה בכל הנוגע לתהליכי הזיהוי, המדידה, הגידור והבקרה של הסיכון התפעולי - מרוכזת על ידי היחידה לבקרת סיכונים תפעוליים באגף הפיננסים, שבחטיבה לאסטרטגיה ופיננסים, בראשות בקר הסיכונים התפעוליים הראשי. מבנה ארגוני זה מבטיח הפרדה בין הגורמים הנוטלים ומנהלים את הסיכון התפעולי - לבין הגורמים העוסקים בגיבוש מדיניות, בקרה והפחתת הסיכון התפעולי.

מנהל הסיכונים התפעוליים בבנק הינו מר צבי שובל, סמנכ"ל ומנהל אגף תפעול ומידע. במסגרת ניהול הסיכון התפעוליים מונו רכזים תפעוליים בחטיבות ובמחלקות השונות בבנק, הכפופים מקצועית לבקר הסיכונים התפעוליים הראשי - ומהווים את הגוף האחראי לניהול הסיכונים התפעוליים ביחידותיהם, בדיקת הבקורות בתהליכים החשופים לסיכונים תפעוליים, ודווח על אירועי כשל שנגרמו בגין הסיכונים התפעוליים למערכת מידע לניהול הסיכונים התפעוליים. יישום המתודולוגיה לניהול הסיכון התפעולי, מפוקח ומוכוון על ידי ועדה לניהול הסיכונים ויישום הוראות "באזל 2" - בראשות מנכ"ל הבנק.

• מערכת הדיווח על סיכונים תפעוליים

במסגרת ניהול הסיכון התפעולי - הטמיע הבנק ברבע השני של שנת 2009 מערכת מידע ייעודית, המשמשת לדווח על התממשות הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הבנק.

המידע המופק מהמערכת מהווה כלי בתהליך תחקור ארוע הכשל, בניית אמצעי גידור לכשלים אלו - ובסיס לעדכון מיפוי המוקדים לסיכון התפעולי.

• גידור והפחתת הסיכונים התפעוליים

האמצעים המשמשים את הבנק לגידור הסיכונים התפעוליים כוללים:

- ניתוח תוצאות הסקר בנושא: איתור ומיפוי הסיכונים התפעוליים - ועריכת תכנית להפחתת הסיכונים שעלו בסקר, שתבוצע על ידי יחידות הבנק השונות בתקופה של שלוש שנים.
- הטמעת תהליכים תפעוליים, המבוססים על הנסיון שנצבר - וכוללים בקורות שנועדו להפחית את הסיכונים התפעוליים.
- עריכת נהלים, הכוללים בקורות שיצמצמו ככל האפשר את האפשרות להתממשות סיכונים תפעוליים והקפדה על יישומם של נהלים אלו.
- שימוש במערכות ממוחשבות הכוללות הגבלות, הרשאות ובקורות נוספות במטרה להפחית ככל האפשר את האפשרות להתממשות הסיכונים התפעוליים.
- יישום שיפורים בתהליכים התפעוליים, לאחר שתוחקרו אירועי כשל - במטרה למנוע את הישנותם של אירועים אלו.
- שימוש בכלי ביקורת ובקרה - לרבות ביקורת פתע שיהוו גורם מרתיע מפני ביצוע מעילות והונאות.
- מתן עדיפות לביצוע ביקורות בתהליכים שזוהו כמוקדים אפשריים להתממשות הסיכון התפעולי.

• השיטה להקצאת הון בגין הסיכון התפעולי

הבנק מקצה הון בגין החשיפה לסיכון התפעולי על פי גישת ה"אינדיקטור הבסיסי". בהתאם לגישה זו, נגזרת דרישת ההון - מממוצע ההכנסות הגולמיות של הבנק בשלוש השנים האחרונות.

• הפחתת החשיפה לסיכון התפעולי באמצעות רכישת ביטוח

האמצעים בהם עושה הבנק שימוש, במטרה להפחית את החשיפה לסיכונים התפעוליים - כוללים, בין היתר, רכישת פוליסת ביטוח בנקאית ייעודית - המגדרת חלק מהסיכונים התפעוליים אליהם חשוף הבנק.

הכיסוי הביטוחי בפוליסה כולל הגנות מנזקים הנובעים מ: מעילת עובדי הבנק, זיוף מסמכים על ידי לקוחות, תביעות בגין אחריות מקצועית לכשלים בביצוע פעולות בנקאיות, ופשעי מחשב. היקף הכיסוי הביטוחי מסתכם במאה מיליון דולר של ארה"ב, לאירוע ולתקופת הביטוח.

בנוסף, מבטח הבנק את רכושו, הכספים שבכספותיו, וחשיפה להפסדים בשל תביעות בגין נזקי גוף, נזקי טרור וחבותו כמעסיק.

כמו כן רכש הבנק, במסגרת פוליסת ביטוח שהוצאה לחברות ב"קבוצת דיסקונט", כיסוי ביטוחי לתביעות כנגד נושאי משרה ודירקטורים בסך של 100 מיליון דולר של ארה"ב.

היקף הכיסוי הביטוחי של הבנק נבחן בעזרת יועץ מקצועי בלתי תלוי, ותואם את הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 301 ו-352.

• ניהול נכסי טכנולוגיית המידע

בעקבות תקלות תכנה וחמרה במערכות טכנולוגיית המידע שאירעו במספר תאגידים בנקאיים בשנת 2009, ועקב חשש שארועי כשל במערך טכנולוגיית המידע עלולים להשבית פעילויות מהותיות של התאגיד הבנקאי ולפגוע בלקוחותיו ובהמשכיות עסקיו ולחשוף, עקב כך, את התאגיד הבנקאי לסיכונים עסקיים, סיכויי מוניטין וסיכונים תפעוליים - פרסם בנק ישראל ביום 24 באוגוסט 2009, הנחיות בנושא "ניהול טכנולוגיית המידע". על פי ההנחיות חויבו התאגידים הבנקאיים ליישם תהליך שיאפשר ניהול תקין של נכסי טכנולוגיית המידע, במטרה לצמצם ככל הניתן את התממשות הסיכונים הנובעים מכשלים במערך טכנולוגיית המידע.

התהליך יכלול את המרכיבים הבאים:

- מיפוי כל נכסי טכנולוגיית המידע התומכים בתהליכים עסקיים מהותיים, לרבות: מאגרי מידע, מערכות מידע, מערכות הפעלה, תשתיות חמרה, תכנה ותקשורת וכו'.
- הטמעת כלי ניטור, שליטה ובקרה על כל נכסי ה-IT שמופן, על מנת לוודא את תקינות נכסי ה-IT, באופן שיאפשר זיהוי הנכס במקרה של כשל, לרבות נסיבות הכשל - סמוך ככל שניתן למועד הארוע.
- קביעת הסדרי גיבוי, עבור נכסי ה-IT שמופן, שיאפשרו את המשך הפעילות העסקית במקרה של כשל.

ההוראה דורשת מהתאגידים הבנקאיים להשלים את מיפוי נכסי טכנולוגיית המידע והסדרי הגיבוי בגין נכסים אלו עד ליום 31.3.2010 ולקבוע לוח זמנים להטמעת כלי הניטור.

בנוסף, נדרשו התאגידים הבנקאיים למנות גורם מקצועי בכיר שיהיה אחראי לניהול נכסי טכנולוגיית המידע, ולקיים תהליך לניהול שוטף ועדכני של נכסי טכנולוגיית המידע שיותאם לשינויים שוטפים בתהליכים העסקיים, במערך טכנולוגיית המידע ובהערכת הסיכונים.

בחודש נובמבר 2009, ביצע הבנק סקר, באמצעות יועץ חיצוני - במסגרתו מופו נכסי טכנולוגיית המידע בבנק, ונקבעה מסגרת עבודה להטמעת כלי ניטור לשליטה ובקרה על נכסי טכנולוגיית המידע. כמו כן נסקרו על ידי היועץ, הסדרי הגיבוי הקיימים בבנק לנכסי ה-IT שמופ. להערכת היועץ - עומדים ההסדרים הנהוגים בבנק בדרישות ההוראה. בנוסף, במסגרת ההערכות ליישום ההוראה - מונה בבנק בחודש ספטמבר 2009 אחראי לניהול נכסי טכנולוגיית המידע.

ה. הסיכון המשפטי

הסיכון המשפטי מוגדר כחשיפת הבנק להפסד העלול להגרם עקב העדר אפשרות לאכוף קיום הסכם באמצעים משפטיים.

הסיכון המשפטי עלול להתרחש, בין היתר, עקב: העדר סמכות או חוסר כשרות של אחד הצדדים להסכם, העדר מסמכים מתאימים, אי חוקיות או אי שלמות של ההסכם, וכו'.

במסגרת ניהול החשיפה לסיכונים משפטיים, הוכן בבנק בעבר מסמך מדיניות בנושא "ניהול הסיכונים המשפטיים", המגדיר את הסיכונים המשפטיים, דרכי המעקב אחרי סיכונים אלו והצעדים שיש לנקוט כדי למזער אותם. יצוין בהקשר זה כי בשנת 2009 החל תהליך לעדכון מסמך המדיניות בנושא זה. עד כה טרם הושלם העדכון, כאמור. עדכונים בנושא זה מועלים באופן שוטף הן בפני ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון, והן בפני הדירקטוריון (במסגרת "מסמך החשיפות").

ו. טיטת הוראת נהול בנקאי תקין בנושא סיכונים סביבתיים

ביום 10 בינואר 2008 הופצה על ידי המפקח על הבנקים טיטת הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא: "סיכונים סביבתיים". טיטת ההוראה מטילה על התאגידים הבנקאיים חובה להעריך את חשיפתם האפשרית לסיכונים סביבתיים - ולנהל חשיפה זו באמצעות הגדרת וקביעת מדיניות בגין סיכון זה, הסדרת אמצעים לזיהוי, אמידה וניהול החשיפה - לרבות קביעת האחראים לניהול הסיכון. במסגרת ניהול הסיכון יחויבו התאגידים הבנקאיים לקבוע מנגנונים שישמשו לניטור ובקרת החשיפה לסיכונים סביבתיים ולערוך הדרכות והכשרות מתאימות לעובדים המעורבים בתהליך.

בנוסף, דורשת הטיטת מהדירקטוריון להעמיק את מעורבותו בנושא באמצעות קיום דיון במדיניות הבנק ובאמצעים והשיטות שנוקט הבנק - בניהול, מדידת ובקרת החשיפה לסיכונים סביבתיים.

ביום 11 ביוני 2009 הפיץ המפקח על הבנקים הנחיה נוספת בנושא זה. ההנחיה מפרטת היבטים אפשריים שונים לחשיפת התאגידים הבנקאיים לסיכונים סביבתיים ומדגישה את הצורך להתייחס לסיכונים אלה באופן פרטני. כמו כן מובהר בהנחיה כי זיהוי והערכת הסיכון הסביבתי מהווה חלק מתהליך נאות של הערכת הסיכונים בתאגיד הבנקאי - ולפיכך, נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול להטמעת ניהול הסיכון הסביבתי במכלול הסיכונים המנוהלים על ידם, לרבות באמצעות הטמעת נהלים לזיהוי סיכון מהותי בעת מתן האשראי ולשלב בהערכה התקופתית של איכות האשראי שהועמד ללקוחות - את הערכת הסיכון הסביבתי.

דירקטוריון הבנק נדרש לאשר עד ליום 30.6.2010 קריטריונים ולוחות זמנים ליישום הדרישות שנכללו בהנחיה. הבנק נערך ליישום ההנחיות שנכללו במסמך המפקח על הבנקים, במועדים שנקבעו.

ז. הערכת חשיפת הבנק לגורמי הסיכון

להלן ריכוז גורמי הסיכון אליהם חשוף הבנק בפעילותו השוטפת, והתייחסות למידת ההשפעה האפשרית של כל אחד ממרכיבי הסיכונים על הבנק:

גורם הסיכון	השפעת הסיכון
1. השפעה כוללת של סיכוני האשראי	
• סיכון בגין איכות לווים ובטחונות ⁽¹⁾	בינונית
• סיכון בגין ריכוזיות ענפית ⁽²⁾	בינונית
• סיכון בגין ריכוזיות לווים/ קבוצת לווים ⁽³⁾	בינונית
2. השפעה כוללת של סיכוני שוק	
• סיכון ריבית ⁽⁴⁾	קטנה
• סיכון אינפלציה ⁽⁵⁾	קטנה
• סיכון שער חליפין ⁽⁶⁾	קטנה
• סיכון מחירי מניות ⁽⁷⁾	קטנה
3. סיכון נזילות⁽⁸⁾	
4. סיכון תפעולי⁽⁹⁾	
5. סיכון משפטי⁽¹⁰⁾	
6. סיכון מוניטין⁽¹¹⁾	
	קטנה

להלן עיקרי הנימוקים להערכות שצוינו לעיל:

(1) **סיכון בגין איכות לווים ובטחונות** - הדירוג הממוצע של הלווים בבנק נמצא בתחום "בינוני עד טוב". בנוסף לכך, מעריכה הנהלת הבנק כי מדיניות קבלת הבטחונות וטיב הבטחונות שמקבל הבנק מהלווים - אינה שונה מהותית מהמקובל במערכת הבנקאית. לאור ההאטה שנרשמה במשק במחצית השנייה של שנת 2008 ובמחצית הראשונה של שנת 2009 והרעה שחלה במצבם העסקי של מספר לווים - נשמרה גם בשנת 2009 הרמה הגבוהה של הפרשות לחובות מסופקים בשיעור של כ-0.82% מסך האשראי, והיקף גבוה יחסית של החובות הבעייתיים ביחס לסיכון האשראי בבנק (כ-5.9%).

עם זאת, פעל הבנק בשנת 2009 לשיפור מערכות הבקרה - בין היתר, באמצעות הטמעת מערכת מידע חדשה, הקמת יחידת פיקוח ובקרה לאיתור חובות בעייתיים בחטיבה לבנקאות קמעונאית ותחילת פעילות בהיקף מלא של היחידה לניהול חובות מסוגים בחטיבה לבנקאות קמעונאית. בנוסף, ועל רקע המשבר הכלכלי, פעל הבנק בשנת 2009 באופן יזום להקטנת החשיפה לסיכוני אשראי בגין לקוחות שפעלו בשווקים ותחומים שנפגעו מהמשבר. בעקבות פעולות אלה נרשמה ירידה בתיק האשראי של הבנק, תוך שיפור איכותו. לאור האמור לעיל, ומאחר ושיעורי הפרשות לחובות מסופקים והיקף החובות הבעייתיים, כאמור, נחותים מהנתונים ה"רבי שנתיים" המקובלים במערכת הבנקאית - מעריכה הנהלת הבנק כי חשיפת הבנק בגין מרכיב סיכון זה - הינה "בינונית".

(2) **סיכון בגין ריכוזיות ענפית** - שיעור האשראי הגבוה ביותר בבנק, בחתך "ענפי משק" הינו בגין אשראי שניתן ללווים שענף העיסוק שלהם הינו "ענף הבניה". שיעור האשראי שניתן לענף הבניה ביחס לכלל האשראי בבנק - ליום 31.12.09, מסתכם בכ-25.2% (31.12.2008 - 23.5%).

מאידך, שיעור האשראי שניתן לאנשים פרטיים ביחס לכלל האשראי בבנק (24.1%), נמוך מהשיעורים המקובלים במערכת הבנקאית. בנוסף, על פי מדדים מקובלים למדידת ריכוזיות ענפית ("מדד הרפינדל"), עולה - כי נתון ה"ריכוזיות הענפית" של הבנק על פי מדד זה - עולה על הנתון הממוצע במערכת הבנקאית. לאור האמור לעיל, מעריכה הנהלת הבנק כי חשיפת הבנק בגין מרכיב זה - הינה "בינונית".

(3) **סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים** - בהוראות בנק ישראל נקבעו מגבלות ביחס להיקף האשראי שיכול לתת תאגיד בנקאי ל"לווה", "קבוצת לווים" ו-"ששת קבוצות הלווים הגדולות" (כהגדרת מונחים אלו בהוראות בנק ישראל). ביום 11 בינואר 2009, אישר בנק ישראל (בתוקף מיום 30.9.08), את בקשת הבנק לשינוי המגבלות הנ"ל, כדלקמן:

- מגבלת "קבוצת לווים" - תסתכם בשיעור של 25% מהון הבנק (במקום 30%).
- גבלת "ששת קבוצות הלווים הגדולות" - תסתכם בשיעור של 150% (במקום 135%).

ליום 31.12.2009 נופל סך האשראי שניתן על ידי הבנק - מהמגבלות שאושרו על ידי בנק ישראל, כאמור - כדלקמן:

- ללווה הגדול ביותר: כ-6.8 נקודות האחוז מתחת למגבלה (31.12.08 - 3.9 נקודות האחוז מתחת למגבלה).
- ל"קבוצת הלווים" הגדולה ביותר: כ-7.7 נקודות האחוז מתחת למגבלה (31.12.08 - 3.0 נקודות האחוז מתחת למגבלה).
- ל"ששת קבוצות הלווים הגדולות" ביותר: כ-67.4 נקודות האחוז מתחת למגבלה (31.12.08 - כ-36.4 נקודות האחוז מתחת למגבלה).

למרות שחשיפת הבנק לריכוזיות בגין לווה וקבוצת לווים, על פי כללי המדידה שנקבעו בהוראות בנק ישראל, נופלת בשיעור ניכר מהמגבלות שנקבעו בהוראה - מדידה אלטרנטיבית של פיזור האשראי בבנק (מדדי "הרפינדל" ו"ג'יני"), מצביעה על ריכוזיות אשראי העולה על הנתונים הממוצעים במערכת הבנקאית. לאור האמור לעיל, מעריכה הנהלת הבנק כי חשיפת הבנק בגין מרכיב זה - הינה "בינונית".

(4) **סיכון ריבית** - להערכת הנהלת הבנק המגבלות שקבע הדירקטוריון בנושא זה (כמפורט לעיל), הינן שמרניות - וחשיפת הבנק בפועל נמוכה ממגבלות אלו. לפיכך, מעריכה הנהלת הבנק כי חשיפת הבנק בגין מרכיב סיכון זה - נמוכה.

(5) **סיכון אינפלציה** - המגבלות שהציב הדירקטוריון בנושא השקעת ההון הפעיל הכלכלי במגזר ה"צמוד" (כמפורט לעיל) - מותירות בידי הנהלת הבנק חופש פעולה גדול. יחד עם זאת, לאור היציבות היחסית השוררת במשק בישראל בשנים האחרונות בתחום ה"שינוי במדד המחירים לצרכן" ומכיוון שמרבית התחזיות צופות תנודתיות נמוכה בפרמטר זה - ולאור העובדה שהבנק הפחית את הפוזיציה שלו במגזר זה, ועוקב מקרוב אחרי השינויים בתחזיות המקרו - כלכליות, ומגיב בצורה דינמית לשינויים בתחזיות אלו - מעריכה הנהלת הבנק כי חשיפת הבנק בגין מרכיב סיכון זה - נמוכה.

(6) **סיכון שער חליפין** - להערכת הנהלת הבנק, המגבלות שקבע הדירקטוריון בנושא זה (כמפורט לעיל) שמרניות. בפועל, חשיפת ההון הפעיל הכלכלי של הבנק למגזר המט"ח - נמוכה במידה ניכרת מהמגבלות שנקבעו, ולפיכך מעריכה הנהלת הבנק כי חשיפת הבנק בגין מרכיב סיכון זה - נמוכה.

(7) **סיכון מחירי מניות** - לאור שיעורי ההשקעה הנמוכים של הבנק במכשיר זה, בדרך כלל (ובפרט לאחר שהבנק מימש במהלך שנת 2009 את מלוא החזקותיו במניות "בזק" שהוחזקו על ידי הבנק כבטוחה כנגד אשראי שניתן בעבר, מעריכה הנהלת הבנק, כי חשיפת הבנק למרכיב סיכון זה - נמוכה.

(8) **סיכון נזילות** - הבנק שוקד על הגדלת הפיזור ושיפור בתמהיל הפקדונות, ומפעיל מודלים ומגבלות שונות לניהול סיכון הנזילות (כמפורט לעיל). בשנים האחרונות שופרו במידה ניכרת יחסי הנזילות בבנק - שיעור הנכסים הנזילים של הבנק, עלה מ-21.8% ביום 31.12.2008 ל-29.3% ביום 31.12.2009. לאור השיפור המתמיד ביחסי הנזילות בשנים האחרונות, מעריכה הנהלת הבנק כי חשיפת הבנק בגין מרכיב זה פחתה מדרגה "בינונית" בשנת 2008, לדרגה "נמוכה" - בשנת 2009.

(9) **סיכון תפעולי** - ברבע האחרון של שנת 2009 הגיע לסימום פרויקט מחשוב מקיף שהתנהל בחברה האם החל משנת 2002 - במסגרתו חודשו תשתיות המחשב המרכזי המשרתות את החברה האם והבנק. במקביל, הסתיים בבנק בהצלחה בשנת 2009, מהלך - במסגרתו הוסבו מערכות מידע מקומיות רבות הנמצאות בשימוש חברת האם - והוטמעו בסביבת העבודה בבנק. לאור השלמת תהליכים אלו, ולאור תוצאות הסקר למיפוי סיכונים תפעוליים שנערך בבנק, והצביע על חשיפה נמוכה לסיכונים אלו - מעריכה הנהלת הבנק שדרגת החשיפה בגין סיכון זה הינה "נמוכה".

(10) **סיכון משפטי** - כאמור, הוגדר הסיכון המשפטי כ"חשיפת הבנק להפסד עקב העדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיום של הסכם". עד כה לא נרשמו בבנק הפסדים מהותיים בתחום זה. לאור האמור לעיל, ומכיוון שהבנק נוקט בבקורות שונות במטרה לצמצם סיכון זה, ככל האפשר - מעריכה הנהלת הבנק - כי חשיפת הבנק בגין מרכיב סיכון זה - נמוכה.

(11) **סיכון מוניטין** - האפשרות להתממשות סיכון זה נגזרת משקלול חשיפת הבנק בגין כלל הסיכונים שפורטו לעיל - וכן מהתממשות האפשרות שפרסומים שונים (נכונים או שגויים) - יגרמו לפגיעה בדימוי הבנק בעיני לקוחותיו, קורספונדנטים בארץ וכו', גורמי פיקוח ואחרים ועלולים להוביל, לפיכך - לפגיעה במצבו העסקי של הבנק ובתוצאות פעולותיו. לאור החשיפה המשוקללת הנמוכה של הבנק לכלל הסיכונים שפורטו, לעיל - ומאחר שחשיפת הבנק לפרסומים באמצעי התקשורת - נמוכה, בין היתר עקב גודלו היחסי של הבנק - מעריכה הנהלת הבנק כי חשיפת הבנק בגין מרכיב סיכון זה - נמוכה.

הערה:

קיים קושי רב בהערכת הסיכונים והשפעתם. בכדי להעריך את השפעתו של סיכון, נדרש להניח הנחות בדבר עצמת האירוע העתידי וכדבר ההסתברות שאירוע כזה אכן יקרה. על מנת שהערכה כזו תתבצע באופן אמין, היא חייבת להתבצע באמצעות מודלים מתמטיים מתקדמים, שבדרך כלל, אינם זמינים בשלב זה. הערכת הסיכונים והשפעתם, כפי שהובאה בטבלה לעיל, הינה הערכה סובייקטיבית של הנהלת הבנק. לאור כל האמור לעיל, יש להיזהר בבחינת גורמי הסיכון והערכת השפעתם, ובעריכת השוואות בעניין זה בין הבנקים.

11. באזל 2

א. כללי

הוראות "באזל 2" הינן הנחיות מפורטות בנושא ניהול סיכונים שפורסמו על ידי ועדת באזל לפיקוח בנקאי במסגרת הבנק לקביעת סטנדרטים בינלאומיים (ה-BIS), שנוסחו הסופי פורסם בשנת 2006.

ביום 31.12.2008 פרסם המפקח על הבנקים כללים ליישום הנחיות "באזל 2" בתאגידים הבנקאיים בישראל - על פי "הגישה הסטנדרטית", במסגרת הוראת שעה בנושא: "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" (להלן: "מסגרת העבודה") - החל מיום 31.12.2009. הבנק מיישם את ההנחיות שנכללו ב"מסגרת העבודה".

ההוראות כוללות שלשה מרכיבים (נדבכים), המשלימים זה את זה למכלול שלם, כדלקמן:

- **הנדבך הראשון** - לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים, להקצות הון כנגד סיכונים אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים.
- **הנדבך השני** - כולל התייחסות לסיכונים שאינם מפורטים בנדבך הראשון ומפרט כללים לבדיקת נאותות ההון שהוקצה לסיכונים השונים בהתאם לתהליך הערכת סיכונים פנימי שיערך על ידי הבנק - ICAAP (INTERNAL CAPITAL ADEQUACY ASSESSMENT PROCESS).
- **הנדבך השלישי** - לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים לתת גילוי נאות ולהרחיב את הדיווח לציבור בדבר הסיכונים הכרוכים בפעילות הבנק - באופן שיאפשר לציבור להבין טוב יותר את מכלול הסיכונים להם חשוף הבנק והאופן בו מנוהלים סיכונים אלו ("משמעת שוק").

ב. הנדבך הראשון

על פי הוראות "באזל 2" קיימות שלוש גישות אפשריות להקצאת ההון בגין סיכונים אשראי:

- "הגישה הסטנדרטית" לפיה-תתבצע הקצאת ההון בהתאם למשקולות שיקבע הפיקוח על הבנקים ובהתבסס על דרוגים של סוכנויות דירוג חיצוניות מאושרות.
- "גישת דירוגים פנימית בסיסית" - ARB, לפיה - נדרשים הבנקים לאמוד את סיכון האשראי על בסיס מודל פנימי הכולל הסתברות לכשל אשראי (PD).
- "גישת דרוגים פנימית מתקדמת" - AIRB, המבוססת גם היא על מודל פנימי, הכולל בנוסף להסתברות לכשל (PD) - גם אומדן של ההפסד הצפוי בהתרחש הכשל (LGD), והיקף חשיפת האשראי בעת ארוע הכשל (EAD).

כמו כן, נדרשו התאגידים הבנקאיים להקצות הון כנגד סיכונים תפעוליים. דרישת ההון בגין סיכונים תפעוליים מחושבת בשלב הראשון בגישת ה"אינדיקטור הבסיסי".

כאמור, הבנק מיישם את ההנחיות לחישוב יחס הלימות ההון על פי כללי "באזל 2" החל מיום 31.12.2009. יחס הלימות ההון של הבנק ליום 31.12.2009, על פי כללים אלו מסתכם ב-12.3%, ירידה בשיעור של 0.8 נקודות האחוז לעומת יחס הלימות ההון המחושב על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 (כללי "באזל 1"). הירידה ביחס הלימות ההון כאמור, נובעת מהדרישה להקצות הון בגין סיכונים תפעוליים.

בנוסף, פרסם בנק ישראל ביום 20 באוגוסט 2009 הנחיה, לפיה - עד להשלמת תהליך "SREP" על ידי בנק ישראל (ראה הרחבה בסעיף ג' להלן), נדרשים התאגידים הבנקאיים לשמר גם בתקופה הראשונה בה מיושמות הנחיות "באזל 2", את יעד הלימות ההון המינימלי שנקבע על ידם במונחי "באזל 1" (הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311).

כאמור, דירקטוריון הבנק קבע ביום 27.12.2009 מגבלת יחס הלימות הון מינימלי בשיעור של 12% (על פי כללי המדידה של הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 (כללי "באזל 1"). לפיכך, ליום 31.12.2009 - לא קיימת חריגה ממגבלות אלו.

בהמשך להוראות אלו פרסם בנק ישראל ביום 18 באוקטובר 2009 הנחיות - לפיהן נדרשו התאגידים הבנקאיים לצרף לדווח הרבעוני הכמותי המוגש לפיקוח על הבנקים עבור "דרישת ההון" המחושבת על פי כללי "באזל 2" - גם מידע איכותי, כדלקמן:

- ההנחות שנעשה בהן שימוש לצורך סווג העסקאות לקבוצות החשיפה שהוגדרו בהוראות.
- ההנחות שנעשה בהן שימוש בהתייחס ל"מקדזי סיכון" (CRM).
- השיטות שנקטו בידי התאגיד הבנקאי עד כה להפחתת סיכון האשראי (CRM), ומידע לגבי פערים אפשריים בין השימוש הנוכחי במקדזי הסיכון לעומת השימוש שצפוי להיעשות בפרמטר זה בסוף שנת 2009.
- השימוש שעשה התאגיד הבנקאי בניירות ערך כ"מפחיתי סיכון".
- השימוש שנעשה בבטחונות, לצורך הפחתת סיכון בגין מסגרות אשראי מותנות.
- שמות חברות דרוג האשראי שנעשה שימוש בדירוגיהן.
- היקף השימוש בנתונים שהוזנו למערכת המידע - ידנית.

במהלך שנת 2009 התקשר הבנק (בשיתוף עם חברת האם), עם חברת דרוג אשראי בינלאומית לביצוע פרויקט - במסגרתו תפתח החברה עבור הבנק מספר מודלים לדרוג אשראי של לקוחות בינוניים וגדולים בבנק - בענפי הנדל"ן, התעשייה, המסחר, והשרותים. תוצרי המודל יהוו חלק מהתשתית שתשמש את הבנק בעתיד לחישוב יחס הלימות ההון, על פי כללי באזל 2 ב"גישות מתקדמות".

ג. הנדבך השני

הערכות הבנק ליישום הנדבך השני בשנת 2009 כללה:

- עדכון מסמכי המדיניות בנושא: "ניהול הסיכונים".
- ביצוע סקר מקיף של מיפוי פערים בין העקרונות לניהול חשיפת הבנק לסיכונים השונים כפי שפורטו ב-14 "המסמכים הישימים" שפורסמו על ידי הבנק לקביעת סטנדרטים בינלאומיים (BIS) - לבין התהליכים והנהלים הנהוגים בבנק בתחומים אלה. בעקבות תוצאות הסקר, מופעלת בבנק תכנית מקיפה לסגירת הפערים שאותרו.
- הערכות להתאמת המבנה הארגוני בבנק, בהתאם לדרישות ניהול הסיכונים העולות מהוראות "באזל 2" ולגיבוש עקרונות לנאותות הקצאת ההון בגין הסיכונים השונים.

ביום 2 בדצמבר 2008 פרסם בנק ישראל הנחיות לביצוע תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת אסטרטגיה להבטחת הלימות ההון (ICAAP).

התהליך נועד להבטיח החזקת הון הולם על ידי התאגידים הבנקאיים, שימוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם וקיום תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך יכלול, בין היתר: קביעת יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.

תהליך זה יסקר ויוערך על ידי הפיקוח על הבנקים (תהליך SREP), במטרה לקבוע אם ההון יועדי ההון שהגדיר התאגיד הבנקאי - נאותים, ולדרוש צעדי תיקון (במידת הצורך), לרבות - חיזוק הממשל התאגידי וניהול הסיכונים והבקורות הפנימיות (לרבות דרישה לתוספת הון).

הבנק נערך ליישום הנחיות בנק ישראל לביצוע תהליך ICAAP, כאמור, במסגרתו תבחן הלימות ההון הדרושה לבנק בכדי לתמוך במכלול הסיכונים הגלומים בפעילותו, ותקבע אסטרטגיה שתבטיח את הלימות ההון הדרושה.

במסגרת הערכות זו, נערך בחטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים מסמך ראשוני הכולל מיפוי של מכלול הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק שלא נכללו בנדבך הראשון - והשלכותיהם האפשריות על דרישת ההון והלימות ההון של הבנק. בשלב זה, טרם הובא המסמך לאישור הדירקטוריון.

ד. מידע נוסף לגבי ניהול הסיכונים בבנק ("הנדבך השלישי")

הוראות "באזל 2" כוללות דרישות גילוי איכותיות וכמותיות מפורטות לגבי ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי ("הנדבך השלישי" בהוראות "באזל 2").

בהמשך ל"מסגרת העבודה", שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 31.12.2008, כאמור (המרכזת את הכללים ליישום שלושת הנדבכים המרכיבים את הוראות "באזל 2") - פורסמה על ידי בנק ישראל ביום 13 באוקטובר 2009, הוראת שעה בנושא: "יישום דרישות הגילוי הנכללות בנדבך 3 של "באזל 2" - בדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים לשנת 2009, ואילך.

בפרק זה נכלל חלק מהמידע והנתונים שגילויים נדרש בהוראת השעה, כאמור (יתרת המידע שנדרש על פי הוראת השעה נכללה בחלקים אחרים של הדו"ח השנתי).

לפיכך, ובמטרה לרכז, את מלוא המידע הנדרש על פי הוראת השעה, במקשה אחת - נכללה בסעיף (6) לפרק זה, טבלה - הקושרת בין דרישות הגילוי של ההוראה - לבין הפרקים או הבאורים בדוח השנתי שבהם נכלל המידע הנדרש.

(1) תחולת היישום

א. שם חברת האם

הבנק נשלט על ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן: "בנק דיסקונט"), המחזיק במלוא הבעלות והשליטה בבנק.

בנק דיסקונט הינו תאגיד בנקאי (כמשמעותו ב"חוק הבנקאות") העומד בראש "קבוצת דיסקונט" (שהינה הקבוצה הבנקאית שבה נכלל הבנק), ולפיכך "מסגרת העבודה" שפורסמה על ידי בנק ישראל חלה גם על החברה האם.

ב. הבדלים בין בסיס האיחוד ("החשבונאי"), לבין בסיס האיחוד הפיקוחי (שנכלל ב"מסגרת העבודה")

ההנחיות ב"מסגרת העבודה" מחייבות את התאגידים הבנקאים לנהל את הסיכונים השונים ולמדוד אותם על בסיס מאוחד. עם זאת, הוראות בנק ישראל לגבי הישגיות שיכללו בבסיס זה שונות מכללי חשבונאות מקובלים, כמפורט להלן:

- הוראות בנק ישראל - ("מסגרת העבודה"):
 - ההוראה חלה על התאגיד הבנקאי וחברות הבת המאוחדות שלו.
 - נכסי הסיכון הנמדדים לצורך יישום ההוראה כוללים את נכסי הבנק ונכסי חברות הבת שלו - כפי שנכללו במאזן התאגיד הבנקאי - על בסיס מאוחד.
 - השקעות במניות ובכתבי התחייבות נדחים של חברות בת שדוחותיהן הכספיים לא נכללו בדוחות הכספיים המאוחדים, השקעות ברכיבי הון פיקוחי של תאגידים בנקאיים וחברות בת שלהם (לרבות מתן אשראי למטרת השקעה ברכיבי הון כאמור), השקעות באמצעי שליטה בחברות לא ריאליות בשיעור העולה על 20% מהון, השקעות בתאגיד ריאלי בודד בשיעור העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק, והשקעות באמצעי שליטה בתאגידים ריאליים בשיעור העולה על 20% מהוןם - יופחתו מההון העצמי של התאגיד הבנקאי.
- כללי חשבונאות מקובלים:
 - הדוחות הכספיים של הבנק, על בסיס מאוחד, כוללים את הדוחות הכספיים של הבנק בצירוף דוחותיהן הכספיים של חברות בת: חברות מוחזקות שלתאגיד המדווח יש שליטה בהן במישרין או בעקיפין - בזכויות הצבעה.
 - החברות המוחזקות העיקריות שאוחדו בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31.12.09, הינן:
 - מרכנתיל השקעות בע"מ.
 - ב.מ.ד. חיתומים וייזום השקעות בע"מ.
 - מרכנתיל שוקי הון בע"מ.
 - מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ.
 - מרכנתיל גולדהר - ניהול השקעות גלובלי בע"מ.
 - השקעה במניות של חברות כלולות (לרבות תאגידים ריאליים), נכללה במאזן הבנק על בסיס השווי המאזני בסעיף "השקעות בחברות מוחזקות".
 - השקעה בחברות מוחזקות אחרות כלולה במאזן הבנק על בסיס השווי ההוגן ומוצגת בסעיף "ניירות ערך".
 - ליום 31.12.09 לא מחזיק הבנק בחברות מוחזקות המאוחדות באיחוד יחסי - כהגדרתן ב"מסגרת העבודה".

ג. איסורים או מגבלות משמעותיות על העברת כספים או הון פיקוחי בקבוצה.

עבירות ההון בקבוצה מהווה נדבך חשוב בכל הנוגע לתכנון ההון ולהפחתת עלויות הגיוס בקבוצה בכלל, ובבנק בפרט.

בכל הנוגע לבנק - עבירות הון פיקוחי בין הבנק לחברות אחרות בקבוצה - יכולה להתבצע באחת משתי הדרכים, המפורטות להלן:

- גיוס הון (ראשוני או משני) מהחברה האם, או מחברות אחרות בקבוצה.
- תשלום דיבידנד לחברה האם.

מערכת ההסכמים בין הבנק ליתר החברות בקבוצה, והוראות החוק החלות עליהן - אינן מטילות כל מגבלה על הבנק ויתר החברות בקבוצה, בנושא זה.

יצוין בהקשר זה, כי בעבר - גייס הבנק כתבי התחייבות נדחים מאחת החברות בקבוצה ושילם דיבידנדים לחברה האם.

עם זאת, לאור יחס הלימות ההון הגבוה ממנו נהנה הבנק - לא גייס הבנק הון (ראשוני או משני) בשנים האחרונות. בנוסף, לאור הדורג הגבוה שניתן להתחייבויות הבנק (דרוג מנפיק "AA-", ודרוג כתבי התחייבות נדחים "A+"), היתה לזה שניתן לחברה האם - תכניות גיוס ההון העתידיות של הבנק - אינן כוללות, בשלב זה, גיוס הון מהחברה האם, או מיתר החברות בקבוצה.

כמו כן, מכיוון שחלוקה אפשרית של דיבידנד תפגע בהון הבנק - מבלי שתתרום לחברה האם (בהיבט הלימות ההון) - לא חילק הבנק דיבידנדים בשנים האחרונות.

(2) הון

א. פרטים לגבי מכשירי ההון של הבנק

ההון המשמש בחישוב יחס הלימות ההון של הבנק כולל את הרכיבים הבאים:

- הון מניות נפרע.
- קרנות הון.
- עודפים.
- רווח כולל אחר מצטבר (המהווה התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לשוויים ההוגן).
- כתבי התחייבות נדחים (שזכויותיהם נדחות בפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים בבנק).

(3) הלימות ההון

- גישת הבנק להערכת הלימות ההון הנדרשת

על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 (כללי "באזל 1"), נדרשו התאגידים הבנקאיים (ובכללם הבנק), לשמר יחס הלימות הון שלא יפחת מ-9%. ביום 20 באוגוסט 2009, פרסם בנק ישראל הנחיה, לפיה - עד להשלמת תהליך "SREP" על ידי בנק ישראל - נדרשים התאגידים הבנקאיים לשמר בתקופה הראשונה ליישום ההנחיות למדידת יחס הלימות ההון שנקבעו ב"מסגרת העבודה" (כללי "באזל 2") - את מגבלות יחס הלימות ההון שנקבעו על ידם במונחי "באזל 1". יצוין בהקשר זה כי ביום 20.12.2007, החליט דירקטוריון הבנק לשמר בבנק יחס הלימות הון (על פי כללי "באזל 1"), שלא יפחת מ-12%.

הערכת הלימות ההון הנדרשת לבנק נגזרת מהגורמים הבאים:

- המגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל ודירקטוריון הבנק.
- יחס הלימות ההון הנוכחי על פי כללי המדידה שנקבעו ב"מסגרת העבודה" (כללי "באזל 2").
- תאבון הסיכון של הבנק ממנו נגזרות תכניות העבודה העסקיות של הבנק, המתווה את ההתפתחות הצפויה בנכסי הסיכון של הבנק.
- אמדנים לגבי התפתחות הרווחיות בבנק.
- הערכה לגבי דרישות הון נוספות העשויות לחול על הבנק בגין סיכונים נוספים הגלומים בפעילות הבנק שלא נכללו בנדבך הראשון של "מסגרת העבודה (במסגרת "תהליך" ICAAP), לרבות בחינת השלכותיהם של תרחישי קיצון שונים - על הלימות ההון של הבנק.

יצוין בהקשר זה כי ליום 31.12.2009 מהווים כתבי התחייבות הנדחים שהנפיק הבנק 14.5% בלבד מ"ההון הראשוני", לעומת מגבלה בשיעור של 50% שנקבעה על ידי בנק ישראל - המהווה "תת ניצול" של המסגרת המכסימלית המותרת להנפקת כתבי התחייבות נדחים בסך של כ-600 מיליון ש"ח. "תת ניצול" זה של מסגרת הגיוס המכסימלית המותרת, כאמור - מאפשר לבנק לגשר על פערים שעשויים להתרחש בעתיד בין הערכת הלימות ההון הנדרשת, ליחס הלימות ההון הקיים - באמצעות גיוס הון משני.

- להלן נתונים לגבי נכסי הסיכון בגין סיכונים אשראי (כהגדרתם ב"מסגרת העבודה") ודרישת ההון בגינם, בחתך ישויות - ליום 31.12.2009.

סוג הישות	נכסי סיכון מיליוני ש"ח	דרישת ההון ⁽¹⁾ מיליוני ש"ח
ריבנויות	-	-
סקטור ציבורי	143	13
תאגידים בנקאיים	700	63
תאגידים	8,726	785
קמעונאיות ויחידים	1,684	152
עסקים קטנים	1,479	133
משכנתאות לדיור	647	58
נכסים אחרים	598	54
סה"כ נכסי סיכון אשראי	13,977	1,255

(1) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 9% מנכסי הסיכון

- סך כל נכסי הסיכון בגין סיכונים השוק ליום 31.12.2009 הנמדדים על פי "הגישה הסטנדרטית" מסתכם ב-149 מיליון ש"ח ודרישת ההון⁽¹⁾ בגינם מסתכמת בסך 13 מיליון ש"ח.
- סך כל נכסי הסיכון בגין הסיכון התפעולי, ליום 31.12.2009 הנמדדים על פי גישת "האינדיקטור הבסיסי" מסתכם ב-1,860 מיליון ש"ח, ודרישת ההון⁽¹⁾ בגינם מסתכמת בסך 168 מיליון ש"ח.

- להלן נתונים לגבי החשיפה הכוללת של הבנק (כהגדרתה ב"מסגרת העבודה" ודרישת ההון בגינה ליום 31.12.09).

הרכב החשיפה הכוללת	נכסי סיכון מיליוני ש"ח	דרישת ההון מיליוני ש"ח
חשיפה לסיכון אשראי	13,977	1,258
חשיפה לסיכון שוק	149	13
חשיפה לסיכון תפעולי	1,860	168
סך נכסי הסיכון	15,985	1,439

- להלן נתונים לגבי התפלגות יחס הלימות ההון בבנק ובחברות המאוחדות שלו:

	31.12.2008	31.12.2009	"באזל 2"
	"באזל 1"	"באזל 1"	"באזל 2"
	%	%	%
יחס הון ראשוני	9.8*	11.3	10.5
יחס הון כולל	12.4*	13.1	12.3

* הוצג מחדש

(4) מניות - גילוי לגבי פוזיציות בתיק הבנקאי

• אסטרטגיות ותהליכים

- כעקרון, הבנק נמנע - בדרך כלל מהשקעה במניות בתיק הבנקאי. ליום 31.12.09 כולל התיק הבנקאי ארבעה סוגי מניות:
- ההחזקה בשיעור של 49% מאמצעי ההון של חברה כלולה ("הדס מרכנתיל") - המנהלת קופות גמל.
- השקעה בקרנות הון סיכון - המתמחות בהשקעה בהון ובמתן אשראי ל"חברות הזנק" בתחום ה"היי טק".
- החזקות ריאליות בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ (בשיעור של 14.8%).
- החזקות בשיעור זניח בחברות "היי טק" שמניותיהן התקבלו בבנק במסגרת עסקאות אשראי והחזרי השקעות אחרות.

• המבנה הארגוני של פונקצית ניהול הסיכונים

ככלל, הגורם האחראי על השקעות הבנק בניירות ערך בכלל, ובמניות בפרט - הוא "מרכז ניירות ערך" בבנק, הכפוף לחטיבה לנכסי לקוחות. מנהל מרכז ניירות ערך ומנהל החטיבה לנכסי לקוחות - נמנים על "ועדת הנוסטרו המצומצמת", המהווה את הגוף האחראי על ניהול סיכונים השוק בבנק.

עם זאת, מאחר וחלק מההשקעות הנוכחיות של הבנק במניות הכלולות בתיק הבנקאי - נובעות מעסקאות אשראי שבוצעו על ידי החטיבה העסקית, או שהן מהוות תחליף לעסקאות אשראי של הבנק - מנוהל הסיכון בגין השקעות אלו על ידי אגף עסקים בחטיבה העסקית של הבנק.

• האופי וההיקף של המערכות למדידת ודווח על סיכון מניות

הבנק נעזר במערכת מידע ייעודית לניהול ומדידת ניירות ערך סחירים הנמצאים בתיק הבנקאי ובתיק למסחר. מערכת זו כוללת מידע הן לגבי העלות המופחתת של ניירות הערך והן לגבי שוויים ההוגן.

עם זאת, מאחר ומרבית המניות הכלולות בתיק הבנקאי של הבנק ליום 31.12.2009, אינן סחירות - לא נכללות השקעות אלו במערכת המידע הייעודית. הדווח לגבי השווי ההוגן של מניות אלו (המהוות ברובן השקעות בקרנות הון סיכון), מתבסס על דוחותיהן הכספיים של הקרנות.

לאור היקף החשיפה הנמוך של הבנק להשקעה במניות ומאחר ותיק המניות של הבנק כלול בתיק הבנקאי ולא בתיק הסחיר - הבנק אינו מודד חשיפה לסיכונים שוק בגין השקעותיו במניות.

בנוסף, לא נכללות ההשקעות במניות במדידת ערך ה-VAR - מכיוון שהשקעות אלו אינן מהותיות.

• מדיניות הגידור והפחתת החשיפה לסיכון מניות

מדיניות הבנק לגבי הפחתת החשיפה לסיכון מניות מבוססת על קביעת מגבלות להשקעה במניות בתיק הבנקאי.

על פי מגבלות לא תעלה השקעת הבנק במניות של חברות טכנולוגיה, לרבות השקעות בקרנות הון סיכון על סך של 7.5 מיליון דולר.

בדיקת חשיפת הבנק לסיכונים המניות והאפקטיביות של מדיניות הגידור נערכת באופן שוטף על ידי החטיבה העסקית בבנק, ומפוקחת על ידי הדירקטוריון, אחת לרבעון.

• סוגי המניות בתיק הבנקאי

כאמור, כולל התיק הבנקאי של הבנק ארבעה סוגי מניות:

- השקעה ב-5 קרנות הון סיכון, המשקיעות בחברות הזנק שונות בתחום ה"היי טק" שונים. ההשקעה בקרנות אלו מהווה תחליף למתן אשראי לעסקים הנמצאים בשלבי הקמה ללא מחזור הכנסות, ולפיכך אינם עומדים בקריטריונים לקבלת אשראי בנקאי.

- השקעה בחברה ריאלית (בתחום הנדל"ן), במטרה לגוון את שימושי הבנק ולקבלת תשואה הולמת.

- ההשקעה ב"הדס מרכנתיל" (בתחום החסכון הפנסיוני), נובעת מהיתר שקיבל הבנק להמשיך ולהחזיק ב-49% מהפעילות שהייתה לו בעבר בתחום ניהול קופות הגמל בתקופת ביניים המותרת בחוק.

הבנק התחייב לממש את יתרת הפעילות (באמצעות מימוש מלוא החזקותיו בחברה) - לא יאוחר מחודש אוגוסט 2011 (ראה גם פרק 15 להלן).

- מניות של חברות "היי טק" שהתקבלו בבנק, במסגרת החזרי השקעה מקרנות הון סיכון, והטבות הון בעסקאות אשראי שבוצעו בחטיבה העסקית.

• המדיניות והטיפול החשבונאי בהחזקות במניות

הטיפול החשבונאי במניות הכלולות בתיק הבנקאי של הבנק, הינו כדלקמן:

- ההשקעה בקרנות הון סיכון מוצגת על בסיס השווי ההוגן. השווי ההוגן של השקעה נקבע על פי חלקו היחסי של הבנק בהון העצמי של הקרנות - בהתאם לדוחות הכספיים העדכניים של הקרנות. במקרים בהם היה השווי ההוגן, כאמור - נמוך מעלות ההשקעה בקרנות, ערך הבנק הפרשה לירידת ערך בגין השקעה זו. הפחתת הערך נזקפה לדוח רווח והפסד.

- ההשקעה בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ - מוצגת על בסיס העלות.
- ההשקעה ב"הדס מרכנתיל" מוצגת על בסיס "השווי המאזני" של החברה.
- ההשקעה במניות חברות "היי טק" מוצגת על פי שווי בשוק.

• גילוי כמותי

- להלן נתונים לגבי עלות המניות בתיק הבנקאי והשווי ההוגן שלהן:

31.12.2008	31.12.2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
116	29	עלות
16	(6)	התאמה לשווי הוגן*
132	23	שווי הוגן**

* כולל הפרשה לירידת ערך שנזקפה לדוח רווח והפסד בסך של כ-6 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2008 - הפרשה לירידת ערך בסך 7 מיליון ש"ח, והתאמות לשווי הוגן שנזקפו לקרן מ"התאמת בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן בסך 23 מיליון ש"ח).

** מזה שווי הוגן המבוסס על מחיר מצוטט בבורסה, בסך 1 מיליון ש"ח (31.12.2008 - 114 מיליון ש"ח).

- להלן נתונים לגבי התפלגות ההשקעות במניות, בחתך סחירות:

31.12.2008	31.12.2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
18	22	השקעות לא סחירות
114	1	השקעות סחירות
132	23	סך הכל

• דרישת ההון בגין פוזיציות בתיק הבנקאי

31.12.2008	31.12.2009	
"באזל 1"	"באזל 1"	"באזל 2"
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
		(א) מניות שסווגו כנכס סיכון:
1	1	1
1	1	1
-	-	-
2	2	2
3	5	5

(א) מניות שסווגו כנכס סיכון:

• קרנות הון סיכון

• חברה ריאלית

• חברות "היי טק"

סך הכל דרישת ההון

(ב) מניות שנוכו מההון*

* מהווה השקעה בחברה כלולה.

(5) הוראה בנושא: "מנהל סיכונים ראשי ופונקציית ניהול הסיכונים"

ההנחיות שפורסמו על ידי ועדת באזל, כוללות בין היתר המלצות בנושא שדרוג מערך ניהול הסיכונים, הבקורות והממשל התאגידי בתאגידים הבנקאיים.

הנחיות אלו רואות בתרבות ניהול סיכונים נאותה, הכוללת הבנה מעמיקה והיכרות עם הסיכונים הטבועים בפעילות התאגיד הבנקאי - רכיב מרכזי במערך ניהול הסיכונים, לרבות קיום פונקציית ניהול סיכונים בלתי תלויה ומקיפה כמרכיב אינטגרלי במערך ניהול הסיכונים.

במטרה ליישם את הנחיות ועדת באזל ולהבטיח את אפקטיביות פונקציית ניהול הסיכונים - פרסם בנק ישראל ביום 22 בדצמבר 2009 הוראה בנושא: "מנהל הסיכונים ופונקציית ניהול הסיכונים".

על פי ההוראה נדרשים התאגידים הבנקאיים לקיים פונקציית ניהול סיכונים מוגדרת, אפקטיבית ובלתי תלויה, שבראשה יעמוד מנהל סיכונים ראשי - שתפעל לחיזוק יכולת הבנק לטפל בסיכונים הטבועים בפעילות התאגיד הבנקאי ותבטיח את ניהולם הזהיר.

פונקציית ניהול הסיכונים תספק, בין היתר, מידע לדירקטוריון ולהנהלה באשר למכלול הסיכונים הקיימים והמתהווים בפעילות התאגיד הבנקאי, במטרה לסייע לדירקטוריון להבין את יכולת ומגבלות התאגיד הבנקאי לשאת בסיכונים ולאפשר לדירקטוריון לקבוע את תאבון הסיכון של הבנק, ולהגדיר את אסטרטגיית התאגיד הבנקאי ויעדיו.

בנוסף, קובעת ההוראה את תפקידי פונקציית ניהול הסיכונים ומנהל הסיכונים הראשי ואת סמכויותיהם.

פונקציית ניהול הסיכונים נדרשת לפקח באופן בלתי תלוי על ניהול הסיכונים ולעסוק, בין היתר, בנושאים הבאים:

- א. תכנון האסטרטגיה של התאגיד הבנקאי וקביעת יעדיו.
 - ב. קביעת מדיניות ופרקטיקות לניהול סיכונים.
 - ג. תכנון ההון וניהולו.
 - ד. זיהוי סיכונים קיימים וסיכונים מתהווים.
 - ה. ניטור פוזיציות כנגד מגבלות הסיכונים שאושרו.
 - ו. דווח על תוצאות ניטור הסיכונים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון.
 - ז. קביעת מגגנוני בקרה לניהול הסיכונים ואיתור חולשות בבקרה.
- ההוראה מגדירה גם את מעמדו ותפקידיו של מנהל הסיכונים הראשי, שיכהן כחבר ההנהלה הבכירה ויהיה כפוף ישירות למנכ"ל. מנהל הסיכונים הראשי, יהיה בלתי תלוי ותפקידיו יכללו את התחומים והמגבלות, כדלקמן:
- א. תאום הפעילויות של כלל היחידות הקשורות למסגרת ניהול הסיכונים.
 - ב. בדיקת תהליכי קבלת ההחלטות בתאגיד הבנקאי, לאור האסטרטגיה ומדיניות ניהול הסיכונים שנקבעה על ידי הדירקטוריון והנהלה הבכירה.

כמו כן כוללת ההוראה הנחיות לגבי היקף ומועדי הדווח של פונקציות ניהול הסיכונים ומנהל הסיכונים הראשי.

על פי ההוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים להשלים את הערוכותם ליישום ההוראה עד ליום 31.3.2010. הבנק נערך ליישום ההוראה במועד שנקבע.

(6) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח

במטרה לרכז את המידע שנדרש בהוראת השעה מיום 13.10.2009, במקשה אחת - נדרשו התאגידים הבנקאיים לפרסם בדוח טבלה הקושרת בין דרישות הגילוי שבהוראה - לבין הפרקים או הבאורים שבהם נכלל המידע הנדרש, בדוח השנתי. בטבלה המצורפת להלן - ניתנים הפרטים שנדרשו, כאמור:

דרישות הגילוי בהוראת השעה			פרטים לגבי המידע שנתי		
מס'	סעיף	סוג המידע	פרטי המידע הנדרש	מיקום ראשי	מיקום משני
מס'	סעיף	סוג המידע	פרטי המידע הנדרש	מיקום ראשי	מיקום משני
טבלה 1 - תחולת היישום:					
1.	א.	איכותי	שם חברת האם	דוח דירקטוריון	פרק 12ד'(1)א' 115
2.	ב.	איכותי	הבדלים בין בסיסי האיחוד	דוח דירקטוריון	פרק 12ד'(1)ב' 116
3.	ג.	איכותי	איסורים והגבלות על העברת הון פיקוחי	דוח דירקטוריון	פרק 12ד'(1)ג' 117
טבלה 2 - מבנה ההון:					
4.	א.	איכותי	התכונות העיקריות של מכשירי ההון	דוח דירקטוריון	פרק 12ד'(2)א' 117
5.	ב.	כמותי	סכום ההון של הרובד הראשוני	דוח כספי	באור 13 ג' 227
6.	ג.	כמותי	סכום ההון של הרובד המשני	דוח כספי	באור 13 ג' 227
7.	ה.	כמותי	הון כולל כשיר	דוח כספי	באור 13 ב' 226
טבלה 3 - הלימות ההון:					
8.	א.	איכותי	גישת התאגיד להערכת הלימות ההון הנדרשת	דוח דירקטוריון	פרק 12ד'(3) 117
9.	ב.	כמותי	נכסי סיכון בחתך יישות נגדית	דוח דירקטוריון	פרק 12ד'(3) 118
10.	ד.	כמותי	נכסי סיכון ודרישות ההון בגין סיכונים שוק	דוח דירקטוריון	פרק 12ד'(3) 118
11.	ה.	כמותי	נכסי סיכון ודרישות ההון בגין הסיכון התפעולי	דוח דירקטוריון	פרק 12ד'(3) 118
12.	ו.	כמותי	סך נכסי הסיכון ודרישות ההון	דוח דירקטוריון	פרק 12ד'(3) 119
13.	ז.	כמותי	יחס הון כולל יחס הון של הרובד הראשוני	דוח כספי	באור 13 ב' (3) 227

פרטים לגבי המידע שניתן			דרישות הגילוי בהוראת השעה		
מס' סעיף	מס' סוג המידע	פרטי המידע הנדרש	מיקום ראשי	מיקום משני	עמוד
טבלה 4 - סיכון אשראי - דרישות גילוי כלליות:					
14.	א.	גילוי איכותי כללי (סעיף 824 בהוראה), לרבות:	דוח דירקטוריון	פרק 10 (א')	75
		• הגדרת הלוואות בפיגור והלוואות פגומות	דוח דירקטוריון	פרק 10 (א')	77
		• הגישות לקביעת הפרשות ספציפיות וכלליות	דוח דירקטוריון	פרק 10 (א')	77
		• מדיניות ניהול סיכון האשראי	דוח דירקטוריון	פרק 10 (א')	75
15.	ב.	סך חשיפות האשראי בחתך סוגי אשראי	דוח דירקטוריון	פרק 10 (א')	79
16.	ג.	התפלגות חשיפות האשראי בחתך אזור גאוגרפי	סקירת ההנהלה	תוספת ו'	182
17.	ד.	התפלגות חשיפות האשראי בחתך צד נגדי	דוח דירקטוריון	פרק 10 א'	79
18.	ה.	התפלגות תיק האשראי לפי תקופה לפרעון	דוח דירקטוריון	פרק 10 א'	80
19.	ו.	התפלגות תיק האשראי לפי ענף עיקרי, לרבות:	סקירת ההנהלה	תוספת ה'	180
		• הלוואות פגומות והלוואות בפיגור	סקירת ההנהלה	תוספת ה'	180
		• יתרות הפרשות ספציפיות וכלליות	סקירת ההנהלה	תוספת ה'	180
		• הפרשות ספציפיות שהוכרו ברווח והפסד	סקירת ההנהלה	תוספת ה'	180
20.	ז.	הלוואות פגומות ובפיגור, בחתך אזור גיאוגרפי	סקירת ההנהלה	תוספת ו'	182
21.	ח.	תנועה ביתרת ההפרשה לחובות מסופקים	דוח כספי	באור 4 ד'	218
טבלה 5- סיכון אשראי - גילוי לגבי תיקים המטופלים בגישה הסטנדרטית:					
22.	א.	תיקים המטופלים בגישה הסטנדרטית:	דוח דירקטוריון	פרק 10 א'	80
		• שמות חברות דרוג אשראי	דוח דירקטוריון	פרק 10 א'	80
		• סוגי החשיפות האשראי שדרגו	דוח דירקטוריון	פרק 10 א'	80
		• ייחוס דרוגי אשראי פומביים לנכסים אחרים	דוח דירקטוריון	פרק 10 א'	81
		• התאמה בין הסולם האלפא-נומרי, לקבוצות הסיכון	דוח דירקטוריון	פרק 10 א'	81
23.	ב.	חשיפת אשראי בחתך משקלות סיכון ומקזזי סיכון	דוח דירקטוריון	פרק 10 א'	81

(6) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח (המשך)

דרישות הגילוי בהוראת השעה			פרטים לגבי המידע שניתן		
מס' סעיף	סוג המידע	פרטי המידע הנדרש	מיקום ראשי	מיקום משני	עמוד
טבלה 7- הפחתת סיכון אשראי - גילויים בגישה הסטנדרטית:					
24.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824), לרבות:	דוח דירקטוריון	פרק 10 א' 81
			• מדיניות ותהליכים לגבי קיזוז מאזני וחוזי מאזני	דוח דירקטוריון	פרק 10 א' 81
			• מדיניות ותהליכים לגבי הערכת שווי וניהול ביטחון	דוח דירקטוריון	פרק 10 א' 82
			• תאור סוגי הבטחונות	דוח דירקטוריון	פרק 10 א' 82
			• ערכים וצדדים נגדיים לנגזרי אשראי	לא רלבנטי	-
			• מידע לגבי ריכוזיות סיכונים אשראי	דוח דירקטוריון	פרק 10 א' 83
25.	ב.	כמותי	קיזוזי בטחונות כשירים בחתך צד נגדי	דוח דירקטוריון	פרק 10 א' 83
26.	ג.	כמותי	קיזוזי ערבויות בחתך צד נגדי	דוח דירקטוריון	פרק 10 א' 83
טבלה 8 - גילוי כללי לגבי חשיפות שקשורות לסיכון אשראי של צד נגדי:					
27.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824), לרבות:	דוח דירקטוריון	פרק 12 א'-ג' 127
			• שיטות להקצאת הון כלכלי וקביעת מגבלות אשראי	דוח דירקטוריון	פרק 12 ז' 130
			• מדיניות להגנה, הערכת שווי, וניהול הבטחונות	דוח דירקטוריון	פרק 12 ו' 130
			• סוגים עיקריים של בטחונות	דוח דירקטוריון	פרק 12 ה' 129
			• מדיניות בקשר לסיכון ב"כוון השגוי"	דוח דירקטוריון	פרק 12 ח' 130
			• השפעת השינוי בדרוג האשראי על סכומי הבטחון	דוח דירקטוריון	פרק 12 ט' 131
28.	ב.	כמותי	שווי הוגן, קיזוזים וחשיפת אשראי נוכחית	דוח דירקטוריון	פרק 12 י"א 131
29.	ג.	כמותי	סיכון אשראי של צד נגדי בנגזרי אשראי	לא רלבנטי	-
טבלה 9 - איגוח - גילוי בגישה הסטנדרטית:					
30.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824)	לא רלבנטי	-
31.	ב.	איכותי	מדיניות חשבונאית לגבי פעילות איגוח	לא רלבנטי	-
32.	ג.	איכותי	שמות חברות דרוג ששימשו לאיגוחים	לא רלבנטי	-

(6) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח (המשך)

דרישות הגילוי בהוראת השעה			פרטים לגבי המידע שניתן		מס' סעיף המידע	מס' סעיף	מס' סוג המידע
מיקום ראשי	מיקום משני	עמוד	פרטי המידע הנדרש	מיקום ראשי	מיקום משני	מס' סעיף המידע	מס' סוג המידע
טבלה 9 - איגוח - גילוי בגישה הסטנדרטית (המשך):							
33.	ד.	כמותי	יתרות החשיפה שאוגחו	לא רלבנטי	-	-	-
34.	ה.	כמותי	חשיפות איגוח פגומות	לא רלבנטי	-	-	-
35.	ו.	כמותי	התפלגות יתרות איגוח לפי סוג החשיפה	לא רלבנטי	-	-	-
36.	ז.	כמותי	חשיפות איגוח ודרישות ההון בגין	לא רלבנטי	-	-	-
37.	ח.	כמותי	איגוחים המטופלים בשיטת הפרעון המוקדם	לא רלבנטי	-	-	-
38.	ט.	כמותי	פעילות איגוח שבוצעה בשנה הנוכחית	לא רלבנטי	-	-	-
טבלה 10 - סיכון שוק - גילוי לגבי הגישה הסטנדרטית:							
39.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824)	דוח דירקטוריון	פרק 10 ב' (1)	93	-
40.	ב.	כמותי	דרישות הון בגין: סיכונים ריבית, מניות ושער חליפין	דוח דירקטוריון	פרק 10 ב' (6)	103	-
טבלה 12 - סיכון תפעולי:							
41.	א.	איכותי	גילוי איכותי וגישות להערכת ההון הנדרש	דוח דירקטוריון	פרק 10 ד'	106	-
42.	ב.	איכותי	גילוי לגבי שימוש בביטוח	דוח דירקטוריון	פרק 10 ד'	108	-
טבלה 13 - גילוי לגבי פוזיציות במניות בתיק הבנקאי:							
43.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824), לרבות:	דוח דירקטוריון	פרק 11 ג' (4)	119	-
120			• אבחנה בין החזקות למימוש, להחזקות אחרות.	דוח דירקטוריון	פרק 11 ג' (4)	120	-
121			• הטיפול החשבונאי בהחזקות במניות	דוח דירקטוריון	פרק 11 ג' (4)	121	-
44.	ב.	כמותי	היתרה המאזנית של השקעות ושוויין ההון	דוח דירקטוריון	פרק 11 ג' (4)	121	-
45.	ג.	כמותי	התפלגות ההשקעות במניות בחתך סחירות	דוח דירקטוריון	פרק 11 ג' (4)	121	-
46.	ו.	כמותי	דרישות הון בגין השקעות במניות	דוח דירקטוריון	פרק 11 ג' (4)	121	-

(6) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח (המשך)

דרישות הגילוי בהוראת השעה			פרטים לגבי המידע שנכלל		
מס' סעיף	סוג המידע	פרטי המידע הנדרש	מיקום ראשי	מיקום משני	עמוד
טבלה 14 - סיכון ריבית בתיק הבנקאי:					
47. א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824), לרבות:	דוח דירקטוריון	פרק 10 ב' (3)	96
		• אופי סיכון הריבית בתיק הבנקאי	דוח דירקטוריון	פרק 10 ב' (3)	96
		• הנחות לגבי פרעונות מוקדמים	דוח דירקטוריון	פרק 10 ב' (3)	100
		• תדירות מדידת סיכון הריבית	דוח דירקטוריון	פרק 10 ב' (3)	97
48. ב.	כמותי	ניתוח רגישות של החשיפה לסיכון הריבית	דוח דירקטוריון	פרק 10 ב' (3)	101

12. פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים

א. אסטרטגיות ותהליכים

הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מהווה חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק. פעילות הבנק בתחום זה מבוצעת עם לקוחות הבנק ועם תאגידים בנקאיים. הפעלת מכשירים פיננסיים נגזרים חדשים ושינוי במדיניות החשיפה של הבנק לגבי מכשירים פיננסיים נגזרים, מתבצעת לאחר אישור ועדת ניהול הסיכונים ודירקטוריון הבנק.

במהלך העסקים הרגיל מבצע הבנק עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים כמתווך וכסוחר עבור לקוחותיו וכמשתמש סופי עבור עצמו. בפעילותו כמתווך חשוף הבנק לסיכונים אשראי של צד נגדי העולים מהפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, וכן לסיכונים הנובעים מאחריותו כמתווך.

בפעילותו כסוחר מנהל הבנק את הסיכונים הנובעים מהשינויים בשערי החליפין של המטבעות (סיכונים בסיס) ואת סיכונים האשראי של צד נגדי הנובעים מהפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, יחד עם הסיכונים האמורים המיוחסים למכשירים פיננסיים אחרים.

בפעילותו כמשתמש סופי פועל הבנק בעיקר להגנה מפני חשיפות לסיכונים, בעיקר לכיסוי חשיפה בין מטבעית עקב מקורות ושימושים במטבעות שונים ולכיסוי חשיפת ריבית, כתוצאה מפערים במועדים בהם חלים שינויים בשיעורי הריבית, הגורמים לפערים במשך החיים הממוצע (מח"מ) של הנכסים לעומת ההתחייבויות.

המסגרות (תקרת היקף כספי) עבור כל אחד מסוגי המכשירים המופעלים על ידי הבנק, אושרו על ידי הדירקטוריון בהתחשב בסיכונים הגלומים בפעילות זו. מתבצעת בקרה שוטפת למניעת חריגה מהמגבלות על חשיפות, כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

במסגרת ניהול החשיפות לסיכונים בתחום הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים הוכנה באגף הפיננסים טיוטה ראשונית של מסמך מדיניות בנושא: "ניהול סיכונים צד נגדי". עד כה טרם הובא המסמך לאישור הדירקטוריון.

ב. המבנה הארגוני של פונקציות ניהול הסיכונים

קביעת המדיניות בכל הנוגע לסיכוני אשראי של צד נגדי ו"סיכוני שוק", הכרוכים בפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים - נמצאת באחריות דירקטוריון הבנק. הנהלת הבנק נושאת באחריות ליישום המדיניות ולפיתוח הליכים לזיהוי, מדידה, מעקב ושליטה בסיכונים אלה. הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מבוצעת על ידי חדר העסקאות, הכפוף ארגונית לחטיבה העסקית בבנק.

חדר העסקאות כולל שלוש יחידות משנה:

- יחידות המסחר (FRONT OFFICE).
- יחידת הבקרה (MIDDLE OFFICE)*.
- יחידת תפעול ורישום חשבונאי (BACK OFFICE).

הסיכונים הכרוכים בפעילות חדר העסקאות מנוטרים ומבוקרים על ידי הגורמים הבאים:

- המתודולוגיה לכימות סיכוני אשראי של צד נגדי וסיכוני שוק - נקבעת על ידי החטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים.
- בדיקת החשיפות לסיכוני אשראי של צד נגדי ללקוחות הבנק ועמידה במגבלות שנקבעו לחשיפות אלו, מבוצעת על ידי יחידת ה-MIDDLE OFFICE, בתדירות יומית.
- בדיקת החשיפות לסיכוני בסיס ועמידה במגבלות שנקבעו לחשיפות אלו, מבוצעת על ידי יחידת ה-MIDDLE OFFICE.
- בדיקת החשיפות לסיכוני אשראי של צד נגדי בעסקאות עם בנקים ולסיכוני ריבית ועמידה במגבלות שנקבעו לחשיפות אלו, מבוצעות על ידי יחידת ה-BACK OFFICE.

ג. מערכות מדידה ודווח על סיכון

מדידת החשיפות לסיכונים השונים מתבצעת בעזרת מערכות מידע, כמפורט להלן:

- מערכת מידע לדווח על חשיפה לסיכוני אשראי של צד נגדי, המאפשרת בדיקת המסגרת שאושרה לצד הנגדי לעומת הפוזיציה, בהתאם למתודולוגיה שאושרה. מערכות חדר העסקאות מאפשרות קבלת מידע ב"זמן אמת" של חשיפות האשראי של הלקוחות המבצעים פעילות עם חדר העסקאות.
- מערכת מידע לדווח על חשיפה לסיכוני ריבית.
- מערכת מידע לדווח על חשיפה לסיכוני בסיס.
- מערכת מידע לדווח על הנפח המצטבר של העסקאות בסוגי המכשירים הנגזרים השונים - לצורך בדיקת חריגה מהמגבלות שנקבעו.

ד. חשיפה לסיכונים

הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים כרוכה בגורמי סיכון מיוחדים ובכללם סיכוני אשראי של צד נגדי, סיכוני שוק וסיכוני נזילות, כדלקמן:

סיכוני אשראי של צד נגדי - הסכום הנקוב של העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים אינו משקף בהכרח את סיכון האשראי שלהן. סיכון האשראי הינו השווי ההוגן של המכשיר הנגזר ומהווה את ההפסד המירבי שעלול להגרם לבנק, אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי העסקה וזאת לאחר ניכוי הסכמי קיזוז ברי אכיפה ובהנחה שהביטחונות הקיימים הם חסרי ערך.

*כפופה לחטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים בבנק.

בניגוד לחשיפת הבנק לסיכון אשראי באמצעות מתן הלוואה, שבה התאגיד הבנקאי המלווה נושא לבדו בסיכון להפסד - סיכון אשראי של צד נגדי הנובע מביצוע עסקה במכשירים נגזרים - יוצר סיכון לשני הצדדים: ערך השוק של העסקה יכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים לעסקה. ערך השוק אינו ודאי לעסקה, ועשוי להשתנות בכל תקופת העסקה, בהתאם לתנודות במחירי השוק העומדים בבסיס העסקה.

הבנק קובע מסגרות ספציפיות ללקוחות הפועלים במכשירים פיננסיים נגזרים. חשיפת האשראי הנגרמת בגין פעילות זו מבוקרת באופן שוטף, כמקובל לגבי מסגרות אשראי אחרות. חשיפת האשראי נקבעת על פי חשיפת האשראי הנוכחית בתוספת חשיפה עתידית.

חשיפת האשראי הנוכחית נמדדת, בעסקאות שבהן צפוי לצד הנגדי הפסד - או שלצד הנגדי קיימת התחייבות, על פי מודלים כלכליים מקובלים:

- בעסקאות אקדמה (FORWARD) ו-SWAP: על פי שיטת הוון תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים.
- באופציות אשר אינן נסחרות בבורסה: על פי מודל BLACK AND SCHOLES.
- באופציות הנסחרות בבורסה: לפי שיטת התרחישים הנהוגה בבורסה לניירות ערך בת"א.

החשיפה העתידית (ADD ON) משקפת חשיפה פוטנציאלית אפשרית, עד למועד פקיעת העסקה - ומחושבת כשיעור מהערך הנקוב של העסקה.

חשיפת אשראי של צד נגדי בגין פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מתווספת לחבות הלקוח ומהווה חלק בלתי נפרד ממסגרת האשראי ומיתרת האשראי. הבטחונות הנדרשים מהלקוח בעת קביעת מסגרת האשראי, משמשים, בדרך כלל, להבטחת חשיפת האשראי הנובעת מפעילותו במכשירים פיננסיים נגזרים.

המסגרות לפעילות עם תאגידים בנקאיים, נקבעות בהתחשב בדרוג התאגיד על פי מוסדות דרוג בינלאומיים מקובלים, ובהתאם למדינה בה פועל הבנק.

סיכון השוק - הנובע מעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים זהה במהותו לסיכון השוק בגין מכשירים פיננסיים אחרים, תוך התאמות נדרשות עקב אופיים השונה של מכשירים אלו. הבנק מנהל את סיכוני השוק הנובעים ממכשירים פיננסיים נגזרים במסגרת הניהול הכולל של הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים.

סיכון נזילות - הינו סיכון הנובע מכך שלא ניתן יהיה לסגור את החשיפה במהירות, על ידי סילוקה במזומן או על ידי יצירת חשיפה הפוכה. סיכון זה קיים בעיקר לגבי עסקאות שהסחירות שלהן נמוכה או שאינן נסחרות בבורסות או בשווקים מוסדרים. להערכת הנהלת הבנק, בהתחשב בחלקו בפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים במערכת הבנקאית, יכול הבנק לסגור את הפוזיציות שלו במכשירים פיננסיים נגזרים במהירות ולכן אין הבנק חשוף לסיכון נזילות משמעותי מפעילות זו.

ה. מדיניות גידור והפחתת חשיפה לסיכונים

- הפחתת סיכון האשראי של צד נגדי נערכת בהתאם למדרג סמכויות שנקבע על ידי הבנק. השיטות להפחתת סיכון האשראי של צד נגדי, כוללות:

א. אישור מסגרת החשיפה ללקוחות, בהתאם למאפייני העסקאות המבוקשות על ידי הלקוח, כושר החזר שלו, טיב הבטחונות שהועמדו על ידו ושיקול הדעת של גורם האשראי המוסמך לכך.

ב. עדכון הלקוח - באמצעות הגורמים העסקיים - לגבי שיעור ניצול מסגרת האשראי ולגבי כיסוי הבטחונות הנדרש בגינה, לרבות דרישה להשלמת בטחונות - במקרה הצורך. על פי מערכת ההסכמים הקיימת בבנק, רשאי הבנק להפחית את החריגות ממסגרת האשראי, באופן כפוי, באמצעות סגירת פוזיציות.

ג. עריכת הסכמי קיזוז, נטו, עם צדדים נגדיים. בהתאם להסכמים כאלה, כל ההתחייבות בין הצדדים להעברת יתרות נכסים והתחייבויות במטבעות שונים ביום ערך נתון - מאוחדות ומקוזזות אוטומטית, כך שמשפטית, תתבצע החלפה של סכום יחיד כנגד כל ההתחייבויות, ברוטו.

בהתאם להסכמים אלה, נגזרים עם ערך חיובי יקוזזו עם נגזרים בעלי ערך שלילי, באופן שתשולם או תתקבל רק יתרת העסקאות, נטו.

ד. עריכת הסכמי קיזוז דו צדדי גם בעסקאות הנערכות עם תאגידים בנקאיים, הסכמים אלה אושרו על ידי ISDA (האיגוד הבינלאומי לנגזרים ועסקאות החלף), או הסכמים העומדים בסטנדרטים המשפטיים של ISDA.

• גידור החשיפה לסיכוני ריבית מבוצע בעזרת חוזי החלפות פיננסיות על שיעור הריבית (I.R.S) ועסקאות FORWARD על שערי ריבית (F.R.A). הבקרה על האפקטיביות של גידורים אלה, מתבצעת באמצעות נתונים המתקבלים ממערכת מידע יעודית ביחידת ה-BACK OFFICE, בתדירות שבועית.

ו. מדיניות הגנה על בטחונות וקביעת הפרשות בגין הפסדי אשראי

מדיניות הבנק בכל הקשור להגנה על הבטחונות שקיבל הבנק מהצד הנגדי לחוזה, כתנאי לביצוע העסקה במכשירים נגזרים, פורטה בפרק על סיכוני האשראי (ראה פרק 10 א', לעיל).

קביעת ההפרשות להפסדי אשראי בגין עסקאות במכשירים נגזרים, נבחנת במסגרת בדיקת מכלול הפעילות ופוזיצית האשראי של הלקוח.

ז. השיטה שבה נעשה שימוש להקצאת הון כלכלי בגין סיכוני אשראי של צד נגדי

הקצאת ההון הכלכלי בגין סיכון אשראי של צד נגדי, מבוססת על דרישות ההון שנקבעו בנדבך הראשון של כללי "באזל 2". הבנק מודד את נכסי הסיכון בגין חשיפת אשראי זו, על פי הכללים שנקבעו בהוראה בשיטת ה"חשיפה הנוכחית", לפיה - מחושבת החשיפה כסיכום של חשיפת האשראי הנוכחית והחשיפה העתידית (ADD ON), המשקפת את תוספת החשיפה הפוטנציאלית להפסדי אשראי עד לפקיעת העסקה. סכום החשיפה העתידית מחושב כשיעור מהערך הנקוב של העסקה ומביא בחשבון את סוג נכס הבסיס של העסקה ומשך החיים שלה. הקצאת ההון בגין חשיפה זו, מחושבת בשיעור של 9% מנכסי הסיכון המשוקללים, כאמור.

ח. המדיניות בהתייחס לחשיפות סיכון "בכוון השגוי"

חשיפות לסיכון ב"כוון השגוי", מוגדרות כחשיפות הנוצרות בגין עסקאות במכשירים נגזרים - בהן מתקיים מתאם גבוה בין השווי ההוגן החיובי של העסקה - לבין ההסתברות לכשל אשראי של הצד הנגדי לעסקה.

חשיפות אלו נוצרות, בדרך כלל - כאשר הצד הנגדי לעסקה מבצע אותה למטרות ספקולטיביות ולא לחיסוי עסקי. מרבית העסקאות במכשירים נגזרים בהם מתקשר הבנק אין למטרות ספקולטיביות. במקרים בהם מתקשר הבנק בהסכמים לביצוע עסקאות במכשירים נגזרים למטרות ספקולטיביות - נכללות על ידי הבנק בקרות מפצות, לרבות: העמדת בטחונות ספציפיים על ידי הלוקח וקבלת הרשאה מראש לביצוע פעולת סגירת פוזיציה כפויה על ידי הבנק (STOP LOSS), כששיעור ההפסד בעסקה עולה על 2.5% מנפח העסקה.

ט. השפעה על סכום הבטחון שהבנק ידרש לספק במקרה של ירידה בדרוג האשראי שלו

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים כוללות, בין היתר, עסקאות הנערכות עם גופים מוסדיים (לרבות מוסדות פיננסיים זרים). התקשרויות אלו אינן מתבססות על דרוג האשראי של הבנק - מאחר והבנק לא דורג על ידי חברות דרוג בינלאומיות. לפיכך, מערכת ההסכמים שבין הבנק למוסדות הפיננסיים - אינה כוללת התניה להשלמת בטחונות עקב שינויים בדרוג האשראי של הבנק.

י. היבטים חשבונאיים

רוב נכסי הבסיס שחשיפתם לסיכוני שוק כאמור, כוסתה על ידי עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים - אינם סחירים. ההכנסות וההוצאות הנובעות מנכסים אלה נזקפים לדוח הרווח והפסד על בסיס צבירה, בעוד שתוצאות העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים - שהוגדרו כ"עסקאות ALM" - מחושבות לפי השווי ההוגן (המהווה את שווי השוק - במכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל, או שווי המחושב על פי מודל - במכשירים נגזרים אחרים). לפיכך, לא מתקיימת הקבלה בין עקרונות הרישום החשבונאי של נכסי הבסיס והתוצאות הנובעות מהם, לבין העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים בגין אותם נכסי בסיס שנכללו ב"עסקאות אחרות". הפרשים אלו (המהווים "הפרשי עיתוי"), הקטינו את הרווח מפעילות מימון של הבנק בשנת 2009 בסך של 48 מיליון ש"ח (בשנת 2008 - 9 מיליון ש"ח).

לגבי היקף העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים על סוגיהם השונים - ראה באור 18 ד' לדוחות הכספיים. הכנסות המימון ממכשירים פיננסיים נגזרים מפורטות בבאור 21 לדוחות הכספיים.

יא. נתונים כמותיים

להלן נתונים לגבי השווי ההוגן של חוזים בגין מכשירים פיננסיים נגזרים:

31 בדצמבר 2009				
סוג החוזה	שווי הוגן ברוטו		חשיפת אשראי	
	מיליוני ש"ח	הטבות קיזוז	נוכחית ⁽¹⁾	חשיפת אשראי ⁽²⁾
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
נגזרי ריבית	3	-	3	9
נגזרי מט"ח	7	-	7	49
נגזרי מניות	1	-	1	1
נגזרי סחורות ואחרים	-	-	-	-
	11	-	11	59

(1) חשיפת אשראי נוכחית הינה השווי ההוגן החיובי של חוזים, לאחר שנלקחו בחשבון הטבות מהסכמי קיזוז בני אכיפה, מבלי להביא בחשבון מקדמי בטחון בשל תנודתיות במחיר, נזילות וכו'. הבנק אינו נוהג להקצות בטחונות ספציפיים בשל עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים.

(2) חשיפת האשראי מוגדרת כ"חשיפת אשראי נוכחית", בתוספת חשיפת אשראי חוץ מאזנית פוטנציאלית בגין מכשירים נגזרים (מקדם ADD ON).

13. שינויים במערכת המחשב המרכזית

מערכות המיחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכות משותפות עם חברת האם, המתפעלת ומתחזקת אותן. שרותי המחשב אותם מקבל הבנק מהחברה האם מעוגנים בהסכמים על בסיס כלכלי, המבטיחים את רציפות הספקת שרותי המחשב - הן בתנאי ההתקשרות הנוכחית והן בתקופות המעבר - אם ירצה אחד מן הצדדים להפסיק את ההתקשרות הקיימת. בסוף שנת 2009 הסתיים בהצלחה פרויקט מחשוב מקיף שהחל בשנת 2002 במסגרתו חידשה החברה האם את תשתיות המחשב המרכזי, תוך החלפת מערכת ההפעלה הקודמת במערכת הפעלה של י.ב.מ..

לענין ההסכמות שהתגבשו בין הבנק לחברה האם בקשר לעדכון עלויות שרותי המחשב שמקבל הבנק מהחברה האם - ראה באור 18 ג' (8) בדוחות הכספיים.

14. פעילות בשוק ההון ובשרותים פיננסיים

פעילות הבנק בניירות ערך

הבנק מבצע פעילות בניירות ערך עבור לקוחותיו וכן עבור עצמו לכיסוי התחייבויותיו בגין פקדונות הציבור ולשימושי הון פעיל. היקף תיק ניירות הערך שהחזיק הבנק ליום 31.12.2009 עבור עצמו ועבור לקוחותיו באופן ישיר, לרבות השקעה באמצעות קופות גמל שהבנק משמש להן כבנקאי, הסתכם בכ-15.5 מיליארד ש"ח (31.12.2008 - כ-10.7 מיליארד ש"ח).

היקף תיק הלקוחות הסתכם בכ-11.3 מיליארד ש"ח, המהווה עליה בשיעור של כ-32%.

היקף העמלות מעסקי לקוחות בניירות ערך הסתכם בשנת 2009 בכ-30 מיליון ש"ח, לעומת כ-21 מיליון ש"ח אשתקד.

פעילות הבנק בניהול קרנות נאמנות

הבנק מנהל באמצעות חברה בת לניהול קרנות נאמנות - "מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ" - 24 קרנות נאמנות. ליום 31 בדצמבר 2009 מסתכמים נכסי הקרנות שבניהול החברה בסך של כ-645 מיליון ש"ח, ירידה בשיעור של כ-50.3% לעומת היקפם בתום השנה הקודמת.

הכנסות הבנק מניהול והפצת קרנות הנאמנות בשנת 2009 הסתכמו בכ-6.2 מיליון ש"ח, לעומת כ-6.0 מיליון ש"ח אשתקד, עליה בשיעור של 3.3%. העליה המתונה בהכנסות נובעת, בין היתר, משינוי בתמהיל קרנות הנאמנות המנוהלות על ידי הבנק. לעניין השלכות ה"רפורמה בשוק ההון" על הבנק, בנושא זה - ראה פרק 15 להלן.

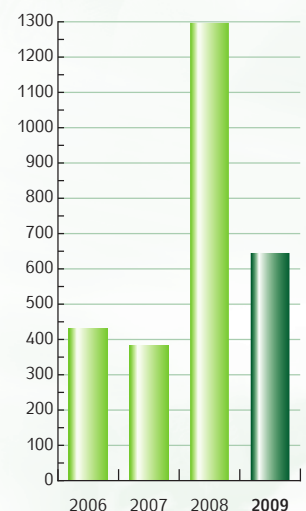
ניהול השקעות

הבנק מנהל באמצעות חברה בת תיקי השקעות עבור לקוחותיו וביניהם לקוחות פרטיים, גופים עסקיים וגופים מוסדיים.

היקף נכסי הלקוחות שנוהלו על ידי חברת הבת, כאמור, ליום 31.12.2009 - הסתכם בכ-1,631 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של כ-18.8% לעומת היקפם ביום 31.12.2008.

היקף קרנות הנאמנות

מיליוני ש"ח

שירותי בנקאות ישירה וכרטיסים מגנטיים

בנקאות ישירה

במטרה לאפשר ללקוחותיו לקבל מידע ולבצע פעולות בנקאיות מסוימות מחוץ למערכת הסניפים ומעבר לשעות הפתיחה של הסניפים, מפעיל הבנק, בשיתוף עם החברה האם מערכת בנקאית ישירה הכוללת "טלבנק טלפוני" ושירותי אינטרנט, המאפשרים ללקוחות גישה ישירה למחשב הבנק.

מספר הלקוחות המנויים על שירותי האינטרנט הבנקאיים "מרכנתיל באינטרנט" עלה בכ- 24%.

כרטיסים מגנטיים

הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו כרטיסי שרות מגנטיים (כספומט) וכרטיסי אשראי מסוג "יזה" "דיינרס" ו"מסטר קארד".

מספר כרטיסי הכספומט בבנק עלה בשנת 2009 בכ- 9% בהשוואה לשנה הקודמת, ובמספר כרטיסי האשראי נרשמה עליה בשיעור של כ- 9%. להלן נתונים כספיים לגבי הפעילות בכרטיסי אשראי:

א. ההכנסות מריבית בגין אשראי שניתן ללקוחות הסתכמו בשנת 2009 בכ- 11 מיליון ש"ח, בדומה לאשתקד.

ב. סך ההכנסות מעמלות בגין תפעול מערך כרטיסי אשראי הסתכמו בשנת 2009 בכ- 20 מיליון ש"ח, בדומה לאשתקד.

15. הרפורמה בשוק ההון

א. ייעוץ פנסיוני

במסגרת החוקים שנחקקו בכנסת בנושא שוק ההון - הותר לבנקים לעסוק בייעוץ פנסיוני, כתחליף לניהול קופות גמל. ככלל, חויבו הבנקים למכור את פעילות קופות הגמל - כתנאי מוקדם לקבלת רשיון ל"ייעוץ פנסיוני".

עם זאת החליט הממונה על שוק ההון הביטוח והחסכון במשרד האוצר (להלן: "הממונה") בחודש דצמבר 2007 (מכח הסמכות שניתנה לו בחוק), לתת העדפה לתאגידים בנקאיים שהונם העצמי אינו עולה על 10 מיליארד ש"ח (ובהם הבנק) - באמצעות דחיית המועד בו יורשו הבנקים הגדולים יותר, להתחיל במתן ייעוץ פנסיוני לשכירים - לשנת 2010.

מאידך, הוראה זו לא תחול על יישובים הנמצאים באזורי ה"פריפריה" (ביישובים אלו הותר לבנקים הגדולים לתת שירותי ייעוץ פנסיוני כבר בשנת 2008).

במסגרת סמכותו התיר ה"ממונה" לבנק, לבקשתו, לעסוק בייעוץ פנסיוני בתקופת הביניים (עד לתום שש שנים ממועד פרסום החוק) - קודם להשלמת מכירת מלוא פעילות קופות הגמל - ובתנאי שלא ישלוט בתקופה הזו בחברה לניהול קופות גמל (דהיינו, החזקותיו במניות חברה לניהול קופות גמל, יפחתו משיעור של 50%).

לאור היתר זה - ובמטרה לממש את ההעדפות שניתנו ל"בנקים הבינוניים", מוקדם ככל האפשר - חתם הבנק ביום 5 בדצמבר 2007 על הסכם, במסגרתו מכר הבנק 51% מפעילות קופות הגמל לקבוצת משקיעים, בתמורה לסך של כ-76 מיליון ש"ח. יתרת הפעילות (49%) תימכר על ידי הבנק לרוכשים לכל המאוחר בחודש אוגוסט 2011 (להלן: "מועד המימוש הסופי").

לאחר המכירה מחזיקים: הבנק (49%), וקבוצת הרוכשים (51%) במשותף בחברה חדשה - "הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ" - שהוקמה מכח ההסכם וקלטה את פעילות קופות הגמל של הבנק.

במסגרת ההסכם הוארך תוקף הערבות שנתן הבנק בעבר לעמיתי "מרכנתיל קופה מרכזית לפיצויים" - לפיה, התחייב הבנק לפצות את עמיתי הקופה, במקרה בו יפחת שווי המימוש של זכויותיהם מהסכום הנומינלי שהופקד על ידם בקופה. על פי ההסכם תפקע ערבות הבנק - לכל המאוחר - ב"מועד המימוש הסופי".

ביום 9.7.2008 קיבל הבנק רישיון מה"ממונה" לעסוק במתן ייעוץ פנסיוני לאוכלוסיית השכירים והעצמאיים.

במהלך המחצית השניה של שנת 2008 השיק הבנק את שרות ה"ייעוץ הפנסיוני" - בשלב הראשון - ב-18 מסניפי הבנק, שהורחב, לאחר מכן, לכ-40 סניפים נוספים. מיום תחילת הפעילות ניתנו על ידי הבנק שרותי ייעוץ פנסיוני לכ-3,500 לקוחות - שתיק נכסיהם הפנסיוניים מסתכם בכ-620 מיליון ש"ח.

ב. ייעוץ וניהול תיקי השקעות

הבנק עוסק בייעוץ וניהול השקעות ובניהול קרנות נאמנות (בתקופת הביניים שהותרה לו מכח החוק, כאמור).

בעקבות החוקים והתקנות שהסדירו את הפעילות בתחום ייעוץ השקעות, חתמו הבנק ומרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ, על הסכמי הפצה, כדלקמן:

- 28 הסכמי הפצה בין הבנק לבין חברות לניהול קרנות נאמנות.
- 10 הסכמי הפצה בין מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ, לבין חברי בורסה ויועצי השקעות המפיצים את קרנות הנאמנות של הבנק.

הכנסות הבנק מעמלות הפצת קרנות נאמנות בשנת 2009 הסתכמו בסך של 1.9 מיליון ש"ח, לעומת 1.6 מיליון ש"ח אשתקד.

16. מבנה ארגוני ומשאבי אנוש

א. מבנה ארגוני

המבנה הארגוני של הבנק מתבסס בעיקרו על חלוקה לתחומי פעילויות (מגזרים ומוצרים). ביום 25.1.2010 אישר דירקטוריון הבנק, הצעה לשינוי במבנה הארגוני של הבנק - שכללה בעיקר שינויים בכפיפות הארגונית של יחידות מסוימות והקמת יחידות נוספות כדלקמן:

- הכפפת כל חדרי העסקאות לחטיבה לנכסי לקוחות (בתוקף משנת 2011).

- העברת האחריות לניהול ה"נוסטרו" - לחטיבה לנכסי לקוחות.
 - הקמת יחידות בקרה בתחום האשראי: "נס"א, "ו"במ"א."
 - הקמת יחידה מקצועית במטה הבנק לטיפול בפעילות סחר חוץ.
 - העתקת פעילויות "משרד אחורי" מסיומות בסניפים - ל"משרד אחורי" מרכזי.
- להלן פרטים לגבי היחידות הראשיות במבנה הארגוני של הבנק, ותחומי אחריות:
- החטיבה לבנקאות קמעונאית** - החטיבה אחראית על תחומי הפעילות הבאים:

- טיפול בלקוחות קמעונאיים - RETAIL (משקי בית ועסקים קטנים).
- טיפול בלקוחות מסחריים ובינוניים MIDDLE MARKET (שחבותם אינה עולה, בדרך כלל, על 15 מיליון ש"ח).
- טיפול בתחום הלוואות לדיור, והלוואות לרכישת נדל"ן מניב (משכנתאות מסחריות), שחבותם אינה עולה, בדרך כלל, על 15 מיליון ש"ח.
- טיפול בחובות בעייתיים שחבותם אינה עולה על 4 מיליון ש"ח באמצעות היחידה לניהול חובות מסוגים.

החטיבה העסקית* - החטיבה אחראית על תחומי הפעילות הבאים:

- טיפול בתאגידים עסקיים גדולים - (Corporate Market) הנמנים עם השורה הראשונה של החברות במשק ובלקוחות מסחריים גדולים. השרות ללקוחות אלה ניתן באמצעות האגף העסקי בחטיבה.
- טיפול בתחום הנדל"ן בבנק - במסגרתו מרוכזים לקוחות שהיקף האשראי שניתן להם עולה על 15 מיליון ש"ח העוסקים בתחומי הייזום - לרבות מימון בשיטת "לווי פיננסי סגור", למטרת ביצוע פרויקטים לבניית מבנים - בעיקר בניינים מגורים למכירה (המטופלים במחלקת לווי בניה), קבלנות ביצוע, נדל"ן מניב ואחזקות נדל"ן (בטיפול מחלקת נדל"ן). השרות ללקוחות אלו ניתן באמצעות אגף הנדל"ן בבנק.
- מתן שרותים ללקוחות בתחום סחר חוץ - באמצעות מחלקת סחר חוץ, בחטיבה העסקית. הבנק מתעתד לאחד את הפעילויות בתחום סחר חוץ, לרבות - מתן השרות, פעילויות תמיכה ופיתוח השרות, ויחידת קשרי לקוחות - ליחידה מרכזית, במסגרת מוקד ארצי שיוקם במחלקת סחר חוץ.
- מתן שרותים לביצוע עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים - באמצעות חדר עסקאות חוץ של הבנק.
- טיפול בחובות בעייתיים גדולים (שחבותם עולה, בדרך כלל, על 4 מיליון ש"ח) - באמצעות המחלקה לאשראים מיוחדים. (עד ליום 31 בדצמבר 2008 טיפלה המחלקה - רק בלקוחות שחבותם עלתה על 15 מיליון ש"ח).

החטיבה לנכסי לקוחות - חטיבה זו אחראית על מתן שרותים ללקוחות ותמיכה מקצועית לסניפי הבנק בתחום גיוס פקדונות, ניהול תיקי השקעות, קרנות נאמנות ושרותים אחרים בשוק ההון, לרבות ייעוץ וניהול תיקי השקעות.

* מנהל החטיבה העסקית משמש כמנהל סיכוני האשראי בבנק.

פעילויות אלו ושרותים עסקיים אחרים הניתנים ללקוחות הבנק, מבוצעים באמצעות מערך סניפי הבנק המונה 73 סניפים, המאורגנים בחמישה אזורים, על פי קוי חלוקה גיאוגרפית, כדלקמן:

- אזור "נצרת".
- אזור "עכו".
- אזור "חיפה והשרון".
- אזור "ירושלים והדרום".
- אזור "תל אביב והמרכז".

האזורים הנ"ל כפופים לחטיבה לבנקאות קמעונאית של הבנק, האחראית גם על ה"סניף הראשי" הפועל בתל אביב - שאינו כלול בחלוקה האזורית.

בנוסף למבנה הארגוני העסקי, קיימות בבנק יחידות מטה הנותנות שרותים ליחידות העסקיות, כדלקמן:

חטיבת משאבי אנוש ומנהל - אחראית על תחום כח האדם בבנק, לרבות: מיון והשמת עובדים, תגמול עובדים, נושא השכר, יחסי עבודה, פיתוח וקידום עובדים, הכשרה בנקאית במסגרת מחלקת ההדרכה וטיפול בנכסי הבנק ושמירתם. כן נמצאים באחריות החטיבה: מחלקת הרכש, מחסן הבנק ומחלקת הביטחון של הבנק, האחראית על נושא האבטחה בבנק - באמצעות מערכי מיגון ממוחשבים ואנושיים - ועל נושא הבטיחות, לרבות בטיחות אש.

החטיבה לאסטרטגיה ופיננסים - החטיבה כוללת שני אגפים:

- אגף פיננסיים: המרכז את הפעילות הפיננסית שאינה משויכת ללקוחות הבנק, לרבות: פעילות עם בנקים ופעילות בתיק ניירות הערך של הבנק. בנוסף, אחראי האגף גם על ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק ועל ניהול הסיכונים (במסגרת זו מטפל האגף בהטמעת הוראות בנק ישראל בכל ההיבטים הנוגעים ליישום עקרונות "באזל 2").
- אגף אסטרטגיה: האגף מטפל בבחינת ובפיתוח האסטרטגיה העסקית של הבנק. כמו כן, עוסק האגף במדידה ניהולית של התוצאות העסקיות של היחידות השונות בבנק, ואחראי על בניית ופיתוח מוצרים פיננסיים חדשים.

אגף תפעול ומידע - באחריות המערך נמצאת התקשורת עם חברת האם בכל נושאי המיחשוב (מאחר שמערכת המידע המרכזית בבנק מבוססת על מערכת הליבה הבנקאית של החברה האם). האגף מטפל בקליטה והטמעה של מערכות תוכנה חדשות, לרבות מערכות מקומיות, תמיכה בסניפים בנושאי מחשוב, טיפול בתקלות, רכש ציוד ותוכנות מדף, אבטחת המידע של מערכות המחשב המקומיות בבנק, וטיפול בתשתית התקשורת הטלפונית והמחשובית בבנק.

אגף החשבות - אחראי על הדווח הכספי של הבנק לציבור ולבנק ישראל ועל דווחי נזילות ודווחים אחרים הנובעים מיישום הוראות ניהול בנקאי תקין.

אגף הביקורת הפנימית - אחראי על הביקורת הפנימית בבנק ובחברות המאוחדות שלו, בדיקת הבקרה הפנימית, הציות להוראות רגולטריות ובדיקת תקינות ניהול הסיכונים והפעילויות השונות בבנק, ביחס לנהלים ולהוראות הקיימים בבנק.

אגף הייעוץ המשפטי - אחראי על הייעוץ המשפטי הכולל של הבנק, לרבות טיפול בתביעות כנגד הבנק. כן אחראי האגף על עריכת הסכמים משפטיים, ורישום נכסי הבנק.

ב. משאבי אנוש

מצבת כח אדם

מספר המועסקים בבנק ובחברות מאוחדות שלו, על בסיס משרה מלאה, עלה ב-82 עובדים והסתכם בסוף שנת 2009 ב-1,541 עובדים, לעומת 1,459 בסוף שנת 2008. בממוצע, עלה מספר המועסקים ב-109 משרות והסתכם בשנת 2009 ב-1,509 משרות, לעומת 1,400 בשנת 2008.

	2009	2007
מספר משרות לסוף השנה	1,541	1,459
מספר משרות ממוצע	1,509	1,400

מנתונים אלה עולה כי בשנת 2009 חל גידול בשיעור של כ-7.8% בכח אדם המועסק בבנק (על בסיס מספר משרות ממוצע), בהשוואה לגידול בשיעור של כ-7.1% שנרשם בשנה הקודמת. הגידול נובע מההתפתחות העסקית השוטפת בבנק, השינויים הארגוניים שיושמו בבנק בשנת 2009, ומהצורך להגדיל תשומות כח אדם לשם מילוי הוראות רגולטוריות שונות, ובראשן הוראות "באזל 2".

זכויות עובדים

יחסי העבודה בין הבנק לעובדיו, למעט עובדים בעלי חוזה אישי, מושתתים בעיקרם, על הסכם עבודה קיבוצי בסיסי הקרוי "חוקת עבודה" והסכמים קיבוציים משלימים. במסגרת הסכמים אלו נקבע כי תנאי השכר, העבודה והתנאים הנלווים להם, יוצמדו לתנאים הקיימים בבנק לאומי לישראל בע"מ. פרט להסכמים אלו, נחתמים מעת לעת הסכמים פרטניים בין ההנהלה לנציגות העובדים, בגין נושאים ספציפיים.

תנאי העבודה של חברי הנהלת הבנק מוסדרים בחוזה העסקה אישיים.

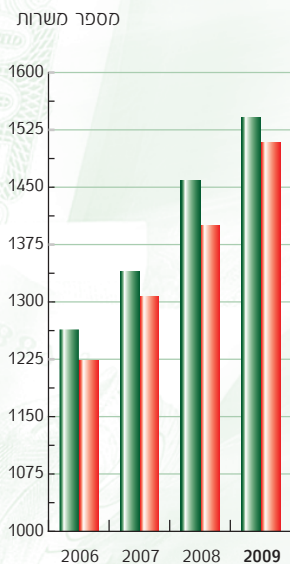
ביום 22.5.05 נחתם הסכם בין ההסתדרות החדשה, נציגות העובדים והחשב הכללי במשרד האוצר - הקובע, בין היתר, כי תקפם של ההסכמים הקיבוציים הקיימים בבנק, יוארך עד ליום 31 בדצמבר 2009. לאחר תאריך זה יחולו על ההסכמים הקיבוציים הוראות סעיף 5 להסכם העבודה מיום 17 במאי 1968.

דהיינו, תוקף ההסכם יוארך אוטומטית לשנתיים נוספות, אלא אם יודיע אחד מן הצדדים להסכם - על כוונתו להכניס בו שינויים. לאור האמור לעיל, הוארך ביום 1 בינואר 2010, אוטומטית תוקף ההסכם עד ליום 31.12.2011.

מערך התגמולים ומבנה השכר

מערכות השכר והתגמולים לעובדי הבנק מבוססות בדרך כלל, על התאמה בין תפקיד העובד ותורמתו לבנק, לבין השכר המשולם לו ועל פי המתחייב מ"חוקת העבודה" בבנק. תוספות השכר השנתיות משולמות במתכונת דיפרנציאלית, בהתאם לסוג התפקיד, יכולתו האישית של העובד, ההערכה השנתית והפוטנציאל האישי הגלום. לענין המדיניות שגיבש הבנק בנושא התגמול - ראה סעיף ד' להלן.

מצבת כח האדם

■ מספר משרות לסוף השנה
■ משרות בממוצע שנתי

הדרכה והכשרה

ככלל, פועלת הנהלת הבנק לשיפור רמתם המקצועית והכשרתם הניהולית של עובדי הבנק, כאמצעי להשגת יעדים עסקיים - באמצעות קיום הדרכות שוטפות בנושאים מגוונים. בשנת 2009 השתתפו העובדים בכ- 19,800 ימי הדרכה. הנושאים העיקריים שטופלו על ידי מחלקת ההדרכה בשנת 2009 היו: המשך הטמעת מערכות שהושקו במסגרת פרויקט חידוש תשתיות המחשב (מהדורות 2009), הדרכות בנושאי אשראי (לעובדים הרלבנטיים), הכשרת "נאמני פסיכה", הכשרת יועצי השקעות בקורסי העשרה מקצועיים, הכשרת עובדים חדשים בנושאי "הכרת הבנק" ו-"עבודת הטלר", קורס "עתודה ניהולית", "איסור הלבנת הון ומימון טרור", והטמעת מערכת "להתאמת מוצרים בנקאיים ללקוחות הבנק".

ג. סינוף

בסוף שנת 2009 מנה הבנק 73 סניפים, לעומת 71 סניפים בסוף שנת 2008. במהלך שנת 2009, פתח הבנק שני סניפים נוספים - באזורים בעל פוטנציאל למתן שירותים ללקוחות המגזר הקמעונאי.

בשנת 2010 מתעתד הבנק במסגרת מדיניות הסינוף שלו להמשיך להרחיב את מערך הסניפים שלו, ולפתוח עד 6 סניפים נוספים, שיפעלו גם הם באזורים בעלי פוטנציאל גבוה למתן שירותי בנקאות קמעונאית ("משקי בית" ו"עסקים קטנים").

ד. מדיניות התגמול בבנק

ביום 5 באפריל 2009, פרסם המפקח על הבנקים הוראה בנושא: "מדיניות התגמול בתאגיד הבנקאי" (להלן: "ההוראה").

ההוראה פורסמה בעקבות המשבר הפיננסי והריאלי שפרץ בארה"ב במחצית השנייה של שנת 2007 והתפשט למרבית המדינות ברחבי העולם.

על פי מחקרים שונים - המשבר נגרם, בין היתר, עקב מדיניות ניהול סיכונים לא מאוזנת שנקטה על ידי בנקים רבים ברחבי העולם, במסגרתה הועדפו שיקולי רווחיות לזמן קצר - תוך התחשבות מועטה בסיכונים ארוכי טווח.

לדעת בנק ישראל וגורמי מחקר בינלאומיים - הסדרי תגמול בלתי נאותים שהונהגו במסודות פיננסיים רבים - הו גורם מרכזי בהתפתחות מדיניות ניהול סיכונים לא מאוזנת זו.

לאור האמור לעיל, נכללה בהוראה דרישה, לפיה - על התאגידים הבנקאיים לאמץ מדיניות תגמול כוללת שתתייחס לכלל העובדים בבנק (תוך שימת דגש על תגמול ההנהלה הבכירה ועובדים אשר להם השפעה על נטילת הסיכון בתאגיד הבנקאי), ותיישם עקרונות שיפחיתו ככל האפשר את התמריץ לנטילת סיכונים יתר הנובעים מהסדרי תגמול לא נאותים.

העקרונות אותם יידרשו התאגידים הבנקאיים ליישם במסמך המדיניות, כוללים:

- התאמת תמריצי התגמול לרווחיות הכוללת של הבנק ולמטרות ארוכות הטווח שלו.
- תמריצי התגמול לא יכללו מרכיבים המעודדים את התאגיד הבנקאי לקחת סיכונים העולים על תאבון הסיכון שלו.
- התמריץ ליחידה עסקית יחושב על פי תרומתה לערך של כלל היחידות העסקיות, ולא על פי תרומת היחידה לבדה.
- תמריצי התגמול יכללו מרכיב המבוסס על עמידת התאגיד הבנקאי ביעדי ניהול סיכונים, ציות לחוקים, להוראות רגולטוריות ונהלי הבנק.

- מדיניות התגמול תכלול תהליכי פיקוח ובקרה על יישום העקרונות שבמדיניות התגמול.
 - הסדרי הפרישה להנהלה הבכירה ייקחו בחשבון את הביצועים על פני זמן ונסיבות הפרישה.
 - תגמול עובדים המעורבים בתהליכי פיקוח ובקרה ייקבע לפי סטנדרטים הולמים.
 - שקיפות המתודולוגיה, העקרונות, והיעדים של תמריצי התגמול - בפני בעלי אינטרסים שונים.
- הבנק גיבש מסמך מדיניות המותאם לעקרונות שנקבעו בהוראה. בתאריך 25.1.2010 אושר מסמך המדיניות על ידי דירקטוריון הבנק.
- במהלך שנת 2010 מתעתד הבנק לגבש מתווה פעולה ליישום העקרונות שנקבעו במסמך המדיניות.

17. המבקר הפנימי

פרטי המבקר הפנימי

המבקר הפנימי של הבנק הוא מר גלעד אליגון, רו"ח, המכהן בתפקידו מתאריך 1 באוגוסט 2002.

המבקר הפנימי אינו: בעל עניין בבנק, נושא משרה בבנק, קרוב של כל אחד מאלה, ואינו רואה החשבון המבקר או מי מטעמו.

המבקר הפנימי ועובדי הביקורת הפנימית עומדים בהוראות סעיף 146 (ב) לחוק החברות, סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית וסעיף 8 לכללי הבנקאות (הביקורת הפנימית).

המבקר הפנימי הינו עובד הבנק, ובנוסף לתפקיד זה הוא משמש כמבקר פנימי בחברות בנות של הבנק כדלקמן: מרכנתיל שוקי הון בע"מ (לשעבר: "מרכנתיל ניהול תיקים בע"מ"), מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ, ומרכנתיל-גולדהר ניהול תיקים גלובלי בע"מ. בחברות אלה פועל המבקר הפנימי מול ועדות הביקורת והדירקטוריונים שלהן.

דרך המינוי

מינוי המבקר הפנימי אושר על ידי ועדת הביקורת בתאריך 11 ביוני 2002, ועל ידי הדירקטוריון בתאריך 18 ביוני 2002. המינוי אושר על סמך הכישורים, הניסיון וההשכלה של מר גלעד אליגון, אשר הינו רואה חשבון מוסמך, בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה, בעל תואר שני במנהל ציבורי עם התמחות בניהול מערכות פיננסיות, עובד בביקורת הפנימית של הבנק מאז נובמבר 1990, ושימש כסגן המבקר הפנימי מאז נובמבר 1994.

זהות הממונה על המבקר הפנימי

הממונה הארגוני על המבקר הפנימי הינו יו"ר הדירקטוריון.

תכנית העבודה

הביקורת הפנימית פועלת על פי תכנית עבודה שנתית, שהיא חלק מתכנית עבודה רב שנתית לחמש שנים.

תכניות העבודה השנתית והרב שנתית (להלן: "תכניות העבודה") נקבעו תוך הסתמכות על סקר הערכת סיכונים שביצע המבקר הפנימי, על פי מתודולוגיות מקובלות, ותוך התבססות על מסמכים שונים המפורטים בסעיף 3(ב) לכללי הבנקאות (הביקורת הפנימית).

תכנית העבודה אינה כוללת ביקורת על מערכות מחשב המנוהלות על ידי החברה האם, הואיל והביקורת עליהן מתבצעת על ידי המבקר הפנימי של החברה האם.

בהכנת תכניות העבודה היו מעורבים הנהלת הביקורת הפנימית שהסתייעה בחברת ייעוץ חיצונית.

טיוטת תכניות העבודה הוגשה לעיון יו"ר הדירקטוריון, המנהל הכללי, המבקר הפנימי של החברה האם וראי החשבון המבקרים. תכניות העבודה נדונו בועדת הביקורת של הדירקטוריון, ובהמלצתה הן הועלו לדיון בדירקטוריון ואושרו על ידי יו"ר הדירקטוריון.

בתכניות העבודה אין התייחסות לשיקול הדעת שיש למבקר הפנימי לסטות מהן, אולם בנוהל הביקורת הפנימית נקבע, כי ביטול מטלה מתכנית העבודה כרוך באישור יו"ר הדירקטוריון ובדיווח לוועדת הביקורת, ובמקרים בהם יש סטייה משמעותית מהתכנון - על המבקר הפנימי לדווח על כך ליו"ר הדירקטוריון וליו"ר ועדת הביקורת.

בתקופת הדיווח בוצעו עסקאות מהותיות כהגדרתן בהוראות בנק ישראל וחלק מהן נבדקו על ידי המבקר הפנימי, לרבות הליכי אישור.

ביקורות של תאגידים מוחזקים

תכנית העבודה של הביקורת הפנימית כוללת גם ביקורת בתאגידים מוחזקים מהותיים של הבנק, למעט חברת הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ, שבה אין לבנק שליטה, והביקורת הפנימית בה מתבצעת על ידי מבקר פנימי המועסק על ידה. לבנק ולתאגידים המוחזקים על ידו אין פעילות מחוץ לישראל.

היקף העסקה

המבקר הפנימי והעובדים הכפופים לו מועסקים במשרה מלאה. מספר המשרות הממוצע של עובדים שעסקו בביקורת פנימית (מלבד המבקר הפנימי), בתקופת הדיווח - הסתכם ב-17.7 משרות.

הביקורת בתאגידים המוחזקים בוצעה על ידי עובדי האגף לביקורת פנים של הבנק, כחלק מהיקף ההעסקה האמור לעיל. המספר הממוצע של המשרות המתייחסות לעובדי האגף לביקורת פנים, הכפופים למבקר הפנימי, ועסקו בתחומים אחרים (כגון: טיפול בפניות הציבור, מנהלה וכו') - הסתכם בשנת 2009 בכ-4.7 משרות.

בנוסף לאמור לעיל, בוצעו מספר ביקורות פנימיות בבנק ובתאגידים מוחזקים, על ידי המבקר הפנימי של החברה האם (בהיקף של כ-0.3 משרות), ועל ידי מבקר שהועסק על ידי הבנק ב"מיקור חוץ" (בהיקף של כ-1.8 משרות).

עריכת הביקורת

תכנית הביקורת הפנימית נערכת, בין היתר, בהתאם להוראות והנחיות בפקודת הבנקאות, כללי הבנקאות (הביקורת הפנימית), חוק הביקורת הפנימית, הוראות ניהול בנקאי תקין, הנחיות של המפקח על הבנקים, ותקנים מקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים.

הדירקטוריון וועדת הביקורת קיימו דיונים, בין היתר, על תכנית העבודה של הביקורת הפנימית, על סיכום הפעילות השנתית של הביקורת הפנימית, ועל דוחות ביקורת של הפיקוח על הבנקים.

ועדת הביקורת קיימה דיונים גם על דוחות ביקורת של המבקר הפנימי, ועל דוחות ביקורת של המבקר הפנימי של חברת האם. בדיונים הנ"ל קיבלו חברי הדירקטוריון וועדת הביקורת מידע על דרך פעילותו של המבקר הפנימי, ונחה דעתם כי הוא פועל על פי החוקים, ההוראות והתקנים האמורים לעיל.

גישה למידע

למבקר הפנימי הומצאו כל המסמכים והמידע שנדרשו על ידו, כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית, וכן ניתנה לו גישה למידע כאמור באותו סעיף, ובכלל זה גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות מידע של הבנק, לרבות נתונים כספיים. בתאגידים מוחזקים הובטח קיום האמור לעיל בנוהלי הביקורת הפנימית ובסדרי עבודתה.

דין וחשבון המבקר הפנימי

כל דוחות המבקר הפנימי מוגשים בכתב.

כל דו"ח ביקורת מוגש, בין היתר, ליו"ר הדירקטוריון, למנהל הכללי, ליו"ר ועדת הביקורת ולרואי החשבון המבקרים. בדיונים השוטפים של ועדת הביקורת נדונים תקצירים של הדוחות, כאשר דוחות מהותיים נידונים במלואם.

כמו כן, התקיימו דיונים בוועדת הביקורת ובמליאת הדירקטוריון בדוחות הסיכום החצי שנתיים של המבקר הפנימי, הכוללים בין היתר רשימה של דוחות הביקורת שפורסמו, כדלקמן:

- הדו"ח על סיכום פעילות האגף לביקורת פנים לשנת 2008 הוגש ביום 31.5.2009, נדון בוועדת הביקורת ביום 15.6.2009, ובמליאת הדירקטוריון ביום 30.6.2009.
- הדו"ח על סיכום פעילות האגף לביקורת פנים למחצית הראשונה של שנת 2009 הוגש ביום 4.8.2009, נדון בוועדת הביקורת ביום 11.8.2009 ובמליאת הדירקטוריון ביום 27.8.2009.

הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי

לדעת הדירקטוריון וועדת הביקורת, היקף, אופי ורציפות פעילות המבקר הפנימי ותכנית עבודתו סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בבנק.

תגמול

היקף התשלומים למבקר הפנימי הסתכם כדלקמן:

2008	2009	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
630	676	שכר
200	162	מענקים
787	351	הוצאות נלוות
1,617	1,189	סה"כ שכר ונלוות

לדעת הדירקטוריון, אין בתשלומים אלה השפעה על שיקול דעתו המקצועי של המבקר הפנימי.

18. שכר רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון המבקרים של הבנק הינם סומך חייקין וזיו האפט - מבקרים משותפים. להלן פרטים על השכר ששולם לרואי החשבון המבקרים המשותפים עבור הבנק וחברות מאוחדות שלו, בגין שרותים כדלקמן:

הבנק		המאוחד		
2008	2009	2008	2009	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,434	1,624	1,586	1,776	ביקורת
1,438	712	1,438	712	ביקורת על הבקרה הפנימית
64	200	64	200	שרותים קשורים לביקורת ⁽¹⁾
47	94	47	94	שרותי מס
2,983	2,630	3,135	2,782	סך הכל

(1) כולל בעיקר תשלום עבור עבודות ביקורת מיוחדות וטיפול באישורים.

19. חברות מוחזקות עיקריות

א. חברות מאוחדות

מרכנתיל נכסים בע"מ

לחברה אין כיום פעילות עסקית לבד מהשכרת נכס הנמצא בשימוש הבנק.

מאזן החברה לתום שנת 2009 מסתכם בכ-9 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בכ-9 מיליון ש"ח. בשנת 2009 הסתכמו הכנסות הבנק בגין דמי ניהול מהחברה בסך כ-1 מיליון ש"ח. לאור אופי פעילות החברה כאמור לעיל, אין לחברה תרומה לרווחי הבנק במאוחד.

מרכנתיל - שוקי הון בע"מ

החברה עוסקת בניהול תיקי השקעות עבור מוסדות, חברות ויחידים. כן מחזיקה החברה במלוא זכויות הבעלות והשליטה בחברת "מרכנתיל קרנות נאמנות" וב-51% מזכויות הבעלות והשליטה, בחברת מרכנתיל - גולדהר ניהול השקעות גלובלי בע"מ.

מאזן החברה ליום 31 בדצמבר 2009 מסתכם בסך כ-17 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בכ-15 מיליון ש"ח. תרומת החברה לרווח הנקי של הבנק בשנת 2009 (ללא פעילות החברה לניהול קרנות נאמנות ו-מרכנתיל גולדהר ניהול השקעות גלובלי בע"מ), הסתכמה בכ-1.0 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך של כ-0.5 מיליון ש"ח בשנת 2008.

מרכנתיל - גולדהר ניהול השקעות גלובלי בע"מ

החברה הוקמה ביום 9.7.2007 על ידי מרכנתיל שוקי הון בע"מ (חברה בבעלות מלאה של הבנק) ואחרים. בהתאם להסכם שנחתם בין מרכנתיל שוקי הון בע"מ לבין יתר השותפים, מסתכם חלקו של הבנק (באמצעות מרכנתיל שוקי הון), בהון ובזכויות הצבעה של החברה - בשיעור של 51%. החברה עוסקת בניהול השקעות גלובלי עבור לקוחות מוסדיים, עסקיים ופרטיים.

מאזן החברה ליום 31.12.2009 מסתכם בסך כ-0.5 מיליון ש"ח. חלק הבנק בהפסד החברה לשנת 2009 הסתכם ב-0.4 מיליון ש"ח, לעומת 0.3 מיליון ש"ח בשנת 2008.

מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ

החברה עוסקת בניהול קרנות נאמנות והינה בבעלות מלאה של "מרכנתיל שוקי הון בע"מ". ליום 31 בדצמבר 2009 מנהלת החברה 24 קרנות נאמנות שהיקף נכסיהן לאותו תאריך הסתכם בסך של כ-645 מיליון ש"ח, לעומת כ-1,297 מיליון ש"ח אשתקד.

מאזן החברה ליום 31 בדצמבר 2009 מסתכם בסך של כ-6 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בכ-5 מיליון ש"ח. חלק הבנק בהפסדי החברה בשנת 2009, הסתכם בסך של כ-1.0 מיליון ש"ח, לעומת 0.4 מיליון ש"ח אשתקד.

לעניין הכנסות הבנק מניהול קרנות נאמנות, ראה באור 24 לדוחות הכספיים.

ב. חברות כלולות

גולדן גייט ברידג' פאנד

הבנק השקיע ביחד עם אחרים בקרן הון סיכון: "גולדן גייט ברידג' פאנד" העוסקת במתן הלוואות לחברות הזנק. חלקו של הבנק בהון הקרן מסתכם ב-20%. על פי הסכם היסוד, התחייב הבנק להשקיע בקרן סכום הנמוך מבין 3 מיליון \$ או 20% מהון הקרן.

בשל היקף ההתחייבויות שגויסו בקרן, מסתכמת התחייבות ההשקעה של הבנק בכ-1.2 מיליון דולר. ליום 31.12.09 מסתכמת השקעת הבנק בקרן בסך של כ-0.2 מיליון ש"ח.

חלק הבנק בהפסדי הקרן בשנת 2009 הסתכם בסך של כ-0.4 מיליון ש"ח (2008 - הפסד בסך 0.5 מיליון ש"ח).

הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ

חברת הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ הוקמה על ידי הבנק ואחרים ביום 12 באוגוסט 2007, כחלק מההסכם למכירת פעילות קופות הגמל של הבנק - במסגרתו נמכרה הפעילות לחברת הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ. חלקו של הבנק בהון ובזכויות ההצבעה בחברה מסתכם ב-49%.

- באשר להתחייבות הבנק למכור את יתרת אחזקותיה בחברה - ראה פרק 15 לעיל.
- באשר להתחייבות הבנק לעמיתי הקופה המרכזית לפיצויים, המנוהלת על ידי החברה - ראה באור 18 ג' (6) לדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2009, מסתכמת השקעת הבנק בחברה, נטו, בסך של כ-5 מיליון ש"ח, לעומת 3 מיליון ש"ח אשתקד.

מאזן החברה ליום 31 בדצמבר 2009 הסתכם בסך של כ-114 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בכ-109 מיליון ש"ח. חלק הבנק ברווחי החברה בשנת 2009 הסתכם בכ-4 מיליון ש"ח (לעומת 3 מיליון ש"ח אשתקד). חלק הבנק בדיבידנדים שחילקה החברה בשנת 2009 הסתכם בכ-2 מיליון ש"ח.

20. חקיקה והסדרים הנוגעים למערכת הבנקאית

א. חקיקה בתחום המסים

(1) ביום 26.6.2009 פורסם צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכרים ומוסדות כספיים) (הוראת שעה), התשס"ט - 2009 - במסגרתו הועלה שיעור מס השכר ומס הרווח החלים על מוסדות כספיים באחוז אחד החל מיום 1.7.2009 ועד 31.12.2010 (בשנת 2009 חלה ההעלאה על מחצית מהשכר שישולם בשנת 2009 ועל מחצית מהרווח לשנת 2009). ההשלכות הנובעות מחקיקה זו, הינן:

- שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק, הועלה החל מ-1.7.2009 ועד ליום 31.12.2009 מ-35.93% במחצית הראשונה של 2009 - לשיעור של 36.48% במחצית השנייה של 2009. לפיכך, שיעור המס הממוצע החל על הבנק בשנת 2009 מסתכם ב-36.2%.
- העליה בשיעור מס השכר הקטינה את רווחי הבנק בשנת 2009 בכ-1 מיליון ש"ח.
- העליה בשיעור מס הרווח - הגדילה את הוצאות המס השוטפות של הבנק בשנת 2009 בכ-1 מיליון ש"ח.

(2) ביום 23 ביולי 2009 - פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט 2009 - במסגרתו הוחלט על הפחתה הדרגתית בשיעורי מס החברות - משיעור של 25% בשנת 2010 - עד לשיעור של 18%, בלבד, בשנת 2016.

לפיכך, צפוי גם המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים - לפחות משיעור של 35.6% בשנת 2010, עד לשיעור של 29.0% בשנת 2016 (לגבי עדכון נוסף ביום 30.12.2009 - ראה סעיף 3 להלן).

בעקבות העדכון הצפוי בשיעורי המס בין השנים 2010 - 2016, רשם הבנק בשנת 2009 הוצאות מס בסך של כ-2 מיליון ש"ח, הנגזרות מעדכון ההפרשות ל"מסים נדחים".

(3) ביום 30 בדצמבר 2009 אישרה הכנסת הוראת שעה, במסגרתה הופחתו שיעורי מס השכר ומס הרווח החלים על מוסדות כספיים במחצית האחוז - מ-16.5% ל-16.0% - החל מיום 1 בינואר 2010 ועד 31 בדצמבר 2010. עקב כך יופחת שיעור המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים בשנת 2010 - לשיעור של 35.34%.

בעקבות התיקון לחקיקה זו עדכן הבנק את חישובי ההפרשות למסים נדחים ליום 31.12.2009. עדכון ההפרשות למס כאמור, הקטין את הוצאות המס של הבנק בסכום זניח.

ב. החוק לאיסור מימון טרור

ביום 29 בדצמבר 2004 התקבל בכנסת חוק איסור מימון טרור, התשס"ד - 2004 אשר נכנס לתוקף בתחילת חודש אוגוסט 2005. על פי החוק, מי שעושה פעולה ברכוש של אדם בהיותו מודע לכך שאותו אדם הוא פעיל טרור או שהוא מוכרז ככזה (בהליך הקבוע בחוק) - עובר עבירה פלילית. כמו כן נקבע, כי בנק חייב לדווח על נסיון לביצוע פעולה כאמור ו/או על ביצועה, וכי אי דווח כאמור מהווה אף הוא עבירה פלילית.

בחודש אוקטובר 2007 החליט הקבינט הבטחוני להכריז על החמאס ברצועת עזה - כעל יישות עוינת. בעקבות החלטה זו, החליט הבנק (בדומה לצעדים שננקטו על ידי בנקים אחרים בישראל) להגביל את פעילותו עם סניפי הבנקים הפועלים ברצועת עזה, לסליקת המחאות בשקלים וקבלת העברות בשקלים, בלבד - עד לקבלת היתר מבנק ישראל - להפסקת ייצוג הבנקים הפלסטינאים הפועלים ברצועה. בחודש דצמבר 2008, הנפיק בנק ישראל, למספר בנקים - היתר זה. לפיכך, הפסיק הבנק (בדומה ליתר הבנקים במערכת הבנקאית), את פעילותו עם בנקים פלסטינאים הפועלים ברצועת עזה - החל מיום 1.1.2009.

ג. חוק איסור השקעה בתאגידים המקיימים קשר עסקי עם איראן, התשס"ח - 2008

החוק התפרסם ביום 8 באפריל 2008. על פי החוק חויבה המדינה להקים "ועדת יישום" שתפרסם רשימת תאגידים המקיימים קשרים עסקיים מהותיים (כהגדרתם בחוק) עם איראן. בנוסף, הטיל החוק מגבלות על מוסדות פיננסיים (לרבות תאגידים בנקאיים) בהקשר זה, כדלקמן:

- נאסר על מוסדות פיננסיים להשקיע (הן בדרך של החזקה בניירות ערך, והן בדרך של הלוואה - בתנאים שנקבעו בחוק) - בתאגידים שנכללו ברשימה שתפרסם "ועדת היישום".

- הוטלה חובה על מוסד פיננסי למכור תוך 90 יום את השקעותיו בתאגיד שנכלל ברשימה שתפרסם "ועדת היישום".

עד כה טרם פרסמה "ועדת היישום" את רשימת התאגידים המקיימים קשר מהותי עם איראן.

ד. הצעת חקיקה בנושא הרשויות המקומיות

ביום 1.4.2009 הונחה על שולחן מטעם ועדת הכספים של הכנסת: "הצעת חוק הרשויות המקומיות (תיקון - ייעוד כספי הקצבות לתשלום משכורות) (הוראה שעה), התשס"ז - 2007", על פיה יתאפשר לרשויות מקומיות מסוימות שבהן קיימת "הלנת שכר" לפתוח חשבונות בנק מיוחדים, שיהיו חסינים מפני עיקול לתקופה של שלושה חדשים והכספים שיופקדו בהם יישמשו לתשלום משכורות לעובדי הרשויות. עד כה טרם הושלמו הליכי החקיקה בגין הצעת החוק. להערכת הנהלת הבנק, השפעת הצעת החוק על הבנק (גם אם תתקבל כלשונה) איננה מהותית. יצוין בהקשר זה כי שתי הצעות חוק זהות להצעה זו הונחו בעבר על שולחן הכנסת - אך לא השתכללו לכדי חוק מחייב.

ה. חקיקה בנושא: "דיור חלופי"

ביום 4.11.2008 אושר בכנסת "חוק ההוצאה לפועל (תיקון הגנת בית מגורים), התשס"ח - 2008. על פי החוק יחויבו בנקים המפנים חייב מדירתו, בשל אי יכולתו לפרוע את האשראי שקיבל מהבנק - לממן לחייב "דיור חלופי" לתקופה שלא תעלה על שנה וחצי (בנסיבות מיוחדות רשאי ראש ההוצאה לפועל להאריך תקופה זו). החוק חל על הלוואות משכנתא שניתנו מיום אישור החוק ואילך. עם זאת, ניתן יהיה ליישמו גם לגבי הלוואות שניתנו קודם לאישור החוק - אם יוכיח החייב לראש ההוצאה לפועל, שזכותו לדיור חלופי לא הובהרה לו על ידי הבנק, בעת שויתר עליה. החוק נכנס לתוקף בחודש מאי 2009.

להערכת הנהלת הבנק, יישום החוק צפוי לפגוע בהכנסות העתידיות של הבנק (וביתר הבנקים הפועלים בתחום המשכנתאות). לאור המרווחים הנמוכים השוררים כיום ב"שוק המשכנתאות" - צפוי שהעלויות הנוספות שייגרמו לבנקים בעקבות יישום החוק, יתומחרו ויגולמו בשיעורי הריבית על הלוואות המשכנתא, שיינתנו בעתיד.

ו. פסיקה בנושא חוזה אחיד למתן משכנתא

ביום 5.5.2009 ניתן בבית הדין לחוזים אחרים בירושלים פסד דין בנוגע לתנאים מקפחים שנכללו בחוזה האחיד של אחד מהבנקים למשכנתאות. פסק הדין הורה על תיקון סעיפים מסוימים בחוזה וביטול סעיפים אחרים, הנוגעים בין היתר, להגבלת זכות הלווה לוותר על "דיוור חלופי" בתנאים מסוימים, להגבלת זכות הבנק לשעבד נכסי משכנתא כנגד כלל האשראי ללקוח, ועוד.

בשלב זה לא ברור אלו השלכות יהיו לפסק הדין על הבנק, אם בכלל.

21. גילוי בדבר תהליך אישור הדוחות הכספיים

ביום 27 באפריל 2008, פרסם בנק ישראל הוראת שעה בנושא: "גילוי בדוח הדירקטוריון בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים". ההוראה מאמצת את הנחיות רשות ניירות ערך בנושא זה, שאושרו על ידה ביום 23.7.2007.

על פי ההוראה נדרשו התאגידים הבנקאים לכלול בדוחות הדירקטוריון הרבעוניים והשנתיים, מידע בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים, כמפורט להלן:

א. דירקטוריון הבנק הינו הארגון המופקד על בקרת העל בבנק. הדירקטוריון מינה את "ועדת המאזן" המופקדת מטעמו על הפיקוח, הבקרה וההכוונה של תהליך אישור הדוחות הכספיים בבנק - ומגישה לדירקטוריון, בסיום עבודתה - את המלצותיה בנוגע לאישור הדוחות הכספיים. "ועדת המאזן" כוללת שישה דירקטורים, שחמישה מהם הינם דירקטורים "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית" (כמוגדר בהוראות בנק ישראל), כדלקמן:

• ד"ר יוסי בכר *⁽¹⁾ - יו"ר הדירקטוריון ויו"ר ועדת מאזן.

• אבי אקשטיין*⁽²⁾

• נחום הדסי

• אייל הירדני *⁽³⁾

• שושנה וינשל*

• אהוד נחתומי*⁽⁴⁾

* דירקטור בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית.

(1) מכהן כיו"ר הדירקטוריון ויו"ר ועדת מאזן החל מיום 25.1.2010. אושר כדירקטור בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית ביום 25.1.2010.

(2) אושר כדירקטור בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית ביום 30.6.2009.

(3) אושר כדירקטור בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית ביום 27.8.2009.

(4) אושר כדירקטור בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית ביום 24.3.2009.

ב. תהליך אישור הדוחות הכספיים הרבעוניים כולל את השלבים והאורגנים הבאים:

ועדת גילוי

כחלק מיישום הוראות בנק ישראל בנושא הגילוי בדוחות הכספיים, המתבססת על סעיף 302 בחוק Sarbanes Oxley (ראה פרק 23 להלן) - הוקמה בבנק ועדת גילוי - בראשות מנכ"ל הבנק ובה חברים כל חברי ההנהלה של הבנק, המבקר הפנימי ומנהלים בכירים נוספים. הועדה מתכנסת אחת לרבעון (קודם לתחילת הדיונים בדוחות הכספיים), בהשתתפות רואי החשבון המבקרים ודנה בהתפתחויות שחלו בנושאים שונים במהלך פעילותו העסקית של הבנק בתקופת הדווח, שעשויה להיות להם השלכה על הגילוי בדוחות הכספיים, לרבות: שינויי חקיקה והוראות חדשות, שינויים במדיניות החשבונאית, התפתחות בתביעות משפטיות, שינויים בבקורות הפנימיות (אם היו כאלה), תרמיות ומעילות (במידה וארעו). המלצות ועדת הגילוי מיושמות בדוחות הכספיים של הבנק.

ועדת מאזן

כאמור, האורגן המופקד מטעם הדירקטוריון על בקרת תהליך אישור הדוחות הכספיים הינו ועדת המאזן.

לקראת הדיון בפורום "ועדת מאזן", נמסרת לעיונם של חברי "ועדת המאזן" טיוטת הדוחות הכספיים בצרוף מסמכים נוספים שנועדו לסייע להם בהבנת וניתוח הדוחות הכספיים, לרבות: ניתוח השינויים בתוצאות הכספיות על "בסיס אחיד", התפתחות רב שנתית ורב רבעונית של נתונים מאזנים ותוצאתיים (לרבות נתונים בחתך מגזרי פעילות), ופרטים נרחבים בנושא "חובות בעייתיים והפרשות לחובות מסופקים".

לאחר קבלת מסמכים אלו - מקיימת ועדת המאזן דיון מפורט בטיטת הדוחות (פורום "ועדת מאזן"), בו נוטלים חלק - מלבד חברי ועדת המאזן - גם נושאי משרה בכירה הקשורים לדווח הכספי (לרבות: המנכ"ל והחשבונאי הראשי), ורואי החשבון המבקרים של הבנק.

במסגרת הדיון סוקרים המנכ"ל והחשבונאי הראשי בהרחבה את הדוחות הכספיים, תוך מתן הסברים מפורטים לגבי הגורמים לשינויים ולהתפתחויות בנכסים, בהתחייבויות ובתוצאות הכספיות, ונושאים אחרים, כגון: שינויים במדיניות החשבונאית, שינויים בחוקים ובהוראות בנק ישראל, שינויים במדיניות החשבונאית בנושאים קריטיים והתפתחויות בהתחייבויות התלויות - והשפעתן על הדוחות הכספיים. בנוסף, מתקיים דיון נרחב בהתפתחויות שחלו בחובות הבעייתיים בבנק ובהפרשות לחובות מסופקים.

רואי החשבון המבקרים מדווחים על ממצאים שעלו במהלך ביקורת הדוחות השנתיים, ועל עניינים אחרים שלדעתם יש להביאם לידיעת חברי ועדת המאזן.

בתום הדיון מגישה ועדת המאזן את המלצותיה לדירקטוריון בנוגע לאישור הדוחות הכספיים - לקראת הדיון שעורך הדירקטוריון בענין זה.

דירקטוריון הבנק

לאחר הדיון בפורום "ועדת המאזן" - מתקיים דיון נוסף במליאת הדירקטוריון - לצורך אישור הדוחות הכספיים. לקראת הדיון נמסרת לחברי הדירקטוריון טיוטה מעודכנת של הדוחות הכספיים (לאחר ששולבו בה ההמלצות וההחלטות שהתקבלו ב"ועדת המאזן"), בצרוף כל המסמכים שהונחו בפני חברי ועדת המאזן, ומסמכים נוספים, במידת הצורך, על פי החלטת ועדת המאזן.

בדיון במליאת הדירקטוריון נוכחים - מלבד חברי הדירקטוריון - גם נושאי משרה בכירה הקשורים לדוח הכספי (לרבות: המנכ"ל והחשבונאי הראשי), וראי החשבון המבקרים של הבנק.

הדיון כולל: סקירת הדוחות הכספיים על ידי המנכ"ל והחשבונאי הראשי (לרבות הנושאים שנכללו בסקירה בפורום "ועדת מאזן"), דוח על יישום המלצות ועדת המאזן, עמידת הבנק במגבלות החשיפה לסיכונים הקבועות בהוראות, או כאלו שנקבעו על ידי הדירקטוריון ודוח על עסקאות חריגות או מהותיות לעסקי הבנק.

ראי החשבון המבקרים מדווחים על ממצאי ביקורת הדוחות השנתיים, ועל עניינים אחרים שלדעתם ראוי להביאם לידיעת חברי הדירקטוריון.

במהלך הדיון מפנים חברי הדירקטוריון להנהלה ולגורמים אחרים הקשורים לדוח הכספי שאלות ובקשות לקבלת הבהרות לגבי נושאים שונים שנכללו (או שאמורים היו להכלל) בדוחות הכספיים. בתום הדיון - בכפוף לקבלת תשובות מספקות מצד הנהלת הבנק - מאשר הדירקטוריון את הדוחות הכספיים.

22. עניינים אחרים

א. הוראה בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים"

ביום 31 בדצמבר 2007 פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה חדשה בנושא: "המדידה והגילוי של חובות בעייתיים והפרשה לחובות מסופקים, בדוחות כספיים של תאגידים בנקאיים" (להלן: "ההוראה המקורית").

בהמשך להוראה המקורית מיום 31.12.2007, כמפורט לעיל הוציא בנק ישראל ביום 20 באוגוסט 2009 טיוטת הוראה - לפיה יידחה המועד ליישום ההוראות בנושא זה ליום 1.7.2010. בנוסף, נכללו בטיטת ההוראה עדכונים והבהרות להנחיות שנקבעו בהוראה המקורית, וכן עדכונים להנחיות מסוימות הכלולות בהוראות ניהול בנקאי תקין - במטרה להתאים את הכללים והמינוחים הקיימים, למונחים ולהנחיות החדשים שנכללו בהוראה המקורית ובטיטת ההוראה הנוכחית (להלן: "ההוראות החדשות").

לפרטים נוספים לגבי השינויים שנכללו בהוראות החדשות והשלכותיהן על התאגידים הבנקאיים - ראה גם באור 1 ג' (3) בדוחות הכספיים.

בנוסף, כוללת ההוראה הנחיות בתחומי הגילוי, הבקרה והתיעוד בנושא זה, כדלקמן:

- הרחבת דרישות הגילוי בדוחות הכספיים בגין חובות בעייתיים. על פי ההוראה נדרשים הבנקים, בין היתר:

- לפרט את המדיניות החשבונאית בכל הנוגע: לשיטות ולתהליכים שיישם התאגיד הבנקאי בקביעת סכום ההפרשות להפסדי אשראי, לבסיס לפיו נקבעות הקבוצות שבגין נערכת ההפרשה להפסדי אשראי על "בסיס קבוצתי", לשיטות לפיהן נקבעים שיעורי ההפסד בקבוצות אלו, להשפעת השינויים בגורמים הסביבתיים על שיעורי ההפסד, לסווג "חובות פגומים", לכללים למחיקת חובות, ולמדיניות בכל הנוגע להכרה בהכנסות ריבית בגין חובות פגומים.

- לפרט בדוח הדירקטוריון את השינויים שחלו בתקופת הדווח בכל אחד ממרכיבי ההפרשה להפסדי אשראי, להסביר (במידת הצורך) את הסיבות לשוני (אם היה) שבין ההפרשה להפסדי אשראי - לבין האמדן המקורי, לפרט את השינויים שחלו באיכות תיק האשראי של התאגיד הבנקאי בתקופה המדווחת, ולהסביר כיצד שינויים אלו השפיעו על ההפרשה להפסדי אשראי.
- לתת גילוי כמותי נרחב ל"חובות פגומים", שיכלול בין היתר, מידע לגבי יתרת ה"חובות הפגומים" בחתכים שונים, הכולל: אבחנה בין חובות פגומים "צוברים" לכאלה "שאינם צוברים", פירוט יתרת ה"חובות הפגומים" בכל אחד מהמסלולים לעריכת ההפרשה להפסדי אשראי, פירוט לגבי היתרה הממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדווח, מתן מידע כמותי - הן לגבי הכנסות הריבית שנוקפו בתקופת הדווח בגין "חובות פגומים" והן לגבי הכנסות הריבית שהיו אמורות להזקף בגינם על פי חוזה ההלוואה המקורי.
- קביעת כללים לעריכת נהלים, לתעוד ולבקרה פנימית - בגין השיטות והתהליכים לזיהוי, מדידה, ודווח על חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם. כללים אלו כוללים בין היתר:
 - הטלת חובה על התאגידים הבנקאיים לפתח שיטה עקבית לקביעת ההפרשה להפסדי אשראי באמצעות תהליך שיטתי שיושם בעקביות. השיטה תתועד בכתב ותכלול הסברים וניתוחים מבוססים.
 - הטלת חובה על הנהלת התאגידים הבנקאיים לסקור תקופתית את השיטה לקביעת הפסדי אשראי, לבצע בדיקות לתקפותה (Validation), ולתעד את הקשר שבין ממצאי הסקירה התקופתית של תיק האשראי לבין יתרת ההפרשה להפסדי אשראי.
 - עדכון נהלי התאגיד הבנקאי בקשר לשיטה לקביעת הפסדי אשראי שתייחסו, בין היתר: לשיטות לפיצול תיק האשראי, השיטות לזיהוי חובות בעייתיים שההפרשה להפסדי אשראי בגינם נמדדת על "בסיס פרטני", השיטות הקיימות למדידת הפרשה לירידת ערך והדרך לבחירת השיטה המתאימה ביותר - עבור כל אחד מסוגי האשראים הבעייתיים, השיטות לקביעת קבוצות הומוגניות, השיטה לבחירת שיעור ההפרשות להפסדי אשראי על "בסיס קבוצתי", השפעת גורמים סביבתיים על שיעור ההפרשות להפסדי אשראי, וכו'.
 - תעוד הגורמים ונושאי התפקידים בבנק המעורבים בקביעת ההפרשה להפסדי אשראי.
 - תעוד מכלול המערכות הקיימות בבנק, לרבות: מערכות המידע, מערכות דרוג האשראי והשיטות לזיהוי חובות בעייתיים ועריכת הפרשות להפסדי אשראי בהן נוקט התאגיד הבנקאי - המבטיחות את נאותות ההפרשות להפסדי אשראי.
 - תעוד הבקורות הפנימיות המבטיחות שתהליך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי תואם את הוראות הדווח לציבור.
- על מערך הבקרה הפנימית לכלול תהליך בקרת אשראי, לרבות: מערכת אפקטיבית לדרוג אשראי שתיושם באופן עקבי ותזהה מאפייני סיכון שונים באיכות האשראי, בקרה פנימית שתבטיח הכללת מלוא המידע הרלבנטי שנצבר בעת סקירת ההלוואות - בתהליך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי, ותקשורת ותאום בין כל הגורמים המעורבים בתהליך קביעת ודווח ההפרשות להפסדי אשראי.

בהמשך להוראה המקורית, כאמור, ולאור החשיבות שמקנה בנק ישראל ליישום ההוראות החדשות, וההשפעה המהותית הצפויה לנבוע מיישום הוראות אלו - הוציא בנק ישראל ביום 18 בפברואר 2010 תיקון להוראה (להלן: "הוראה חדשה") - הכולל עדכונים, הבהרות להוראה ודרישות דווח חדשות. להלן עיקרי השינויים שנכללו בהוראה החדשה:

א. תחילת יישום ההוראה נדחתה ליום 1.1.2001.

ב. הורחבו דרישות הדווח בדוחות כספיים ליום 31.12.2010. בין היתר נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחות הכספיים ליום 31.12.2010 באור "פרופורמה" המתייחס להשפעת ההוראות החדשות על סעיפים מאזניים עיקריים בדוחות המאוחדים ליום 31.12.2010 - לו יושמו ההוראות החדשות ביום זה. בין היתר יכול הבאור את המידע לגבי השפעת ההוראה על: יתרת העודפים, האשראי לציבור, ההפרשות להפסדי אשראי ומידע על חובות בעייתיים בחתכים שונים.

ג. בנוסף, כוללת ההוראה החדשה, "הוראת שעה" המפשטת את הכללים למדידת הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי - הדורשות שימוש במודלים סטטיסטיים מורכבים והיסטוריית נתונים לגבי מחיקות חשבונאיות, שלא קיימות במערכת הבנקאית, בשלב זה. הוראת השעה תיושם בין השנים 2012 - 2011 (להלן: "תקופת המעבר") ומכילה מודל פשוט יותר לחישוב ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי.

על פי הכללים המוצעים ב"הוראת השעה" - ייקבעו שיעורי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי ב"תקופת המעבר", בהתבסס על טווח שיעורי ההפרשות ההיסטוריים לחובות מסופקים (והפרשות לריבית בגין חובות שאינם נושאי הכנסה), בשנים 2009, 2008 ו-2008 בפילוח לפי "ענפי משק" - כהגדרתם בהוראות הדווח של בנק ישראל.

תאגיד בנקאי שיישם את הכללים למדידת הפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, כמוגדר בהוראת השעה - יוכל שלא לשמר בספריו את ההפרשה הנוספת וההפרשה הכללית לחובות מסופקים (שעריכתה נדרשת מכח הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 315), ובתנאי שסכום ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי - בכל מועד ב"תקופת המעבר" - לא יפול מסכום ההפרשה הכללית והנוספת לאותו מועד - שהיה מתקבל מחישוב סכומי הפרשות אלו על פי הכללים שבהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 315.

ד. במקביל לתיקון מוצע להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 325 - מועטו מהגדרת "חובות פגומים" - יתרות בחשבונות חח"ד שחויבו בריבית חריגה.

בהמשך להוראה החדשה, פרסם, בנק ישראל ביום 21 בפברואר 2010 מסמך, לפיו נדרשו התאגידים הבנקאיים לדווח לפיקוח על הבנקים על יתרות האשראי לציבור וסיכון אשראי בעייתי כהגדרתו בהוראות (לרבות נתונים לגבי חובות פגומים, הפרשות להפסדי אשראי, סיכון אשראי מסחרי בעייתי, חובות שאורגנו מחדש, חובות בהשגחה מיוחדת, חובות נחותים, חובות בפיגור העולה על 90 יום, וההשפעה הצפויה ליישום ההוראה על ההון העצמי של הבנק).

הדווח ייערך בתדירות רבעונית ויושם לראשונה לגבי הנתונים הכספיים שיפורסמו ליום 31.12.2010.

הערכות הבנק ליישום הכללים החדשים שנכללו בהוראה המקורית החלה ברבע האחרון של שנת 2007 וכללה:

- הקמת ועדת היגוי עליונה, בראשות החשבונאי הראשי - שנקבע כחבר ההנהלה האחראי לביצוע הפרויקט.
- מינוי מנהל מיוחד לריכוז וניהול הפרויקט.

- הקמת צוותי עבודה, בתחומי: מתודולוגיה, חשבונאות, מערכות מידע, בסיסי נתונים, נהלים ובקרה - שבחנו את ההיבטים השונים, בתחומי אחריותם וקבעו כללים, פרמטרים ושיטות העבודה - בנושאים שנכללו בהוראה - שיש ליישם בבנק. עיקר ההערכות נעשתה במסגרת ועדת המתודולוגיה שהורכבה מצוותים מתחומי האשראי, החשבונאות, מערכות מידע והייעוץ המשפטי - במטרה לקבוע כללים ודרכי פעולה מעשיים פרטניים בנושאים שונים בהם מטפלת ההוראה. הועדה פעלה ברבע האחרון של שנת 2007 ובתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008, ובתקופה זו קיבלה החלטות בשורה של נושאים וביניהם:

- מערכת המידע הייעודית שתפותח לצורך יישום ההוראות (הוחלט לאמץ את המערכת המשמשת כיום את החברה האם - שתשודרג ותותאם לכללים שבחברות החדשות).

- המלצה לביצוע שינוי ארגוני בבנק, הכולל הקמת יחידה חדשה בחטיבה לבנקאות קמעונאית שתתמחה בטיפול בחובות בעייתיים ובהטמעת מערכת המידע החדשה. במסגרת שינוי ארגוני זה - תועבר האחראיות לסווג חובות בעייתיים ולקביעת ההפרשות להפסדי אשראי מהסניפים והיחידות העסקיות במטה - ליחידה חדשה לטיפול בחובות בעייתיים. המלצת הועדה אושרה על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק, והיחידה החלה לפעול בסוף שנת 2008.

- קבלת החלטות בשורה של נושאים ופרמטרים, שלא הוגדרו במפורש בהוראה, כגון: מאפייני "חובות פגומים", רף תחתון לחובות בעייתיים שההפרשה להפסדי אשראי בגינם תמדד על "בסיס פרטני", מדיניות מחיקות, מדיניות הכרה בהכנסות, הגדרת תזרימי מזומנים, וכו'.

- בגמר הדיונים, הוכנה על ידי הועדה טיוטת מסמך: "שיטה עקבית למדידת הפסדי אשראי", כנדרש בהוראה.

מערכת המידע שנבחרה ליישום ההוראות החדשות מהווה אלמנט מרכזי בפרויקט. מכיוון שהבנק החליט להתבסס על מערכת המידע של החברה האם שתשודרג על ידה ותותאם לכללים שנקבעו בהוראה - הוחלט לאפיין את השינויים הנדרשים במערכת זו - במשותף על ידי הבנק והחברה האם.

לפיכך, מיזג הבנק במהלך שנת 2008 את צוותי העבודה שלו, עם אלו של החברה האם (תוך שילוב תוצרי העבודה שלו עם אלו של החברה האם), והמשיך את הערכות ליישום ההוראה במסגרת פרויקט משותף לבנק ולחברה האם.

במסגרת ההערכות המשותפת הוקמו ועדות משותפות לבנק ולחברה האם לניהול הפרויקט (ועדת הגיו עליונה, ומנהלת הפרויקט), וצוותי יישום משותפים בתחומי: מתודולוגיה (ועדת "סוגים"), חשבונאות, ובסיסי נתונים (לצורך גיבוש מתודולוגיה לחישוב ההפרשות להפסדי אשראי על "בסיס קבוצתי"). הועדות טיפלו בקביעת כללים ותהליכי העבודה הנדרשים ליישום ההוראה ובכללם:

- מאפיינים לסווג חובות בעייתיים.
- כללים להערכת בטחונות ותזרימי מזומנים.
- כללים וקריטריונים לביצוע מחיקות חשבונאיות.

- כללים להכרה בהכנסות.
 - הרישומים החשבונאיים הנדרשים בכל אחד מהתהליכים שהוגדרו בהוראה.
 - הדוחות הנדרשים ליישום ההוראה, לרבות דוחות בקרה.
 - בחינת בסיסי הנתונים הקיימים, לצורך הגדרת קבוצות הומוגניות שישמשו לחישוב ה"הפרשה הקבוצתית" (בסיוע מומחה חיצוני).
- צוותי היישום השלימו את עבודתם ברבעון השלישי של שנת 2009, ולאחר אישור תוצרי עבודתם במנהלת הפרויקט ובעדת ההגוי העליונה - הוכזו התוצרים לתהליכים מרכזיים והוכנו מסמכי אפיון מפורטים ומסמכי דרישות בסיוע חברות ייעוץ וחברות תכנה חיצוניות. עד לסוף שנת 2009, הושלמו שלבי האפיון והכנת מסמכי הדרישות ובסיועם, נערך הבנק בשיתוף עם חברת האם לביצוע יתר השלבים הנדרשים להשלמת הפרויקט, לרבות:
- השלמת מערכת המידע הייעודית - המבוססת על האפיונים שהוגדרו, שתפותח על ידי אגף מערכות מידע בחברה האם בשיתוף חברת תכנה חיצונית, במהלך המחצית הראשונה של שנת 2010.
 - עריכת בדיקות קבלה במהלך הרבע השני והשלישי של שנת 2010.
 - העברת מרכיבים שונים של המערכת לשימוש נסיוני והדרכות משתמשים ברבע השלישי של שנת 2010.
 - בחינת יישום כלל המרכיבים של המערכת במסגרת פרויקט "פיילוט", ברבע האחרון של שנת 2010.
 - העברת כלל המערכת ל"ייצור" בתחילת שנת 2011.
- בחודשים יוני ויולי 2009 התקיימו ישיבות בין נציגי הבנק והחברה האם, לבין הפיקוח על הבנקים - במהלכן הוצגו לפיקוח על הבנקים לוחות הזמנים הצפויים להשלמת הפרויקט. בשלב זה טרם התקבלה תשובת הפיקוח על הבנקים בנוגע ללוחות הזמנים, כאמור.
- לנוכח תלותו של הבנק בקבלת שרותי מחשוב מחברת האם (שפיתחה ומתפעלת את מרבית מערכות המידע הנמצאות בשימוש הבנק), בכלל - ובפיתוח מערכת המידע הייעודית הנדרשת ליישום ההוראה זו, בפרט - מותנית יכולתו של הבנק להשלים את הערכותיו ליישום ההוראה - בהשלמת פיתוח המערכת על ידי החברה האם.
- לפיכך, ומכיוון שמערכת המידע הייעודית מהווה נדבך עיקרי ליישום ההוראה, ופיתוחה טרם הושלם, כאמור - לא ניתן להעריך בשלב זה, את השלכות יישום ההוראה - על תוצאותיו הכספיות של הבנק בעתיד.

ב. איתור והשבת נכסים של נספי השואה

- בחודש פברואר 2000 הוקמה על ידי הכנסת ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא: "איתור והשבת נכסים של נספי השואה" - במקביל לועדות בדיקה ואיתור אחרות שהוקמו ברחבי העולם בנושא זה.
- בין היתר, בחנה הועדה היבטים הקשורים בכספי לקוחות שהוחרמו על ידי שלטונות המנדט הבריטי במהלך מלחמת העולם השנייה - ובחשבונות בנק רדומים שנותרו בבנקים.

עבודת הועדה (שפעלה במשך 4 שנים) כללה גם את הבנק - על אף שהבנק הוקם רק ביום 31 בדצמבר 1971, משום שהבנק רכש בעת הקמתו את הנכסים וההתחייבויות בישראל של סניפי בנק ברקליס אינטרנשיונל בע"מ (להלן: "בנק ברקליס") שפעל בישראל בתקופה שנבדקה על ידי הועדה.

ביום 3 בנובמבר 2004 פרסמה הועדה דוח המפרט את ממצאי הועדה לגבי כל הבנקים שנבחנו על ידה. הדוח מפרט, בהתייחס לבנק, את תהליכי הבדיקה שבוצעו על ידי הועדה והמסקנות העולות מהם, כדלקמן:

- הועדה בדקה כ-3,400 חשבונות, שהיו לקוחות "בנק ברקליס" - בתקופה הנבדקת.
- לגבי מרבית החשבונות (כ-3,000 חשבונות), נמצא - כי לא השתייכו לנספי שואה, או שלא ניתן היה לקבוע את השתייכותם ברמת ודאות מספקת.
- לגבי מקצת החשבונות (כ-400 חשבונות), נמצא כי קיימת סבירות גבוהה שהכספים שהופקדו בהם השתייכו לנספי שואה, אך מכיוון שהם הוחרמו על ידי שלטונות המנדט הבריטי בזמן מלחמת העולם השנייה - ולא הושבו על ידם (או שהושבו ב"ערך חסר") - המדינה היא שנושאת באחריות לכספים ולחוסרים אלו (מכאן הסכמים שנחתמו בין המדינה לממשלת בריטניה, עם סיום המנדט הבריטי).

לפיכך, קבעה הועדה כי לבנק אין כל חבות בגין כספים של לקוחות שנספו בשואה (בשונה מהמסקנות שנקבעו לגבי בנקים אחרים שנבדקו על ידי הועדה).

במטרה לממש את ממצאי ועדת החקירה הפרלמנטרית (שהתייחסו, כאמור, לכל הבנקים שפעלו בארץ ישראל בתקופת מלחמת העולם השנייה) - הוקמה על ידי המדינה ביום 31 באוגוסט 2006, ה"חברה לאיתור ולהשבת נכסים של נספי השואה בע"מ" (להלן: "החברה").

ביום 21 ביוני 2007 פנתה החברה, באמצעות יועציה המשפטיים, לבנק - בבקשה להמציא לה רשימות של נכסים שבעליהם לא יצרו קשר עם הבנק ממועד פרוץ מלחמת העולם השנייה וכל נתון או מסמך אחר הקשור לנכסים של נספי השואה. פניית החברה מתבססת, בין היתר, על ממצאי ועדת החקירה הפרלמנטרית - ומציינת, כי לאור הממצאים הנ"ל - הבנק מחזיק, או החזיק בכ-400 חשבונות השייכים לכאורה לנספי השואה. לאור זאת, ציינה החברה, כי יש בכוונתה להעריך את חבותו של הבנק בנושא זה ולדרוש את פרעונה.

ביום 27 באוקטובר 2008 העבירה החברה לבנק דרישה לתשלום חוב בסך של 5.7 מיליון ש"ח (משוערך ליום 30.9.2008), מכאן הוראות: "חוק נכסים של נספי שואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), התשס"ו - 2005, בגין חבות המיוחסת לבנק, ונובעת לכאורה מנכסים של נספי השואה שהיו בעבר ברשות "בנק ברקליס".

מבדיקת דרישת התשלום, עולה - כי היא מבוססת על הנחות כלתי סבירות הנוגעות להתנהלות הבנקאית של בנק ברקליס בתקופה שקדמה למלחמת העולם השנייה ואחריה, כגון:

- הנחה, לפיה - בנק ברקליס לא שילם ריבית למפקידים, בארבע השנים שקדמו למלחמת העולם השנייה.
- הנחה, לפיה - כספים שהוחרמו והוחזרו לאחר מלחמת העולם השנייה על ידי שלטונות המנדט הבריטי (לבקשת הלקוחות מהם הוחרמו הכספים), באמצעות הבנק - נותרו בבנק ולא הושבו על ידו לבעליהם החוקיים.

מאחר והחברה לא העבירה לידי הבנק אסמכתאות כלשהן המבססות הנחות אלו, ומכיוון שנקבע על ידי הועדה בשעתו, כי הבנק אינו מחזיק בנכסים השייכים לנספי שואה - הודיע הבנק לחברה ביום 27 בנובמבר 2008, כי הוא חולק מכל וכל על ההנחות שנכללו בבסיס הדרישה, ולפיכך אין לו כל חבות בנושא זה.

בהמשך לדרישת החוב הנ"ל, העבירה החברה לבנק ביום 9 באוגוסט 2009 - דרישה לתשלום חוב נוסף, בסך של 5.3 מיליון ש"ח (משוערך ליום 30.6.2009) - בגין נכסים השייכים לנספי השואה, המצויים לכאורה בידי הבנק. מבדיקת הדרישה הנוספת עולה כי היא מבוססת על הנחות זהות לאלו שעליהן התבססה הדרישה הראשונה. לפיכך, הודיע הבנק לחברה ביום 8 בספטמבר 2009, כי הוא חולק על ההנחות שבבסיס דרישת התשלום הנוספת, ומכאן שלא היה מקום לחיוב הנוסף.

עד כה טרם התקבלה תגובת החברה לתשובות הבנק.

ג. מתן פטור והתחייבות לשיפוי דירקטורים ונושאי משרה בבנק

ביום 29 בנובמבר 2009 אישרה האסיפה הכללית של הבנק הצעת החלטה שהתקבלה בדירקטוריון הבנק ביום 29.9.2009, לפיה - ייתן הבנק לדירקטורים ונושאי משרה בבנק (כהגדרתם בהצעת ההחלטה), פטור מראש מאחריות בשל נזק שייגרם לבנק עקב הפרת חובת זהירות כלפיו מצד הדירקטור או נושא המשרה.

בנוסף, אישרה האסיפה הכללית הצעת החלטה למתן התחייבות לשיפוי הדירקטורים ונושאי המשרה בשל התחייבות כספית אפשרית שתוטל עליהם, ובגין הוצאות התדיינות סבירות בגין סוגי אירועים מסוימים המפורטים בהצעת ההחלטה. הפטור מאחריות, כאמור - וההתחייבות למתן השיפוי - כפופים לעקרונות ולהתניות הבאים:

1. הפטור מאחריות וההתחייבות למתן השיפוי, כאמור - יחולו על כל הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק, שכינהו משנת 2002 ואילך.

2. הפטור מאחריות וההתחייבות למתן שיפוי לא יחולו בשל אירועים הכרוכים בפעולות או מחדלים, כדלקמן:

- הפרת חובת אמונים.
- הפרת חובת זהירות שנעשתה בכוונה ובפזיזות (למעט אם נעשתה ברשלנות בלבד).
- פעולה שנעשתה מתוך כוונה להפיק רווח אישי שלא כדין.
- קנס או כופר שהוטל על נושא המשרה.

3. הסכום המירבי של השיפויים שניתנו ושיינתנו לכל נושאי המשרה והדירקטורים בבנק לא יעלה על 10% מההון העצמי של הבנק, ובתנאי שמימוש השיפוי לא יפגע ביחס ההון המזערי הנדרש על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311, ובתנאי שמימוש השיפוי לא יגרום לחריגה ממגבלות השיפוי הקבוצתיות שנקבעו בחברה האם.

ד. מעורבות חברתית ותרומה לקהילה

כגוף עסקי הפועל בקהילה באמצעות מערך הסניפים הפרוש לארכה ורוחבה של המדינה, רואה עצמו הבנק מחויב לגלות מעורבות ומודעות לצרכי הקהילה, ולפעול לקידום ושיפור תנאיהם של גורמים נצרכים בקהילה.

במסגרת זו פעל הבנק בשנת 2009, כדלקמן:

א. המשך השתתפות בפרויקט חינוכי - בשיתוף עם עמותת "הזנק" - במסגרתו מימן הבנק בשנת 2009 68 מלגות לימודים במוסדות אקדמיים, לסטודנטים שנמצאו ראויים לכך במגזר הערבי - בתמורה להתחייבותם לתרום מזמנם לפעילות בקהילה. עלות הפרויקט לבנק הסתכמה בשנת 2009 בסך של כ-0.6 מיליון ש"ח.

ב. חתימת הסכם עם עמותת "מחשב לכל ילד" (שבחסות ממשלת ישראל), במסגרתו השתתף הבנק בתרומה של 50 ערכות מחשב לילדים ממשפחות מעוטות יכולת.

ג. השתתפות בפרויקט חינוכי - בשיתוף עם עמותת "יד אליעזר", במסגרתו העניק הבנק 400 מלגות לאברכים - בתמורה להתחייבותם לשמש כחונכים לילדים המשתייכים למשפחות במצוקה במגזר החרדי.

ה. ריכוז משרדי ההנהלה במבנה מרכזי

הנהלת הבנק ויחידות המטה המרכזיות שלה פועלות כיום בחמישה מבנים נפרדים. במטרה לייעל את עבודת ההנהלה והמטה, חתם הבנק ביום 22 בספטמבר 2009 על הסכם לרכישת חלק ממבנה משרדים במרכז תל אביב בתמורה לסך של כ-110 מיליון ש"ח, בכפוף לתנאים מתלים. ביום 25.11.2009 הושלמה העסקה, לאחר שקוימו התנאים המתלים.

לאחר שתושלם התאמת שטחי המשרדים לצרכי הבנק - יועתקו משרדי ההנהלה ויחידות המטה למבנה זה.

23. בקורות ונהלים לגבי דווח כספי

א. בקורות לגבי הגילוי בדוחות הכספיים

ביום 28 בספטמבר 2008 - פורסמה על ידי בנק ישראל הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 309 העוסקת הן בבקורות ונהלים לגבי הגילוי (סעיף 302 בחוק Sarbanes Oxley - להלן "SOX") והן בבקרה הפנימית על דווח כספי (סעיף 404 SOX - ראה סעיף ב' להלן). ההוראה קובעת בכל הנוגע לבקורות ולנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים התקופתיים, כדלקמן:

- תאגיד בנקאי חייב לקיים בקורות ונהלים לגבי הגילוי על דווח כספי.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תעריך, בשיתוף המנהל הכללי והחשבונאי הראשי, את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים, לסוף כל רבעון.
- בנוסף, חויבו המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של כל תאגיד בנקאי, להצהיר אישית - במסגרת הדוחות הכספיים - הצהרות (הכלולות בדוחות אלו) לגבי הגילוי הנכלל בדוחות, בהסתמך על סקירת הדוחות הכספיים והערכת יעילות הבקורות ונהלים לגבי המידע שנכלל בדוחות.

קיומן של בקורות אלו ותקפותן נבחנות ביחידות השונות של הבנק מידי רבעון. בנוסף, הוקמה בבנק "ועדת גילוי" בראשות המנהל הכללי הכוללת את כל חברי הנהלת הבנק. הועדה מתכנסת אחת לרבעון ודנה בנושאים שונים שהתעוררו במהלך פעילותו העסקית של הבנק, שעשויה להיות להם השלכה על הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים.

ב. בקרה פנימית על דווח כספי

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 309 שפורסמה ביום 28 בספטמבר 2008 - קובעת גם את חובות הנהלת התאגיד הבנקאי לגבי הבקרה הפנימית על דווח כספי (סעיף 404 SOX).

ההוראה קובעת, בכל הנוגע לבקרה הפנימית על דווח כספי, כדלקמן:

- תאגיד בנקאי חייב לקיים בקרה פנימית על דווח כספי.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תעריך מדי שנה - את אפקטיביות מערך הבקרה הפנימית בתאגיד.

במקביל להוראה זו פרסם המפקח על הבנקים, בחודש דצמבר 2005, הוראת דווח בדבר: "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דווח כספי", המיישמת את חובות הדווח הנגזרות מסעיף 404 SOX. בהתאם להוראה זו ייכלל בכל דוח שנתי "דוח בקרה פנימית", שיכלול:

- הצהרה על אחריות ההנהלה לקיומו ותחזוקתו של מערך ונהלי בקרה פנימית נאותים על דווח כספי.
- הערכה לגבי יעילותם של מערך וניהול הבקרה הפנימית על דווח כספי. הערכת התאגיד הבנקאי, כאמור, תבוקר על ידי רואה החשבון המבקר - בהתאם לתקני ביקורת שיאומצו או שיתפרסמו על ידי PCAOB, ובסיומה תומצא על ידו חוות דעת.

בשנת 2009 ערך הבנק, בסיוע יועצים חיצוניים, בדיקות מדגמיות לתיקוף מערך הבקרה הפנימית על דווח כספי. הבדיקות כללו: עדכון התיעוד הקיים בגין תהליכים עסקיים המשליכים על דווח כספי, סקירת הבקורות הקיימות בגין תהליכים אלו, סקירת בקורות חדשות שנוספו בתקופת הדוח, עדכון התיעוד בגין תהליכים שנוספו ושוננו בתקופת הדוח, ובדיקות שוטפות של הבקורות הקיימות והערכת מידת האפקטיביות שלהן.

מעריך הבקרה הפנימית על הדווח הכספי בבנק, בוקר על ידי רואי החשבון המבקרים - ונמצא אפקטיבי. חוות הדעת של רואי החשבון המבקרים על הבקרה הפנימית - במתכונת שנקבעה על ידי בנק ישראל - נכללה בדוחות אלו לאחר דו"ח דירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דווח כספי.

ג. הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

בהתבסס על בחינת הבקורות הקיימות בתהליכי הפקת והעברת המידע הקשורים לדווח הכספי, ועל תוצאות הדיונים שנערכו ב"ועדת הגילוי", העריכה הנהלת הבנק בשיתוף המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק את האפקטיביות של הבקורות והנהלים בתקופה המכוסה בדוח זה - לגבי הגילוי של הבנק.

על בסיס הערכה זו, המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק, הסיקו - כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק - הינן אפקטיביות כדי: לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח השנתי, בהתאם להוראות הדווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ד. שינויים בבקרה הפנימית

בשנים האחרונות מיישם הבנק מהלך אסטרטגי, במסגרתו מוסבות מערכות מידע מקומיות ששימשו את הבנק בעבר - ומוחלפות במערכות מקבילות של החברה האם.

במהלך שנת 2009 הטמיע הבנק מערכות מידע מקומיות הקשורות לדווח כספי, כדלקמן:

- מערכת הספר הראשי (G.L) - המהווה את המערכת המרכזית לניהול ספרי הבנק ולהפקת דוחות כספיים, שהחליפה את מערכת המידע המקומית ששימשה את הבנק בנושא זה בשנים האחרונות.

- מערכת לניהול דוחות על חובות בעייתיים והפרשות לחובות מסופקים (מערכת "חותם") שהוטמעה בסניפים, יחידות המטה בתחום האשראי ויחידות לטיפול באשראים מיוחדים - שהחליפה את מערכת המידע המקומית ששימשה את הבנק לצרכי דוחות בלבד בתחום זה.

- מערכת מידע למדידת סיכוני אשראי, כנדרש בהוראת בנק ישראל, בנושא: "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" (יישום כללי "באזל 2", למדידת נכסי סיכון וחשיפות אשראי בהגדרתם "כנדרש הראשון" להוראה).

- במסגרת הפרויקט לחידוש תשתיות המחשב המרכזי (ראה פרק 13 לעיל) הוטמעה בבנק (ובחברה האם) מערכת מידע לניהול, תפעול, ומדידה של עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים (מערכת TREASURY), שהחליפה את מערכת המידע הקודמת שפעלה בסביבת מחשב UNISYS.

המערכות החדשות משפרות את תהליכי זרימת הנתונים הכספיים, יכולות התחקור של נתונים אלו, מכילות מידע מפורט יותר (במערכת הספר הראשי ובמערכת TREASURY) - ומשפרות את הבקורות הקיימות - הן בדוחות וניהול החובות הבעייתיים (במערכת חותם), והן במדידת השווי ההוגן של מכשירים נגזרים (במערכת TREASURY).

במהלך הטמעת המערכות הנ"ל ננקטו על ידי הבנק אמצעי בקרה שנועדו להבטיח את הסבתן הנאותה של מערכות אלו.

הטמעת המערכות הנ"ל הייתה כרוכה בשינויים ארגוניים ושינויים בתהליכי העבודה. לפיכך, נכללו בתהליכי העבודה החדשים מנגנוני בקרה שנועדו להבטיח את נאותות המידע המופק באמצעות מערכות אלו.

מעבר לאמור לעיל, לא ארעו במהלך הרבעון הרביעי שמסתיים ביום 31.12.2009, שינויים כלשהם בבקרה הפנימית של הבנק על דוחות כספי אשר השפיעו באופן מהותי, או שסביר שצפויים להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דוחות כספי.

24. שכר נושאי משרה בכירה (באלפי ש"ח)

בסכומים מדווחים

שנת 2009

שם העובד ⁽⁴⁾	תפקיד	שכר ⁽¹⁾	מענקים ⁽¹⁾	הפרשות סוציאליות ⁽²⁾	הטבות אחרות	סך הכל	הלוואות שניתנו בתנאי הטבה ⁽³⁾		
							יתרת הלוואות	תקופה לפרעון**	הטבה שנתית
טננבאום יעקב	המנהל הכללי	1,697	950	663	131	3,441	-	-	-
הרמלך רם	מנהל החטיבה העסקית	1,272	414	269	68	2,023	106	1.78	4
רישפן אבי	החשבונאי הראשי	917	277	571	66	1,831	238	4.09	7
אליגון גלעד	המבקר הפנימי	676	162	300	51	1,189	64	2.72	2
שוכל צבי	מנהל אגף תפעול ומידע	732	170	219	55	1,176	64	2.72	2
בירון אלון	מנהל החטיבה לאסטרטגייה ופיננסים	719	177	211	49	1,156	34	2.72	1

שנת 2008

שם העובד ⁽⁴⁾	תפקיד	שכר ⁽¹⁾	מענקים ⁽¹⁾	הפרשות סוציאליות ⁽²⁾	הטבות אחרות	סך הכל	הלוואות שניתנו בתנאי הטבה ⁽³⁾		
							יתרת הלוואות	תקופה לפרעון**	הטבה שנתית
טננבאום יעקב	המנהל הכללי	1,622	1,500	736	114	3,972	-	-	-
הרמלך רם	מנהל החטיבה העסקית	1,203	610	269	56	2,138	151	2.08	5
רישפן אבי	החשבונאי הראשי	869	392	290	57	1,608	247	4.51	7
אליגון גלעד	המבקר הפנימי	630	200	746	41	1,617	59	2.60	3
נצר יאיר*	מנהל חטיבת נכסי לקוחות	965	197	185	43	1,390	-	-	2
בירון אלון	מנהל החטיבה לאסטרטגייה ופיננסים	680	241	266	43	1,230	39	2.60	1

* סיים עבודתו בבנק ביום 8 בינואר 2009.

** הנתונים לגבי התקופה הממוצעת לפרעון נכללים במונחי "שנים".

- (1) התגמולים הינם במונחי עלות לבנק ואינם כוללים מס שכר.
- (2) ההפרשות הסוציאליות כוללות הפרשות לפיצויים, תגמולים, קרן השתלמות, חופשה, מענק יובל, ביטוח לאומי, וכן השלמת העתודות בגין הנ"ל עקב שינויים בשכר בשנת החשבון.
- (3) תנאי הלוואות דומים לאלו של כלל עובדי הבנק. סכומי הלוואות נקבעים על פי קריטריונים אחידים, לכלל עובדי הבנק.
- (4) כל נושאי המשרה הבכירה מועסקים בבנק בהיקף משרה מלא (100%).

הערות:

- א. בקביעת השכר והמענקים נלקחו בחשבון בין היתר היקף העסקים של הבנק, הרווחיות ושיעור התשואה על ההון.
- ב. התנאים לניהול החשבונות בבנק לנושאי המשרה הבכירים, לרבות כל הפעילות במסגרתם, דומים לתנאים הניתנים לכלל עובדי הבנק. על פי רוב תנאים אלו אינם עדיפים על התנאים שמקבלים לקוחות אחרים, בעלי פרופיל בנקאי דומה. מכלול ההטבות הבנקאיות שניתנו לנושאי המשרה הבכירה אינו מהותי.
- ג. התגמולים מכל הסוגים נכללו בסעיף "שכר והוצאות נלוות" בדוח הרווח והפסד.
- ד. הדיקטורים בבנק (למעט דירקטורים המכהנים כנושאי משרה בחברה האם), זכאים לתגמול שאינו חורג מהמקובל, ומשולם בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס 2000 - כמפורט בראור 20 בדוחות הכספיים.
- ה. לפרטים נוספים בדבר החלטה למתן פטור ושיפוי לדירקטורים ונושאי משרה בבנק, ראה באור 18 ג' (12) בדוחות הכספיים.

להלן פרטים נוספים לגבי "מרכיבי התגמול" (כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל 1970 - של נושאי המשרה הבכירים בבנק:

1. מר יעקב טננבאום - המנהל הכללי של הבנק, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי לתקופת העסקה קצובה של חמש שנים. אם יחליט הבנק לסיים את כהונת המנכ"ל - לפני תום תקופת העסקתו - יהיה המנכ"ל זכאי לקבל את מלוא שכרו לרבות כל התנאים הנלווים עד לתום תקופת ההעסקה, ולחלופין - מלוא השכר ללא תנאים נלווים בתוספת 15% - לפי בחירת הבנק.

עם תום תקופת ההעסקה - ימשיך הסכם ההעסקה לחול לתקופה בלתי קצובה, עד לגיל הפרישה של המנכ"ל - במהלכה יוכלו הצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם, בהודעה מוקדמת של ששה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה המנכ"ל זכאי לפיצויי פיטורין ולמענק מיוחד, מדורג, בהיקף שבין 6 ל-12 משכורות - בהתאם לוותק שייצבר לזכותו. על אף האמור לעיל, אם העסקת המנכ"ל תסתיים עקב מכירת הבנק, העברת השליטה בו, או מיזוגו - יהיה המנכ"ל זכאי למענק מיוחד בהיקף 12 משכורות. לאחר סיום עבודתו ייאסר על המנכ"ל לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק במשך שלושה חודשים.

שכרו של המנכ"ל צמוד למדד המחירים לצרכן ובנוסף זכאי המנכ"ל לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות.

בנוסף, אם יוקצו לעובדי הבנק מניות ו/או אופציות - במסגרת הנפקת הון של הבנק - יהיה המנכ"ל זכאי להקצאה בשיעורים ובתנאים שייקבעו על ידי הדירקטוריון. בשנת 2009, ויתר המנכ"ל על 7% משכרו השנתי.

2. מר רם הרמלך - משנה למנכ"ל ומנהל החטיבה העסקית בבנק, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה שתסתיים ביום 16.3.2024 (גיל הפרישה של מר הרמלך). על אף האמור לעיל, יוכלו הצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר הרמלך זכאי לפיצויי פיטורין ולמענק מיוחד בהיקף של שתיים עשרה משכורות. לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר הרמלך לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים.

שכרו של מר הרמלך צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי מר הרמלך לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות. בשנת 2009, ויתר מר הרמלך על 5% משכרו השנתי.

3. מר אבי רישפן - סמנכ"ל בכיר והחשבונאי הראשי של הבנק, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי לתקופת העסקה שמסתיימת ביום 3.8.2018 (גיל הפרישה של מר רישפן). על אף האמור לעיל, יוכלו הצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר רישפן זכאי לפיצויי פיטורין ולמענק מיוחד בהיקף של תשע משכורות. לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר רישפן לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים.

שכרו של מר רישפן צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף זכאי מר רישפן לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות. בשנת 2009, ויתר מר רישפן על 5% משכרו השנתי.

4. מר צבי שובל - סמנכ"ל ומנהל מערך התפעול והמידע, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה שתסתיים ביום 19.5.2017 (גיל הפרישה של מר שובל). על אף האמור לעיל, יוכלו הצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר שובל זכאי לפיצויי פיטורין ולמענק מיוחד בהיקף של תשע משכורות. לאחר סיום עבודתו, ייאסר על מר שובל לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים.

שכרו של מר שובל צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי מר שובל לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, והפרשות סוציאליות (לרבות פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות. בשנת 2009, ויתר מר שובל על 5% משכרו השנתי.

5. מר אלון בירון - סמנכ"ל, ומנהל החטיבה לאסטרטגיה ופיננסים, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה בלתי קצובה. על פי ההסכם זכאי כל אחד מהצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר בירון זכאי לפדיון כספי הפיצויים שנצברו לזכותו, ולמענק מיוחד מדורג בהיקף שבין שלוש לשש משכורות - בהתאם לזכות שייצבר לזכותו. לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר בירון לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים. בתמורה לקיום התחייבות זו - יהיה מר בירון זכאי לקבלת מענק נוסף בהיקף של שלוש משכורות.

שכרו של מר בירון צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף זכאי מר בירון לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות, פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות), והטבות נוספות. במהלך שנת 2009 ויתר מר בירון על 5% משכרו.

6. מר גלעד אליגון - המבקר הפנימי, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה בלתי קצובה. על פי ההסכם זכאי כל אחד מהצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר אליגון זכאי לפדיון כספי הפיצויים שנצברו לזכותו (או למכפלת המשכורת האחרונה במספר שנות הותק - במקרה של פיטורים), ובנוסף - למענק מיוחד בהיקף של שש משכורות. לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר אליגון לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים.

שכרו של מר אליגון צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף זכאי מר אליגון לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות, פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות), והטבות נוספות. במהלך שנת 2009 ויתר מר אליגון על 5% משכרו.

25. הדירקטוריון וההנהלה

א. כללי

בשנת 2009 קיים הדירקטוריון 15 ישיבות. כן התקיימו 72 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

ב. מידע על חברי הדירקטוריון

ד"ר יוסי בכר

יו"ר הדירקטוריון;

מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 5 בינואר 2010 וכיו"ר הדירקטוריון החל מיום 25 בינואר 2010. חבר בועדת אשראים; ועדת מאזן (יו"ר) ובוועדת שכר בכירים (יו"ר).

בנוסף - מכהן כיו"ר בנק דיסקונט לישראל בע"מ; החל מיום 7 בינואר 2010 מכהן כדירקטור ב-Discount Bancorp Inc., והחל מיום 14 בינואר 2010 מכהן כדירקטור וסגן יו"ר ב-ISRAEL Discount Bank Of New York.

בנוסף, מכהן החל מחודש אוקטובר 2007 כיו"ר הוועד המנהל באוניברסיטת חיפה; החל מחודש יולי 2007, כמנכ"ל ויו"ר, ד"ר יוסי בכר ייעוץ עסקי וייעוץ השקעות בע"מ, והחל מחודש יוני 2002 - כיו"ר, בכר יוסי, חברת רואי חשבון.

בשנים 2007 - 2003 כיהן כמנכ"ל משרד האוצר; בחודשים ינואר - אפריל 2007 כמנהל (במינוי זמני) של רשות המסים; בחודשים אפריל - נובמבר 2009, כיו"ר ועדה מיעצת לענייני אסטרטגיה בכלירמרק קפיטל בע"מ, ובתקופה שמחודש אוקטובר 2007 - ועד דצמבר 2009 כיו"ר לא פעיל בסטונהיג (ישראל) שירותים פיננסיים בע"מ.

בעל תואר דוקטור (Ph.D) במינהל עסקים (התמחות במימון) - אוניברסיטת קליפורניה, ברקלי; תואר מוסמך (MBA) במינהל עסקים (התמחות במימון) - אוניברסיטת קליפורניה, ברקלי, ותואר ראשון בכלכלה וחשבונאות - האוניברסיטה העברית, ירושלים. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית (ראה סעיף ד' להלן).

אבי אקשטיין*

חבר בועדת אשראים; ועדת מאזן; ועדת ניהול סיכונים ובוועדת ביקורת. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 15 במרס 2009.

בנוסף - מכהן כדירקטור בכלל פיננסיים בע"מ. בין השנים 2007 - 1983 כיהן בתפקידים שונים בבנק ישראל, ובתפקידו האחרון שימש כסגן המפקח על הבנקים וממונה על תחום הערכה מוסדית ורישוי. בעל תואר ראשון בכלכלה ותואר שני במנהל עסקים (התמחות במימון ובנקאות) מהאוניברסיטה העברית בירושלים. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית (ראה סעיף ד' להלן).

לאה בנאי*

חברה בועדת ביקורת ובוועדת שכר בכירים. מכהנת כחברה בדירקטוריון הבנק החל מיום 30 באוקטובר 2008.

בנוסף - בשנים 2009 - 2008 כיהנה כחברת דירקטוריון ויו"ר ועדת ביקורת באלטשולר שחם קופות גמל. בשנים 2006 - 2000 כיהנה כחברת דירקטוריון וכיו"ר ועדת הביקורת של בנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ. בעלת תואר ראשון בכלכלה וסוציולוגיה מהאוניברסיטה העברית בירושלים ולימודי תעודה בתחום ביקורת פנים מאוניברסיטת חיפה.

* דירקטור חיצוני

נחום הדסי

חבר בוועדת אשראים; ועדת מאזן וועדת ניהול סיכונים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 10 במאי 2006.

בנוסף - משמש כיועץ כלכלי בתחום הנדל"ן; יו"ר דירקטוריון הדסי נחום ייעוץ עסקי בע"מ; בשנים 2002-2005 כיהן בתפקיד סמנכ"ל בקבוצת שיכון ובינוי אחזקות בע"מ, יו"ר וחבר בדירקטוריונים של חברות הבת בקבוצה זו. בשנים 1994-2002 כיהן כסמנכ"ל חברת שיכון עובדים בע"מ. בעל תואר ראשון בכלכלה ומדעי המדינה מהאוניברסיטה העברית, השלוחה בתל אביב, ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב.

אייל הירדני*

חבר בוועדת מאזן ובוועדת ניהול סיכונים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 9 באוגוסט 2009.

בנוסף - מכהן כדירקטור בלרדן יועצים בע"מ; לרדן ייעוץ כלכלי ופיננסי בע"מ; ל.ע.ד.ע. אחזקות בע"מ ובאקט - 77 בע"מ. בין השנים 2009 - 2004 מילא תפקידים שונים בחברת שמיר תעשיית אופטיקה בע"מ (סימול SHMR). בשנים 1994 - 1991 כיהן כקצין תקציבים ביחידת היועץ הכספי לרמטכ"ל/אגף התקציבים במשרד הבטחון. משנת 1994 מרצה בתחומי החשבונאות, הכלכלה, שוק ההון ומינהל עסקים במוסדות אקדמיים שונים. בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות ובעל תואר שני במנהל עסקים עם התמחות במימון, מאוניברסיטת בר-אילן. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית (ראה סעיף ד' להלן).

נעם הנגבי

חבר בוועדת ניהול סיכונים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 25 ביולי 2006.

בנוסף - מכהן בתפקיד סמנכ"ל בכיר בבנק דיסקונט לישראל בע"מ; מנהל חטיבת התפעול והמידע בבנק דיסקונט לישראל בע"מ; מנכ"ל ויו"ר בד"ל מחשבים בע"מ; חבר דירקטוריון בכ.א.ל - כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ויו"ר נדב"ך לנדל"ן והשקעות (בנוסף, חבר בחברות בת של בנק דיסקונט לישראל בע"מ). בעל תואר ראשון בכלכלה ומדעי המחשב מאוניברסיטת בר אילן.

שושנה וינשל

חברה בוועדת אשראים (יו"ר); ועדת מאזן ובוועדת שכר בכירים. מכהנת כחברה בדירקטוריון הבנק החל מיום 11 בנובמבר 1997.

בנוסף - חברת דירקטוריון בקרור אחזקות בע"מ. בעלת תואר ראשון במשפטים מאוניברסיטת תל אביב ובעלת רישיון עריכת דין ישראלי. בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית (ראה סעיף ד' להלן).

אלי חוטר

חבר בוועדת מינהלה וארגון ובוועדת שכר בכירים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 25 ביולי 2006.

בנוסף חבר דירקטוריון בבנק דיסקונט ג'נבה, כ.א.ל - כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ובקבוצת קלי סוכנויות לביטוח. בשנים 2001-2009 כיהן במגוון תפקידים בבנק דיסקונט לישראל, ובכללם מנהל חטיבת משאבי אנוש ומנהל חטיבת שווק ותכנון אסטרטגי. בעל תואר ראשון בפסיכולוגיה מאוניברסיטת חיפה ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב.

* דירקטור חיצוני

ריאד חורי

חבר בוועדת מינהלה וארגון. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 30 באוקטובר 2008.

בשנים 2008 - 2004 כיהן בבנק בתפקיד מנהל אזור נצרת, בדרגת עוזר בכיר למנכ"ל. בשנים 2004 - 1994 כיהן בבנק בתפקיד מנהל אזור עכו. בעל תעודת דיפלומה בבנקאות מ"בית הפקיד" בחיפה.

נחום לנגנטל*

חבר בוועדת ביקורת; ועדת מינהלה וארגון (יו"ר); ועדת שכר בכירים ובוועדת ניהול סיכונים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 25 ביוני 2007.

בנוסף - מכהן החל משנת 2003 בתפקיד מנכ"ל חברות ההשקעה יומנטרה השקעות בע"מ וסמסרה השקעות בע"מ. חבר דירקטוריון במסיקה חסון מסחר 2002 בע"מ, אלהר הנדסה ובנין בע"מ ובאגרי אינווסט קמור בע"מ. בעל תואר ראשון במשפטים ותואר שני בהיסטוריה מאוניברסיטת בר אילן.

שמואל מסנברג*

חבר בוועדת אשראים; ועדת ניהול סיכונים (יו"ר) ובוועדת ביקורת. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 16 בינואר 2007.

בנוסף - משמש כיועץ עסקי; מנכ"ל מסרג - פיתוח עסקים בע"מ; חבר דירקטוריון בגזית אינק. (פנמה), וליפוד השקעות בע"מ, מימון ישיר מקבוצת ישיר (2006) בע"מ, מימון ישיר (ליסינג) מקבוצת ישיר בע"מ, פסגות ניירות ערך בע"מ, קרן מידאס השקעות בע"מ, חברת בירי בראשי עבודות עפר ופיתוח תשתית וכבישים (1987) בע"מ ובחברת ערד השקעות ופיתוח תעשייה בע"מ. בשנים 2006-1993 כיהן בתפקיד סמנכ"ל וחבר הנהלה בבנק מזרחי טפחות בע"מ (מנהל החטיבה העסקית). בעל תואר ראשון בכלכלה ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב.

אהוד נחתומי*

חבר בוועדת אשראים; ועדת מינהלה וארגון; ועדת ביקורת; ועדת מאזן ובוועדת שכר בכירים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 30 במאי 2006.

בנוסף - עוסק ביעוץ פנסיוני ופיננסי; חבר דירקטוריון במחוג - מינהל גמל לעובדי חברת החשמל לישראל בע"מ, אלטשולר-שחם קופות גמל בע"מ וכ-ש.ל.ג. (טכסטיל) בע"מ. בשנים 2006-2003 כיהן בתפקיד מנכ"ל קרן פנסיה "מקפת"; בשנים 2003-2001 כיהן בתפקיד משנה למנכ"ל מגדל - חברה לביטוח בע"מ. בעל תואר שני במינהל עסקים ובכלכלה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית (ראה סעיף ד' להלן).

ג. מידע על נושאי משרה בכירים

יעקב טננבאום

מנכ"ל הבנק; מכהן בתפקידו החל מיום 2 ביולי 2006; בעל תעודה מהמרכז להשתלמות בניהול שליד אוניברסיטת בר אילן, בדבר קורס פיתוח מנהלים (בשנים 1985-1986). בין השנים 2006-1997 כיהן כמנכ"ל בנק פועלי אגודת ישראל בע"מ.

* דירקטור חיצוני

רם הרמלך

משנה למנכ"ל ומנהל החטיבה העסקית. מכהן בתפקידו החל מיום 1 בפברואר 1998, ואחראי, בין היתר, על אגף עסקים, אגף נדל"ן, מחלקת אשראים מיוחדים וחדר עסקאות חוץ בבנק; בעל תואר ראשון בסטטיסטיקה ותואר שני במינהל עסקים (מימון) מאוניברסיטת תל אביב.

אבי רישפן

סמנכ"ל בכיר והחשבונאי הראשי של הבנק. מכהן בתפקידו החל מיום 15 במרס 1999; בעל רשיון רואה חשבון; בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת חיפה.

ישראל ארליך

סמנכ"ל ומנהל החטיבה לבנקאות קמעונאית. מכהן בתפקידו החל מיום 15 באוקטובר 2006; בעל תואר ראשון בכלכלה ותואר שני במינהל עסקים (מימון) מאוניברסיטת תל אביב. בשנים 2001-2006 שימש כיועץ עסקי ומנהל חברות.

אלון בירון

סמנכ"ל, מנהל החטיבה לאסטרטגיה ופיננסים ומנהל הסיכונים. מכהן בתפקידו החל מיום 15 באוקטובר 2006; בעל תואר ראשון בפיזיקה ואלקטרו אופטיקה מאוניברסיטת בן גוריון ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב. בשנים 2003-2006 כיהן כראש תחום אסטרטגיה ותפעול בחברת "דלויט".

ציון בקר

סמנכ"ל ומנהל חטיבת נכסי לקוחות. מכהן בתפקידו החל מיום 9 בינואר 2009; בעל תואר ראשון ושני במשפטים מאוניברסיטת תל אביב. בשנים 2004 - 1999 כיהן בתפקידים שונים ברשות ניירות ערך, בין השאר, כעוזר בכיר למנהל מחלקת חקירות. בין השנים 2008 - 2005 כיהן כמנכ"ל משותף באקסלנס נשואה, שירותי בורסה בע"מ ושימש כדירקטור במסלוקת הבורסה לניירות ערך בע"מ ודירקטור (חליף) בבורסה לניירות ערך בע"מ.

עדו שבח

סמנכ"ל ומנהל חטיבת משאבי אנוש ומינהל. מכהן בתפקידו החל מיום 1 בפברואר 2007; בעל תואר ראשון בכלכלה ומינהל עסקים, תואר שני במינהל עסקים ותואר שני במדעי המדינה מאוניברסיטת חיפה. בשנים 2003-2004 - שימש כמפקד פו"מ "אפק" (רב זרועי); בשנים 2004-2006 - שימש בתפקיד ראש מספן כח-אדם בחיל הים.

צבי שובל

סמנכ"ל ומנהל אגף תפעול ומידע. מכהן בתפקידו החל מיום 1 במאי 1992; בעל תואר ראשון ושני בהנדסת תעשייה וניהול מאוניברסיטת בן גוריון בבאר שבע והתמחות לבעלי תואר שני במערכות מידע מאוניברסיטת תל אביב.

גלעד אליגון

המבקר הפנימי של הבנק וחברות הבת שלו. מכהן בתפקידו החל מיום 1 באוגוסט 2002; רואה חשבון; בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת בר אילן ותואר שני במינהל ציבורי מהמכללה לישראל - Clark Univ. (התמחות במינהל מערכות פיננסיות).

ד. דיווח על דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית

על פי הוראות בנק ישראל, הוטל על התאגידים הבנקאיים לקבוע את המספר המזערי הראוי של דירקטורים שהינם "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית" - זאת בהתייחס, בין היתר, לגודל התאגיד הבנקאי, סוג פעילותו ומורכבות פעילותו, באופן שיאפשר לדירקטוריון לעמוד בחובות המוטלות עליו ובמיוחד בהתייחס לאחריותו לבדיקת מצבו הכספי של התאגיד הבנקאי ולעריכת הדוחות הכספיים ואישורם.

עוד נקבע בהוראות, כי בדו"ח הדירקטוריון יצוין מיהם הדירקטורים "בעלי המיומנות החשבונאית והפיננסית", מכלל חברי הדירקטוריון, אף אם מספרם עולה על המספר המזערי הראוי שנקבע על ידי התאגיד הבנקאי.

לאור האמור, ובשים לב לסוג ומורכבות פעילותו של הבנק, קבע הדירקטוריון, בישיבתו מיום 23 בפברואר 2004, כי המספר המזערי הראוי של דירקטורים "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית", יעמוד על שלושה דירקטורים, או רבע מבין חברי הדירקטוריון, הנמוך מבין השניים.

כן קבע הדירקטוריון בישיבתו מיום 12 בפברואר 2006, כי המספר המזערי הראוי של דירקטורים "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית" החברים ב"ועדת הביקורת" וב"ועדת המאזן" יעמוד על דירקטור אחד.

ליום אישור דוחות כספיים אלו מונות "ועדת הביקורת" ו"ועדת המאזן" 2 ו-5 דירקטורים, בהתאמה, שהינם דירקטורים "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית".

חברי הדירקטוריון, שהינם "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית", והרקע העובדתי שבגינן ניתן לראותם כבעלי מיומנות זו, הינם כמפורט להלן:

ד"ר יוסי בכר - רו"ח על פי הכשרתו; בעל תואר דוקטור במינהל עסקים - מאוניברסיטת קליפורניה, ברקלי; תואר מאסטר במינהל עסקים - מאוניברסיטת קליפורניה, ברקלי, ותואר ראשון בכלכלה וחשבונאות - מהאוניברסיטה העברית בירושלים. משמש כיום כיו"ר הדירקטוריון של בנק דיסקונט וסגן יו"ר אי.די.בי. ניו - יורק; החל משנת 2007, יו"ר ומנכ"ל ד"ר יוסי בכר ייעוץ עסקי וייעוץ השקעות בע"מ. בין השנים 2007 - 2003 כיהן כמנכ"ל משרד האוצר. יו"ר דירקטוריון הבנק, ועדת מאזן, ומכהן, בין היתר, כחבר בוועדת אשראים.

אבי אקשטיין - בעל תואר ראשון בכלכלה ותואר שני במינהל עסקים (התמחות במימון ובנקאות), מהאוניברסיטה העברית בירושלים. החל משנת 1983 כיהן בתפקידים שונים בבנק ישראל. בתפקידו האחרון ועד ליום 31.12.2007 שימש כסגן המפקח על הבנקים וממונה על תחום הערכה מוסדית ורישוי. מכהן כדירקטור בכלל פיננסיים בע"מ ובנוסף, משמש יועץ בתחומי הבנקאות ושוק ההון. מכהן בין היתר כחבר בוועדת אשראים, ועדת מאזן ובוועדת ניהול סיכונים של דירקטוריון הבנק.

אייל הירדני - רו"ח על פי הכשרתו; בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות ובעל תואר שני במינהל עסקים עם התמחות במימון מאוניברסיטת בר אילן. בין השנים 2009 - 2004 מילא תפקידים שונים בחברת שמיר תעשיית אופטיקה בע"מ (סימול SHMR), לרבות נשיא ומנכ"ל החברה, יו"ר הדירקטוריון של כל חברות הבת, משנה למנכ"ל וסמנכ"ל פיתוח עסקי. משמש, החל משנת 1998, כמנכ"ל ובעלים של חברת לרדן יעוצים בע"מ, העוסקת במתן ייעוץ כלכלי ופיננסי, ליווי מיזוגים ורכישות, ליווי הנפקות, פיתוח עסקי וכו'. בין השנים 1994 - 1991 כיהן כקצין תקציבים ביחידת היועץ הכספי לרמטכ"ל / אגף התקציבים במשרד הבטחון. משנת 1994 מרצה בתחומי החשבונאות, הכלכלה, שוק ההון ומינהל עסקים במסגרת אקדמאיים שונים. מכהן, בין היתר, כחבר בוועדת מאזן ובוועדת ניהול סיכונים של דירקטוריון הבנק.

שושנה וינשל - עו"ד עפ"י הכשרתה; בין השנים 1956-1991 שימשה בתפקידים שונים בבנק לאומי לישראל בע"מ, ובין השאר, שימשה כיועצת המשפטית וניהלה את מחלקת החיתום וההנפקות של בל"ל. בתפקידה האחרון בבל"ל שימשה כראש החטיבה העסקית וחברת ההנהלה המצומצמת של בל"ל; החל משנת 1991 כיהנה כחברת דירקטוריון בחברות ציבוריות, כגון: אל-על נתיבי אויר לישראל בע"מ, חברת הדלק הישראלית בע"מ, "בזק" - החברה הישראלית לתקשורת בע"מ, מלונות דן בע"מ, רפאל אמצעי לחימה בע"מ ובחברות נוספות; מכהנת כיו"ר ועדת האשראים, ובין היתר, חברה בועדת המאזן של דירקטוריון הבנק.

אהוד נחתומי - בעל תואר מוסמך במינהל עסקים (התמחות במימון) ומוסמך בכלכלה (התמחות במסחר בינלאומי), מהאוניברסיטה העברית בירושלים. משמש כיום גם כיועץ פנסיוני ופיננסי (בעל רישיון לייעוץ פנסיוני); בין השנים 2006 - 2003 שימש כמנכ"ל קרן מקפת - מינוי מטעם הממונה על שוק ההון במשרד האוצר; בין השנים 2003 - 2001 שימש כמנכ"ל מגדל - חברה לביטוח בע"מ, מנכ"ל חברת מגדל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ומנכ"ל חברת מגדל ניהול קופות גמל בע"מ; בין השנים 2001 - 1995 שימש כמנכ"ל קרנות פנסיה ומנכ"ל חברות ניהול קופות גמל נוספות. מכהן, בין היתר, כחבר בועדת אשראים בועדת מאזן של דירקטוריון הבנק.

ה. שינויים בדירקטוריון הבנק

- ביום 1.1.2010 פרש מר שלמה זהר מכהונתו כיו"ר דירקטוריון הבנק.
- ביום 5 בינואר 2010 מונה ד"ר יוסי בכר כחבר בדירקטוריון הבנק וביום 25 בינואר 2010 מונה כיו"ר דירקטוריון הבנק.
- ביום 28.2.2009 סיים מר מאיר שביט את כהונתו בדירקטוריון הבנק.
- ביום 15.3.2009 מונה מר אבי אקשטיין* כחבר בדירקטוריון הבנק.
- ביום 9.8.2009 מונה מר אייל הירדני* כחבר בדירקטוריון הבנק.

* דירקטור חיצוני

26. דוח המבקרים של רואי החשבון

רואי החשבון של הבנק הפנו את תשומת הלב בדוח המבקרים שלהם, לעניין התאמה בדרך של הצגה מחדש של מידע השוואתי לשנים קודמות לגבי יחס ההון לרכיבי סיכון, שנערכה בכדי לשקף תיקון בשיעור מקדם ההמרה, בגין מסגרות אשראי למתן ערבויות חוק מכר לרוכשי דירות, שלא נוצלו - בחישוב היחס האמור.

יעקב טננבאום
המנהל הכללי

ד"ר יוסי בכר
יו"ר הדירקטוריון

24 בפברואר 2010

נתונים כספיים עיקריים

שינוי לעומת		לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			רווח ורווחיות
2007	2008	2007	2008	2009	
%	%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
10.2	3.1	637	681	702	רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
17.5	(7.3)	97	123	114	הפרשה לחובות מסופקים
19.8	24.5	344	331	412	הכנסות תפעוליות ואחרות
12.2	6.4	623	657	699	הוצאות תפעוליות ואחרות
15.3	29.7	261	232	301	רווח מפעולות רגילות לפני מסים
9.0	22.3	166	148	181	רווח מפעולות רגילות לאחר מסים
(15.9)	21.6	214	148	180	רווח נקי

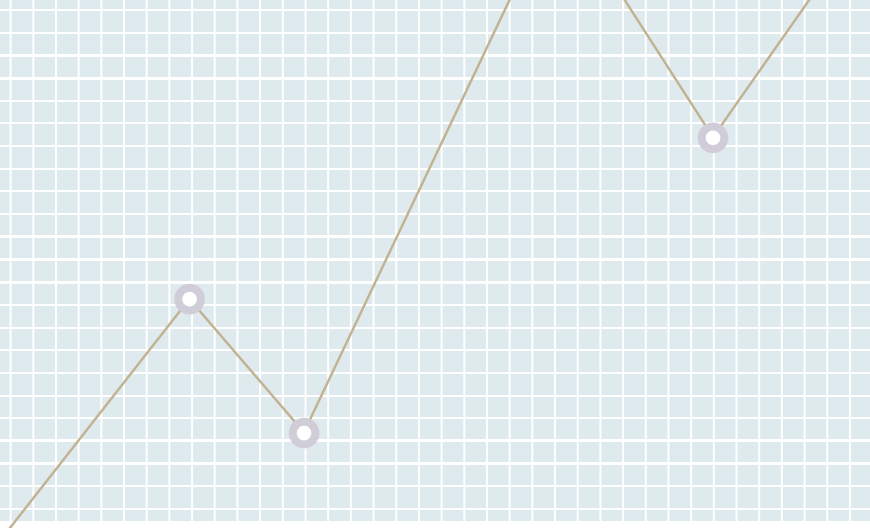
שינוי לעומת		ליום 31 בדצמבר			מאזן - סעיפים עיקריים
2007	2008	2007	2008	2009	
%	%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
16.1	7.4	*18,787	*20,311	21,807	סך כל המאזן
6.3	(3.3)	13,027	14,326	13,848	אשראי לציבור
57.9	95.9	2,604	2,098	4,111	ניירות ערך
15.5	6.7	15,736	17,037	18,178	פקדונות הציבור
24.4	14.6	1,363	1,479	1,695	הון עצמי

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			יחסים פיננסיים עיקריים
2007	2008	2009	
%	%	%	
7.2	7.3	7.8	הון עצמי לסך מאזן
13.0	12.4	12.3	הון לרכיבי סיכון (במונחי "באזל 2")
69.3	70.5	63.5	אשראי לציבור לסך המאזן
83.8	83.9	83.4	פקדונות הציבור לסך המאזן
55.2	50.4	58.9	הכנסות תפעוליות להוצאות תפעוליות
35.1	32.7	37.0	הכנסות תפעוליות לסך ההכנסות
0.7	0.9	0.8	הפרשה לחובות מסופקים מתוך האשראי לציבור
2.8	2.8	2.4	מרווח פיננסי כולל
17.2	10.3	11.1	תשואת הרווח הנקי להון העצמי

(1) במונחי "באזל 1".

* סווג מחדש

** הוצג מחדש

יו סקירת ההנהלה על מצבו העסקי של הבנק ותוצאות פעולותיו סקירת

169	תוספת א' - מאזן מאוחד מידע רב תקופתי
170	תוספת ב' - דוח רווח והפסד מאוחד מידע רב תקופתי
171	תוספת ג' - שיעורי הכנסה והוצאה מאוחד
174	תוספת ד' - החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית מאוחד
180	תוספת ה' - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד
182	תוספת ו' - חשיפה למדינות זרות מאוחד
183	תוספת ז' - תמצית מאזן מאוחד מידע רב רבעוני
184	תוספת ח' - תמצית דוח רווח והפסד מאוחד מידע רב רבעוני

תוספת א' - מאזן מאוחד - מידע רב תקופתי

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר					
2005	2006	2007	2008	2009	
נכסים					
1,902	2,266	2,699	3,396	3,245	מזומנים ופקדונות בבנקים
1,464	1,988	2,604	2,098	4,111	ניירות ערך
12,986	12,583	13,027	14,326	13,848	אשראי לציבור
-	9	9	9	-	אשראי לממשלה
4	3	*2	*3	5	השקעה בחברות כלולות
338	331	341	344	457	בניינים וציוד
119	100	105	135	141	נכסים אחרים
16,813	17,280	18,787	20,311	21,807	סך הכל נכסים
התחייבויות והון					
14,119	14,484	15,736	17,037	18,178	פקדונות הציבור
338	372	342	427	541	פקדונות מבנקים
65	55	50	45	87	פקדונות הממשלה
795	754	729	636	612	כתבי התחייבות נדחים
441	455	*567	*687	694	התחייבויות אחרות
15,758	16,120	17,424	18,832	20,112	סך הכל התחייבויות
1,055	1,160	1,363	1,479	1,695	הון עצמי
16,813	17,280	18,787	20,311	21,807	סך הכל התחייבויות והון

* סווג מחדש

תוספת ב' - דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב תקופתי

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר					
2005	2006	2007	2008	2009	
542	552	637	681	702	רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
125	115	97	123	114	הפרשה לחובות מסופקים
417	437	540	558	588	רווח מפעילות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים
					הכנסות תפעוליות ואחרות
*283	*289	*320	*322	340	עמלות תפעוליות
1	12	22	9	46	רווח מהשקעה במניות, נטו
*14	*2	*2	*-	26	הכנסות אחרות
298	303	344	331	412	סך הכל הכנסות תפעוליות ואחרות
					הוצאות תפעוליות ואחרות
314	376	381	378	402	משכורות והוצאות נלוות
80	84	94	106	120	אחזקה ופחת בניינים וציוד
128	148	148	173	177	הוצאות אחרות
522	608	623	657	699	סך הכל הוצאות תפעוליות ואחרות
193	132	261	232	301	רווח מפעולות רגילות לפני מיסים
80	72	95	87	124	הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות
113	60	166	145	177	רווח מפעולות רגילות לאחר מיסים
-	-	-	3	4	חלק הבנק ברווחים מפעולות רגילות של חברות כלולות, לאחר השפעת המס
113	60	166	148	181	רווח נקי מפעולות רגילות
-	1	48	-	(4)	רווח (הפסד) מפעולות בלתי רגילות, נטו
(2)	-	-	-	-	השפעה מצטברת, נטו, לתחילת השנה, של שינוי שיטה חשבונאית
111	61	214	148	180	רווח נקי לשנה
					רווח למניה (באלפי שקלים חדשים)
					מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב:
0.91	0.48	1.33	1.19	1.45	רווח נקי מפעולות רגילות
(0.02)	0.01	0.39	-	(0.01)	רווח (הפסד) מפעולות בלתי רגילות, לאחר מס
0.89	0.49	1.72	1.19	1.44	סך-הכל
					מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב:
0.09	0.05	0.13	0.12	0.15	רווח נקי מפעולות רגילות
-	-	0.04	-	-	רווח מפעולות בלתי רגילות, לאחר מס
0.09	0.05	0.17	0.12	0.15	סך-הכל

* סווג מחדש

תוספת ג' - שיעורי הכנסה והוצאה של הבנק וחברות מאוחדות שלו

בסכומים מדווחים

2008				2009			
שיעור הכנסה (הוצאה)				שיעור הכנסה (הוצאה)			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח	נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים
7.04	803	11,407		4.39	583	13,283	
	* 13	* 262			5	318	
6.99	816	11,669		4.32	588	13,601	
(2.95)	(327)	11,118		(0.75)	(97)	12,942	
	(6)	150			(2)	162	
(2.96)	(333)	11,268		(0.76)	(99)	13,104	
4.03	4.09			3.56	3.64		
8.82	384	4,359		7.44	356	4,788	
	* 4	* 43			4	38	
8.82	388	4,402		7.45	360	4,826	
(8.08)	(263)	3,256		(7.10)	(252)	3,548	
	(45)	438			(74)	579	
(8.33)	(308)	3,694		(7.90)	(326)	4,127	
0.49	0.74			(0.45)	0.34		
2.33	61	2,630		2.75	74	2,717	
	6	1,964			57	1,614	
1.47	67	4,594		3.05	131	4,331	
1.47	41	2,810		(1.68)	(49)	2,917	
	(50)	1,739			(28)	1,346	
(0.19)	(9)	4,549		(1.79)	(77)	4,263	
1.28	3.80			1.26	1.07		
6.78	1,248	18,396		4.88	1,013	20,788	
	23	2,269			66	1,970	
6.15	1,271	20,665		4.74	1,079	22,758	
(3.20)	(549)	17,184		(2.05)	(398)	19,407	
	(101)	2,327			(104)	2,087	
(3.33)	(650)	19,511		(2.34)	(502)	21,494	
2.82	3.58			2.40	2.83		

מטבע ישראלי לא צמוד:

נכסים⁴

השפעת נגזרים משוכצים I-ALM³

סה"כ נכסים

התחייבויות⁴

השפעת נגזרים משוכצים I-ALM³

סה"כ התחייבויות

פער הריבית

מטבע ישראלי צמוד למדד:

נכסים⁴

השפעת נגזרים I-ALM³

סה"כ נכסים

התחייבויות⁴

השפעת נגזרים I-ALM³

סה"כ התחייבויות

פער הריבית

מטבע חוץ⁵

נכסים⁴

השפעת נגזרים משוכצים I-ALM³

סה"כ נכסים

התחייבויות⁴

השפעת נגזרים משוכצים I-ALM³

סה"כ התחייבויות

פער הריבית

סך הכל:

נכסים כספיים שהניבו הכנסות

מימון⁴

השפעת נגזרים משוכצים I-ALM³

סה"כ נכסים

התחייבויות כספיות

שגרמו הוצאות מימון⁴

השפעת נגזרים משוכצים I-ALM³

סה"כ התחייבויות

פער הריבית

* סווג מחדש

תוספת ג' - שיעורי הכנסה והוצאה של הבנק וחברות מאוחדות שלו (המשך)

בסכומים מדווחים

2008				2009			
שיעור הכנסה (הוצאה)				שיעור הכנסה (הוצאה)			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח	נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח
אחוזים				אחוזים			
			621				577
			(1)				(1)
			5				5
			56				124
			-				(3)
			681				702
			(123)				(114)
			558				588
			18,396				20,788
			51				35
			200				129
			(66)				(58)
			18,581				20,894
			17,184				19,407
			109				152
			318				219
			17,611				19,778
			970				1,116
			*494				494
			*(14)				(12)
			1,450				1,598

סך הכל הכנסות מימון מנכסים כספיים נטו, לרבות נגזרים

הכנסות מימון אחרות:

בגין אופציות

בגין מכשירים פיננסיים נגזרים אחרים (לא כולל אופציות, נגזרים בגידור ב-ALM, ונגזרים משוכצים שהופרדו)

עמלות מעסקי מימון והכנסות מימון אחרות⁶

הוצאות מימון אחרות

רווח מפעילות מימון לפני ההפרשה לחובות מסופקים

הפרשה לחובות מסופקים (לרבות הפרשה כללית ונוספת)

רווח מפעילות מימון לאחר ההפרשה לחובות מסופקים

סך כל הנכסים הכספיים שהניבו הכנסות מימון⁴

נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים⁷

נכסים כספיים אחרים⁴

הפרשה כללית והפרשה נוספת לחובות מסופקים

סה"כ הנכסים הכספיים

סך כל ההתחייבויות הכספיות שגרמו הוצאות מימון⁴

התחייבויות הנובעות ממכשירים נגזרים⁷

התחייבויות כספיות אחרות⁴

סה"כ ההתחייבויות הכספיות

סה"כ עודף נכסים כספיים על התחייבויות כספיות

נכסים לא כספיים

התחייבויות לא כספיות

סה"כ האמצעים ההוניים

* סווג מחדש

תוספת ג' - שיעורי הכנסה והוצאה של הבנק וחברות מאוחדות שלו (המשך)

בדולרים של ארה"ב

2008				2009			
שיעור הכנסה (הוצאה)				שיעור הכנסה (הוצאה)			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון		נגזרים ³	נגזרים	מימון	
מיליוני \$ ארה"ב				מיליוני \$ ארה"ב			
אחוזים				אחוזים			

תוספת ד' - החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2009

בסכומים מדווחים

מטבע ישראלי לא צמוד	עם דרישה עד חודש מיליוני ש"ח	מחודש ועד 3 חודשים מיליוני ש"ח	מ-3 חודשים עד שנה מיליוני ש"ח	משנה ועד 3 שנים מיליוני ש"ח
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים				
נכסים פיננסיים*	11,527	1,345	609	106
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	42	27	33	20
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	-	6	36	76
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	-	-
סה"כ שווי הוגן	11,569	1,378	678	202
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות				
התחייבויות פיננסיות*	10,680	896	916	319
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	30	21	13	20
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	-	4	21	16
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	2	-
סה"כ שווי הוגן	10,710	921	952	355
מכשירים פיננסיים, נטו				
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	859	457	(274)	(153)
החשיפה המצטברת במגזר	859	1,316	1,042	889
מטבע ישראלי צמוד למדד				
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים				
נכסים פיננסיים*	133	173	1,265	2,207
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	-	-	4	21
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	-	-	2	1
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	-	-
סה"כ שווי הוגן	133	173	1,271	2,229
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות				
התחייבויות פיננסיות*	76	271	866	1,388
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	-	21	4	63
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	-	1	7	33
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	8	-
סה"כ שווי הוגן	76	293	885	1,484
מכשירים פיננסיים, נטו				
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	57	(120)	386	745
החשיפה המצטברת במגזר	57	(63)	323	1,068

הערות כלליות:

1. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
2. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן בגין המכשיר הפיננסי בביאור 18' בדוח הכספי, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 18' בדוח הכספי.
3. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור 18' בדוח הכספי.
4. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שנגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

משך חיים ממוצע אפקטיבי שנים	שיעור תשואה פנימי אחוזים	סך הכל שווי הוגן מיליוני ש"ח	ללא תקופת פרעון מיליוני ש"ח	מעל 20 שנים מיליוני ש"ח	מ-10 ועד 20 שנים מיליוני ש"ח	מ-5 ועד 10 שנים מיליוני ש"ח	מ-3 ועד 5 שנים מיליוני ש"ח	
0.13	5.05	13,859	248	-	-	7	17	
0.57		122	-	-	-	-	-	
2.14		158	-	-	1	10	29	
-		-	-	-	-	-	-	
**0.16		14,139	248	-	1	17	46	
0.29	0.83	13,206	-	-	-	128	267	
0.65		84	-	-	-	-	-	
0.76		41	-	-	-	-	-	
0.50		14	12	-	-	-	-	
**0.29		13,345	12	-	-	128	267	
		794	236	-	1	(111)	(221)	
			794	558	558	557	668	
2.63	1.47	5,063	(1)	11	151	573	551	
8.87		65	-	-	32	5	3	
1.03		3	-	-	-	-	-	
-		-	-	-	-	-	-	
**2.71		5,131	(1)	11	183	578	554	
3.15	0.73	4,033	-	-	312	484	636	
8.57		531	-	-	222	182	39	
2.29		57	-	-	-	-	16	
0.50		8	-	-	-	-	-	
**3.76		4,629	-	-	534	666	691	
		502	(1)	11	(351)	(88)	(137)	
			502	503	492	843	931	

הערות ספציפיות:

* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.
 ** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

תוספת ד' - החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2009

בסכומים מדווחים

מטבע חוץ***	עם דרישה ועד חודש מיליוני ש"ח	מחודש ועד 3 חודשים מיליוני ש"ח	מ-3 חודשים ועד שנה מיליוני ש"ח	משנה ועד 3 שנים מיליוני ש"ח
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים				
נכסים פיננסיים*	1,569	522	357	44
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	299	556	322	42
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	-	5	21	18
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	1	-
סה"כ שווי הוגן	1,868	1,083	701	104
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות				
התחייבויות פיננסיות*	1,866	593	272	26
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	200	166	467	34
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	-	6	29	41
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	-	-
סה"כ שווי הוגן	2,066	765	768	101
מכשירים פיננסיים, נטו				
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	(198)	318	(67)	3
החשיפה המצטברת במגזר	(198)	120	53	56
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית				
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים				
נכסים פיננסיים***	13,229	2,040	2,231	2,357
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	341	583	359	83
אופציות (במונחי נכס הבסיס)****	-	11	59	95
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	1	-
סה"כ שווי הוגן	13,570	2,634	2,650	2,535
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות				
התחייבויות פיננסיות*	12,622	1,760	2,054	1,733
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	230	208	484	117
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	-	11	57	90
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	10	-
סה"כ שווי הוגן	12,852	1,979	2,605	1,940
מכשירים פיננסיים, נטו				
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	718	655	45	595
החשיפה המצטברת במגזר	718	1,373	1,418	2,013

הערות כלליות:

- פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן בגין המכשיר הפיננסי כפי שנכלל בביאור ג'18 בדוח הכספי, בעקבות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה בביאור ג'18 בדוח הכספי.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור ג'18 בדוח הכספי.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שנגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

(המשך)

משך חייה ממוצע אפקטיבי שנים	שיעור תשואה פנימי אחוזים	סך הכל שווי הוגן מיליוני ש"ח	ללא תקופת פרעון מיליוני ש"ח	מעל 20 שנים מיליוני ש"ח	מ-10 ועד 20 שנים מיליוני ש"ח	מ-5 ועד 10 שנים מיליוני ש"ח	מ-3 ועד 5 שנים מיליוני ש"ח	
0.31	2.06	2,532	-	-	11	10	19	
2.49		1,575	-	-	169	149	38	
0.74		44	-	-	-	-	-	
0.50		1	-	-	-	-	-	
**1.14		4,152	-	-	180	159	57	
0.22	0.36	2,792	-	-	16	13	6	
3.46		1,259	-	-	211	147	34	
1.98		96	-	-	1	9	10	
-		-	-	-	-	-	-	
**1.24		4,147	-	-	228	169	50	
		5	-	-	(48)	(10)	7	
			5	5	5	53	63	
0.74	3.85	21,475	268	11	162	590	587	
2.59		1,762	-	-	201	154	41	
1.81		206	1	-	1	10	29	
0.50		1	-	-	-	-	-	
**0.89		23,444	269	11	364	754	657	
0.86	0.74	20,031	-	-	328	625	909	
4.78		1,874	-	-	433	329	73	
1.81		194	-	-	1	9	26	
0.50		22	12	-	-	-	-	
**1.20		22,121	12	-	762	963	1,008	
		1,323	257	11	(398)	(209)	(351)	
			1,323	1,066	1,055	1,453	1,662	

* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

*** כולל מניות המוצגות בטור "ללא תקופת פרעון".

**** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

***** כולל אופציות על מניות המוצגות בטור "ללא תקופת פרעון".

תוספת ד' - החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2008

בסכומים מדווחים

מטבע ישראלי לא צמוד	עם דרישה ועד חודש מיליוני ש"ח	מחודש ועד 3 חודשים מיליוני ש"ח	מ-3 חודשים ועד שנה מיליוני ש"ח	משנה ועד 3 שנים מיליוני ש"ח
סך הכל נכסים	11,221	791	209	50
סך הכל התחייבויות	9,706	1,175	684	245
הפרש	1,515	(384)	(475)	(195)
השפעת עסקאות עתידיות	24	16	136	15
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	1,539	(368)	(339)	(180)
החשיפה המצטברת במגזר	1,539	1,171	832	652
מטבע ישראלי צמוד למדד	161	173	609	1,678
סך הכל נכסים	51	137	545	1,351
סך הכל התחייבויות	110	36	64	327
הפרש	-	(19)	(97)	(36)
השפעת עסקאות עתידיות	110	17	(33)	291
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	110	127	94	385
החשיפה המצטברת במגזר	110	127	94	385
מטבע חוץ**	1,856	508	340	37
סך הכל נכסים	1,819	845	297	27
סך הכל התחייבויות	37	(337)	43	10
הפרש	(9)	329	(48)	(8)
השפעת עסקאות עתידיות	28	(8)	(5)	2
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	28	20	15	17
החשיפה המצטברת במגזר	28	20	15	17
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית	13,238	1,472	1,158	1,765
סך הכל נכסים***				
יתרות חוב הנובעות מעסקאות בכרטיסי אשראי				
סה"כ נכסים במאזן				
סך הכל התחייבויות***	11,576	2,157	1,526	1,623
זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי				
סה"כ התחייבויות במאזן				
הפרש	1,662	(685)	(368)	142
השפעת עסקאות עתידיות***	15	326	(9)	(29)
החשיפה לשינויים בשיעורי ריבית במגזר	1,677	(359)	(377)	113
החשיפה המצטברת במגזר	1,677	1,318	941	1,054

הערות כלליות:

- נתונים מלאים על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- כלוח זה, הנתונים לפי תקופות מציגים את הערך הנוכחי של זרמים עתידיים כשהם מהווים לפי שיעור התשואה הפנימי של הסעיף המאזני. הזרמים העתידיים שהווננו כאמור, כוללים ריבית שתצטבר עד למועד הפרעון, או עד למועד שינוי הריבית, המוקדם שבהם.
- השפעת עסקאות גידור כלולה בסך כל הנכסים או סך ההתחייבויות לפי העניין.

(המשך)

מ-3 ועד 5 שנים	מ-5 ועד 10 שנים	מ-10 ועד 20 שנים	מ-20 שנים ועד	מכל 20 שנים	ללא תקופת פרעון*	סך הכל	שיעור תשואה פנימי	משך חיים ממוצע
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	אחוזים	שנים
10	1	-	-	-	242	12,524	6.07	0.11
136	24	24	24	3	-	11,997	2.32	0.25
(126)	(23)	(24)	(24)	(3)	242	527	3.75	(0.14)
13	22	28	28	-	-	254		
(113)	(1)	4	4	(3)	242	781		
539	538	542	542	539	781	781		
674	756	160	160	13	-	4,224	5.04	3.36
505	671	220	220	-	-	3,480	3.65	3.45
169	85	(60)	(60)	13	-	744	1.39	(0.09)
(34)	(73)	(236)	(236)	-	-	(495)		
135	12	(296)	(296)	13	-	249		
520	532	236	236	249	249	249		
11	14	15	15	-	-	2,781	4.36	0.31
17	20	20	20	-	-	3,045	3.59	0.31
(6)	(6)	(5)	(5)	-	-	(264)	077	-
(8)	(13)	(2)	(2)	-	-	241		
(14)	(19)	(7)	(7)	-	-	(23)		
3	(16)	(23)	(23)	(23)	(23)	(23)		
695	771	175	175	13	802	20,089	-	0.85
						295		
						20,384		
658	715	264	264	3	88	18,610	-	086
						295		
						18,905		
37	56	(89)	(89)	10	714	1,479	-	(0.01)
(29)	(64)	(210)	(210)	-	-	-		
8	(8)	(299)	(299)	10	714	1,479		
1,062	1,054	755	755	765	1,479	1,479		

* בטור "ללא תקופת פרעון" מוצגות יתרות מאזניות.

** פעילות מקומית, לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

*** כולל נכסים והתחייבויות לא כספיים המוצגים בטור "ללא תקופת פרעון".

תוספת ה' - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד

(במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2009

סוג הענף	סיכון אשראי מאזני ¹	סיכון אשראי חוץ מאזני ²	סיכון אשראי כולל לציבור	ההוצאה השנתית בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים	יתרות חובות בעייתיים ³
חקלאות	312	52	364	4	18
תעשייה	1,832	406	2,238	23	127
בינוי	1,222	2,076	3,298	15	246
נדל"ן	1,246	243	1,489	-	71
חשמל ומים	149	24	173	-	1
מסחר	1,730	370	2,100	17	123
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	145	20	165	1	22
תחבורה ואחסנה	724	70	794	2	18
תקשורת ושרותי מחשב	131	46	177	1	7
שירותים פיננסיים	708	112	820	3	8
שירותים עסקיים אחרים	1,250	199	1,449	12	89
שירותים ציבוריים וקהילתיים	329	93	422	1	20
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	1,456	44	1,500	-	43
אנשים פרטיים - אחר	2,295	781	3,076	29	213
בגין פעילות לווים בחו"ל	798	144	942	7	115
סך הכל	14,327	4,680	19,007	115	1,121
סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:					
תנועות ההתיישבות ⁴	18	2	20	-	1
רשויות מקומיות ⁵	32	18	50	-	5

1. אשראי לציבור בסך 13,905 מיליון ש"ח, וכן השקעות באגרות חוב של הציבור בסך 419 מיליון ש"ח ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 3 מיליון ש"ח.
 2. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
 3. יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
 4. קיבוצים ומושבים, ארגונים אזוריים וארציים ותאגידים שבשליטת תנועות ההתיישבות.
 5. לרבות תאגידים בשליטתם.
- סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.
- * סוג מחדש.

תוספת ה' - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2008

סוג הענף	סיכון אשראי מאזני ¹	סיכון אשראי חוץ מאזני ²	סיכון אשראי כולל לציבור	ההוצאה השנתית בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים	יתרות חובות בעייתיים ³
חקלאות	295	81	376	-	23
תעשייה	2,157	1,237	3,394	15	160
בינוי	1,408	2,063	3,471	34	386
נדל"ן	1,108	637	1,745	-	59
חשמל ומים	180	59	239	-	2
מסחר	*2,217	813	3,030	33	174
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	*185	101	286	-	8
תחבורה ואחסנה	757	196	953	6	38
תקשורת ושרותי מחשב	181	89	270	2	3
שירותים פיננסיים	743	602	1,345	(5)	20
שירותים עסקיים אחרים	1,248	441	1,689	15	70
שירותים ציבוריים וקהילתיים	302	176	478	2	27
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	1,192	37	1,229	(1)	41
אנשים פרטיים - אחר	2,172	491	2,663	27	155
בגין פעילות לווים בחו"ל	781	96	877	-	180
סך הכל	14,926	7,119	22,045	128	1,346
סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:					
תנועות ההתיישבות ⁴	26	15	41	-	2
רשויות מקומיות ⁵	34	31	65	-	11

1. אשראי לציבור בסך 14,385 מיליון ש"ח, וכן השקעות באגרות חוב של הציבור בסך 533 מיליון ש"ח ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 8 מיליון ש"ח.
 2. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
 3. יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
 4. קיבוצים ומושבים, ארגונים אזרחיים וארציים ותאגידים שבשליטת תנועות ההתיישבות.
 5. לרבות תאגידים בשליטתם.
- סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.
- * סווג מחדש.

בסכומים מדווחים

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות ובטחונות נזילים. ליום 31.12.09 לא היתה לבנק חשיפת אשראי בגין מדינה בודדת, בשיעור העולה על 1% מסך נכסי הבנק.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווא.

(3) יתרת חובות בעייתיים, בניכוי חובות המכוסים בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים. לא כולל רכיבי סיכון חוץ מאזניים.

ב. מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן עולה על 0.75% מסך נכסי הבנק

ליום 31.12.2009 קיימת בבנק חשיפת אשראי בגין מדינה אחת (ארה"ב), בשיעור העולה על 0.75% מסך נכסי הבנק. יתרת החשיפה של הבנק בגין מדינה זו ליום 31.12.2009 - מסתכמת ב- 307 מיליון ש"ח (ליום 31.12.2008).
- לא היתה לבנק חשיפת אשראי העולה על 0.75% מסך נכסי הבנק).

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות

ליום 31 בדצמבר 2009 לא היתה לבנק חשיפה למדינות זרות עם בעיות נזילות (31.12.2008 - זהה).

* הוצג מחדש.

תוספת ז' - תמצית מאזן מאוחד לסופי רבעונים - מידע רב רבעוני

נכסים מדווחים (במיליוני ש"ח)

2008				2009				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
2,378	1,983	2,969	3,396	3,604	3,110	3,292	3,245	נכסים
2,632	2,857	2,411	2,098	2,930	3,926	4,093	4,111	מזומנים ופקדונות בבנקים
13,276	14,038	14,265	14,326	14,202	14,091	14,031	13,848	ניירות ערך
9	9	9	9	-	-	-	-	אשראי לציבור
*1	*2	*3	*3	*1	2	3	5	אשראי לממשלה
342	344	344	344	343	343	346	457	השקעה בחברות כלולות
153	135	151	135	125	158	162	141	בניינים וציוד
18,791	19,368	20,152	20,311	21,205	21,630	21,927	21,807	נכסים אחרים
								סך הכל נכסים

התחייבויות והון

15,801	16,180	16,847	17,037	*17,953	*18,207	*18,331	18,178	פקדונות הציבור
270	371	430	427	342	440	537	541	פקדונות מבנקים
47	44	42	45	*60	*56	*65	87	פקדונות הממשלה
692	689	697	636	608	605	613	612	כתבי התחייבות נדחים
*574	*601	*670	*687	*664	663	690	694	התחייבויות אחרות
17,384	17,885	18,686	18,832	19,627	19,971	20,236	20,112	סך הכל התחייבויות
1,407	1,483	1,466	1,479	1,578	1,659	1,691	1,695	הון עצמי
18,791	19,368	20,152	20,311	21,205	21,630	21,927	21,807	סך הכל התחייבויות והון

* סווג מחדש.

תוספת ח' - תמצית דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב רבעוני

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)								
2008				2009				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
167	190	189	135	145	212	190	155	רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
33	16	39	35	36	25	23	30	הפרשה לחובות מסופקים
134	174	150	100	109	187	167	125	רווח מפעילות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים
הכנסות תפעוליות ואחרות								
*76	*75	*86	*85	85	83	87	85	עמלות תפעוליות
-	4	(1)	6	-	6	14	26	רווח (הפסד) מהשקעה במניות, נטו
*-	*5	-	-	10	9	6	1	הכנסות אחרות
76	84	85	91	95	98	107	112	סך הכל הכנסות תפעוליות ואחרות
הוצאות תפעוליות ואחרות								
*95	90	*98	100	95	97	100	110	משכורות והוצאות נלוות
25	26	27	28	29	29	30	32	אחזקה ופחת בניינים וציוד
38	44	46	45	39	44	46	48	הוצאות אחרות
158	160	171	173	163	170	176	190	סה"כ הוצאות תפעוליות ואחרות
52	98	64	18	41	115	98	47	רווח מפעולות רגילות לפני מסים
18	35	25	9	15	43	40	26	הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות
34	63	39	9	26	72	58	21	רווח מפעולות רגילות לאחר מסים
1	1	1	-	-	1	2	1	חלק הבנק ברווחי חברות כלולות, לאחר מסים
35	64	40	9	26	73	60	22	רווח נקי מפעולות רגילות
(1)	-	-	1	-	(1)	-	-	רווח (הפסד) מפעולות בלתי רגילות, נטו
34	64	40	10	26	72	60	22	רווח נקי לתקופה
רווח נקי (הפסד) למניה (באלפי שקלים חדשים):								
• מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב								
0.28	0.52	0.32	0.07	0.21	0.58	0.48	0.18	רווח נקי מפעולות רגילות
(0.01)	-	-	0.01	-	(0.01)	-	-	רווח (הפסד) מפעולות בלתי רגילות, לאחר מס
0.27	0.52	0.32	0.08	0.21	0.57	0.48	0.18	סך הכל
• מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב								
0.03	0.05	0.03	0.01	0.02	0.06	0.05	0.02	רווח נקי מפעולות רגילות
-	-	-	-	-	-	-	-	רווח מפעולות בלתי רגילות, לאחר מס
0.03	0.05	0.03	0.01	0.02	0.06	0.05	0.02	סך הכל

* סווג מחדש.

אני יעקב טננבאום, מזהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2009 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾, וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"

אני, אבי רישפן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2009 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾, וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברכעון הרכיעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון והנהלה של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון").

מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך, גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של ביטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להוראות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2009, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO).

בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2009, הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2009 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים של הבנק ה"ה סומך חייקין וה"ה זיו האפט כפי שצוין בדוח שלהם בעמוד מספר 189 אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסויגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2009.

ד"ר יוסי בכר
יו"ר הדירקטוריון

יעקב טננבאום
מנהל כללי

אבי רישפן
סמנכ"ל בכיר, חשבונאי ראשי

24 בפברואר, 2010

2009 דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2009 דוחות כספיים ליום 31 בדצמ

189	דוח רואי החשבון לבעלי המניות - בקרה פנימית על דיווח כספי
190	דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות - דוחות כספיים שנתיים
191	מאזנים
192	דוחות רווח והפסד
193	דוח על השינויים בהון העצמי
194	דוחות על תזרימי המזומנים
197	באורים לדוחות הכספיים

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ - בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2009, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). הדירקטוריון והנהלת הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי, ולהערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקנים של המועצה לפיקוח על החשבונאות של חברות ציבוריות (Public Company Accounting Oversight Board) (ארה"ב), כפי שאומצו על ידי המפקח על הבנקים. על-פי תקנים אלה נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצע כדי להשיג מידה סבירה של בטחון בדבר שאלת קיומה של בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי, מכל הבחינות המהותיות. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון לקיומה של חולשה מהותית, בדיקה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבונו כי הם נחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית של בנק על דיווח כספי הינה תהליך המתוכנן כדי לספק מידה סבירה של בטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP), ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית של בנק על דיווח כספי כוללת את המדיניות והנהלים אשר:

- (1) שייכים לשמירת רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות באופן מדויק ונאות את העסקאות וההעברות של נכסי הבנק;
- (2) מספקים מידה סבירה של בטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושתקבולים ותשלומים של הבנק נעשים רק בהתאם להרשאות של הנהלת הבנק והדירקטורים שלו;
- (3) מספקים מידה סבירה של בטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה לא מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עלולה שלא למנוע או שלא לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, ההשלכות של הערכת אפקטיביות כלשהי על תקופות עתידיות נתונות לסיכון שבקורות עלולות להפוך לבלתי מתאימות בגלל שינויים בתנאים, או שרמת הציות למדיניות או לנהלים עלולה להידרדר.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2009, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO).

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי ההנחיות של המפקח על הבנקים, את המאזנים המצורפים של הבנק לימים 31 בדצמבר 2009 ו-2008 ואת המאזנים המאוחדים לאותם תאריכים ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על השינויים בהון העצמי והדוחות על תזרימי המזומנים - של הבנק ומאוחדים - לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009, והדוח שלנו מיום 24 בפברואר 2010 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על הדוחות הכספיים המאוחדים הנ"ל.

זיו האפט
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

מבקרים משותפים

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ - דוחות כספיים שנתיים

ביקרנו את המאזנים המצורפים של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן - "הבנק") לימים 31 בדצמבר 2009 ו-2008 ואת המאזנים המאוחדים לאותם תאריכים ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על השינויים בהון העצמי והדוחות על תזרימי המזומנים - של הבנק ומאוחדים - לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישומו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של הבנק וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי - של הבנק והמאוחד - לימים 31 בדצמבר 2009 ו-2008 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים - של הבנק והמאוחד - לכל אחת משלוש השנים, בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו כן, לדעתנו הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

מבלי לסייג את חוות דעתנו, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 13 ב' בדוחות הכספיים, בדבר הצגה מחדש של יחס ההון לרכיבי סיכון לשנים קודמות.

ביקרנו גם, בהתאם לתקנים של המועצה לפיקוח על החשבונאות של חברות ציבוריות (Public Company Accounting Oversight Board) (ארה"ב), כפי שאומצו על ידי המפקח על הבנקים, את הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2009, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO), והדוח שלנו מיום 24 בפברואר 2010, כלל חוות דעת בלתי מסויגת לגבי קיום בקרה פנימית אפקטיבית בבנק.

זיו האפט
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

מבקרים משותפים

מאזנים ליום 31 בדצמבר

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

נכסים	באור	מאוחד		הבנק	
		2009	2008	2009	2008
מזומנים ופקדונות בבנקים	2	3,245	3,396	3,244	3,395
ניירות ערך	3	4,111	2,098	4,087	2,076
אשראי לציבור	4	13,848	14,326	13,848	14,326
אשראי לממשלה		-	9	-	9
השקעה בחברות מוחזקות	5	5	*3	83	*77
בניינים וציוד	6	457	344	456	343
נכסים אחרים	7	141	135	138	*132
סך הכל נכסים		21,807	20,311	21,856	20,358
התחייבויות והון					
פקדונות הציבור	8	18,178	17,037	18,191	17,050
פקדונות מבנקים	9	541	427	541	427
פקדונות הממשלה		87	45	87	45
כתבי התחייבות נדחים	10	612	636	612	636
התחייבויות אחרות	11	694	*687	730	*721
סך הכל התחייבויות		20,112	18,832	20,161	18,879
הון עצמי		1,695	1,479	1,695	1,479
סך הכל התחייבויות והון		21,807	20,311	21,856	20,358

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

ד"ר יוסי בכר
יו"ר הדירקטוריון

יעקב טננבאום
מנהל כללי

אבי רישפן
סמנכ"ל בכיר, חשבונאי ראשי

* סוג מחדש.

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 24 בפברואר 2010

דוחות רווח והפסד לשנים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר

(במיליוני ש"ח)

הבנק			מאוחד			באור	
2007	2008	2009	2007	2008	2009		
636	679	696	637	681	702	21	רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
97	123	114	97	123	114	ד'4	הפרשה לחובות מסופקים
539	556	582	540	558	588		רווח מפעילות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים
							הכנסות תפעוליות ואחרות
*283	*313	331	*320	*322	340	22	עמלות תפעוליות
22	9	45	22	9	46	23	רווח מהשקעה במניות, נטו
*16	*1	27	*2	-	26	24	הכנסות אחרות
321	323	403	344	331	412		סך כל ההכנסות התפעוליות והאחרות
							הוצאות תפעוליות ואחרות
375	374	398	381	378	402	25	משכורות והוצאות נלוות
94	106	120	94	106	120		אחזקה ופחת בניינים וציוד
146	169	172	148	173	177	26	הוצאות אחרות
615	649	690	623	657	699		סך הכל ההוצאות התפעוליות והאחרות
245	230	295	261	232	301		רווח מפעולות רגילות לפני מסים
89	85	122	95	87	124	27	הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות
156	145	173	166	145	177		רווח מפעולות רגילות לאחר מסים
28	3	8	-	3	4	ב'5	חלק הבנק בתוצאות הפעולות, נטו, של חברות מוחזקות, לאחר מסים
184	148	181	166	148	181		רווח נקי מפעולות רגילות
30	-	(1)	48	-	(1)	28	רווח (הפסד) מפעולות בלתי רגילות, נטו
214	148	180	214	148	180		רווח נקי לשנה
						29	רווח למניה (באלפי שקלים חדשים)
							מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב:
1.48	1.19	1.45	1.33	1.19	1.45		רווח נקי מפעולות רגילות
0.24	-	(0.01)	0.39	-	(0.01)		רווח (הפסד) מפעולות בלתי רגילות, לאחר מס
1.72	1.19	1.44	1.72	1.19	1.44		סך הכל
							מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב
0.15	0.12	0.15	0.13	0.12	0.15		רווח נקי מפעולות רגילות
0.02	-	-	0.04	-	-		רווח מפעולות בלתי רגילות, לאחר מס
0.17	0.12	0.15	0.17	0.12	0.15		סך הכל

* סווג מחדש.

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על השינויים בהון העצמי

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)						
סך הכל הון עצמי	רווח כולל אחר מצטבר*	סך הכל הון וקרנות הון	קרנות הון	הון מניות נפרע		
1,160	930	203	152	51	יתרה ליום 1 בינואר 2007	
התאמות, נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:						
-	-	-	-	-	• התאמת ערך	
(18)	-	(18)	-	-	• נזקף לרווח הפסד בגין מימושים	
7	-	7	-	-	• השפעת המס המתייחס	
214	214	-	-	-	רווח נקי לשנה	
1,363	1,144	203	152	51	יתרה ליום 31 בדצמבר 2007	
התאמות, נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:						
(56)	-	(56)	-	-	• התאמת ערך	
22	-	22	-	-	• נזקף לרווח הפסד בגין ירידת ערך	
(17)	-	(17)	-	-	• נזקף לרווח הפסד בגין מימושים	
19	-	19	-	-	• השפעת המס המתייחס	
148	148	-	-	-	רווח נקי לשנה	
1,479	1,292	203	152	51	יתרה ליום 31 בדצמבר 2008	
התאמות, נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:						
139	-	139	-	-	• התאמת ערך	
(85)	-	(85)	-	-	• נזקף לרווח הפסד בגין מימושים	
(18)	-	(18)	-	-	• השפעת המס המתייחס	
180	180	-	-	-	רווח נקי לשנה	
1,695	1,472	203	152	51	יתרה ליום 31 בדצמבר 2009	

* מהווה "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי המזומנים לשנים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר

(במיליוני ש"ח)

הבנק			מאוחד		
2007	2008	2009	2007	2008	2009
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת					
214	148	180	214	148	180
רווח נקי לשנה					
190	295	69	200	290	71
התאמות הדרושות כדי להציג את המזומנים מפעולות (נספח א')					
404	443	249	414	438	251
מזומנים נטו מפעילות שוטפת					
תזרימי מזומנים לפעילות בנכסים					
16	26	16	14	28	16
פקדונות בבנקים, נטו					
148	-	-	148	-	-
תמורה נטו ממכירת פעילות קופות הגמל					
1	-	1	1	-	1
תמורה ממכירת חברה מוחזקת					
(2,423)	(1,801)	(3,487)	(2,423)	(1,801)	(3,487)
רכישת ניירות ערך זמינים למכירה					
1,220	1,991	1,582	1,220	1,991	1,582
תמורה ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה					
781	250	92	781	250	92
תמורה מפדיון ניירות ערך זמינים למכירה					
(9)	23	(33)	(13)	25	(35)
ניירות ערך למסחר, נטו					
(714)	(1,384)	367	(714)	(1,384)	367
אשראי לציבור, נטו					
-	-	9	-	-	9
אשראי לממשלה, נטו					
8	2	2	-	2	2
דיבידנד שהתקבל מחברה מוחזקת					
(73)	(1)	-	(73)	-	-
השקעה בחברות מוחזקות					
(51)	(47)	(152)	(51)	(48)	(152)
רכישת בניינים וציוד					
-	-	1	-	-	1
תמורה ממימוש בניינים וציוד					
(1,096)	(941)	(1,602)	(1,110)	(937)	(1,604)
מזומנים נטו לפעילות בנכסים					
תזרימי מזומנים מפעילות בהתחייבויות ובהון					
1,248	1,299	1,141	1,252	1,301	1,141
פקדונות מהציבור, נטו					
(30)	85	114	(30)	85	114
פקדונות מבנקים, נטו					
(5)	(5)	42	(5)	(5)	42
פקדונות מהממשלה, נטו					
(74)	(157)	(79)	(74)	(157)	(79)
פרעון כתבי התחייבות נדחים					
1,139	1,222	1,218	1,143	1,224	1,218
מזומנים נטו מפעילות בהתחייבויות ובהון					
447	724	(135)	447	725	(135)
גידול (קטון) במזומנים					
1,444	1,891	2,615	1,444	1,891	2,616
יתרת מזומנים לתחילת השנה					
1,891	2,615	2,480	1,891	2,616	2,481
יתרת מזומנים לסוף השנה					

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

נספחים לדוחות על תזרימי המזומנים לשנים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

הבנק			מאוחד		
2007	2008	2009	2007	2008	2009
נספח א' - התאמות הדרושות כדי להציג את המזומנים מפעולות					
חלקו של הבנק ברווחים, נטו, של חברות מוחזקות					
(28)	(3)	(8)	-	(3)	(4)
39	45	50	40	45	50
100	126	116	100	126	116
פחת והפחתות					
(28)	(69)	(110)	(28)	(69)	(110)
הפרשה לחובות מסופקים					
(28)	(69)	(110)	(28)	(69)	(110)
ריבית, נטו, ורווח ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה					
(1)	-	(2)	(1)	(1)	(2)
רווח שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר					
(1)	24	-	(1)	24	-
הפרשה (קיטון בהפרשה) לירידת ערך השקעות					
2	-	-	2	-	-
הפסד ממימוש בניינים וציוד, נטו					
(31)	-	-	(49)	-	-
רווח ממכירת פעילות קופות הגמל					
(1)	-	-	(1)	-	-
רווח ממכירת חברה מוחזקת					
4	17	(30)	4	17	(30)
מסים נדחים, נטו					
9	(3)	(15)	9	(3)	(15)
קיטון (גידול) ביעודה לפיצויי פרישה, נטו					
49	64	55	49	64	55
התאמת ערכם של כתבי התחייבות נדחים					
שינויים בסעיפים מאזניים					
17	(25)	21	16	(26)	21
נכסים אחרים					
60	119	(8)	60	116	(10)
התחייבויות אחרות					
190	295	69	200	290	71
סה"כ התאמות למזומנים מפעולות					
נספח ב' - פעולות שלא במזומן					
1	1	13	1	1	13
רכישת בניינים וציוד					
35	36	-	35	36	-
השאלת ניירות ערך					
(203)	-	-	(203)	-	-
החזר ניירות ערך מושאלים					

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

א. כללי

- (1) הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
- (2) מאחר ובחלק מסעיפי הדוחות הכספיים אין שינוי מהותי בין נתוני הבנק לנתונים במאחד, מתייחסים אותם באורים בדוחות הכספיים לנתונים המאוחדים בלבד.
- (3) בדוחות כספיים אלה -
 - (א) **חברות מאוחדות** - חברות בהן יש לבנק שליטה במישרין או בעקיפין בזכויות הצבעה ואשר דוחותיהן אוחדו עם דוחות הבנק.
 - (ב) **חברות כלולות** - חברות, למעט חברות מאוחדות, שהשקעת הבנק בהן כלולה בדוחות הכספיים של הבנק, על בסיס השווי המאזני.
 - (ג) **חברות מוחזקות** - חברות מאוחדות וחברות כלולות.

ב. הפסקת התאמת הדוחות הכספיים לאינפלציה

בחודש אוקטובר 2001 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מס' 12 (להלן: "תקן 12"), על פיו ובהתאם לתקן חשבונאות מספר 17 שפורסם בחודש דצמבר 2002, הופסקה התאמת הדוחות הכספיים להשפעת האינפלציה, החל מיום 1 בינואר 2004. בתאריך 11 בינואר 2004 פרסם המפקח על הבנקים הוראות ליישום תקן 12 בתאגידים הבנקאיים, החל מיום 1 בינואר 2004.

עד ליום 31 בדצמבר 2003, ערך הבנק את דוחותיו הכספיים, כשהם מותאמים להשפעת האינפלציה בהתאם לגילוי דעת 36 של לשכת רואי חשבון בישראל. הסכומים המותאמים שנכללו בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2003, שימשו נקודת מוצא לדוח הכספי הנומינלי החל מיום 1 בינואר 2004.

הבנק יישם את הוראות תקן 12 והוראות המפקח על הבנקים בנושא זה (להלן: "ההוראות") החל מיום 1 בינואר 2004. הנתונים הכלולים בדוחות כספיים אלה מוצגים על פי ההוראות ב"סכומים מדווחים", כדלקמן:

(א) נתונים מאזניים

- (1) פריטים כספיים - מוצגים בערכים נומינליים.
- (2) פריטים לא כספיים - מוצגים על פי ערכם המותאם ליום 31 בדצמבר 2003, בתוספת סכומים נומינליים שנוספו לאחר 1 בינואר 2004 ובניכוי הסכומים שנגרעו לאחר 1 בינואר 2004.
- (3) סכומי הנכסים הלא כספיים אינם מייצגים בהכרח שווי מימוש, או שווי כלכלי עדכני, אלא רק את הסכומים המדווחים של אותם נכסים.
- (4) בדוחות הכספיים "עלות" - משמעותה עלות בסכום מדווח.

(ב) נתונים תוצאתיים

- (1) הכנסות והוצאות הנובעות מפריטים כספיים - מוצגות בערכים נומינליים.
- (2) הכנסות והוצאות הנובעות מפריטים לא כספיים - מוצגות במקביל לסעיף המאזני.

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

(1) בחודש דצמבר 2006, פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 23, בדבר "הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה". תקן זה מחליף את תקנות ניירות ערך (הצגת פעולות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדוחות הכספיים), התשנ"ו-1996, שאומצו בהוראות הדוח לציבור של המפקח על הבנקים. התקן קובע כי נכסים והתחייבויות הנובעים מעסקה שבוצעה בין הישות לבין בעל השליטה בה - יימדדו במועד העסקה לפי שווי הוגן - וההפרש שבין השווי ההוגן כאמור, לבין התמורה שנקבעה בעסקה - ייזקף להון העצמי.

התקן חל על עסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה שבוצעו לאחר 1 בינואר 2007, ועל הלוואה שניתנה (או נתקבלה) מבעל שליטה, החל ממועד יישום התקן (גם אם תאריך הביצוע קדם לתאריך יישום התקן).

ביום 4 במאי 2008 פרסם בנק ישראל טיוטת הוראות בנוגע ליישום הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל השליטה בה בתאגידים הבנקאיים. על פי ההנחיות הכלולות בטייטה - יחולו על עסקאות אלה תקני הדוח הכספי הבינלאומיים. לגבי סוגי עסקאות מסוימים, כאמור - שעבורן לא נקבעה התייחסות בתקנים הבינלאומיים - יחולו כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב. ההוראות שבתקן חשבונאות 23 ייושמו על ידי התאגידים הבנקאיים - רק אם אינן סותרות את תקני החשבונאות הבינלאומיים או כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב - או בעסקאות שבהן לא נקבעו כללים מחייבים בתקנים ובכללי החשבונאות הנ"ל. בנוסף, הודיע בנק ישראל כי בכוונתו להחיל את ההנחיות, כאמור, על הדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים לתקופות המתחילות ב-1 בינואר 2008 ואילך.

עד כה טרם פורסמו על ידי בנק ישראל הוראות מחייבות בנושא זה. עם זאת, להערכת הבנק - ליישום ההנחיות שנכללו בטייטה ההוראה לא יהיה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

(2) בחודש יולי 2006, פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 29, בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (להלן: "התקן"). התקן קובע כי ישויות הכפופות לחוק ניירות ערך התשכ"ח - 1968 ומחויבות לדוח על פי תקנותיו של חוק זה, יערכו את דוחותיהן הכספיים לפי תקני IFRS - לתקופות המתחילות מיום 1 בינואר 2008. האמור אינו חל על תאגידים בנקאיים שדוחותיהם הכספיים ערוכים לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

בהקשר לכך, פרסם בנק ישראל ביום 7 ביוני 2009 מסמך, הכולל מתווה מוצע לאימוץ תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים בדיווחים הכספיים של התאגידים הבנקאיים בישראל.

המתווה עורך אבחנה בין תקני דיווח הנוגעים לנושאים הנמצאים בליבת העסק הבנקאי, לבין תקני דיווח אחרים, כדלקמן:

א. תאריך היעד המוצע ליישום תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים שאינם נוגעים בנושאים הקשורים לליבת העסק הבנקאי יהיה 1.1.2011. הוראות הדיווח לציבור של בנק ישראל יותאמו לתקנים אלו עד ליום 31.12.2009.

ב. תאריך היעד המקדמי המוצע ליישום תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים הנוגעים לנושאים הקשורים לליבת העסק הבנקאי יהיה 1.1.2013. תאריך זה כפוף להחלטה סופית שעתידי בנק ישראל לקבל במהלך שנת 2011. החלטת בנק ישראל תושפע מלוח הזמנים שיקבע בארה"ב, ומהתקדמות "תהליך ההתכנסות" - בין גוף התקינה הבינלאומית וגוף התקינה בארה"ב.

בהמשך למסמך זה, פרסם בנק ישראל ביום 31.12.2009 תיקון להוראות הדיווח לציבור, המתאים את הוראות הדיווח לציבור לתקני הדיווח הבינלאומי בנושאים מסוימים שאינם בליבת העסק הבנקאי.

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

(המשך)

(2) (המשך)

בין היתר, מטפל התיקון להוראות בנושאים הבאים:

1. קביעת מדרג ליישום כללי חשבונאות בתאגידים הבנקאיים, כדלקמן:

- ככלל, תאגידים בנקאיים יישמו את כללי החשבונאות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו (להלן: "הוראות המפקח").
- בנושאים מסוימים שצוינו בהוראות המפקח - יישמו תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים.
- לגבי סוגיות הנמצאות בתכולת היישום של תקני הדיווח הבינלאומי, שלא נקבע לגביהן טיפול ספציפי בתקני הדיווח הבינלאומי - יישמו כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.

2. התאגידים הבנקאיים יחויבו ליישם את תקני הדיווח הבינלאומיים בנושאים חשבונאיים שונים, לרבות: שינויים בשער החליפין של מטבע חוץ, רווח למניה, עסקאות תשלום מבוסס מניות, דוחות כספיים של שלוחות או של חברות כלולות בכלכלות היפר-אינפלציוניות, דוחות ביניים, צרופי עסקים ודוחות מאוחדים, השקעות בחברות כלולות, ירידת ערך נכסים, ירידת ערך השקעות בחברות כלולות, חכירות, רכוש קבוע ונדל"ן להשקעה.

התיקונים להוראות הדיווח לציבור בנושאים הנ"ל יישמו על ידי התאגידים הבנקאיים מיום 1.1.2011 ואילך. הבנק לומד את השינויים בהוראות הדיווח לציבור שנכללו בהוראה ונערך ליישומן במועד שנקבע.

(3) ביום 31 בדצמבר 2007 פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה חדשה בנושא: "המדידה והגילוי של חובות בעייתיים והפרשה לחובות מסופקים, בדוחות כספיים של תאגידים בנקאיים" (להלן: "ההוראה המקורית"). ההוראה מבוססת על התקינה החשבונאית הקיימת בארה"ב לגבי תאגידים בנקאיים. העקרונות הגלומים בבסיס ההוראה, מהווים שינוי מרחיק לכת ביחס להוראות הנוכחיות - בנושא סוג חובות בעייתיים ומדידת הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלו.

השינויים העיקריים שנכללו בהוראה המקורית, ביחס להוראות הקיימות, הינם:

- הוטל על התאגידים הבנקאיים לערוך הפרשות לירידת ערך נכסים, בגין אשראים בעייתיים, באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" או "הפרשה קבוצתית" - כמפורט להלן:

• **"הפרשה פרטנית להפסדי אשראי"** - תיושם בגין ירידת ערך של אשראים בעייתיים שהיקפם החוזי עולה על מיליון ש"ח, וכן בגין חייבים בעייתיים מזוהים אחרים (שההפרשה לירידת ערך בגינם אינה נכללת ב"הפרשה הקבוצתית").

ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי תערך בהתבסס על תזרימי התקבולים המהווים הצפויים מהחייבים, או על פי השווי ההוגן של הבטוחות ששוועדו להבטחת אותם אשראים.

• **"הפרשה ספציפית להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי"** - תיושם עבור הפרשות לירידת ערך של קבוצות אשראים הומוגניות, המורכבות מאשראים בסכומים קטנים יחסית (כגון: אשראים בגין כרטיסי אשראי, אשראי לדיוור, אשראי "צרכני" בתשלומים וכו'), וכן בגין אשראים אחרים - שנבדקו פרטנית - ולא סווגו כ"חובות פגומים". ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי תערך בהתבסס על שיעורי ההפסד שתועדו בעבר בגין כל אחת מהקבוצות ההומוגניות.

באור 1 - כללי ועיקרי דווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

(המשך)

(3) (המשך)

• הוגדרו סוגים חדשים של חובות בעייתיים, כגון:

• **"סיכון אשראי נחות" (substandard)** - מוגדר כאשראי שאינו מוגן באופן מספק על ידי בטחונות ו/או יכולת התשלום של החייב - באופן שקיימת אפשרות שהבנק יספוג הפסד מסוים בגין אשראי זה - אם לא יתוקנו הליקויים.

• **"חוב פגום"** - אשראי שהתאגיד הבנקאי צופה כי לא יגבה במועד את כל הסכומים המגיעים בגינו - וההפרשה להפסדי אשראי בגינו נמדדת במסלול "הפרשה פרטנית".

על פי ההוראה יש להחיל את הסווג הנ"ל, לכל הפחות על: אשראים המצויים בפיגור העולה על 90 יום, חובות ש"אורגנו מחדש", ויתרות בחשבונות עובר ושכ הנמצאים בחריגה - שהוגדרו כ"חובות בעייתיים בפיגור" בהתאם לסעיף 4(ג) בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 325.

על פי ההוראה נאסר על התאגידים לרשום הכנסות ריבית (לא כולל הפרשי הצמדה ושער על קרן החוב) בגין חובות פגומים - על בסיס צבירה.

• **"סיכון אשראי בסווג שלילי" (classified)** - המונח מתייחס לקבוצת אשראים (לרבות סיכונים אשראי) בעייתיים - הכוללת את כל האשראים שסווגו: כ-"סיכון אשראי נחות" או כ-"חוב פגום".

• הוחמרו ההוראות בגין מחיקה חשבונאית של חובות בעייתיים. בין היתר קובעת ההוראה בנושא זה, כי:

• יש למחוק חשבונאית כל חוב שנחשב בלתי ניתן לגביה, או חוב בעל ערך נמוך מאוד שהותרתו כנכס - אינה מוצדקת.

• יש למחוק חשבונאית באופן מיידי (כנגד הפרשה להפסד אשראי), כל חלק של חוב העודף על שווי הבטחונות - שזוהה כסכום שאינו בר גביה.

• אין לדחות מחיקה חשבונאית של חוב - שנערכה בגינו הפרשה להפסדי אשראי, אלא אם צפויים ארועים ספציפיים שיחזקו את שווי החוב. דחייה זו לא תמשך, בדרך כלל, למעלה משנתיים.

• לגבי חובות בעייתיים שההפרשה בגינם נמדדת על בסיס "הפרשה קבוצתית", נקבע כי:

1. חובות בפיגור המובטחים בבטחון שאינו דירת מגורים, או חובות שאינם מובטחים - יימחקו חשבונאית אם תקופת הפיגור בגינם עולה על 150 יום.

2. בחובות המובטחים בבטחון דירת מגורים - יש למחוק את חלק החוב העודף של שווי הבטחון, אם תקופת הפיגור עולה על 180 יום.

3. חובות של יחידים בפשיטת רגל או של תאגידים שניתן לגביהם צו פרוק - יימחקו חשבונאית תוך 60 יום ממועד מתן צו הכינוס (או הפירוק לפי העניין).

• הורחבו דרישות הגילוי בדוחות הכספיים בגין חובות בעייתיים ונקבעו כללים לעריכת נהלים, תעוד ובקרה פנימית - בגין השיטות והתהליכים לזיהוי מדידה ודווח של חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם.

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

(3) (המשך)

ההנחיות הכלולות בהוראה המקורית מיום 31.12.2007 היו עתידיות להיכנס לתוקף החל מיום 1 בינואר 2010 ואילך (ראה פירוט להלן). בנוסף, כוללת ההוראה "הוראות מעבר" שיחולו בעת יישומה לראשונה של ההוראה:

- יימחקו חשבונאית יתרות החובות הבעייתיים, העומדים בקריטריונים למחיקה חשבונאית.
 - יבוטלו כל הכנסות הריבית שנצברו למועד יישום ההוראה - וטרם נגבו בפועל, בגין חובות פגומים העונים על הקריטריונים שנקבעו בהוראה.
 - הפרשים שיווצרו במועד היישום לראשונה של ההנחיות החדשות - בין יתרת הפרשות להפסדי אשראי, על פי ההנחיות הקיימות, לבין יתרתן הממושבת על פי ההנחיות החדשות - יזקפו לסעיף העודפים בהון העצמי.
- בהמשך להוראה המקורית מיום 31.12.2007, הוציא בנק ישראל ביום 18 בפברואר 2009 תיקון להוראה - הכוללת בעיקר עדכונים והבהרות להנחיות שנקבעו בהוראה המקורית, וכן הרחבת הוראות הגילוי בדוחות הכספיים ליום 31.12.2010 (להלן: "הוראה החדשה").
- להלן עיקרי השינויים והתוספות שנכללו בהוראה החדשה:

- א. יישום ההנחיות שנקבעו ב"הוראה המקורית" יידחה ליום 1.1.2011 (במקום 1.1.2010).
 - ב. בהתאמה לתיקונים המוצעים בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 325 (כמפורט בסעיף ב', לעיל) - מוצע למעט מהגדרת "חובות פגומים" - יתרות בחשבונות חח"ד שחויבו ב"ריבית חריגה".
 - ג. במטרה לפשט את הכללים למדידת הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי - הדורשות שימוש במודלים סטטיסטיים מורכבים והיסטוריית נתונים לגבי מחיקות חשבונאיות, שלא קיימות במערכת הבנקאית, בשלב זה, נכללה בהוראה החדשה - "הוראת שעה" - שתיושם בין השנים 2011-2012 (להלן: "תקופת המעבר"), המכילה מודל פשוט יותר לחישוב הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי.
- על פי הכללים המוצעים ב"הוראת השעה" - יקבעו שיעורי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי ב"תקופת המעבר", בהתבסס על טווח שיעורי ההפרשות ההיסטוריים לחובות מסופקים (והפרשות לריבית בגין חובות שאינם נושאי הכנסה), בשנים 2009, 2010, ו-2008 - בפילוח לפי "ענפי משק" - כהגדרתם בהוראות הדווח של בנק ישראל.
- תאגיד בנקאי שיישם את הכללים למדידת הפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, כמוגדר בהוראת השעה - יוכל שלא לשמר בספריו את ההפרשה הנוספת וההפרשה הכללית לחובות מסופקים (שעריכתה נדרשת מכח הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 315), ובתנאי שסכום ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי - בכל מועד ב"תקופת המעבר" - לא יפול מסכום ההפרשה הכללית והנוספת לאותו מועד - שהיה מתקבל מחישוב סכומי הפרשות אלו על פי הכללים שבהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 315.
- בדיונים שהתקיימו עם בנק ישראל, הובהר כי בנק ישראל מתעתד לתקן את הוראות ניהול בנקאי תקין ולהתאימן להוראה החדשה, כדלקמן:
- מוצע לבטל, בעתיד, סעיפים מסוימים בהוראת ניהול בנקאי תקין 325 (כנושא: "ניהול מסגרות אשראי") - הנוגעים להיבטים חשבונאיים של סוג חשבונות מסוימים כבעייתיים, והכרה בהכנסות ריבית נושאים אלו יטופלו במסגרת ההוראה הכללית למדידת הפרשות להפסדי אשראי וגילוי לגבי חובות בעייתיים.

באור 1 - כללי ועיקרי דווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

(3) (המשך)

ג. (המשך)

• במטרה להתאים את ההגדרות והמונחים הכלולים בהוראות הניהול בנקאי תקין מס' 315 (בנושא: "הפרשה נוספת לחובות מסופיקים"), למונחים שנכללו ב"הוראות החדשות" - תכלול הוראת הניהול הבנקאי התקין, בעתיד - שלושה סוגי חובות בעייתיים, בלבד: "חובות פגומים", "חובות נחותים" ו"חובות בהשגחה מיוחדת".

שיעורי ההפרשה הנוספת שיחולו על הסוגים השונים של החובות הבעייתיים יהיו כדלקמן:

סיכון אשראי "בהשגחה מיוחדת"	-	1%
סיכון אשראי "נחות"	-	2%
סיכון אשראי "פגום"	-	4%

• מוצע לתקן בעתיד את הכללים לחישוב יחס הלימות ההון (הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311), באופן שיימנע שקלול אשראי בעייתי בשיעור נמוך מ-100%, גם אם מתקיימים לגביו תנאים (המפורטים בהוראה), שמתירים שקלול כזה עבור אשראי שאינו בעייתי.

עד כה טרם פורסמו התיקונים האמורים על ידי בנק ישראל.

בנוסף, כוללת ההוראה החדשה דרישות דווח כדלקמן:

הורחבו דרישות הדווח בדוחות כספיים ליום 31.12.2010. בין היתר נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחות הכפיים ליום 31.12.2010 באור "פרופורמה" המתייחס להשפעת ההוראות החדשות על סעיפים מאזניים עיקריים בדוחות המאוחדים ליום 31.12.2010 - לו יושמו ההוראות החדשות ביום זה. בין היתר יכלול הבאור את המידע כדלקמן:

• השפעת ההוראה על יתרת העודפים.

• השפעת ההוראה על יתרת האשראי לציבור.

• השפעת ההוראה על הפרשה להפסדי אשראי.

• מידע על חובות בעייתיים בחתכים שונים כגון: אשראי לציבור שנבדק על בסיס פרטני וקבוצתי, מידע על חובות בפיגור בחתכים שונים (חובות פגומים, חובות בפיגור עד 90 יום וכו'), מידע על חובות באירגון מחדש, מידע על אשראי לציבור שנמדדים על בסיס קבוצתי וכו'.

בהמשך להוראות החדשות פירסם, בנק ישראל ביום 21 בפברואר 2010 מסמך, לפיו נדרשו התאגידים הבנקאיים לדווח לפיקוח על הבנקים על יתרות האשראי לציבור וסיכון אשראי בעייתי כהגדרתו בהוראות (לרבות נתונים לגבי חובות פגומים, הפרשות להפסדי אשראי, סיכון אשראי מסחרי בעייתי, חובות שאורגנו מחדש, חובות בהשגחה מיוחדת, חובות נחותים, חובות בפיגור העולה על 90 יום, וההשפעה הצפויה ליישום ההוראה על ההון העצמי של הבנק).

הדווח ייערך בתדירות רבעונית ויישם לראשונה לגבי הנתונים הכספיים שיפורסמו ליום 31.12.2010.

(4) ביום 9 באפריל 2009 פורסמו בארה"ב כללים חדשים להכרה בירידת ערך של מכשירי חוב (לרבות אגרות חוב). על פי כללים אלו תסווג ירידת ערך בגין מכשיר חוב, שהוכרה כירידת ערך "בעלת אופי אחר מזמני", כדלקמן:

• ירידת ערך הנובעת מהפסד אשראי - תיזקף לדוח הרווח והפסד.

• ירידת ערך הנובעת מגורמים אחרים - תיזקף להון העצמי.

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

(4) (המשך)

סוג ירידת ערך בהתאם לכללים אלו מותנה בכוונת ויכולת התאגיד המשקיע להחזיק במכשיר החוב עד להשבת עלותו המופחתת (בניכוי הפסדי האשראי שנזקפו לדוח רווח והפסד).

בעקבות ההתפתחויות בתקינה החשבונאית האמריקאית, כאמור - פרסם בנק ישראל ביום 9 ביוני 2009, הנחיות לתאגידים הבנקאיים המבקשים להחיל עליהם את כללי המדידה החדשים. על פי הנחיות אלו, מותנה יישומם של כללי המדידה החדשים בקבלת אישור מוקדם מהפיקוח על הבנקים. כתנאי לקבלת האישור, כאמור - יידרשו התאגידים הבנקאיים המבקשים להחיל עליהם את כללי המדידה החדשים, לדווח לפיקוח על הבנקים, כדלקמן:

- פרוט המדיניות שבכוונת התאגיד הבנקאי ליישם.
 - תאור התהליך והשיטה לסווג סכומי ירידת הערך שייזקפו להון העצמי.
 - פרוט הנהלים והבקורות שיושמו בנושא זה, המבטיחים שהבקורות הפנימיים על דיווח כספי בנושא זה, יהיו אפקטיביים.
 - פרוט התיעוד שתומך ברישום חשבונאי זה.
 - תעוד השיטה בצרוף הנמקות לקביעת סכומי ירידת הערך שנזקפו להון העצמי.
- הבנק בחר שלא לאמץ, בשלב זה, את כללי המדידה החדשים. לפיכך, סווגו ההפסדים שנמדדו בגין ירידת ערכם של ניירות הערך, בדוחות כספיים אלו - על פי ההנחיות הקודמות של בנק ישראל.
- (5) ביום 31 בדצמבר 2009, פורסמה על ידי בנק ישראל, הוראה בנושא: "מדידות שווי הוגן וחלופות שווי הוגן", המבוססת על תקני חשבונאות שפורסמו בארה"ב, כדלקמן:
- 157 - FAS - העוסק בכללים למדידת שווי הוגן.
- 159 - FAS - העוסק בכללים ובתנאים הנדרשים ליישום שיטת השווי הוגן גם עבור נכסים והתחייבויות הנמדדים בדרך כלל לפי "בסיס צבירה".
- ההוראה מגדירה שווי הוגן כ: "מחיר שהיה מתקבל במכירת נכס, או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות כ"עסקה רגילה" (עסקה בה מתקיימת חשיפה לשוק בתקופה הקודמת למועד המדידה, עבור עסקאות שמעורבים בהם נכסים או התחייבויות הדומים למכשירים הרלוונטיים למדידה), בין משתתפים בשוק במועד המדידה".
- ההוראה מאפשרת שימוש בשלוש גישות שונות להערכת שווי הוגן, כדלקמן:
- **"גישת השוק"**, לפיה - השווי הוגן של הנכסים וההתחייבויות ייקבע בהתבסס על מחירים ומידע רלוונטי שמקורו בעסקאות שוק לגבי נכסים והתחייבויות זהים או בני השוואה.
 - **"גישת ההכנסה"**, לפיה - השווי הוגן ייקבע בהתבסס על הון תזרימי מזומנים עתידיים לערכם הנוכחי, בהתבסס על שיעורי היוון המקובלים בשוק לגבי הנכסים וההתחייבויות הרלוונטיים.
 - **"גישת עלות"**, לפיה - השווי הוגן ייקבע בהתבסס על עלות השחלוף של הנכס או ההתחייבות הרלוונטיים.
- ההוראה מבחינה בין שני סוגי נתונים המשמשים בקביעת השווי הוגן:
- **"נתונים נצפים"** - המשקפים את ההנחות שמשתתפים אחרים בשוק משתמשים בהן, לתמחור הנכס או ההתחייבות, ומבוססים על נתוני שוק שהושגו ממקורות בלתי תלויים.
 - **"נתונים לא נצפים"** - המשקפים את הערכות התאגיד הבנקאי, לגבי ההנחות של משתתפים אחרים בשוק - בהתבסס על המידע הטוב ביותר של התאגיד הבנקאי.

באור 1 - כללי ועיקרי דווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

(5) (המשך)

ההוראה מנחה את התאגידים הבנקאיים לעשות שימוש גדול ככל האפשר ב"נתונים נצפים", ושימוש נמוך ככל האפשר ב"נתונים לא נצפים" בתהליך קביעת השווי ההוגן של נכסים או התחייבויות הנמדדים בשיטה זו. בנוסף, נקבע בהוראה מדרג איכותי לנכסים והתחייבויות הנמדדים לפי שיטת השווי ההוגן, כדלקמן:

א) קבוצת איכות גבוהה (דרג 1) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות זהים.

ב) קבוצת איכות ביניים (דרג 2) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על נתונים נצפים במישרין או בעקיפין (אך אינם מחירים מצוטטים בשוק פעיל), לרבות מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות דומים.

ג) קבוצת איכות נמוכה (דרג 3) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על נתונים לא נצפים (כאשר נתונים נצפים רלוונטיים - אינם זמינים).

הדוחות הכספיים יכללו גילוי לגבי הגישות השונות למדידת שווי הוגן שבהן נעשה שימוש לגבי הנכסים וההתחייבויות שנמדדו בשיטה זו, ולגבי קבוצת האיכות שאליה משויכים הנכסים וההתחייבויות שנמדדו בשיטת השווי ההוגן - תוך מתן גילוי נרחב להשפעת הנכסים וההתחייבויות המשתייכים לקבוצת האיכות הנמוכה, על התוצאות העסקיות.

בנוסף, מאפשרת ההוראה לתאגידים הבנקאיים לבחור במדידה על פי שיטת השווי ההוגן עבור מכשירים פיננסיים מסוימים, שעל פי הוראות הדיווח לציבור של בנק ישראל לא נדרש ליישם לגביהם שיטת מדידה זו.

עם זאת, ההוראה מתירה ליישם את שיטת המדידה על בסיס "שווי הוגן" רק עבור פריטים שמדידת השווי ההוגן שלהם תשוך לקבוצת האיכות הגבוהה (דרג 1) ואשר לגביהם התאגיד הבנקאי פיתח מראש: ידע, מערכות, נהלים ובקורות ברמה גבוהה, שיאפשרו לו למדוד את הפריט ברמה גבוהה של מהימנות.

כן נקבעו בטיטוט ההוראה כללים לגבי סוגי הנכסים וההתחייבויות ש"אינם כשירים" למדידה לפי שווי הוגן ולגבי המועדים בהם ניתן לבחור בחלופת המדידה לפי בסיס "שווי הוגן".

הפרשים שיווצרו במועד היישום לראשונה של ההוראה - בין שווים ההוגן של הפריטים שיימדדו לראשונה על פי שווים ההוגן, לבין עלותם המופחתת - ייזקפו לסעיף "השפעה מצטברת על יתרת הפתיחה של העודפים".

ההנחיות הכלולות בהוראה ייכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2011. הבנק לומד את ההנחיות הכלולות בהוראה ונערך ליישומן במועד שנקבע.

(6) בעקבות שינויים שחלו בתקינה החשבונאית בארה"ב, הופצה ביום 20 באוקטובר 2009 על ידי בנק ישראל טיוטת הוראה בנושא: "קיצוז נכסים והתחייבויות", במטרה להתאים את הוראות הדיווח הקיימות לכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זה.

הוראות הדווח הקיימות מאפשרות לתאגיד הבנקאי לקזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד בהתקיים תנאים מסוימים. טיוטת ההוראה כוללת הרחבות להוראות הדיווח ומכילה תניות נוספות, כדלקמן:

- קיצוז נכסים והתחייבויות יותר, רק אם קיים בטחון סביר שזכות התאגיד הבנקאי לקיצוז תהיה תקפה גם במקרה שהצד הנגדי יפשוט את הרגל.
- ניתן יהיה לקזז סכומי שווי הוגן בגין מכשירים נגזרים הנובעים מעסקאות במכשירים נגזרים שבוצעו עם אותו צד נגדי, בכפוף לקיום הסדר להתחשבנות נטו בין הצדדים. בהקשר לכך דורשת טיוטת ההוראה מהתאגידים הבנקאיים לקבוע מדיניות חשבונאית בנושא זה וליישם אותה בעקביות.

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם (המשך)
(6) (המשך)

• הותר לתאגידים בנקאיים שהתקשרו בעסקאות לרכישת ומכירת אופציות זהות המקזזות זו את זו (להלן: "אופציות הפוכות"), עם אותו צד נגדי - לגרוע אופציות הפוכות אלו מהדוחות הכספיים - בהתקיים תנאים מסוימים.

ההנחיות הכלולות בטיטוט ההוראה יחולו על הדוחות הכספיים ליום 31.12.2009 ואילך. להערכת הנהלת הבנק ליישום ההנחיות שנכללו בטיטוט ההוראה לא יהיו השלכות מהותיות על הדוחות הכספיים.

ד. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים שיושמו לראשונה בשנת הדיווח

בחודש ינואר 2009 פורסמו על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות - תקן חשבונאות מס' 15 (מתוקן), "ירידת ערך נכסים" (להלן: "התקן") והבהרה מס' 10 בנושא: "הטיפול החשבונאי בירידת ערך של השקעה בחברה מוחזקת שאינה חברה בת". התיקון לתקן משנה בעיקר את הטיפול החשבונאי באופן ההקצאה של מוניטין שנרכש במהלך של צורך עסקים ליחידות מניבות מזומנים. הבהרה מס' 10 קובעת - כי על הישויות הרלבנטיות לבחון בכל תאריך דיווח אם מתקיימים סימנים המצביעים על ירידת ערך, לכאורה, של השקעותיהן בחברות כלולות - ולאמוד את ערכן בר ההשבה של השקעות אלו. ההפסד שיוכר, בעקבות אומדן זה - ייוחס לסעיף: "השקעות בחברות כלולות", בכללותו.

הבנק יישם בתקופת הדוח את הוראות התקן והבהרה מס' 10, כאמור. ליישום הכללים החדשים לא היתה השפעה על הדוחות הכספיים.

ה. איחוד הדוחות הכספיים

(1) הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של הבנק ושל החברות המאוחדות שלו. יתרות ועסקאות הדדיות בין החברות שאוחדו בוטלו בדוחות הכספיים המאוחדים.

(2) הדוחות הכספיים של הבנק כוללים גם את הדוחות הכספיים של חברת מרכנתיל הנפקות בע"מ, שהינה "חברת שרות" כהגדרתה בהוראות בנק ישראל.

ו. השקעה בחברות מוחזקות

ההשקעה בחברות מוחזקות כלולה לפי שיטת השווי המאזני, בהתבסס על דוחותיהן הכספיים המבוקרים.

ז. מטבע חוץ והצמדה

(1) נכסים (למעט ניירות ערך) והתחייבויות במטבע חוץ או הצמודים לו או הצמודים למדד המחירים לצרכן, כלולים בדוחות הכספיים כדלקמן:

• אלה במטבע חוץ או הצמודים לו:

לפי שערי החליפין היציגים שפורסמו על ידי בנק ישראל לתאריך המאזן, או לתאריך אחר בהתאם לתנאי העסקאות.

• אלה הצמודים במלואם למדד המחירים לצרכן:

לפי המדד הידוע בתאריך המאזן, או לפי המדד בגין החודש האחרון של השנה, בהתאם לתנאי העסקאות.

(2) הכנסות והוצאות במטבע חוץ נכללו בדוחות רווח והפסד לפי שערי החליפין היציגים ששררו בעת התהוותן.

(3) הפרשי שער והצמדה שהתהוו עקב התאמת נכסים והתחייבויות במטבע חוץ או הצמודים לו או למדד המחירים לצרכן, כלולים בדוחות רווח והפסד בסעיפים המתאימים.

באור 1 - כללי ועיקרי דוח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ז. מטבע חוץ והצמדה (המשך)

(4) פרטים על שערי החליפין היציגים ומדד המחירים לצרכן:

שיעור השינוי באחוזים			31 בדצמבר				
2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009	
3.4	3.8	3.9	102.9	106.4	110.4	114.8	מדד המחירים לצרכן ("בגין" חודש דצמבר) - בנקודות
2.8	4.5	3.8	102.9	105.8	110.5	114.8	מדד המחירים לצרכן ("דוע" בחודש דצמבר) - בנקודות
(9.0)	(1.1)	(0.7)	4.225	3.846	3.802	3.775	שער החליפין של הדולר של ארצות הברית - בשקלים חדשים

ח. ניירות ערך

(1) ניירות ערך בידי הבנק

בהתאם להוראות המפקח על הבנקים סווגו ניירות הערך שבידי הבנק, לשתי קטגוריות:

א. **ניירות ערך למסחר** - מהווים ניירות ערך אשר נרכשו ומוחזקים בעיקרון במטרה למוכרם בתקופה קרובה - מוצגים לפי השווי ההוגן ליום הדיווח. רווחים והפסדים בגין התאמות לשווי השוק - נזקפו לדוח רווח והפסד.

ב. **ניירות ערך זמינים למכירה** - מהווים ניירות ערך שלא סווגו בקטגוריה הקודמת - מוצגים לפי השווי ההוגן ליום הדיווח, למעט מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין ומוצגות לפי העלות בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך. הפרשים בין העלות המופחתת של ניירות ערך אלה לבין השווי ההוגן, בניכוי השפעת המס, מוצגים בסעיף נפרד בדוח על השינויים בהון העצמי. הפרשים בין עלות ניירות הערך לעלותם המופחתת - נזקפים לרווח והפסד על בסיס צבירה.

לגבי הטיפול החשבונאי בכל הנוגע לירידת ערכם של ניירות ערך - ראה סעיף יב' להלן.

ג. עלות ניירות ערך שמומשו נזקפת לדוח רווח והפסד על בסיס "ממוצע נע".

(2) ניירות ערך בידי אחרים

ניירות ערך זמינים למכירה שהושאלו על ידי הבנק לאחרים - מוצגים לפי שווים ההוגן בסעיף "אשראי לציבור". השינויים בערכם של ניירות ערך אלו, על בסיס צבירה, נזקפים לדוח הרווח והפסד לסעיף "הכנסות מאשראי לציבור". ההפרש בין שווי השוק של ניירות ערך אלו, לבין עלותם המופחתת, נזקף לדוח על השינויים בהון העצמי.

ט. הפרשה לחובות מסופקים

(1) הפרשה ספציפית

הדוחות הכספיים כוללים הפרשות ספציפיות לחובות מסופקים, המשקפות בצורה נאותה, לפי הערכת ההנהלה, את ההפסד הגלום בתיק האשראי, לרבות חבויות בסעיפים חוץ מאזניים. בקביעת נאותות ההפרשות, התבססה הנהלת הבנק על הערכת הסיכון הגלום בתיק האשראי, על סמך המידע שבידה בדבר מצבם הכספי של החייבים, מידת עמידתם בהתחייבויותיהם בעבר והערכת הבטחונות שנתקבלו מהם.

ט. הפרשה לחובות מסופקים (המשך)

(1) הפרשה ספציפית (המשך)

כן נכללו בדוחות הכספיים הפרשות בגין "הלוואות לדיור" (כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין 314), הנקבעות על פי עומק הפיגור, ההולכות וגדלות ככל שמעמיק הפיגור.

מחיקת חובות נעשית לאחר שמוצו כל ההליכים המשפטיים והאחרים לגבייתם והובהר כי אין סיכוי ממשי לגבותם.

(2) הפרשה נוספת וכללית

בדוחות הכספיים נכללה הפרשה לחובות מסופקים מעבר להפרשה הספציפית, הנקבעת בהתאם למאפיינים של תיק החבויות, כפי שהוגדר בהוראות המפקח על הבנקים. בנוסף לכך נכללה הפרשה כללית המחושבת לפי 1% מסך חבות הלקוחות שהיתה ליום 31 בדצמבר 1991 בערכים מותאמים לאינפלציה (לפי מדד חודש דצמבר 2003).

יתרת ההפרשה הכללית וההפרשה הנוספת לחובות מסופקים, מהווה כ-0.34% מסך סיכון האשראי הכולל ליום 31 בדצמבר 2009 (31.12.2008 - 0.29%).

י. בניינים וציוד

- (1) בניינים וציוד מוצגים לפי העלות בניכוי פחת שנצבר.
- (2) הפחת מחושב לפי שיטת הפחת השווה בהתאם לתקופת השימוש המשוערת בנכסים.
- (3) עלויות מסוימות בגין פיתוח עצמי של תוכנות מחשב מהוונות להשקעה בציוד. עלויות אלה מופחתות בשיטת "הקו הישר", ממועד תחילת השימוש בתוכנה לאורך תקופת ההנאה הכלכלית בגינם.

יא. הוצאות הנפקה

הוצאות הנפקת כתבי התחייבות נדחים מופחתות יחסית ליתרות שטרם נפרעו, בכל שנה.

יב. ירידת ערך ניירות ערך

הבנק בוחן בכל תקופת הדיווח את הצורך לסווג ירידה שחלה בשוויים ההוגן של ניירות ערך בתיק הזמין למכירה כ"ירידה בעלת אופי שונה מזמני".

ההחלטה בדבר סיווג ירידת הערך כ"ירידה בעלת אופי שונה מזמני", מתבססת על המבחנים הבאים:

- (1) שיעור ההפסד ביחס לעלות נייר הערך.
- (2) משך התקופה בה השווי ההוגן של נייר הערך נמוך מעלותו.
- (3) שינוי לרעה במצב המנפיק או במצב השוק בכללותו.
- (4) הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק בנייר הערך לתקופת זמן ארוכה מספיק שתאפשר עליה בשווי ההוגן של נייר הערך, או עד לפדיונו.
- (5) שיעור התשואה לפדיון של אגרת החוב ביחס לתקופה לפדיון ולתשואות מקובלות בענף.
- (6) מצבו הכלכלי של מנפיק נייר הערך ויכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.

באור 1 - כללי ועיקרי דווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

יב. ירידת ערך ניירות ערך (המשך)

- ירידת ערך, תסווג כ"ירידה בעלת אופי שונה מזמני", בכל אחד מהמקרים הבאים:
- (1) נייר ערך שבגינה נרשמה ירידת הערך נמכר לאחר תאריך המאזן, או מיועד להימכר בתוך פרק זמן קצר.
 - (2) הופחת משמעותית הדרוג של אגרת חוב, אשר בגינה נרשמה ירידת הערך לעומת דירוגה במועד רכישה.
 - (3) איגרת החוב שבגינה נרשמה ירידת הערך - סווגה על ידי הבנק כ"בעייתית".
 - (4) חל כשל בתשלום של אגרת החוב שבגינה נרשמה ירידת הערך.
 - (5) נרשמה ירידת ערך משמעותית בשווי ההוגן של נייר הערך שבגינה נרשמה ירידת ערך, ביחס לעלותו ובידי הבנק אין ראיות אובייקטיביות, לרבות ניתוחים כלכליים ועסקיים, המוכיחים ברמה גבוהה של בטחון כי ירידת הערך הינה בעלת אופי זמני.
- במקרים בהם סווגה ירידת ערך כ"בעלת אופי שונה מזמני" ונזקפה לרווח והפסד, תופחת במקביל עלותו של נייר הערך לשווי ההוגן ותשמש כבסיס עלות חדש. עליות ערך בתקופות דיווח עוקבות, תיזקפנה לסעיף נפרד בהון העצמי במסגרת "רווח כולל אחר מצטבר" ולא לרווח והפסד.

יג. ירידת ערך נכסים שאינם פיננסיים

- הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בתקן חשבונאות מס' 15 לגבי נכסים הכלולים בתחולת התקן (בעיקר מבנים), שעלותם עולה על ה"סכום בר ההשבה" בגינם. ההפרשה לירידת ערך נבחרת, עבור כל מבנה בנפרד. ערכם של הסכומים "ברי ההשבה", נקבעו כדלקמן:
- במבנים המשמשים כסניפי הבנק: על פי הוון תזרים המזומנים העתידי הצפוי מהסניף.
 - במבנים אחרים, על פי הערכות שמאי תקופתיות.

יד. זכויות עובדים

- (1) התחייבויות הבנק והחברות המאוחדות שלו בגין פיצויי פרישה וזכויות אחרות לעובדיהם, על פי הסכמי העבודה, מכוסות על ידי עתודות מתאימות. העתודות בגין חלק מההתחייבויות כאמור, חושבו על בסיס אקטוארי ומוצגות בערכן הנוכחי לתאריך המאזן (ראה גם באור 15).
- (2) לכיסוי התחייבויותיהם בגין פיצויי פרישה הפקידו הבנק והחברות המאוחדות שלו סכומים בקופות גמל לפיצויים.

טו. התחייבויות תלויות

- (1) נערכו הפרשות מתאימות לגבי תביעות אשר לדעת הנהלת הבנק ויועציו המשפטיים צפוי הפסד בגינן.
 - (2) בהתאם להוראות בנק ישראל מסווג הבנק את התביעות שהוגשו נגדו - לאחת מהקטגוריות הבאות, בהתאם להסתברות של מימוש החשיפה להפסד בגין תביעות אלו, כדלקמן:
- תביעות שצפוי הפסד בגינן (Probable): מוגדרות, בדרך כלל, כתביעות שההסתברות למימוש החשיפה להפסד בגינן - עולה על 70%. בגין תביעות אלו נערכה הפרשה להפסד בדוחות הכספיים, בהתאם לעובדות הידועות לבנק.
 - תביעות שהסיכוי להפסד בגינן אפשרי (Reasonably Possible): מוגדרות, בדרך כלל, כתביעות שההסתברות למימוש החשיפה להפסד בגינן - עולה על 20% ונמוכה מ-70%. לא נערכה הפרשה להפסד בגינן, אך ניתן גילוי לגביהן - כאשר סכום התביעה, מהותי (ראה באור 18).
 - תביעות שהסיכוי להפסד בגינן קלוש (Remote): מוגדרות, בדרך כלל, כתביעות שההסתברות למימוש החשיפה להפסד בגינן - נמוכה מ-20%. לא נערכה הפרשה להפסד בגינן - אך ניתן גילוי לגביהן - כאשר סכום התביעה מהותי ביותר.

טו. התחייבויות תלויות (המשך)

(3) הוראות בנק ישראל מאפשרות לתאגידים הבנקאיים, במקרים מסוימים, שלא לאמוד את סיכויי התביעה, אם לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על יועציו המשפטיים לא ניתן להעריך את התממשות החשיפה לסיכון בגין התביעה. תביעות מהותיות העומדות בקריטריונים אלו - דווחו בנפרד בביאור 18.

טז. עסקאות בכרטיסי אשראי

האשראי לציבור כולל גם יתרות חוב הנובעות מעסקאות בכרטיסי אשראי שבוצעו על ידי לקוחות הבנק - באמצעות כרטיסי אשראי שהונפקו ללקוח על ידי הבנק, בשיתוף עם חברות כרטיסי האשראי (גם אם הודעת החיוב טרם נשלחה ללקוח על ידי חברת כרטיסי האשראי).

יז. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

- (1) הכנסות והוצאות כלולות על בסיס צבירה.
- (2) לגבי מדיניות הכרה בהכנסות והוצאות ממכשירים פיננסיים נגזרים, ראה סעיף יט' להלן.
- (3) הקטנת הפרשות לחובות מסופקים בגין חובות בעייתיים שההפרשה בגינם נערכת לפי עומק הפיגור ובגין חובות מסופקים שנמחקו - נרשמת על בסיס הגביה בפועל.
- (4) הכנסות מימון בגין חובות שאינם נושאים הכנסה ובגין ריבית פיגורים על הלוואות לדיוור, נזקפות לדוח רווח והפסד על בסיס הגביה בפועל.
- (5) הכנסות ריבית מראש בגין כתבי התחייבות נדחים, מופחתות לפי שיטת "התשואה האחידה".

יח. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

השווי ההוגן של מכשיר פיננסי הינו הסכום שבו היה אפשר לרכוש או למכור את המכשיר בעסקה שוטפת בין צדדים הפועלים בהתאם לרצונם, נקבע כדלקמן:

(1) ניירות ערך

- השווי ההוגן של ניירות ערך סחירים בשוק פעיל מבוסס על מחירי שוק מצוטטים בשווקים אלו.
- השווי ההוגן של ניירות ערך שאינם סחירים, נקבע על בסיס המידע הזמין הטוב ביותר. מידע זה מבוסס על אמדנים שונים לרבות: מודלים מקובלים לתמחור, שוויים המאזני של ניירות הערך, והערכות שהתקבלו ממומחים להערכת שווי של מכשירים פיננסיים.

(2) מכשירים פיננסיים נגזרים

מכשירים פיננסיים נגזרים הנסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק.
מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק לתמחור מכשירים אלו במסגרת פעילותו השוטפת.

(3) מכשירים פיננסיים נוספים שאינם נגזרים

לרוב מכשירים פיננסיים בקטגוריה זו (כגון: פיקדונות הציבור ופיקדונות בבנקים, אשראי לציבור ואשראי לממשלה, אגרות חוב, כתבי התחייבות נדחים ומלוות שאינם סחירים) לא ניתן לצטט "מחיר שוק", מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים.

לפיכך, השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי המהווה בריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי.

יט. מכשירים פיננסיים נגזרים

(1) במהלך פעילותו מבצע הבנק עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים (כגון: חוזי מטבע, חוזי ריבית, עסקאות החלפה פיננסיות של מטבע (SWAP), אופציות על שערי מטבע חוץ וכו') הן עבור לקוחותיו במסגרת פעילותו כסוחר והן עבור עצמו - במסגרת ניהול סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק (סיכון בסיס, סיכון ריבית וסיכון נזילות) ובמטרה להקטין ככל האפשר את חשיפתו לסיכונים אלה.

(2) בהתאם להוראות בנק ישראל יוצגו המכשירים הנגזרים, בדוחות הכספיים, על פי שוויים ההוגן. השינוי בשוויים ההוגן של המכשירים הנגזרים יזקף לדוח רווח והפסד או להון העצמי (כמרכיב של "רווח כולל אחר") - בהתאם ליעודו של המכשיר הנגזר.

בהתאם להוראות אלו יש לראות בהטבות מסוימות הגלומות בחלק מחוזי ההתקשרות שמבצע הבנק "מכשירים נגזרים משובצים" (ראה באור 18ד' (1)ג'), ולטפל בהן כמפורט להלן:

על פי ההוראה יש להפריד את אותן הטבות שהוגדרו כ"מכשירים נגזרים משובצים", מ"החוזים המארחים" ולטפל בהן כמכשירים נגזרים - דהיינו, למדוד אותם על בסיס שוויים ההוגן בכל עת.

המכשיר הנגזר המשובץ מוצג במאזן יחד עם החוזה המארח והשינוי בשווי ההוגן נזקף לדוח רווח והפסד.

(3) לתאריך המאזן לא היו בבנק מכשירים נגזרים מגדרים.

כ. קיזוז נכסים והתחייבויות

(1) הבנק מקיזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ומציג במאזן את יתרתם, נטו, בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:

א) בגין אותן ההתחייבויות, קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים.

ב) קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו, או בו זמנית.

(2) הבנק מקיזז בין פקדונות שפרעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי לבין האשראי שניתן מפקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. הכנסות, נטו, מהפעילות הנ"ל נכללו בסעיף "עמלות תפעוליות".

(3) הבנק מקיזז בין מכשירים נגזרים שבוצעו עם אותו צד נגדי הכפופים להסדר להתחשבות נטו.

לגבי ההשלכות האפשריות של טיוטת הוראת בנק ישראל מיום 20 באוקטובר 2009, בנושא זה - ראה סעיף 6' לעיל.

כא. מסים על ההכנסה

(1) הבנק וחברות מאוחדות שלו נוקטים בשיטה של ייחוס מסים בשל הפרשים בעיתוי זקיפת הכנסות והוצאות מסוימות לצרכי מס. כן נכללה עתודה למסים בגין ההפרש שבין עלותם המופחתת של נכסים לא כספיים בני פחת המוצגת בדוחות הכספיים, לבין העלות המופחתת כאמור, לצרכי מס. המסים הנדחים חושבו לפי שיטת ההתחייבות ובהתאם לשיעור המס הצפוי לחול בתקופה בה ימומשו המסים הנדחים, בהתבסס על שיעור המס וחוקי המס אשר נחקקו עד לתאריך המאזן. מימושם של המסים הנדחים מותנה בקיום רווחים חייבים במס בעתיד. להערכת ההנהלה יהיו מסים נדחים אלה ניתנים למימוש בעתיד.

(2) בחישוב המסים הנדחים לא הובאו בחשבון המסים שהיו חלים במקרה של מימוש ההשקעה בחברות מוחזקות, מאחר שהבנק מתכוון להמשיך להחזיק בחברות אלו (בכפוף לאמור להלן) ולא לממשן.

כמו כן לא נערכו מסים נדחים לגבי החזקות הבנק בחברה לניהול קרנות נאמנות, שיהיה על הבנק לממש את השקעותיו בה, בעתיד - מכח החוקים שנחקקו במסגרת ה"רפורמה בשוק ההון" - משום שסכום ההשקעה בחברה זו ליום 31 בדצמבר 2009, אינו מגלם בתוכו רווחים חייבים במס.

כא. מסים על ההכנסה

(2) (המשך)

בנוסף לכך, לא נערכה הפרשה למסים נדחים בגין החזקותיו של הבנק בחברת "הדס מרכנתיל בע"מ" - שהבנק התחייב לממשן עד לחודש אוגוסט 2011 - לכל המאוחר (ראה גם ביאור 5' ד' להלן), משום שסכום ההשקעה בחברה זו ליום 31.12.2009 - אינו מגלם בתוכו רווחים חייבים במס.

(3) לא נערכה עתודה למסים נדחים בגין עודפים שנצברו בחברות מאוחדות שאינן "מוסדות כספיים" מאחר שאין בכונות חברות אלו לחלק עודפים אלו כדיכדינד בעתיד הנראה לעין.

(4) ההפרשה למסים על הכנסות הבנק וחברות מאוחדות מסוימות שהינן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס ערך מוסף המוטל על השכר של מוסדות כספיים נכלל בדוחות רווח והפסד בסעיף "משכורות והוצאות נלוות".

(5) הבנק מיישם החל מיום 1 בינואר 2005 את תקן חשבונאות מספר 19 - "מסים על ההכנסה". התקן קובע כי יש לערוך הפרשות בגין התחייבות לתשלום מס ("עתודה למס") או בגין מסים שתשלומם הוקדם ("מסים נדחים לקבל") - בעיקר בשל הפרשים שנוצרים מזקיפת הכנסות והוצאות בדוח הכספי, בעתוי שונה מזקיפתן לצורכי מס.

כן נקבע בתקן, כי ההפרשות ל"מסים נדחים לקבל" או ל"עתודה למס", יחושבו על פי שיעורי המס שיחולו בתקופות בהן צפוי מימושן של הפרשות אלו. בנושאים מסוימים המתייחסים לטיפול החשבונאי במסים על ההכנסה, לרבות התנאים לרישום הפרשות בגין "מסים נדחים לקבל", נקבעו על ידי המפקח על הבנקים מגבלות נוספות. בנושאים אלו חלות על הבנק הוראות המפקח, לרבות המגבלות שנקבעו בהוראות אלו.

כב. דוח על תזרימי המזומנים

בדוח זה הוצגו נטו תזרימי המזומנים הנובעים מפעילות המתייחסת הן לנכסים והן להתחייבויות, למעט תזרימי המזומנים בקשר לבניינים וציוד, ניירות ערך זמינים למכירה והשקעות בחברות מוחזקות. סעיף המזומנים כולל מזומנים ופקדונות בבנקים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים.

כג. רווח למניה

הרווח למניה מחושב על בסיס מספר המניות שהיה במחזור בשנים המדווחות עבור כל סוג מניה בנפרד.

כד. דיווח על מגזרי פעילות

מגזר פעילות הוא מרכיב בתאגיד בנקאי אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות, תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו וכן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

המתכונת לדיווח על מגזרי הפעילות של הבנק נקבעה בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים.

חלוקת המגזרים בבנק מבוססת על אפיון של מגזרי לקוחות, שאליהם שויכו כלל המוצרים הבנקאיים.

כה. שימוש באומדנים

הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים דורשת מההנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות, ועל הגילוי המתייחס לנכסים והתחייבויות תלויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות בתקופות הדיווח.

יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מהאומדנים.

באור 2 - מזומנים ופקדונות בבנקים

ההרכב במאוחד ובבנק:

31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
2,177	1,630	מזומנים ופקדונות בבנק ישראל
929	1,351	פקדונות בבנקים מסחריים
290	264	פקדונות בתאגידים בנקאיים מיוחדים
3,396	3,245	סך הכל מזומנים ופקדונות בבנקים
2,616	2,481	כולל מזומנים ופקדונות בבנק ישראל ובבנקים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים

באור 3 - ניירות ערך

ההרכב במאוחד:

31 בדצמבר 2009				
התאמה לשווי הוגן				
הערך במאזן	עלות מופחתת*	רווחים	הפסדים	שווי הוגן**
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ניירות ערך זמינים למכירה				
אגרות חוב ומלוות ⁽¹⁾ -				
3,600	3,582	27	9	3,600
396	387	14	5	396
3,996	3,969	41	14	3,996
18	17	1	-	18
מניות של חברות אחרות ⁽²⁾				
4,014	3,986	42	14	4,014
סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה				
ניירות ערך למסחר				
אגרות חוב ומלוות ⁽¹⁾ -				
20	20	-	-	20
74	76	-	2	74
94	96	-	2	94
3	3	-	-	3
97	99	-	2	97
סך הכל ניירות ערך למסחר				
4,111	4,085	42	16	4,111

* במניות - עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.

** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי הוגן בתיק הזמין למכירה - מניות בסך 17 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שוויין ההוגן.

*** כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.

**** נזקף לדוח הרווח וההפסד.

הערות:

- (1) פירוט לגבי תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות חוב - ראה באור 2.1.
- (2) הסעיף כולל יתרה בסך 10 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור 14.8% בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ. לבנק ניתנה אופציה הניתנת למימוש עד ליום 30.10.2010 לרכוש 3.5% נוספים מהחברה תמורת סך בשקלים השווה ל-700 אלפי דולר של ארה"ב.
- (3) לעניין ניירות ערך ששוועבדו - ראה באור 14.

באור 3 - ניירות ערך

ההרכב במאוחד:

31 בדצמבר 2008

הערך במאזן	עלות מופחתת*	התאמה לשווי הוגן	
		רווחים	הפסדים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח

ניירות ערך זמינים למכירה אגרות חוב ומלוות⁽¹⁾ -

ממשלתיים	1,401	1,399	7	5	1,401
של חברות אחרות	505	555	3	53	505
	1,906	1,954	10	58	1,906
מניות של חברות אחרות ⁽²⁾	132	109	23	-	132
סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה	2,038	2,063	33***	58***	2,038

ניירות ערך למסחר

אגרות חוב ומלוות⁽¹⁾ -

ממשלתיים	19	19	-	-	19
של חברות אחרות	41	43	-	2	41
	60	62	-	2****	60
מניות של חברות אחרות	-	-	-	-	-
סך הכל ניירות ערך למסחר	60	62	-	2	60
סך הכל ניירות ערך	2,098	2,125	33	60	2,098

* במניות - עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.

** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי הוגן בתיק הזמין למכירה - מניות בסך 18 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שוויין הוגן.

*** כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.

**** נזקף לדוח הרווח וההפסד.

הערות:

(1) פירוט לגבי תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות חוב - ראה באור 21.

(2) • הסעיף כולל יתרה בסך של כ-114 מיליוני ש"ח בגין השקעה במניות חברת "בזק", המייצגת את חלקו היחסי של הבנק בבטוחה שקיבל הבנק מלווה, בגין הלואה שהועמדה לו במסגרת קונסורציום בנקים, לרכישת מניותיה של חברת "בזק". לאחר שהלקוח לא עמד בתנאי ההלוואה ולא שילם את הריבית התקופתית מינה בית המשפט, לבקשת קונסורציום הבנקים, כונס נכסים למימוש הבטוחה.

על פי הנחיה שהוצאה על ידי הפיקוח על הבנקים, נדרשו הבנקים החברים בקונסורציום - לאור מצבו של הלווה - להפסיק ולנהוג ביתרת החוב של הלווה כביתרת אשראי ולסווגה, לסעיף "ניירות ערך", במסגרת ה"תיק הזמין למכירה" - על פי שווי השוק של הבטוחה (עד לגובה יתרת החוב של הלווה). השינויים בשווי השוק של הבטוחה, בכפוף לאמור, נזקפים באופן שוטף לקרן ההון "מהתאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן". ליום 31 בדצמבר 2008, עולה השווי הוגן של הבטוחה, בסך של כ-23 מיליון ש"ח, על עלותה (שנקבעה בהנחיות הפיקוח על הבנקים). בשנת 2009 נמכרו על ידי כונס הנכסים מלוא אחזקות ה"קונסורציום" במניות "בזק". הרווח שנזקף על ידי הבנק בגין המימוש כאמור הסתכם בכ-34 מיליון ש"ח.

• הסעיף כולל יתרה בסך 1 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור של 10% בחברת נ.פ.א. ניהול פיננסי בע"מ (ולהלן: "נ.פ.א."). לבנק ניתנה אופציה למכור לנ.פ.א. עד ליום 3 בספטמבר 2010 את מלוא החזקות הבנק בחברה תמורת מיליון ש"ח. במקביל, העניק הבנק לנ.פ.א. אופציה לרכוש את מלוא החזקות הבנק בחברה - עד ליום 3 בספטמבר 2010 תמורת 1.5 מיליון ש"ח. ביום 22.4.2009 מימש הבנק את האופציה שניתנה לו וחדל להיות בעל מניות ב"נ.פ.א".

• הסעיף כולל יתרה בסך 10 מיליון ש"ח בגין החזקה בשיעור 14.8% בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ. לבנק ניתנה אופציות, הניתנות למימוש עד לתאריכים 31.10.2009 ו-31.10.2010 לרכוש 3.5% נוספים מהחברה תמורת סך בשקלים השווה ל-660 אלפי דולר של ארה"ב ו-700 אלפי דולר של ארה"ב, בהתאמה.

(3) לעניין ניירות ערך ששועבדו - ראה באור 14.

באור 4 - אשראי לציבור (בניכוי הפרשה לחובות מסופקים)

א. ההרכב במאוחד:

31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
13,153	12,421	אשראי
40	28	התחייבויות לקוחות עבור קיבולים
1,192	1,456	הלוואות לדיר*
14,385	13,905	סך כל האשראי
59	57	בניכוי-הפרשה כללית והפרשה נוספת לחובות מסופקים**
14,326	13,848	סך כל האשראי לציבור

* כולל הלוואות לדיר בריבית משתנה בסך של כ-989 מיליוני ש"ח (31.12.2008 - כ-679 מיליוני ש"ח).

** ההפרשה הספציפית לחובות מסופקים נכתה מסעיפי האשראי המתאימים.

ב. האשראי לציבור כולל:

1. אשראי ללווים בעייתיים (שאינם רשויות מקומיות ושלגביהם לא נרשמה הפרשה לחובות מסופקים לפי עומק הפיגור) - במאוחד ובבנק

(א) אשראי שאינו נושא הכנסה

31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
378	357	במטבע ישראלי לא צמוד
1	13	במטבע ישראלי צמוד למדד
9	8	במטבע חוץ (לרבות צמוד למטבע חוץ)
388	378	סך הכל אשראי שאינו נושא הכנסה

באור 4 - אשראי לציבור (בניכוי הפרשה לחובות מסופקים) (המשך)

ב. האשראי לציבור כולל (המשך):

1. אשראי ללווים בעייתיים (שאינם רשויות מקומיות ושלגביהם לא נרשמה הפרשה לחובות מסופקים לפי עומק הפיגור) - במאוחד ובבנק (המשך)

ב) אשראי שאורגן מחדש

מטבע ישראלי לא צמוד	מטבע ישראלי צמוד למדד	מטבע חוץ (לרבות צמוד למטבע חוץ)
1) אשראי שאורגן מחדש במהלך השנה עם ויתור על הכנסות		
ליום 31 בדצמבר 2009	-	-
יתרת האשראי (במיליוני ש"ח)	-	-
ליום 31 בדצמבר 2008	-	-
יתרת האשראי (במיליוני ש"ח)	-	-
2) אשראי שאורגן מחדש במהלך השנה ללא ויתור על הכנסות		
ליום 31 בדצמבר 2009	51	47
יתרת האשראי (במיליוני ש"ח)	51	47
ליום 31 בדצמבר 2008	70	-
יתרת האשראי (במיליוני ש"ח)	70	-
3) אשראי שאורגן מחדש בשנים קודמות עם ויתור על הכנסות		
ליום 31 בדצמבר 2009	1	-
יתרת האשראי (במיליוני ש"ח)	1	-
ליום 31 בדצמבר 2008	1	-
יתרת האשראי (במיליוני ש"ח)	1	-
ג) אשראי ללווים אשר לגביהם קיימת החלטה של הנהלת הבנק על ארגון מחדש שטרם בוצע		
יתרת האשראי	-	15
ד) אשראי בפיגור זמני		
יתרת האשראי	95	44
ריבית שנזקפה לדוח רווח והפסד בגינו	3	1
ה) אשראי בהשגחה מיוחדת		
יתרת האשראי	413	539

באור 4 - אשראי לציבור (בניכוי הפרשה לחובות מסופקים) (המשך)

ב. האשראי לציבור כולל (המשך)

2. אשראי לרשויות המקומיות - במאוחד ובבנק

(א) ההרכב:

31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
31	34
יתרה ליום המאזן	

(ב) האשראי לרשויות המקומיות כולל:

31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(1) אשראי שאורגן מחדש	
אשראי שאורגן מחדש בשנים קודמות ללא ויתור על הכנסות	
-	1
יתרת האשראי במטבע ישראלי צמוד למדד	
(2) אשראי בהשגחה מיוחדת	
3	4
יתרת האשראי	
(3) אשראי בפיגור זמני	
-	3
יתרת האשראי	
-	*
ריבית שנזקפה לדוח רווח והפסד בגינו	
(4) אשראי לרשויות המקומיות שלא נכלל במסגרת האשראי ללווים בעייתיים כנ"ל	
28	26
יתרת האשראי	
3	3
ריבית שנזקפה בגינו בדוח רווח והפסד	

(ג) הצעת חקיקה בנושא הרשויות המקומיות:

ביום 1.4.2009 הונחה על שולחן הכנסת: "הצעת חוק הרשויות המקומיות (תיקון - ייעוד כספי הקצבות לתשלום משכורות) (הוראה שעה), התשס"ז - 2007", על פיה יתאפשר לרשויות מקומיות מסוימות שבהן קיימת "הלנת שכר" לפתוח חשבונות בנק מיוחדים, שיהיו חסינים מפני עיקול לתקופה של שלושה חודשים והכספים שיופקדו בהם ישמשו לתשלום משכורות לעובדי הרשויות.

עד כה טרם הושלמו הליכי החקיקה בגין הצעת החוק. להערכת הנהלת הבנק, השפעת הצעת החוק על הבנק (גם אם תתקבל כלשונה) איננה מהותית.

יצוין בהקשר זה כי שתי הצעות חוק זהות להצעה זו הונחו בעבר על שולחן הכנסת - אך לא השתכללו לכדי חוק מחייב.

* סכום נמוך מ - 1 מיליון ש"ח.

באור 4 - אשראי לציבור (בניכוי הפרשה לחובות מסופקים) (המשך)

ג. מיון יתרות האשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של לווה

מאוחד

31 בדצמבר 2009

מדרגות האשראי (אלפי ש"ח)	מספר לווים ⁽³⁾	אשראי ⁽¹⁾	סיכון אשראי ⁽²⁾
מ	עד	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	10	63,333	117
10	20	26,919	151
20	40	25,352	210
40	80	18,130	313
80	150	8,703	249
150	300	5,495	162
300	600	3,254	151
600	1,200	1,604	177
1,200	2,000	583	104
2,000	4,000	470	151
4,000	8,000	240	218
8,000	20,000	172	420
20,000	40,000	58	457
40,000	200,000	54	1,800
154,367		14,327	4,680

31 בדצמבר 2008

מדרגות האשראי (אלפי ש"ח)	מספר לווים ^{(3),(4)}	אשראי ^{(1),(4)}	סיכון אשראי ⁽²⁾
מ	עד	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	10	66,316	133
10	20	21,489	88
20	40	18,511	65
40	80	12,632	156
80	150	6,712	* 160
150	300	4,617	* 103
300	600	2,835	* 154
600	1,200	1,550	* 297
1,200	2,000	665	* 308
2,000	4,000	543	* 445
4,000	8,000	287	* 455
8,000	20,000	211	* 1,002
20,000	40,000	75	* 738
40,000	200,000	78	* 2,917
200,000	400,000	1	97
136,522		14,926	7,118

* הוצג מחדש.

(1) לרבות השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים של הציבור ובניכוי הפרשה ספציפית לחובות מסופקים.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת החבות של לווה.

(3) מספר הלווים לפי סה"כ אשראי וסיכון אשראי.

(4) סווג מחדש.

תקרת האשראי במדרגה העליונה הינה בסך של 178 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2008 - 209 מיליוני ש"ח).

באור 4 - אשראי לציבור (בניכוי הפרשה לחובות מסופקים) (המשך)

ד. הפרשה לחובות מסופקים - במאוחד ובבנק⁽¹⁾ (במיליוני ש"ח)

2009				
סך הכל	הפרשה נוספת**	הפרשה ספציפית*		
		אחרת	לפי עומק הפיגור	
786	65	718	3	יתרה לתחילת השנה
190	1	187	2	הפרשות בשנת החשבון
(74)	(2)	(71)	(1)	הקטנת הפרשות
(2)	-	(2)	-	גביית חובות שנמחקו בעבר
114	(1)	114	1	סכום שנזקף לדוח רווח והפסד
(69)	-	(69)	-	מחיקות, נטו***
831	64	763	4	יתרה לסוף השנה
18	7	11	-	כולל - יתרת הפרשה שלא נוכתה מאשראי לציבור

2008				
סך הכל	הפרשה נוספת**	הפרשה ספציפית*		
		אחרת	לפי עומק הפיגור	
708	70	635	3	יתרה לתחילת השנה
172	1	170	1	הפרשות בשנת החשבון
(46)	(6)	(39)	(1)	הקטנת הפרשות
(3)	-	(3)	-	גביית חובות שנמחקו בעבר
123	(5)	128	-	סכום שנזקף לדוח רווח והפסד
(45)	-	(45)	-	מחיקות, נטו***
786	65	718	3	יתרה לסוף השנה
13	6	7	-	כולל - יתרת הפרשה שלא נוכתה מאשראי לציבור

2007				
הפרשה ספציפית*		אחרת	לפי עומק הפיגור	
הפרשה	נוספת**			
סך הכל				
650	76	571	3	יתרה לתחילת השנה
138	-	137	1	הפרשות בשנת החשבון
(38)	(6)	(31)	(1)	הקטנת הפרשות
(3)	-	(3)	-	גביית חובות שנמחקו בעבר
97	(6)	103	-	סכום שנזקף לדוח רווח והפסד
(39)	-	(39)	-	מחיקות, נטו***
708	70	635	3	יתרה לסוף השנה
8	7	1	-	כולל - יתרת הפרשה שלא נוכתה מאשראי לציבור

* לא כולל הפרשה בגין ריבית על חובות מסופקים, לאחר שהחובות הוגדרו כמסופקים. בהלוואות שלגביהן נערכה הפרשה לפי עומק הפיגור, לא כולל הפרשה לריבית בגין החוב שבפיגור.

** כולל הפרשה כללית לחובות מסופקים.

*** בניכוי גביית חובות שנמחקו השנה.

(1) לגבי ההשלכות האפשריות של הוראות חדשות בנושא זה - ראה גם באור 3/ג'.

באור 4 - אשראי לציבור (בניכוי הפרשה לחובות מסופקים) (המשך)

ה. הלוואות לדיור שבגינן נערכה הפרשה לחובות מסופקים לפי עומק הפיגור - במאוחד ובבנק (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2009

סך הכל	הלוואות שאורגנו מחדש	מכל 33 חודשים	מכל 15 עד 33 חודשים	מכל 6 עד 15 חודשים	מכל 3 עד 6 חודשים	
2	-	1	1	-	-	סכום הפיגור
**	-	-	-	-	-	מזה: ריבית על סכום הפיגור
3	-	2	1	-	-	יתרת ההפרשה לחובות מסופקים לפי עומק הפיגור*
9	-	-	1	3	5	יתרת הלוואות בניכוי הפרשה

31 בדצמבר 2008

סך הכל	הלוואות שאורגנו מחדש	מכל 33 חודשים	מכל 15 עד 33 חודשים	מכל 6 עד 15 חודשים	מכל 3 עד 6 חודשים	
1	-	1	-	-	-	סכום הפיגור
**	-	-	-	-	-	מזה: ריבית על סכום הפיגור
3	-	1	1	1	-	יתרת ההפרשה לחובות מסופקים לפי עומק הפיגור*
8	-	-	-	4	4	יתרת הלוואות בניכוי הפרשה

* לא כולל הפרשה בגין ריבית על סכום הפיגור.

** נמוך מ-0.5 מיליון ש"ח.

ו. פרטים על אופן חישוב ההפרשה הספציפית בהלוואות לדיור - במאוחד ובבנק (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2009

חובות בעייתיים לדיור						
הפרשה ספציפית						
סך הכל	אחרת	לפי עומק הפיגור	מזה: סכום בפיגור	יתרת חוב מאזנית	אשראי	
4	-	4	2	22	966	הלוואות לדיור**
3	3	-	1	20	459	הלוואות "גדולות"***
-	-	-	-	1	23	הלוואות אחרות
7	3	4	3	43	1,456	סך הכל

31 בדצמבר 2008

חובות בעייתיים לדיור						
הפרשה ספציפית						
סך הכל	אחרת	לפי עומק הפיגור	מזה: סכום בפיגור	יתרת חוב מאזנית	אשראי	
3	-	3	-	20	785	הלוואות לדיור**
4	4	-	2	20	386	הלוואות "גדולות"***
-	-	-	-	1	21	הלוואות אחרות
7	4	3	2	41	1,192	סך הכל

* ההלוואות, שעל פי הוראות בנק ישראל, קיימת חובה לערוך בגין הפרשה לפי עומק הפיגור.

** הלוואות לדיור שיתרת כל אחת מהן עולה על 875 אלפי ש"ח (31 בדצמבר 2008 - 843 אלפי ש"ח).

באור 5 - השקעה בחברות מוחזקות

א. ההרכב:

הבנק		מאוחד	
31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(1) חברות מאוחדות			
7	7	-	-
4	4	-	-
63*	67	-	-
74	78	-	-
(2) חברות כלולות			
3*	5	3*	5
-	-	-	-
3	5	3	5
77	83	3	5

ב. חלק הבנק ברווחים של חברות מוחזקות (במאוחד כלולות)

3	8	3	4
-	-	-	-
3	8	3	4
-	-	-	-
3	8	3	4

* סווג מחדש

באור 5 - השקעה בחברות מוחזקות (המשך)

ג. להלן פרטים על חברות מוחזקות:

חלק בהון, בזכויות הצבעה ובזכות לקבלת רווחים	תחום פעילות עקרי	ערך השקעה לפי שווי מאזני		תרומה לרווח הנקי		דיבידנד שנרשם	
		31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008	2009	2008	2009	2008
אחוזים		מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
חברות מוחזקות עיקריות							
מרכנתיל נכסים בע"מ	חברת נכסים	99.62	9	8	1	-	-
מרכנתיל השקעות בע"מ ⁽³⁾	שוק ההון	100.0	44	40	4	-	-
מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ ⁽²⁾	ניהול קרנות נאמנות	100.0	5	6	(1)	-	-
מרכנתיל שוקי הון בע"מ ⁽¹⁾	ניהול תיקי השקעות	100.0	12	11	1	-	-
גולדן גייט ברידג' פאנד	קרן הון סיכון	20.0	-	-	-	-	**2
הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ ⁽³⁾	ניהול קופות גמל	49.0	5	*3	4	2	-
חברות אחרות							
מרכנתיל הנפקות בע"מ	חברה להנפקות	100.0	-	-	-	-	-
ב.מ.ד. חיתומים ויזום השקעות בע"מ	חתמות להנפקות	100.0	7	7	-	-	-
מרכנתיל גולדהר ניהול השקעות גלובלי בע"מ ⁽⁴⁾	ניהול תיקי השקעות	51.0	-	1	(1)	-	-
מרכיט סוכנות לביטוח (1996) בע"מ	סוכנות בטוח	100.0	1	1	-	-	-
סך הכל			83	77	8	2	2

* סווג מחדש.

** מהווה חזר השקעה מקרן הון סיכון.

הערות:

- (1) ההשקעה כוללת הלוואות בעלים בסך של כ-2 מיליון ש"ח (31.12.08 - כ-2 מיליון ש"ח). ההלוואה צמודה למדד, אינה נושאת ריבית ועומדת לפרעון בעת פרוק החברה בלבד. לענין התחייבות שנתן הבנק לשפות את החברה, ראה ביאור 11/18.
- (2) החברה הינה בבעלות מלאה של מרכנתיל שוקי הון בע"מ (חברה מאוחדת בבעלות מלאה של הבנק). ההשקעה כוללת הלוואות בעלים בסך של כ-1 מיליון ש"ח. ההלוואה צמודה למדד, אינה נושאת ריבית ועומדת לפרעון בעת פרוק החברה בלבד. לענין התחייבות שנתן הבנק לשפות את החברה, ראה ביאור 11/18.
- (3) חברת הדס מרכנתיל בע"מ הוקמה ביום 12 באוגוסט 2007 על ידי הבנק ואחרים, כחלק מההסכם למכירת פעילות קופות הגמל, שהושלם ביום 5 בדצמבר 2007.
- (4) בהתאם להסכם מסתכם חלקו של הבנק בהון ובזכויות ההצבעה בחברה בשיעור של 49%. במסגרת הסכם המכירה התחייב הבנק למכור את כל החזקותיו בחברה עד לחודש אוגוסט 2011.
- (4) החברה מוחזקת (בשיעור 51%), על ידי מרכנתיל שוקי הון בע"מ (חברה מאוחדת בבעלות מלאה של הבנק). ההשקעה כוללת הלוואות בעלים בסך 1 מיליון ש"ח (31.12.2008 - 1 מיליון ש"ח), שהתקבלה מהבנק. ההלוואה צמודה למדד, אינה נושאת ריבית ועומדת לפרעון בעת פירוק החברה בלבד.

באור 6 - בניינים וציוד

א. ההרכב במאוחד:

עלות ⁽¹⁾	בניינים ומקרקעין		סך הכל
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
יתרה לתחילת השנה	319	568	887
תוספות	126	38	164
גרועות	(3)	(1)	(4)
יתרה לסוף השנה	442	605	1,047
פחת שנצבר ⁽²⁾			
יתרה לתחילת השנה	156	387	543
פחת השנה	9	41	50
פחת שנצבר בגין גרועות	(2)	(1)	(3)
יתרה לסוף השנה	163	427	590
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2009	279	178	457
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2008	163	181	344
שיעור הפחת הממוצע בשנת 2009 (אחוזים)	4.6	12.5	9.5
שיעור הפחת הממוצע בשנת 2008 (אחוזים)	4.4	12.6	9.3

(1) היתרה כוללת עלויות פיתוח תוכנות שהוננו בסך של כ-40 מיליון ש"ח (31.12.08 - כ-36 מיליון ש"ח).
(2) הפחת שנצבר כולל הפסדים שנצברו מירידת ערך בסך 2 מיליון ש"ח (31.12.2008 - זחה).

ב. זכויות במקרקעין

(1) הבנק הינו בעל זכויות בדרך של חכירה ושכירות מוגנת בבניינים ומקרקעין לתקופות המסתיימות בשנים שבין 2016 עד 2044. יתרתן המופחתת של הזכויות הנ"ל הסתכמה כדלקמן:

31 בדצמבר 2009		סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
27	27	חכירה מהוונת
3	4	שכירות מוגנת וחכירה בלתי מהוונת
30	31	

(2) מקרקעין ומבנים שעלותם המופחתת הסתכמה בסך של כ-3 מיליוני ש"ח אינם בשימוש הבנק (31 בדצמבר 2008 - כ-4 מיליוני ש"ח).

(3) זכויות במקרקעין שעלותן המופחתת הסתכמה בסך של כ-16 מיליוני ש"ח טרם נרשמו על שם הבנק בלשכות רישום המקרקעין (31 בדצמבר 2008 - כ-48 מיליוני ש"ח), עקב עיכובים בפעולות מקדימות לרישום מצד מנהל מקרקעי ישראל.

(4) לפרטים נוספים בדבר שטחי משרד שנרכשו על ידי הבנק בשנת 2009 ומיועדים לשמש בעתיד את הנהלת הבנק ליחידות המטה המרכזיות - ראה באור 18 ג' (13) להלן.

באור 7 - נכסים אחרים

ההרכב:

מאוחד		הבנק	
31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
4	18	1	16
מסים שוטפים - עודף מקדמות ששולמו על הפרשה			
44	32	44	*32
מסים נדחים לקבל, נטו			
6	6	6	6
הוצאות מראש			
17	2	17	2
עודף היעודה לפיצויי פיטורין ופרישה על העתודה (ראה באור 15 א')			
19	15	19	15
עודף היעודה לדמי מחלה על העתודה			
1	1	1	1
הוצאות הנפקה להפחתה של כתבי התחייבות נדחים			
26	41	26	41
יתרות חובה בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט נגזרים משוכצים) (ראה באור 18 ד')			
24	20	24	19
חייבים אחרים ויתרות חובה			
141	135	138	132
סך הכל נכסים אחרים			

* סווג מחדש.

באור 8 - פקדונות הציבור

ההרכב במאוחד:

31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
3,040	2,120
פקדונות לפי דרישה	
14,507	14,236
פקדונות לזמן קצוב ואחרים	
631	681
פקדונות בתוכניות חסכון	
18,178	17,037
סך הכל פקדונות הציבור	

באור 9 - פקדונות מבנקים

ההרכב במאוחד ובבנק:

31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		בנקים מסחריים
258	29	פקדונות לפי דרישה
255	278	פקדונות לזמן קצוב
28	40	קיבולים
541	347	סך הכל פקדונות מבנקים מסחריים
		תאגידים בנקאיים מיוחדים
-	80	פקדונות לזמן קצוב
541	427	סך הכל פקדונות מבנקים

באור 10 - כתבי התחייבות נדחים

א. ההרכב:

במאוחד ובבנק					
31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008	שעור תשואה פנימי*	משך חיים ממוצע*	שעור הריבית	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	אחוזים	שנים	אחוזים	
612	636	4.8	3.4	4.3-6.9	במטבע ישראלי צמוד מדד

* משך חיים ממוצע הינו ממוצע תקופות התשלומים, על פי שקלול תזרימי המזומנים העתידיים, המהווים לפי שעור התשואה הפנימי. שיעור התשואה הפנימי הינו שיעור הריבית הנדרש כדי לנכות את תזרימי המזומנים העתידיים - ליתרה המאזנית של הסעיף.

ב. זכויותיהם של כתבי ההתחייבות הנדחים, נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של הבנק בין מובטחים ובין שאינם מובטחים.

באור 11 - התחייבויות אחרות

ההרכב:

מאוחד		הבנק	
31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
67	63	67	63
80	70	80	70
21	*12	21	*12
3	-	-	-
18	13	18	13
23	*15	23	*16
-	-	42	36
138	170	138	170
7	7	7	7
291	296	291	296
46	*41	43	*38
694	687	730	721

* סווג מחדש.

באור 12 - הון עצמי

הרכב

ליום 31 בדצמבר 2009		ליום 31 בדצמבר 2008	
רשום	מונפק ונפרע	רשום	מונפק ונפרע
שקל חדש	שקל חדש	שקל חדש	שקל חדש
12,250	6,222	12,250	6,222
12,250	6,205	12,250	6,205
500	16	500	16
25,000	12,443	25,000	12,443

באור 13 - הלימות ההון

א. כללי

(1) הלימות ההון ליום 31.12.2009 מחושבת בהתאם ל"גישה הסטנדרטית" הכלולה בהוראת השעה בדבר "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" מיום 31.12.2008 (להלן: "כללי באזל 2"). עד ליום 31 בדצמבר 2009 חושבה הלימות ההון של הבנק על פי הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 311 ו-341 (להלן: "כללי באזל 1").

(2) חישוב הלימות ההון על פי כללי "באזל 2" מבוסס על הנחיות השונות מאלו שבכללי "באזל 1". השינויים העיקריים בכללי המדידה של הלימות ההון שנכללו בנדבך הראשון שבהנחיות "באזל 2", לעומת כללי המדידה שנכללו בהנחיות "באזל 1", הינם כדלקמן:

(א) אמצעי ההון

על פי כללי "באזל 2" יש לכלול את הקרן ההונית בגין התאמת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן בחישוב אמצעי ההון. מרכיב זה מהווה את הפער שבין יתרת שוויים ההוגן (שנקבע לרוב על פי מחיר השוק) של ניירות הערך הזמינים למכירה של הבנק, לבין עלותם המופחתת. לפיכך, תנודות משמעותיות במחירי השוק של ניירות הערך, עשויים להשפיע באופן מהותי על יחס הלימות ההון של הבנק.

(ב) נכסי הסיכון

- הקצאת נכסי סיכון בגין "הסיכון התפעולי".
- הקצאת נכסי סיכון בגין התחייבויות למתן אשראי לתקופה שאינה עולה על שנה.
- שקלול חבות אשראי למגזר הקמעונאי בשיעור של 75% (במקום 100% על פי כללי "באזל 1").
- שקלול חבות אשראי בגין הלוואות לדיור בשיעור של 35% (במקום 100%-50% על פי כללי "באזל 1").
- שקלול הלוואות בפיגור מסוימות בשיעור של 150% (במקום 100% - על פי כללי "באזל 1").

(3) ליום 31 בדצמבר 2009 הבנק עומד בדרישות יחס ההון המזערי שקבע המפקח על הבנקים והמגבלות שנקבעו על ידי דירקטוריון הבנק (לפי כללי "באזל 1").

ב. יחס הלימות ההון

31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	
באזל 1	באזל 1 ⁽¹⁾	באזל 2
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1. הון לצורך חישוב יחס ההון		
1,495	1,675	1,673
382	279	289
1,877	1,954	1,962
(2)**	(5)	-
1,875	1,949	1,962
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
15,097*	14,706	13,977
82	121	149
-	-	1,860
15,179	14,827	15,986

* הוצג מחדש - הבנק תאם בדרך של הצגה מחדש את יחס ההון לרכיבי סיכון לתקופות קודמות, בכדי לשקף תיקון בשיעור מקדם ההמרה עבור מסגרות אשראי למתן ערבויות מכר לרוכשי דירות שלא נוצלו. מסגרות אלו שוקללו בטעות בדוחות הכספיים הקודמים בשיעור של 0%, במקום בשיעור של 50% כנדרש. להשפעת ההצגה מחדש על יחס הלימות ההון שדווח בתקופות קודמות - ראה סעיף ד' להלן.

** סוג מחדש.

(1) הנתונים ליום 31.12.2009 הוצגו גם על פי כללי "באזל 1" - בכדי להבהיר את השפעת השינויים בהוראות למדידת יחס ההון לרכיבי סיכון וכדי לאפשר השוואה לתקופות קודמות.

באור 13 - הלימות ההון (המשך)

ב. יחס הלימות ההון (המשך)

31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	
באזל I	באזל II	באזל I ⁽¹⁾
באחוזים	באחוזים	באחוזים
	3. יחס ההון לרכיבי סיכון	
9.8*	11.3	10.5
12.4*	13.1	12.3
9.0	9.0	9.0
* הוצג מחדש - הבנק תאם בדרך של הצגה מחדש את יחס ההון לרכיבי סיכון לתקופות קודמות, בכדי לשקף תיקון בשיעור מקדם ההמרה עבור מסגרות אשראי למתן ערבויות מכר לרוכשי דירות שלא נוצלו. מסגרות אלו שוקללו בטעות בדוחות הכספיים הקודמים בשיעור של 0%, במקום בשיעור של 50% כנדרש. להשפעת ההצגה מחדש על יחס הלימות ההון שדווח בתקופות קודמות - ראה סעיף ד' להלן.		

ג. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון

31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	
באזל I ⁽¹⁾	באזל II	באזל I ⁽¹⁾
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
	1. הון ברובד הראשוני	
1,495	1,675	1,675
-	-	(2)
1,495	1,675	1,673
	2. הון ברובד המשני	
	(א) הון רובד משני-עליון	
-	-	13
37	37	37
37	37	50
	(ב) הון רובד משני-תחתון	
345	242	242
	(ג) ניכויים מההון ברובד המשני	
-	-	(3)
382	279	289

(1) הנתונים ליום 31.12.2009 לפי "כללי באזל I" מוצגים כדי להבהיר את השפעת השינוי בשיטת מדידת יחס ההון לרכיבי סיכון וכדי לאפשר השוואה לתקופות קודמות.

ד. פרטים על יחס הלימות ההון (לפי כללי "באזל I"), לאחר ההצגה מחדש לתקופות דיווח שנתיים החל מיום 31.12.2007 ועד ליום 31.12.2008:

יחס הלימות הון - כולל*		יחס הלימות הון - ראשוני*		
מוצג מחדש	דווח בעבר	מוצג מחדש	דווח בעבר	
באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	
13.0	13.2	9.7	9.9	31.12.2007
12.4	12.7	9.8	10.1	31.12.2008

* מוצג על פי "כללי באזל I".

באור 14 - שיעבודים

א. בהתאם להסכם שנחתם בין הבנק לבין מסלקת המעו"ף, הפקיד הבנק בטוחה לטובת מסלקת מעו"ף, בגין אחריותו כלפי המסלקה עבור עסקאות שביצע הבנק ושביצעו לקוחותיו ועבור חלקו בקרן הסיכונים. בהתאם להסכם התחייבה המסלקה להשיב את סכום הבטוחה על פירותיה לבנק. עם זאת, למסלקת מעו"ף זכות לממש את הבטוחה - כולה או חלקה - על פי שיקול דעתה, כנגד הפחתת חוב הבנק כלפיה - בסכום זהה. שווי הבטוחה לטובת מסלקת מעו"ף כאמור ליום 31 בדצמבר 2009 מסתכם בסך של כ-131 מיליון ש"ח ונכלל בדוחות הכספיים בסעיף "ניירות ערך".

מסלקת המעו"ף הקימה קרן סיכונים בסכום שיקבע בידי דירקטוריון המסלקה מעת לעת. חבר מסלקת מעו"ף אחראי כלפי המסלקה לחלקו בקרן הסיכונים, הנקבע בשיעור יחסי לפעילותו באופציות או לסך הבטוחות שעליו להעמיד למסלקת המעו"ף (ראה באור 18ג'5).

ב. בשנת 2002 החליט דירקטוריון מסלקת הבורסה לניירות ערך בתל-אביב על הקמת קרן סיכונים, בה ישתתפו כל חברי מסלקת הבורסה ובכללם הבנק. חלקו של הבנק בקרן הסיכונים, כאמור לעיל, נקבע ביום 31 בדצמבר 2009 בסך של כ-5 מיליון ש"ח. סכום זה יעודכן על ידי מסלקת הבורסה מידי שנה.

להבטחת התחייבותו לקרן הסיכונים כאמור, ולאחריותו כלפי המסלקה עבור עסקאות שביצע הבנק ושביצעו לקוחותיו - חתם הבנק ביום 10 באפריל 2005 על הסכם לפיו יפקיד הבנק לטובת מסלקת הבורסה, בטוחה - אגרות חוב ממשלתיות.

להבטחת ההסכם רשם הבנק ביום 13.4.2005 שעבוד קבוע, בדרגה ראשונה, לטובת מסלקת הבורסה בגין בטוחה זו והזכויות בגינה. שווי הבטוחה ליום 31.12.2009 מסתכם ב-8 מיליון ש"ח.

ג. בחודש יולי 2007 הושקה על ידי בנק ישראל מערכת לסליקת תשלומים גדולים ב"זמן אמת" (מערכת RTGS) המאפשרת העברת כספים מהירה וסופית בין הבנקים המקושרים למערכת - ובתנאי שיתרת הנזילות בבנקים לא תפחת מההיקף הנדרש לביצוע העברות הכספיים. לאור הסדרי הסליקה החדשים - הבנק עשוי להזדקק, מעת לעת, לקבלת אשראי לפרקי זמן קצרים מבנק ישראל.

במטרה להבטיח את התשלום המלא של הסכומים שגיעו לבנק ישראל בגין אשראי זה - שיעבד הבנק ביום 23 ביולי 2007, לטובת בנק ישראל - בשעבוד צף בדרגה ראשונה - את כל החזקותיו באגרות חוב של ממשלת ישראל, הכלולות בתיק ניירות הערך של הבנק.

בנוסף, מפקיד הבנק (במסגרת הצטרפותו למערכת ניהול הבטחונות המופעלת על ידי מסלקת הבורסה, בנושא זה), אגרות חוב לחשבון בנק ישראל במסלקת הבורסה - בערכים המשתנים מעת לעת - בהתאם להיקף הפעולות ולצרכי האשראי של הבנק. להלן נתונים לגבי יתרות ניירות הערך ששועבדו על ידי הבנק ויתרות ניירות הערך שהופקדו בחשבון בנק ישראל:

31.12.2008	31.12.2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,263	3,459	ניירות ערך ששועבדו
570	581	מזה - ניירות ערך שהופקדו בבנק ישראל

ד. בנוסף, הבנק מפקיד מעת לעת - פקדונות בבנק ישראל המהווים (ביחד עם ניירות הערך שהופקדו כאמור) - בטוחה לתקרת האשראי הניתן לבנק מבנק ישראל באמצעות מכרזי אשראי. יתרת הפקדונות שהופקדו כאמור בבנק ישראל ליום 31.12.2009 מסתכמת בסך של 1,078 מיליוני ש"ח (31.12.2008 - 983 מיליוני ש"ח).

בשנת 2009 לא השתתף הבנק במכרזי אשראי, כאמור (2008 - יתרת האשראי הגבוהה ביותר שגייס הבנק מבנק ישראל במסגרת מכרזי אשראי - הסתכמה ב-410 מיליון ש"ח).

באור 15 - זכויות עובדים

א. פיצויי פרישה

(1) התחייבויות הבנק והחברות המאוחדות שלו לתשלום פיצויי פרישה לעובדיהם מכוסות על ידי הפקדות בקופות פיצויים ועל ידי הפרשות מתאימות. ההתחייבויות לפיצויים מחושבות על בסיס משכורת חודשית לכל שנת עבודה כמקובל (בכפוף לסעיף 2 להלן). כמו כן זכאים המנהל הכללי ומספר מנהלים נוספים למענק נוסף בהיקף שבין 6 ל-12 משכורות חודשיות (לעניין זכויות נוספות, להן זכאי המנכ"ל, בתנאים מסויימים עם פרישתו - ראה באור 20ג', להלן).

סכומי היעודה והעתודה הינם כדלקמן:

מאוחד והבנק		
31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
247	224	סכום היעודה
230	222	סכום העתודה
17	2	עודף יעודה, נטו*

* עודף היעודה נכלל בסעיף "נכסים אחרים".

הבנק והחברות המאוחדות שלו אינם רשאים למשוך את כספי היעודה אלא לצורך תשלום פיצויי פרישה. (2) התחייבות הבנק לפיצויי פרישה אינה כוללת את ההתחייבות בגין העובדים שהצטרפו להסכם פנסיה - ממועד הצטרפותם להסכם, מאחר שעל פי ההסכם נושאת בהתחייבות זו קרן הפנסיה. בנוסף, לא כוללת היעודה לפיצויים את הצטברות ההפקדות בקרן הפנסיה, שכן כספים אלו אינם נמצאים בשליטתו של הבנק.

ב. מענקי וותק

על-פי הסכמי העבודה בבנק, זכאים העובדים לקבלת מענקים בשל וותק בהגיעם לרמות וותק מסוימות ("מענקי יובל"). המענקים האמורים כוללים תשלום בגובה של מספר משכורות חודשיות וזיכוי של ימי חופש, הכל בהתאם לדרגת העובד ורמות הוותק השונות.

בדוחות הכספיים נכללה הפרשה בשל מלוא התחייבות הבנק לתשלום המענקים האמורים על פי חישוב אקטוארי, בהתחשב בהסתברות מימושם של המענקים בסך של כ-67 מיליון ש"ח (31.12.2008 - כ-63 מיליון ש"ח).

ההפרשה למענקים אלה חושבה בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים לפי שיעור הוון של 1.5%. שיעור זה הינו לאחר ניכוי של 2.5% בגין הגידול הצפוי בשכר הריאלי, על פי הערכת ההנהלה.

ג. חופשות

עובדי הבנק זכאים לחופשה שנתית לפי הסכמי העבודה הקיימים ובכפוף להוראות חוק חופשה שנתית התשי"א-1951. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2009 נכללו הפרשות לחופשה במאוחד ובבנק בסך של כ-20 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2008 - זהה). חישוב ההפרשה מבוסס על השכר האחרון בתוספת הוצאות נלוות.

ד. ביטוח רפואי

על פי ההסכם למיזוג עסקי שנחתם בין הבנק לחברה מאוחדת, התחייב הבנק להמשיך ולשלם דמי ביטוח רפואי לגמלאי החברה המאוחדת אשר יצאו לגמלאות עד למועד המיזוג.

הבנק ערך הפרשה בגין התחייבות זו על בסיס אקטוארי. סכום ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2009 המחושב לפי שיעור הוון של 4% הסתכם לסך של 2 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2008 - זהה).

ה. זכויות אחרות

עובדי הבנק זכאים להטבות מסוימות לאחר צאתם לגמלאות. התחייבות הבנק לתאריך המאזן בשל הטבות אלו חושבה על בסיס אקטוארי. סכום ההתחייבות כאמור ליום 31 בדצמבר 2009, לאחר הוון בשיעור של 4%, הסתכם בכ-21 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2008 - כ-20 מיליון ש"ח).

באור 16 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

במאזן המאוחד (במליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2009					
סך הכל	פריטים שאינם כספיים**	מטבע חוץ*		מטבע ישראלי	
		אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד
נכסים					
3,245	-	318	1,008	321	1,598
4,111	21	-	75	2,481	1,534
13,848	-	342	794	2,124	10,588
5	5	-	-	-	-
457	457	-	-	-	-
141	7	2	11	-	121
21,807	490	662	1,888	4,926	13,841
סך הכל נכסים					
התחייבויות					
18,178	-	857	1,808	3,219	12,294
541	-	13	70	1	457
87	-	-	36	-	51
612	-	-	-	612	-
694	23	31	7	105	528
20,112	23	901	1,921	3,937	13,330
סך הכל התחייבויות					
1,695	467	(239)	(33)	989	511
הפרש					
מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:					
-	-	286	58	(381)	37
-	-	-	(37)	-	37
-	2	-	-	-	(2)
1,695	469	47	(12)	608	583
סך הכל כללי					
-	-	-	(57)	-	57
-	3	-	(2)	-	(1)

* כולל צמודי מטבע חוץ.
** לרבות יתרות בגין מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם הינו פריט לא כספי.

באור 16 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

במאזן המאוחד (במליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2008						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים***	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
נכסים						
3,396	-	328	859	364	1,845	מזומנים ופקדונות בבנקים
2,098	132	-	39	1,416	511	ניירות ערך
14,326	-	366	1,165	2,438	10,357	אשראי לציבור
9	-	-	-	-	9	אשראי לממשלה
*3	*3	-	-	-	-	השקעות בחברות כלולות
344	344	-	-	-	-	בניינים וציוד
135	8	13	11	6	97	נכסים אחרים
20,311	487	707	2,074	4,224	12,819	סך הכל נכסים
התחייבויות						
17,037	-	862	1,947	2,770	11,458	פקדונות הציבור
427	-	16	77	2	332	פקדונות מבנקים
45	-	-	38	-	7	פקדונות הממשלה
636	-	-	-	636	-	כתבי התחייבות נדחים
687	*15	74	31	72	495	התחייבויות אחרות
18,832	15	952	2,093	3,480	12,292	סך הכל התחייבויות
1,479	472	(245)	(19)	744	527	הפרש
מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
-	-	243	51	(495)	201	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	(52)	-	52	אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
-	-	1	(2)	-	1	אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
1,479	472	(1)	(22)	249	781	סך הכל כללי
-	-	-	(90)	-	90	אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)
-	-	5	(9)	-	4	אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)

* סווג מחדש.

** כולל צמודי מטבע חוץ.

*** לרבות יתרות בגין מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם הינו פריט לא כספי.

באור 17 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה ולפי תקופה לפרעון

במאזן המאוחד (במליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2009

תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים⁽¹⁾

מטבע ישראלי לא צמוד	עם דרישה ועד חודש	מחודש ועד שלושה חודשים	משלושה חודשים ועד שנה	משנה ועד שנתיים	משנתיים ועד שלוש שנים	משלוש ועד ארבע שנים
נכסים ⁽⁶⁾	3,987	2,970	2,550	1,557	863	478
התחייבויות	8,385	1,664	2,456	251	122	115
הפרש	(4,398)	1,306	94	1,306	741	363
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	11	11	16	-	-	-
אופציות (במונחי נכס בסיס)	2	2	7	(1)	8	5

מטבע ישראלי צמוד למדד

נכסים	43	149	1,118	1,179	945	435
התחייבויות	72	270	873	1,015	384	258
הפרש	(29)	(121)	245	164	561	177
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	-	(21)	1	(21)	(21)	(20)

מטבע חוץ⁽³⁾

נכסים ⁽⁷⁾	1,003	642	485	154	122	49
התחייבויות	1,849	537	362	39	9	6
הפרש	(846)	105	123	115	113	43
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(9)	24	(18)	30	26	23
אופציות (במונחי נכס בסיס)	(2)	(2)	(7)	1	(6)	(5)

פריטים לא כספיים

נכסים	-	-	-	-	-	-
התחייבויות	-	-	-	-	-	-
הפרש	-	-	-	-	-	-
אופציות (במונחי נכס בסיס)	-	-	-	-	(2)	-

סה"כ ליום 31 בדצמבר 2009

נכסים	5,033	3,761	4,153	2,890	1,930	962
התחייבויות	10,306	2,471	3,691	1,305	515	379
הפרש	(5,273)	1,290	462	1,585	1,415	583
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	2	14	(1)	9	5	3

- בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי הפרשות לחובות מסופקים.
- נכסים ללא תקופת פרעון כולל נכסים בסך 232 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.
- כולל הצמדה למטבע חוץ.
- כפי שנכללה בביאור מס' 16 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרכות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים.
- שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.
- כולל אשראי בתנאי חח"ד בשקלים: לפי דרישה ועד חודש - בסך 27 מיליוני ש"ח, מחודש ועד שלושה חודשים 1,743 מיליוני ש"ח, משלושה חודשים ועד שנה 2 מיליון ש"ח, ללא תקופת פרעון 298 מיליוני ש"ח
- כולל אשראי בתנאי חח"ד במט"ח: מחודש ועד שלושה חודשים 264 מיליון ש"ח, ללא תקופת פרעון 7 מיליוני ש"ח.

יתרה מאזנית ⁽⁴⁾							
שיעור תשואה חוזי ⁽⁵⁾	סך הכל	ללא תקופת פרעון	סך-הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנה	מעשר ועד עשרים שנה	מחמש ועד עשר שנים	מארבע ועד חמש שנים
5.37	13,841	609 ⁽²⁾	14,532	23	448	1,295	361
0.99	13,330	-	13,632	3	223	219	194
4.38	511	609	900	20	225	1,076	167
	37	-	38	-	-	-	-
	35	-	39	-	1	10	5
2.66	4,926	-	5,668	81	510	955	253
3.12	3,937	-	4,333	-	432	601	428
(0.46)	989	-	1,335	81	78	354	(175)
	(381)	-	(638)	-	(306)	(231)	(19)
1.78	2,550	7	2,639	-	49	89	46
0.25	2,822	-	2,851	-	31	13	5
1.53	(272)	7	(212)	-	18	76	41
	344	-	573	-	269	208	20
	(37)	-	(37)	-	(1)	(10)	(5)
-	490	490	-	-	-	-	-
-	23	23	-	-	-	-	-
	467	467	-	-	-	-	-
	(2)	-	(2)	-	-	-	-
4.22	21,807	1,106	22,839	104	1,007	2,339	660
1.33	20,122	23	20,816	3	686	833	627
2.89	1,695	1,083	2,023	101	321	1,506	33
	-	(2)	(27)	-	(37)	(23)	1

באור 17 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה ולפי תקופה לפרעון (המשך)

במאזן המאוחד (במליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2008				
תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים ⁽¹⁾				
עם דרישה ועד חודש	מחודש ועד שלושה חודשים	משלושה חודשים ועד שנה	משנה ועד שנתיים	משנתיים ועד שלוש שנים
מטבע ישראלי לא צמוד				
נכסים ⁽³⁾	4,368	3,035	1,995	1,213
התחייבויות	6,908	1,817	2,868	433
הפרש	(2,540)	1,218	(873)	780
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	123	14	32	(1)
אופציות (במונחי נכס בסיס)	-	2	8	9
מטבע ישראלי צמוד למדד				
נכסים	42	128	495	814
התחייבויות	67	139	545	931
הפרש	(25)	(11)	(50)	(117)
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(100)	(20)	-	(20)
מטבע חוץ⁽⁴⁾				
נכסים ⁽⁵⁾	1,293	544	527	131
התחייבויות	1,788	736	379	70
הפרש	(495)	(192)	148	61
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(28)	(15)	(36)	11
אופציות (במונחי נכס בסיס)	-	(2)	(8)	(9)
פריטים לא כספיים				
נכסים	-	-	-	-
התחייבויות	-	-	-	-
הפרש	-	-	-	-
אופציות (במונחי נכס בסיס)	-	-	-	-
סה"כ ליום 31 בדצמבר 2008				
נכסים	5,703	3,707	3,017	2,158
התחייבויות	8,763	2,692	3,792	1,434
הפרש	(3,060)	1,015	(775)	724
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(5)	(21)	(4)	(10)

- (1) הנתונים בבאור זה מוצגים על פי תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה, בהתאם לתקופות הנתונות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי הפרשות לחובות מסופקים.
- (2) כולל נכסים בסך 204 מיליוני ש"ח שזמן פרעונם עבר.
- (3) כולל אשראי בתנאי חח"ד בשקלים: לפי דרישה ועד חודש - בסך 45 מיליוני ש"ח, מחודש ועד שלושה חודשים - 1,984 מיליוני ש"ח, משלושה חודשים ועד שנה - 2 מיליוני ש"ח, ללא תקופת פרעון 388 מיליוני ש"ח.
- (4) כולל צמודי מטבע חוץ.
- (5) כולל אשראי בתנאי חח"ד במט"ח: לפי דרישה ועד חודש - בסך 53 מיליוני ש"ח, מחודש ועד שלושה חודשים - 330 מיליוני ש"ח, משלושה חודשים ועד שנה - 5 מיליוני ש"ח, ללא תקופת פרעון - 37 מיליוני ש"ח.
- (6) כפי שנכללה בבאור מס' 16 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים.
- * סווג מחדש.

יתרה מאזנית ⁽⁶⁾								
סך הכל	ללא תקופת פרעון	סך-הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנה	מעשר ועד עשרים שנה	מחמש ועד עשר שנים	מארבע ועד חמש שנים	משלוש ועד ארבע שנים	
12,819	⁽²⁾ 630	12,931	11	284	440	197	380	
12,292	-	12,487	2	164	24	61	90	
527	630	444	9	120	416	136	290	
201	-	206	-	26	10	1	1	
53	-	53	-	2	13	5	7	
4,224	-	5,279	84	564	1,352	365	527	
3,480	-	3,924	-	307	868	248	341	
744	-	1,355	84	257	484	117	186	
(495)	-	(771)	-	(470)	(101)	(20)	(20)	
2,781	37	2,843	-	52	92	36	62	
3,045	-	3,076	-	39	27	9	10	
(264)	37	(233)	-	13	65	27	52	
294	-	394	-	352	75	12	12	
(53)	-	(53)	-	(2)	(13)	(5)	(7)	
487	*487	-	-	-	-	-	-	
15	*15	-	-	-	-	-	-	
472	472	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	
20,311	1,154	21,053	95	900	1,884	598	969	
18,832	15	19,487	2	510	919	318	441	
1,479	1,139	1,566	93	390	965	280	528	
-	-	(171)	-	(92)	(16)	(7)	(7)	

באור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים

יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה

מאוחד והבנק			
31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי			
86	73	אשראי תעודות	
297	302	ערבויות להבטחת אשראי	
930	637	ערבויות לרוכשי דירות	
653	669	ערבויות והתחייבויות אחרות	
480	652	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו*	
914	1,000	מסגרות חו"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו	
1,375	1,588	התחייבויות להוצאת ערבויות	
855	774	התחייבויות בלתי חוזרות למתן אשראי שאושר ועדיין לא ניתן	

* מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי ניתנות לביטול בכל עת - ללא תנאי.

ב. התקשרות חוץ מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגביה⁽¹⁾

מאוחד והבנק	
31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח

(1) יתרת האשראי מפקדונות לפי מידת הגביה⁽²⁾

44	47	במטבע ישראלי צמוד למדד
----	----	------------------------

(2) תזרימים בגין עמלת גביה מפעילות זו - במאוחד ובבנק:

(במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר							
2009	2008	מסנה	משלוש	מחמש	מעשר	מעל	סך הכל
עד שנה*	שנים*	ועד חמש	ועד עשר	ועד 20	שנה	שנה*	סך הכל
-	-	-	-	1	-	-	1
-	-	-	-	1	-	-	1
-	-	-	-	1	-	-	1

במגזר הצמוד למדד:

- תזרימים חוזיים עתידיים
- תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת ההנהלה לפרענות מוקדמים
- תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת ההנהלה לפרענות מוקדמים⁽³⁾

(1) אשראים ופקדונות שהחזרתם למשקיע מותנית בגביית האשראים (או הפקדונות), עם עמלת גביה במקום מרווח.
 (2) הלוואות עומדות ופקדונות ממשלה שנתנו בגינם בסך 5 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2008 - 6 מיליוני ש"ח) לא נכללו בלוח זה.
 (3) ההיוון בוצע לפי שיעור של 3.5% (31 בדצמבר 2008 - 4.5%).
 * סך ההכנסות הצפויות בתקופה זו - נמוך מ-0.5 מיליון ש"ח.

באור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

(1) קיימות התחייבויות והתקשרויות אחרות לתאריך המאזן כדלהלן:

מאוזן והבנק		
31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
30	7	התקשרות להשקעה בבניינים וציוד (ראה גם סעיף 13 להלן)
143	117	חוזי שכירות לזמן ארוך
		להלן פירוט דמי השכירות לתשלום בשנים הבאות:
17	14	שנה ראשונה
16	13	שנה שניה
13	13	שנה שלישית
12	12	שנה רביעית
11	9	שנה חמישית
74	56	שנה שישית ואילך
143	117	סך הכל דמי שכירות לתשלום

(2) בנוסף לאמור לעיל, חלק מסניפי הבנק נמצאים במבנים השכורים בשכירות מוגנת. דמי השכירות לתשלום בשנת 2009, מסתכמים בכ-1 מיליוני ש"ח.

(3) הבנק התקשר בהסכמים להשקעה בחמש קרנות הון סיכון. ההתחייבות העתידית המכסימלית של הבנק להשקעה בקרנות אלו, מעבר להשקעה שבוצעה עד ליום המאזן, מסתכמת בכ-2 מיליון ש"ח (בדומה לאשתקד).

(4) הבנק שהינו חבר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב התחייב לפצות, ביחד עם חברי הבורסה האחרים, את המסלקה של הבורסה אם יגרם לה נזק כתוצאה מחוסר מלאי או מחוסר כיסוי כספי של אחד מחברי הבורסה (ראה גם באור 14 ב').

(5) הבנק הנמנה עם החברים במסלקת מעו"ף בע"מ, אחראי ביחד עם חברי מסלקת המעו"ף כלפי המסלקה לכל חבות כספית המתחייבת מעסקאות באופציות המתבצעות בבורסה.

לצורך כך הקימה מסלקת מעו"ף קרן סיכונים. חלקו של הבנק בקרן הסיכונים לתאריך המאזן מסתכם בסך של כ-5 מיליון ש"ח שהם 0.35% מסך קרן הסיכונים באותו מועד. הבנק נדרש להעמיד לטובת מסלקת מעו"ף בטוחות (אגרות חוב ממשלתיות) בסכום שיבטיח הן את חבותו האפשרית בגין חלקו בקרן הסיכונים, כאמור וסכום נוסף הנגזר מהיקף פעילות הבנק בתחום זה (ראה באור 14 א').

כמו כן התחייב הבנק כלפי מסלקת מעו"ף לשלם כל חיוב כספי העשוי לנבוע מפעילות לקוחותיו בגין כתיבת אופציות הנסחרות במסגרת המסלקה.

(6) הבנק התחייב לפצות את עמיתי "מרכנתיל קופה מרכזית לפיצויים", במקרה בו יפחת שווי זכויותיהם, מהסכום הנומינלי שהופקד על ידם בקופה. סכומי ההפקדות הנומינליים של העמיתים בקופה, שבגנים ניתנה הערבות, כאמור, מסתכמים ליום 31 בדצמבר 2009 בסך של כ-154 מיליון ש"ח. ליום 31 בדצמבר 2009 מסתכמת חשיפת הבנק (בגין הפרשים השליילים שבין שווי זכויות העמיתים, לבין סכום הפקדות הנומינלי, כאמור) בסך של 153 אלפי ש"ח. בהתאם להוראות בנק ישראל חישב הבנק את שוויה ההוגן של התחייבות זו, בהתבסס על הערכה אקטוארית. ההפרשה בגין התחייבות זו כלולה בדוחות הכספיים בסעיף "התחייבויות אחרות".

בשנת 2007 אושר תיקון חקיקה, על פיו נאסרה, החל מיום 1 בינואר 2008 - הצטרפות עמיתים חדשים ל-"קופות מרכזיות לפיצויים".

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(7) במהלך העסקים השוטף הוגשו כנגד הבנק תובענות משפטיות, לרבות תביעות ייצוגיות ובקשות לאישור תביעות ייצוגיות. בין היתר עולות בתביעות אלה טענות בדבר חיוכי ריבית שלא כדין (או שלא על פי המוסכם), התנית שרות בשרות, אי ביצוע הוראות, חיוב חשבונות שלא כדין והפעלת שיקול דעת מוטעה. לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי התובענות, לרבות הבקשות לאישור התביעות הייצוגיות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי חבות אפשרית של הבנק כתוצאה מהתובענות האמורות.

סכום החשיפה הנוספת בשל תובענות שהוגשו נגד הבנק, כאמור לעיל, בנושאים שונים ואשר סבירות התממשות אינה קלושה, מסתכם בסך של כ-33 מיליון ש"ח.

להלן פירוט של התובענות המהותיות שהוגשו כנגד הבנק:

(א) תביעה ובקשה להכיר בה כתביעה ייצוגית שהוגשה כנגד הבנק ביום 28 בינואר 2002 על ידי לקוח של הבנק בגין "עלויות עודפות" שנגרמו לו, לטענתו, עקב הליך טכני לפיו נוהג הבנק לרשום בחשבון הלקוח את סכומי הפרעון של המחאות דחיות המגיעות לפרעון במועד מסוים, בשורה נפרדת עבור כל המחאה, במקום לקבץ אותן בשורה אחת.

הסכום הנקוב בבקשה לתביעה ייצוגית, המייצג - לטענת התובע - את ה"עלות העודפת" עבור כלל לקוחות הבנק, מסתכם לטענתו, בכ-17 מיליון ש"ח. בתאריך 20 באוקטובר 2003 החליט בית המשפט המחוזי לקבל את בקשת הלקוח ואישר את הגשת התביעה כ"תביעה ייצוגית". בחודש דצמבר 2003 הגיש הבנק בקשה למתן רשות ערעור על החלטת בית המשפט, לבית המשפט העליון ובקשה לעיכוב ביצוע פסק הדין. בקשת הבנק לעיכוב ביצוע פסק הדין התקבלה על ידי בית המשפט.

ביום 25 באוקטובר 2007 החליט בית המשפט העליון לקבל את בקשת הערעור של הבנק, לבטל את החלטת בית המשפט המחוזי ולהחזיר את התביעה לדין נוסף בבית המשפט המחוזי - מכיוון שהחלטת בית המשפט המחוזי ניתנה קודם לאישורו של "חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו - 2006" (להלן: "החוק"). על פי נוסח החוק, יש לדון בכל ההליכים המשפטיים שהיו תלויים ועומדים, במועד אישור החוק - על פי הוראות החוק.

ביום 27.4.2008 החליט בית המשפט המחוזי לחזור ולאשר את הגשת התביעה כ"תביעה ייצוגית". עם זאת, החליט בית המשפט המחוזי כי לא תינתן לתובע אפשרות להוסיף לתביעה עילות נוספות - מעבר לאלו שהועלו על ידו בבקשה המקורית. ביום 22.5.2008 הגיש הבנק לבית המשפט העליון בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי - ובקשה לעיכוב בביצוע פסק הדין. ביום 25.5.2008, החליט בית המשפט המחוזי לקבל את בקשת הבנק ולעכב את ביצוע פסק הדין - עד לקבלת פסיקתו של בית המשפט העליון בבקשת הערעור.

(ב) ביום 25 בינואר 2006, הוגשה כנגד הבנק וחברת האם שלו, תביעה - ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית, על פי חוק הבנקאות (שירות ללקוח), תשמ"א - 1981 - על ידי לקוחות, שלטענתם - הבנק וחברת האם שלו שינו שלא כדין את אופן חישוב חיוכי הריבית בגין חריגות ממסגרת אשראי - ולא קיימו לפיכך, הוראות שונות בחוק הבנקאות, לרבות: גילוי נאות, הוראות חישוב הריבית, מסירת מידע הנהוג למהות ולמחיר של השרות, ועוד.

סכום הנזק שנגרם ללקוח מסתכם, על פי כתב התביעה, בכ-14 אלף ש"ח. סכום הנזק הכולל הנקוב בבקשה לתביעה ייצוגית כנגד הבנק מסתכם בכ-10 מיליון ש"ח.

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(7) (המשך):

(ג) ביום 19 ביוני 2006 הוגשה כנגד עשרה תאגידים בנקאיים (ובכללם הבנק), עשר חברות ביטוח, שתיים עשרה חברות לניהול קופות גמל (ובכללן מרכנתיל ניהול קופות גמל בע"מ) ואגף ההוצאה לפועל של מדינת ישראל (להלן: "הגופים הנתבעים") - תביעה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו - 2006 - על ידי שמונה תובעים, בגין נזקים שגרמו לכאורה הגופים הנתבעים, לתובעים - שביקשו להטיל "עיקולי צד ג" (באמצעות לשכת ההוצאה לפועל) - על פקדונות של חייבים שייתכן והיו בחזקתם של הגופים הנתבעים.

לטענת התובעים - על אף ששילמו, כחוק, אגרות הוצאה לפועל עבור המידע אותו הם זכאים לקבל מהגופים הנתבעים (הדרוש להם לצורך הטלת העיקולים), כאמור לעיל - בפועל, השירות והמידע שהתקבל מ"הגופים הנתבעים" היה לקוי, שכן הגופים הנתבעים לא היו ערוכים להשיב על הבקשות לקבלת מידע, כאמור, באמצעות "מדיה אלקטרונית" ולפיכך התשובות שקיבלו התובעים מהגופים הנתבעים היו חלקיות, ניתנו לעיתים באחור (או שלא ניתנו כלל) ובמקרים מסוימים ניתנו תשובות מוטעות.

כמו כן, לטענת התובעים נוהגים הבנקים וחברות הביטוח לגבות תשלום אגרות הוצאה לפועל, נפרדות עבור כל קופת גמל הנמצאת בניהולם - במקום תשלום אחד עבור כל קופות הגמל המנוהלות על ידם (באמצעות החברה לניהול קופות גמל שבשליטתם).

סכום הנזק הכלול בבקשה לתביעה ייצוגית כנגד כל התובעים מסתכם בכ-233 מיליון ש"ח. כתב התביעה אינו נוקב בחלקו של הבנק והחברה המאוחדת שלו - בנזק שנגרם, לכאורה, לתובעים.

ביום 18.10.2006 הגיש הבנק לבית המשפט, ביחד עם נתבעים נוספים - בקשה לסלק על הסף את בקשת התובעים להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית - מכיוון שחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו - 2006, אינו מאפשר זאת. ביום 10 בפברואר 2008 - החליט בית המשפט לדחות את בקשת הבנק (ובנקים אחרים) לסילוק התביעה על הסף (עם זאת, קיבל בית המשפט את בקשת חברות הביטוח בנושא זה).

ביום 12.2.2008 הגיש הבנק (ביחד עם נתבעים נוספים) לבית המשפט העליון - בקשה למתן רשות ערעור על פסיקת בית המשפט המחוזי. הדיון בבקשה עתיד להתקיים ביום 19.7.2010.

הנהלת הבנק סבורה, כי הבנק פעל כשורה ומילא אחר כל החובות המוטלות עליו בנושא זה מכח "חוק הבנקאות", חוק "הגנת הצרכן", וחוק "ההוצאה לפועל".

(ד) ביום 29.10.2009 הוגשה כנגד הבנק ובנקים אחרים (השותפים ב"קונסורציום בנקאי" להלן: "הקונסורציום") תביעה על ידי לווה שקיבל בעבר הלוואה מ"הקונסורציום" לרכישת מניותיה של חברת "בזק" - בגין "ריבית חריגה עודפת" בסך 804 מיליון ש"ח בה חויב, לטענתו, התובע - על ידי ה"קונסורציום" לאחר שלא עמד בתנאי ההלוואה.

לטענת התובע, יש לראות בריבית חריגה זו - "ריבית עודפת", שנזקפה לחובתו בשל השתהות בלתי סבירה של כונס הנכסים שמונה מטעם "הקונסורציום", למימוש הבטוחה שניתנה בגין ההלוואה (מניות "בזק") - מעבר לזמן הסביר שנדרש למימוש בטוחה זו, ולכן אין להשית עליו ריבית חריגה, בגין התקופה שמעבר לפרק הזמן הסביר הנדרש למימוש הבטוחה.

כמו כן, לטענת התובע - לא היה בכוונת הצדדים, מלכתחילה, להפעיל את מנגנון ה"ריבית החריגה" לתקופה כה ארוכה, ולפיכך - שימוש במנגנון זה עבור כל התקופה שבה לא נפרעה ההלוואה - מהווה חריגה מהכוונות שגיבשו הצדדים בעת חתימת חוזה ההלוואה, והוא מהווה פיצוי בלתי סביר ל"קונסורציום" - בגין הנזק שנגרם לו.

חלק הבנק בתביעה מסתכם בכ-32 מיליון ש"ח. הנהלת הבנק סבורה כי הבנק פעל כשורה ועל פי מערכת ההסכמים שבין הלווה לבין הבנק (ויתר הבנקים החברים ב"קונסורציום").

באור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(ה) ביום 28 בינואר 2009 הוגשה כנגד הבנק וכנגד חברה קבלנית, תביעה על ידי לקוחה לשעבר של הבנק שנטלה בעבר מהבנק הלוואות משכנתא לרכישת נכס מסחרי בסך של 340,000 ש"ח - בגין נזקים שגרמו לה, לטענתה - הבנק והחברה הקבלנית - בעקבות סילוקה מהנכס שרכשה ופתיחת תיק הוצאה לפועל כנגדה - לאחר שלא עמדה בהתחייבויותיה כלפי החברה הקבלנית והבנק.

לטענת התובעת, הבנק הפר התחייבויות שהיו לו כלפיה ונהג בדרך שבנק סביר לא היה פועל. לפיכך, נגרמו לה, לטענתה-נזקים כספיים הנובעים מהפסקת פעילותה העסקית, וכן עגמת נפש - בסכום המוערך על ידה בכ-35 מליון ש"ח (וונקב על ידה בכתב התביעה).

במקביל להגשת כתב התביעה הגישה התובעת בקשה לפטור מאגרה. ביום 7 ביולי 2009 החליט בית המשפט לדחות את בקשת התובעת לפטור מאגרה. בהמשך להחלטת בית המשפט, הגישה התובעת לבית המשפט ביום 30.7.2009 בקשה למתן ארכה לתיקון כתב התביעה.

ביום 18.1.2010 החליט בית המשפט למחוק את כתב התביעה.

(8) מערכות המחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכות המחשב של חברת האם, המתפעלת ומתחזקת אותן. שרותי המחשוב והתפעול המסופקים לבנק על ידי החברה האם מעוגנים בהסכמים על בסיס כלכלי.

הסכמים אלו מפרטים את היקף איכות וזמינות שרותי המחשב המסופקים לבנק ומבטיחים את רציפותם, הן בתנאי ההתקשרות הנוכחית והן בתקופת המעבר - אם ירצה אחד מן הצדדים להפסיק את ההתקשרות הקיימת.

העלות השנתית בגין שרותי המחשב הסתכמה עד לשנת 2008 בכ-48 מליוני ש"ח לשנה, מכח הסכם שנחתם בין הצדדים בשנת 2004. במחצית השנייה של שנת 2009 התנהל משא ומתן בין הבנק לחברה האם בנוגע לעדכון עלות שרותי המחשב - באופן שיביא בחשבון את העלויות שהושקעו על ידי החברה האם בעדכונים ופיתוחי תכנה בשנים האחרונות ונמסרו לשימוש הבנק.

בתום המשא ומתן גובשו בין הצדדים הסכמות שאושרו על ידי דירקטוריון הבנק ביום 31.12.2009, אך טרם השתכללו לכדי הסכם סופי. בדוחות הכספיים נכללה הפרשה המבטאת את תוספת העלות לשרותי המחשב שתחול על הבנק, בהתאם להסכמות שגובשו.

(9) בתאריך 27 ביולי 2009 הוצאו לבנק הודעות שומה "ללא הסכמה", לשנים 2004-2005. מהודעות השומה עולה כי המחלוקת בין שלטונות המס לבין הבנק מתמקדת בהוצאות מסוימות שלדעת שלטונות המס - ניכויין לצרכי מס נתבע על ידי הבנק - בשלב מוקדם מכפי שמתירות הוראות המס.

הודעות השומה כוללות נימוקים כלליים בלבד, ואינן כוללות פרטים לגבי המועדים העתידיים שבהן ניתן יהיה לדעת שלטונות המס לתבוע את ההוצאות. לפיכך, קיים קושי לכמת במדויק את חבות המס הנוספת הגלומה בהודעות שומה אלו. להערכת הנהלת הבנק מסתמת חבות המס הנוספת (לרבות ריבית והפרשי הצמדה) - הגלומה בהודעות השומה, בכ-13 מליון ש"ח.

הבנק חולק מכל וכל על עמדת שלטונות המס. לפיכך הגיש הבנק בתאריך 26.8.2009 השגה על הודעות שומה אלו. עד כה טרם התקבלה תגובת שלטונות המס להשגה. לדעת הנהלת הבנק נכללו בספרי הבנק הפרשות מס נאותות בגין חבות המס של הבנק לשנים הנ"ל.

(10) איתור והשבת נכסים של נספי השואה

בחודש פברואר 2002 הוקמה על ידי הכנסת ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא: "איתור והשבת נכסים של נספי השואה" - במקביל לוועדות בדיקה ואיתור אחרות שהוקמו ברחבי העולם בנושא זה.

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(10) (המשך):

בין היתר, בחנה הועדה היבטים הקשורים בכספי לקוחות שהוחרמו על ידי שלטונות המנדט הבריטי במהלך מלחמת העולם השנייה - ובחשבונות בנק רדומים שנותרו בבנקים. עבודת הועדה (שפעלה במשך 4 שנים) כללה גם את הבנק - על אף שהבנק הוקם רק ביום 31 בדצמבר 1971, משום שהבנק רכש בעת הקמתו את הנכסים וההתחייבויות בישראל של סניפי בנק ברקליס אינטרנשיונל בע"מ (להלן - "בנק ברקליס") שפעל בישראל בתקופה שנבדקה על ידי הועדה.

ביום 3 בנובמבר 2004 פרסמה הועדה, דוח - המפרט את ממצאי הועדה לגבי כל הבנקים שנבחנו על ידה. הדוח מפרט, בהתייחס לבנק, את הבדיקות שבוצעו על ידי הועדה והמסקנות העולות מהן, כדלקמן:

- הועדה בדקה כ-3,400 חשבונות, שהיו לקוחות "בנק ברקליס" - בתקופה הנבדקת.
- לגבי מרבית החשבונות (כ-3,000 חשבונות), נמצא - כי לא השתייכו לנספי שואה, או שלא ניתן היה לקבוע את השתייכותם ברמת ודאות מספקת.
- לגבי מקצתם (כ-400 חשבונות), נמצא כי קיימת סבירות גבוהה שהכספים שהופקדו בהם השתייכו לנספי השואה, אך מכיוון שהם הוחרמו על ידי שלטונות המנדט הבריטי בזמן מלחמת העולם השנייה - ולא הושבו על ידם (או שהושבו "בערך חסר") - המדינה היא שנושאת באחריות לכספים ולחוסרים אלו (מכח הסכמים שנחתמו בין המדינה לממשלת בריטניה, עם סיום המנדט הבריטי).
- לפיכך, קבעה הועדה כי לבנק אין כל חבות בגין כספים של לקוחות שנספו בשואה (בשונה מהמסקנות שנקבעו לגבי בנקים אחרים שנבדקו על ידי הועדה).
- במטרה לממש את ממצאי ועדת החקירה הפרלמנטרית (שהתייחסו, כאמור, לכל הבנקים שפעלו בארץ ישראל בתקופת מלחמת העולם השנייה) - הוקמה על ידי המדינה ביום 31 באוגוסט 2006, ה"חברה לאיתור ולהשבת נכסים של נספי השואה בע"מ" (להלן: "החברה").
- ביום 21 ביוני 2007 פנתה בחברה, באמצעות יועציה המשפטיים, לבנק - בבקשה להמציא לה רשימות של נכסים שבעליהם לא יצרו קשר עם הבנק ממועד פרוץ מלחמת העולם השנייה וכל נתון או מסמך אחר הקשור לנכסים של נספי השואה. פניית החברה מתבססת, בין היתר, על ממצאי ועדת החקירה הפרלמנטרית - ומציינת, כי לאור הממצאים הנ"ל - הבנק מחזיק, או החזיק בכ-400 חשבונות השייכים לכאורה לנספי השואה. לאור זאת, ציינה החברה, כי יש בכוונתה להעריך את חבותו של הבנק בנושא זה ולדרוש את פרעונו.
- ביום 27 באוקטובר 2008 העבירה החברה לבנק דרישה לתשלום חוב בסך של 5.7 מיליון ש"ח (משוערך ליום 30.9.2008), מכח הוראות: "חוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), התשס"ו-2005, בגין חבות המיוחסת לבנק, ונובעת לכאורה מנכסים של נספי השואה שהיו בעבר ברשות "בנק ברקליס".

מבדיקת דרישת התשלום, עולה - כי היא מבוססת על הנחות בלתי סבירות הנוגעות להתנהלות הבנקאית של בנק ברקליס בתקופה שקדמה למלחמת העולם השנייה ואחריה, כגון:

- הנחה, לפיה - בנק ברקליס לא שילם ריבית למפקידים, בארבע השנים שקדמו למלחמת העולם השנייה.
- הנחה, לפיה - כספים שהוחרמו והוחזרו לאחר מלחמת העולם השנייה על ידי שלטונות המנדט הבריטי (לבקשת הלקוחות מהם הוחרמו הכספים), באמצעות הבנק - נותרו בבנק ולא הושבו על ידו לבעליהם החוקיים.

מאחר והחברה לא העבירה לידי הבנק אסמכתאות כלשהן המבססות הנחות אלו, ומכיוון שנקבע על ידי הועדה בשעתו, כי הבנק אינו מחזיק בנכסים השייכים לנספי שואה - הודיע הבנק לחברה ביום 27 בנובמבר 2008, כי הוא חולק מכל וכל על ההנחות שנכללו בבסיס הדרישה, ולפיכך אין לו כל חבות בנושא זה.

באור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(10) (המשך):

בהמשך לדרישת החוב הנ"ל, העבירה החברה לבנק ביום 9 באוגוסט 2009 - דרישה לתשלום חוב נוסף, בסך של 5.3 מיליון ש"ח (משוערך ליום 30.6.2009) - בגין נכסים השייכים לנספי השואה, המצויים לכאורה בידי הבנק. מבדיקת הדרישה הנוספת עולה כי היא מבוססת על הנחות זהות לאלו שעליהן התבססה הדרישה הראשונה. לפיכך, הודיע הבנק לחברה ביום 8 בספטמבר 2009, כי הוא חולק על ההנחות שבבסיס דרישת התשלום הנוספת, ומכאן שלא היה מקום לחיוב הנוסף.

עד כה טרם התקבלה תגובת החברה לתשובות הבנק.

(11) הבנק התחייב לשפות את חברת מרכנתיל שוקי הון בע"מ ואת חברת מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ (חברות בנות בבעלות מלאה של הבנק), בגין תביעות שיוגשו נגדן, בגין אחריות מקצועית, מעבר לסכומים הנקובים בפוליסות הביטוח שהוצאו על שמן. כתבי השיפוי תקפים עד ליום 31.3.2011 ומוגבלים לסכומים כדלקמן:

- עבור מרכנתיל שוקי הון בע"מ - 6 מיליון דולר ארה"ב.
- עבור מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ - 1.3 מיליון דולר ארה"ב.

(12) מתן פטור והתחייבות לשיפוי דירקטורים ונושאי משרה בבנק

ביום 29 בנובמבר 2009 אישרה האסיפה הכללית של הבנק הצעת החלטה שהתקבלה בדירקטוריון הבנק ביום 29.9.2009, לפיה - יתחייב הבנק לתת לדירקטורים ונושאי משרה בבנק (כהגדרתם בהצעת ההחלטה), פטור מראש מאחריות בשל נזק שייגרם לבנק עקב הפרת חובת זהירות כלפיו מצד הדירקטור או נושא המשרה.

בנוסף, אישרה האסיפה הכללית הצעת החלטה, למתן התחייבות לשיפוי הדירקטורים ונושאי המשרה בשל התחייבות כספית אפשרית שתוטל עליהם, ובגין הוצאות התדיינות סבירות בגין סוגי אירועים מסוימים המפורטים בהצעת ההחלטה. הפטור מאחריות והתחייבות למתן השיפוי, כאמור - כפופים לעקרונות ולהתניות הבאים:

א. הפטור מאחריות והתחייבות למתן השיפוי יחולו על כל הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק, שניהנו משנת 2002 ואילך.

ב. הפטור מאחריות והתחייבות למתן שיפוי לא יחולו בשל אירועים הכרוכים בפעולות או מחדלים, כדלקמן:

- הפרת חובת אמונים.
- הפרת חובת זהירות שנעשתה בכוונה ובפזיזות (למעט אם נעשתה ברשלנות בלבד).
- פעולה שנעשתה מתוך כוונה להפיק רווח אישי שלא כדין.
- קנס או כופר שהוטל על נושא המשרה.

ג. הסכום המירבי של השיפויים שניתנו ושיינתנו לכל נושאי המשרה והדירקטורים בבנק לא יעלה על 10% מההון העצמי של הבנק, ובתנאי שמימוש השיפוי לא יפגע ביחס ההון המזערי הנדרש על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311, ובתנאי שמימוש השיפוי לא יגרום לחריגה ממגבלות השיפוי הקבוצתיות שנקבעו בחברה האם.

(13) ריכוז משרדי ההנהלה במבנה מרכזי

הנהלת הבנק ויחידות המטה המרכזיות שלה פועלות כיום בחמישה מבנים נפרדים. במטרה לייעל את עבודת ההנהלה והמטה, חתם הבנק ביום 22 בספטמבר 2009 על הסכם לרכישת חלק ממבנה משרדים במרכז תל-אביב בתמורה לסך של כ-110 מיליון ש"ח, בכפוף לתנאים מתלים. ביום 25.11.2009 הושלמה העסקה, לאחר שקוימו התנאים המתלים.

לאחר שתושלם התאמת שטחי המשרדים לצרכי הבנק - יועתקו משרדי ההנהלה ויחידות המטה למבנה זה.

ד. מכשירים נגזרים

1. כללי

(א) בפעילותו השוטפת, חשוף הבנק לסיכוני שוק ובהם: סיכון בסיס, סיכון ריבית וסיכון נזילות. במסגרת ניהול סיכוני השוק ובמטרה להקטין ככל האפשר את החשיפה לסיכוני שוק, כאמור לעיל, מפעיל הבנק מגוון רחב של מכשירים נגזרים כגון:

חוזי מטבע - (כולל אופציות) - חוזים להחלפה בין שני מטבעות במועד עתידי על פי שער חליפין שנקבע מראש. במסגרת המכשירים הפיננסיים מסוג זה נכללות, בין היתר: עסקאות אקדמה (FORWARD), עסקאות החלפה פיננסיות של מטבע (Swap) ואופציות להבטחת שער החליפין בין מטבעות בעתיד.

חוזי ריבית - עסקאות להחלפה בין תזרימי מזומנים הנובעים מריבית המחושבת על פי שעורים קבועים, לבין ריבית המחושבת לפי שעורים משתנים וכן חוזים להבטחת שיעורי ריבית עתידיים.

אופציות על מחירי מניות - אופציות על מדד מניות המעו"ף ומניות אחרות בהם פועל הבנק כמתווך בלבד עבור לקוחותיו.

חוזים בגין מתכות - עסקאות להבטחת מחיריהן של מתכות בעתיד. בעסקאות אלו פועל הבנק כמתווך בלבד עבור לקוחותיו, תוך התחייבות של הלקוח לבצע עסקה הפוכה לעסקה העתידית הראשונית עד למועד מימוש העסקה הראשונית.

(ב) הפעילות במכשירים נגזרים כרוכה בחשיפה לסיכונים כדלקמן:

סיכון אשראי - מהווה את ההפסד הצפוי לבנק אם הצד הנגדי לחוזה, לא יעמוד בתנאי החוזה. מאחר שהסכום הנקוב של העסקה, אינו משקף בהכרח את סיכון האשראי שלה, הוגדר סיכון האשראי בהקשר למכשירים פיננסיים נגזרים, בהתבסס על עלות ההתקשרות בעסקה דומה, לו הוקמה במועד מדידת הסיכון עבור לקוח בעל מאפיינים דומים, לתקופה שנותרה עד לפקיעת המכשיר הנגזר.

הבנק קובע מסגרות ספציפיות ללקוחות הפועלים במכשירים נגזרים. חשיפת האשראי הנגרמת בגין פעילות זו מבוקרת באופן שוטף, כמקובל לגבי מסגרות אשראי אחרות. מדיניות הבנק לגבי הבטחות הנדרשים לגבי פעילות הלקוחות במכשירים נגזרים, אינה שונה ממדיניותו לגבי הבטחות הנדרשים בגין חשיפות אשראי אחרות.

סיכון שוק - מהווה את חשיפת הבנק להפסד בגין תנודות בשווי ההון של המכשיר הנגזר בעקבות שינויים במשתני שוק כגון: שער חליפין, שיעורי ריבית ושיעור האינפלציה.

סיכון נזילות - מהווה את חשיפת הבנק להפסד הנובע מכך שלא ניתן יהיה לסגור חשיפה במכשיר נגזר במהירות, על ידי סליקה במזומן, או על ידי יצירת חשיפה הפוכה. סיכון זה קיים בעיקר לגבי עסקאות שהסחירות שלהן נמוכה, או שאינן נסחרות בבורסות או בשווקים מוסדיים. להערכת הנהלת הבנק, בהתחשב בחלקו בפעילות המכשירים הנגזרים במערכת הבנקאית, יכול הבנק לסגור את הפוזיציות שלו במכשירים נגזרים במהירות יחסית ולכן אין הוא חשוף לסיכון נזילות משמעותי מפעילות זו.

(ג) כמו כן, מתקשר הבנק, במסגרת פעילותו, בחוזים שבפני עצמם אינם מהווים מכשירים נגזרים, אך הם נחשבים כ"חוזים מארחים" המכילים "מכשירים נגזרים משובצים". ה"חוזים המארחים" הינם מכשירים פיננסיים המקנים לצד הנגדי לחוזה הטבה (אופציה) בתנאים מסוימים, שמאפייניהם הכלכליים אינם קשורים באופן ברור והדוק למאפיינים הכלכליים של ה"חוזים המארחים" (לדוגמה: פקדון המבטיח ללקוח את המסלול הגבוה מבין: הפרשי הצמדה למדד או לשער החליפין). בהתאם להוראות בנק ישראל, יש לראות בהטבות אלו: "מכשירים נגזרים משובצים".

באור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. מכשירים נגזרים (המשך)

2. היקף הפעילות, במאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2009

חוזי ריבית	חוזי מטבע	חוזים בגין	חוזי סחורות
שקל-מדד	במטבע חוץ	מניות	ואחרים

(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM^{2,1}

חוזי Forward	-	-	319	-	-
חוזי אופציה לא סחירים ⁴ :					
אופציות שנכתבו	-	-	15	-	-
אופציות שנקנו	-	3	134	-	-
Swaps ³	-	-	828	530	-
סה"כ נגזרים ALM	-	3	1,296	530	-

2. נגזרים אחרים¹

חוזי Forward	48	-	-	-	4
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:					
אופציות שנכתבו	-	-	12	784	-
אופציות שנקנו	-	-	12	784	-
חוזי אופציה אחרים:					
אופציות שנכתבו	-	-	105	-	-
אופציות שנקנו	-	-	104	-	-
סה"כ נגזרים אחרים	48	-	233	1,568	4

3. חוזי החלפת מטבע חוץ (SPOT)

-	-	39	-	-	-
---	---	----	---	---	---

(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM^{2,1}

שווי הוגן ברוטו חיובי	-	2	19	1	-
שווי הוגן ברוטו שלילי	-	31	94	-	-

2. נגזרים אחרים¹

שווי הוגן ברוטו חיובי	1	-	3	12	-
שווי הוגן ברוטו שלילי	1	-	3	12	-

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.
 2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הסיכונים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
 3. מזה חוזי החלפת שעורי ריבית בהם הסכים הבנק לשלם שעור ריבית קבוע: נגזרים ALM - 512 מיליון ש"ח.
 4. כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משוכצים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".

באור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. מכשירים נגזרים (המשך)

2. היקף הפעילות, במאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2008

חוזי ריבית	חוזי מטבע	חוזים בגין מניות	חוזי סחורות ואחרים
שקל-מדד	במטבע חוץ	חוץ	

(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM^{2,1}

100	-	654	-	-	חוזי Forward
-	-	4	-	-	חוזי אופציה לא סחירים ⁴ :
-	-	167	-	-	אופציות שנכתבו
-	-	904	585	-	אופציות שנקנו
-	-	1729	585	-	Swaps ³
100	585	1729	-	-	סה"כ נגזרים ALM

2. נגזרים אחרים¹

36	-	-	-	8	חוזי Forward
-	-	178	426	-	חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:
-	-	178	426	-	אופציות שנכתבו
-	-	178	426	-	אופציות שנקנו
-	-	146	-	-	חוזי אופציה אחרים:
-	-	146	-	-	אופציות שנכתבו
-	-	146	-	-	אופציות שנקנו
36	-	648	852	8	סה"כ נגזרים אחרים

-	-	162	-	-	חוזי החלפת מטבע חוץ (SPOT)
---	---	-----	---	---	----------------------------

(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM^{2,1}

1	3	38	-	-	שווי הוגן ברוטו חיובי
-	56	105	-	-	שווי הוגן ברוטו שלילי

2. נגזרים אחרים¹

1	-	16	6	-	שווי הוגן ברוטו חיובי
-	-	16	6	-	שווי הוגן ברוטו שלילי

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.
2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
3. מזה חוזי החלפת שערי ריבית בהם הסכים הבנק לשלם שעור ריבית קבוע: נגזרים ALM - 522 מיליון ש"ח.
4. כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משובצים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".

באור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. מכשירים נגזרים (המשך)

3. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה, במאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2009					
בורסות	בנקים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סה"כ	
9	7	-	22	38	שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ¹
1	-	-	2	3	בניכוי הסכמי קיזוז
8	7	-	20	35	יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ²
5	108	-	77	190	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ³
13	115	-	97	225	סה"כ סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים

31 בדצמבר 2008					
בורסות	בנקים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סה"כ	
6	20	-	39	65	שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ¹
1	-	-	12	13	בניכוי הסכמי קיזוז
5	20	-	27	52	יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ²
4	154	-	92	250	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ³
9	174	-	119	302	סה"כ סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים

- מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך 13 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2008 - 14 מיליון ש"ח).
- מתוך זה יתרה מאזנית של מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 22 מיליון ש"ח (31.12.2008 - 37 מיליון ש"ח) ו-4 מיליון ש"ח בגין מכשירים נגזרים משובצים, שלא יוחסו למכשיר פיננסי, הכלולה בסעיף נכסים אחרים (31.12.2008 - 3 מיליון ש"ח). לא קיימים בבנק הסדרי ההחשבות, נטו, בגין מכשירים נגזרים אלו.
- סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

4. פירוט מועדי פרעון - סכומים נקובים במאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2009					
עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים ועד שנה	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 5 שנים	סה"כ	
-	8	40	-	48	חוזי ריבית
-	109	38	383	530	שקל-מדד
702	223	146	497	1,568	אחר
1,542	1	28	-	1,571	חוזי מטבע חוץ
-	4	-	-	4	חוזים בגין מניות
2,244	345	252	880	3,721	חוזי סחורות ואחרים
2,317	743	245	815	4,120	סה"כ
					31 בדצמבר 2008

באור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

א. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

הבאור כולל מידע בדבר הערכת השווי הוגן של מכשירים פיננסיים.

לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי הוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון ערך נוכחי של תזרים מזומן עתידי, המהווה בריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי, לפי הערכת ההנהלה.

אומדן של השווי הוגן באמצעות הערכת תזרים המזומן העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון היא סובייקטיבית. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי הוגן המצורפת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימושו של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח.

הערכת השווי הוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית.

בנוסף, בקביעת ערכי השווי הוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת המס.

יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי הוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שכרוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפרעון.

בשל כל אלו יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בבאור זה כדי להצביע על שווי הבנק. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי הוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

ב. השיטות וההנחות העיקריות לצורך אומדן השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים

(1) מכשירים פיננסיים סחירים: ניירות ערך וכתבי התחייבויות נדחים - השווי הוגן נקבע לפי שווי שוק.

(2) מכשירים פיננסיים שאינם סחירים (למעט מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים):

השווי הוגן של מכשירים פיננסיים שאינם סחירים בריבית קבועה (ליום 31.12.2008 - מכשירים כ"ל, לתקופה מקורית העולה על שלושה חודשים) נקבע, בדרך כלל, על ידי היוון תזרים מזומן עתידי לפי שיעורי ריבית שבהם ביצע הבנק או היה מבצע, עסקאות דומות במועד הדיווח, כמפורט להלן:

בנתוני ההשוואה הוצגו מכשירים פיננסיים (למעט מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים סחירים) לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים או בריבית שוק משתנה בתדירות של עד שלושה חודשים - על פי יתרתם במאזן - שהוותה קירוב לשווי הוגן (בכפוף לשינויים בסיכונים אשראי ובמרווח הבנק בעסקאות בריבית משתנה).

אשראי לציבור - השווי הוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. הערך הנוכחי נמדד עבור תזרים התקבולים העתידי (קרן וריבית) לכל הלוואה בנפרד בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה באשראי.

קביעת רמת הסיכון, כאמור, נגזרת ממודל דרוג לווים המשמש את הבנק ובוחן את רמת הסיכון של הלקוח בהתבסס על פרמטרים פיננסיים, ניהוליים וענפיים. בדרך כלל שיעורי הריבית ששימשו לצורך היוון תזרימי המזומנים נקבעו לפי שיעורי ריבית לפיהם נעשות בבנק עסקאות דומות במועד הדיווח.

באור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השיטות וההנחות העיקריות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים (המשך)

(2) (המשך)

השווי ההוגן של חובות בעייתיים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית ניכיון המשקפים את סיכון האשראי הגלום בהם. ככל מקרה שיעורי ניכיון אלה לא פחתו משיעור הריבית הגבוה ביותר המשמש את הבנק בעסקאותיו במועד הדיווח. תזרימי המזומנים עבור חובות בעייתיים, חושבו לאחר ניכיון ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים. שיעורי הריבית לפיהם הונו תזרימי המזומנים הצפויים להתקבל מהאשראים הבעייתיים הינם סובייקטיביים ואינם משקפים בהכרח את "מחיר השוק" של אשראים אלו.

העלאת שיעור ריבית ההון ב-1 נקודת האחוז היתה מקטינה את השווי ההוגן של החובות הבעייתיים ב-18 מיליוני ש"ח. העלאת שיעור ריבית ההון ב-0.1 נקודת האחוז, היתה מקטינה את השווי ההוגן של החובות הבעייתיים ב-2 מיליון ש"ח.

תזרימי המזומנים בגין אשראי במערך המשכנתאות הניתן לפרעון מוקדם, ללא תשלום עמלת פרעון מוקדם - הוערכו על פי תחזית לפרעון מוקדם של אשראים אלו המבוססת על מודל כלכלי. הוון תזרימי המזומנים, כאמור, על פי מועדי הפרעון הצפויים, במקום על פי מועדי הפרעון החוזיים של אותם אשראים, הקטין את השווי ההוגן של אותם אשראים בכ-17 מיליון ש"ח.

פקדונות וכתבי התחייבות נדחים - השווי ההוגן של יתרת פקדונות וכתבי התחייבות נאמד בשיטת הוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעור הריבית בו מגייס הבנק פקדונות דומים או כתבי התחייבות דומים לתאריך המאזן - בהתבסס על פרמטרים כגון: תקופת הפקדון, סוג ההצמדה וגודל הפקדון.

בחישוב השווי ההוגן של פקדונות הצמודים למדד או לשקל לפי ברירה - נלקחו בחשבון גם השינויים האפשריים בשווי ההוגן של הפקדון בהתחשב בערך הזמן של הברירה ובשינויים הצפויים במדד המחירים עד למועד הפרעון של הפקדונות.

פקדונות הציבור כוללים "תכניות חסכון", המהווים פקדונות לתקופת פרעון ארוכה יחסית. על פי הנסיון שנצבר בבנק - חלק מהמפקידים נוהג לפרוע את הפקדונות קודם לתאריך הפרעון החוזי שלהם תמורת שוויים החוזי בניכוי "קנס פרעון מוקדם". תזרימי המזומנים הצפויים בגין תכניות החסכון הוצגו בהתבסס על נתונים סטטיסטיים הכוללים תחזיות לפרעונות מוקדמים של אותן תכניות.

הוון תזרימי המזומנים, על פי התחזית לפרעונות מוקדמים של תוכניות חיסכון, הקטין את השווי ההוגן של אותן תוכניות חיסכון בכ-2 מיליון ש"ח.

(3) מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים

מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים בהם היתרה מייצגת סיכון אשראי וכן התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות - השווי ההוגן הוערך בהתאם לעמלות בעסקאות דומות במועד הדיווח תוך התאמה ליתרת תקופת העסקה ולאיכות האשראי של הצד הנגדי.

הערכת השווי ההוגן של "התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן" כללה התייחסות להפרש בין הריבית שנקבעה בהסכם לבין הריבית בעסקאות דומות במועד הדיווח.

מכשירים נגזרים - מכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק. מכשירים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (ראה באור 18 ד').

ג. ההרכב במאחד

31 בדצמבר 2008			
שוי הוגן	יתרה במאזן		
	סה"כ	(3)	(2)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
			נכסים פיננסיים
3,439	3,396	445	מזומנים ופקדונות בבנקים
1,966	1,966	-	ניירות ערך
14,371	14,326	4,176	אשראי לציבור
9	9	-	אשראי לממשלה
85	85	-	נכסים פיננסיים אחרים
19,870	19,782	4,621	סך כל הנכסים הפיננסיים
			התחייבויות פיננסיות
17,196	17,037	5,767	פקדונות הציבור
427	427	10	פקדונות מבנקים
57	45	38	פקדונות הממשלה
627	636	369	כתבי התחייבות נדחים
526	526	-	התחייבויות פיננסיות אחרות
18,833	18,671	6,184	סך כל ההתחייבויות הפיננסיות

הערות:

249 **בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ** וחברות מאוחדות שלו

באור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

א. יתרות

31 בדצמבר 2009							
בעלי עניין ואחרים				מחזיקי מניות			
אחרים		דירקטורים ומנהל כללי		אחרים		חברה אם	
היתרה	הגבוהה	היתרה	הגבוהה	היתרה	הגבוהה	היתרה	הגבוהה
לסוף	במשך	לסוף	במשך	לסוף	במשך	לסוף	במשך
השנה	השנה	השנה	השנה	השנה	השנה	השנה	השנה

(1) בסעיפי המאזן כלולות יתרות עם צדדים קשורים כדלקמן:

נכסים							
244	157	-	-	-	-	862	367
11	10	-	-	-	-	-	-
7	7	-	-	-	-	1	1
90	52	-	-	-	-	-	-
5	5	-	-	-	-	-	-
השקעה בחברות כלולות							
התחייבויות							
226	39	3	2	-	-	-	-
100	-	-	-	-	-	462	239
291	291	1	1	-	-	21	21
-	-	-	-	-	-	1,695	1,695
מניות (כלול בהון עצמי)							

(2) בהתחייבויות תלויות כלולות יתרות עם צדדים קשורים כדלקמן:

10	10	-	-	-	-	13	-
11	11	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	12	12

(3) ערבויות שהתקבלו

7	7	-	-	-	-	20	20
-	-	-	-	-	-	6	5

באור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

א. יתרות

31 בדצמבר 2008

מחזיקי מניות		בעלי עניין ואחרים	
חברה אם		דירקטורים ומנהל כללי	
אחרים	היתרה	אחרים	היתרה
היתרה	הגבוהה	היתרה	הגבוהה
לסוף	במשך	לסוף	במשך
השנה	השנה	השנה	השנה

(1) בסעיפי המאזן כלולות יתרות עם צדדים קשורים כדלקמן:

נכסים							
פקדונות בבנקים	270	418	-	-	-	-	-
ניירות ערך	-	-	-	-	-	-	-
נכסים אחרים	1	1	-	-	-	-	-
אשראי לציבור	-	-	-	-	-	-	-
השקעה בחברות כלולות	-	-	-	-	-	-	-
התחייבויות							
פקדונות הציבור	-	-	-	-	-	-	-
פקדונות מבנקים	241	242	-	-	-	-	-
כתבי התחייבות נדחים	-	60	-	-	-	-	-
התחייבויות אחרות	16	16	-	-	-	-	-
מניות (כלול בהון עצמי)	1,479	1,479	-	-	-	-	-

(2) בהתחייבויות תלויות כלולות יתרות עם צדדים קשורים כדלקמן:

סיכון אשראי חוץ מאזני בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים	4	4	-	-	-	-	-
ערבויות שניתנו	5	9	-	-	-	-	-
כתב שיפוי שניתן	15	15	-	-	-	-	-

(3) ערבויות שהתקבלו

בגין אשראי ללקוחות	19	22	-	-	-	-	-
כתב שיפוי שהתקבל	5	6	-	-	-	-	-

* סווגג מחדש.

באור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (המשך) (במליוני ש"ח)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009			
בעלי עניין אחרים		מחזיקי מניות	
אחרים	דירקטורים ומנהל כללי	אחרים	חברה אם
(1) תוצאות מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים			
בגין נכסים			
8	-	-	13
2	-	-	-
10	-	-	13
סה"כ הכנסות מימון בגין נכסים			
בגין התחייבויות			
-	-	-	-
-	-	-	(3)
-	-	-	(3)
10	-	-	10
סה"כ רווח מפעילות מימון			
21	-	-	2
(15)	(7)	-	(41)
16	(7)	-	(29)
* מזה - הוצאות מחשב			
(15)	-	-	(33)

באור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (המשך) (במליוני ש"ח)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008			
בעלי עניין אחרים		מחזיקי מניות	
אחרים	דירקטורים ומנהל כללי	אחרים	חברה אם
(1) תוצאות מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים			
בגין נכסים			
9	-	-	6
3	-	-	-
12	-	-	6
סה"כ הכנסות מימון בגין נכסים			
בגין התחייבויות			
(2)	-	-	-
(3)	-	-	(4)
-	-	-	(1)
(5)	-	-	(5)
סה"כ הוצאות מימון בגין התחייבויות			
7	-	-	1
9	-	-	2
(2) הכנסות תפעוליות ואחרות			
(15)	(6)	-	(32)
(3) הוצאות תפעוליות ואחרות* (ראה ג' להלן)			
1	(6)	-	(29)
רווח (הפסד) מפעולות רגילות			
(15)	-	-	(24)
* מזה - הוצאות מחשב			

באור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (המשך)

ג. בהוצאות התפעוליות והאחרות נכללו הטבות לבעלי עניין כדלקמן:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009			
החברה האם		דירקטורים ומנהל כללי	
מספר בעלי הטבה	סך הטבות מיליוני ש"ח	מספר בעלי הטבה	סך הטבות מיליוני ש"ח
דמי ניהול לחברה אם	-	-	-
שכר לבעל עניין המועסק בבנק	-	1	4
שכר חברי דירקטוריון שאינם מועסקים בקבוצת הבנק	3	16	3

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008			
החברה האם		דירקטורים ומנהל כללי	
מספר בעלי הטבה	סך הטבות מיליוני ש"ח	מספר בעלי הטבה	סך הטבות מיליוני ש"ח
דמי ניהול לחברה אם	-	-	-
שכר לבעל עניין המועסק בבנק	-	1	4
שכר חברי דירקטוריון שאינם מועסקים בקבוצת הבנק	4	15	2

ביום 2 ביולי 2006, נחתם בין הבנק לבין המנכ"ל הסכם העסקה לתקופה קצובה של חמש שנים. על פי ההסכם יהיה זכאי המנכ"ל לקבלת מלוא שכרו עד לתום תקופת הסכם ההעסקה ולדמי הודעה מוקדמת נוספים - במידה ותופסק העסקתו לפני תום המועד שנקבע בהסכם, או שלא בהתאם למועדים הרשומים בהסכם. בנוסף, יהיה המנכ"ל זכאי למענק נוסף בהתקיים תנאים מסויימים.

סכום ההוצאה המירבית הנוספת בגין התחייבויות אלו, שבשלה לא נערכה הפרשה, אשר תחול על הבנק, באם תופסק כהונת המנכ"ל, כאמור, או בהתקיים התנאים שנקבעו בחוזה, מסתכם לתאריך המאזן לסך של 3 מיליוני ש"ח.

ד. ערבות לקופת גמל

על פי תקנון מרכנתיל קופה מרכזית לפיצויים, התחייב הבנק לפצות את עמיתי הקופה - במקרה בו יפחת שווי זכויותיהם מהסכום הנומינלי של הפקדוניהם בקופה. במסגרת ההסכם למכירת פעילות קופות הגמל, התחייב הבנק להמשיך ולשאת בהתחייבות זו, לכל המאוחר - עד לחודש אוגוסט 2011. חשיפת הבנק בגין התחייבות זו ליום 31 בדצמבר 2008, מסתכמת בכ-0.2 מיליון ש"ח. בשנת 2007 אושר תיקון חקיקה, על פיו נאסרה, החל מיום 1 בינואר 2008 - הצטרפות עמיתים חדשים ל-"קופות מרכזיות לפיצויים".

ה. עסקאות עם צדדים קשורים

- עסקאות עם צדדים קשורים נעשו במהלך העסקים הרגיל ובתנאים דומים לאלה של עסקאות עם צדדים שאינם קשורים. הכנסות והוצאות המתייחסות לעסקאות אלה כלולות בסעיפים המתאימים בדוח רווח והפסד.
- לענין ההתקשרות עם החברה האם בנושא שירותי מחשב - ראה באור 18ג' (8).
- לענין התחייבות הבנק למתן פטור מראש ולשיפוי דירקטורים ונושאי משרה בבנק, שאושרה ביום 29 בנובמבר 2009 - ראה ביאור 18ג' (12).
- לענין התחייבות הבנק לשיפוי חברות מאוחדות מסויימות - ראה ביאור 18ג' (11).

באור 21 - רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים

א. ההרכב (במיליוני ש"ח)

הבנק			מאוחד		
2007	2008	2009	2007	2008	2009
בגין נכסים					
878	1,031	805	878	1,031	805
מאשראי לציבור					
(3)	-	23	(3)	-	23
מפקדונות בבנק ישראל ומזומנים					
11	49	32	11	49	32
מפקדונות בבנקים					
118	166	153	119	167	153
מאגרות חוב (ראה ב' להלן)					
2	1	-	2	1	-
מנכסים אחרים					
1,006	1,247	1,013	1,007	1,248	1,013
סך הכל בגין נכסים					
בגין התחייבויות					
(375)	(472)	(338)	(375)	(471)	(338)
על פקדונות הציבור					
1	(2)	(2)	1	(2)	(2)
על פקדונות הממשלה					
(1)	(12)	(3)	(1)	(12)	(3)
על פקדונות מבנקים					
(53)	(64)	(55)	(53)	(64)	(55)
על כתבי התחייבות נדחים					
-	-	(6)	-	-	-
על התחייבויות אחרות					
(428)	(550)	(404)	(428)	(549)	(398)
סך הכל בגין התחייבויות					
בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ופעולות גידור					
(13)	(79)	(39)	(13)	(79)	(39)
הוצאות נטו בגין מכשירים נגזרים *ALM					
4	5	5	4	5	5
הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים אחרים					
(9)	(74)	(34)	(9)	(74)	(34)
סך הכל בגין נגזרים					
אחר					
18	20	23	18	20	23
עמלות מעסקי מימון					
49	36	101	49	36	101
הכנסות מימון אחרות**					
-	-	(3)	-	-	(3)
הוצאות מימון אחרות					
67	56	121	67	56	121
סה"כ הכנסות אחרות, נטו					
636	679	696	637	681	702
סך הכל רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים					
(4)	4	14	(4)	4	14
מזה: הפרשי שער, נטו					

* מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
 ** כולל סכומי ריבית שנגבו מחובות בעייתיים בסך 34 מיליוני ש"ח (2008 - 29 מיליוני ש"ח; 2007 - 23 מיליוני ש"ח).

באור 21 - רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים (המשך)

ב. פרוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות חוב (במיליוני ש"ח)

הבנק			מאוחד		
2007	2008	2009	2007	2008	2009
הכנסות מימון על בסיס צבירה מאגרות חוב:					
111	160	151	111	160	151
זמינות למכירה					
7	6	2	8	7	2
למסחר					
118	166	153	119	167	153
סך הכל כלול ברווח מפעילות מימון בגין נכסים					
19	22	51	19	22	51
רווחים ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה					
(1)	*(27)	-	(1)	*(27)	-
הפסדים ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה					
1	-	1	1	1	1
רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב למסחר, נטו					
19	(5)	52	19	(4)	52
סך הכל כלול בהכנסות מימון אחרות					
137	161	205	138	163	205
סך הכל מהשקעות באגרות חוב					

* לרבות הפרשות לירידת ערך של השקעות באגרות חוב בסך 22 מיליון ש"ח.

באור 22 - עמלות תפעוליות

ההרכב (במיליוני ש"ח):

הבנק			מאוחד		
*2007	*2008	2009	*2007	*2008	2009
148	165	183	148	165	183
ניהול חשבון					
16	20	20	16	20	20
כרטיסי אשראי					
22	21	30	23	22	30
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים					
2	2	2	2	2	2
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים					
-	-	-	35	8	9
ניהול, נאמנות ותפעול לגופים מוסדיים					
57	58	49	57	58	49
טיפול באשראי					
22	30	29	22	30	29
הפרשי המרה					
12	12	11	12	12	11
פעילות סחר חוץ					
1	1	1	1	1	1
הכנסות, נטו, משרות תיקי אשראי					
3	4	6	4	4	6
עמלות אחרות					
283	313	331	320	322	340
סך הכל עמלות תפעוליות					

* סווג מחדש.

באור 23 - רווחים מהשקעות במניות

ההרכב (במיליוני ש"ח):

מאוחד			הבנק		
2009	2008	2007	2009	2008	2007
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות זמינות למכירה, נטו					
*35	(2)	2	*34	(2)	2
11	11	20	11	11	20
46	9	22	45	9	22

* מזה כ-34 מיליון ש"ח בגין רווחים שהתקבלו ממימוש מניות "בזק".
 ** הסכום מהווה את חלקו של הבנק בדיבידנד שהתקבל מחברת "בזק" (ראה גם באור 3).

באור 24 - הכנסות אחרות

ההרכב (במיליוני ש"ח):

הבנק			מאוחד			
2007*	2008*	2009	2007*	2008*	2009	
1	-	26	1	-	26	רווחים מיעודות בגין זכויות עובדים נטו
14	1	1	-	-	-	דמי ניהול מחברות מאוחדות
1	-	-	1	-	-	אחרות
16	1	27	2	-	26	סך הכל הכנסות אחרות

* סווג מחדש.

באור 25 - משכורות והוצאות נלוות

ההרכב (במיליוני ש"ח):

הבנק			מאוחד			
2007	2008	2009	2007	2008	2009	
243	244	275	247	247	278	משכורות
33	37	39	34	37	39	פיצויים, תגמולים, פנסיה, קרן השתלמות וחופשה
55	60	66	56	61	67	מס שכר וביטוח לאומי
19	19	16	19	19	16	הוצאות נלוות אחרות
2	14	2	2	14	2	הוצאות נלוות בגין שנים קודמות, נטו
23	-	-	23	-	-	הפרשה לתכנית פרישה מרצון
375	374	398	381	378	402	סך הכל משכורות והוצאות נלוות

באור 26 - הוצאות אחרות

ההרכב (במיליוני ש"ח):

הבנק			מאוחד			
2007	2008	2009	2007	2008	2009	
13	16	11	13	17	12	שיווק ופרסום
18	20	19	18	20	19	הובלות ותקשורת
45	46	54	45	46	54	שרותי מחשב
5	5	3	5	5	3	משרדיות
4	3	4	4	3	4	ביטוח
29	35	36	29	36	37	שירותים מקצועיים
2	3	3	2	3	3	הדרכה והשתלמות
1	2	2	2	2	3	שכר חברי דירקטוריון
2	2	2	2	2	2	דמי ניהול לחברת האם
2	1	2	2	2	3	עמלות
25	36	36	26	37	37	אחרות
146	169	172	148	173	177	סך הכל הוצאות אחרות

באור 27 - הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות

א. ההרכב (במיליוני ש"ח):

הבנק			מאוחד			
2007	2008	2008	2007	2008	2008	
מסים שוטפים						
86	*68	136	92	*70	138	בגין שנת החשבון
(1)	-	16	(1)	-	16	בגין שנים קודמות
85	68	152	91	70	154	סך הכל מסים שוטפים
מסים נדחים						
3	*17	(21)	3	*17	(21)	בגין שנת החשבון
1	-	(9)	1	-	(9)	בגין שנים קודמות
4	17	(30)	4	17	(30)	סך הכל מסים נדחים
89	85	122	95	87	124	סך הכל הפרשה למסים

* סווג מחדש.

באור 27 - הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות (המשך)

ב. התאמה בין סכום המס התיאורטי שהיה חל אילו הרווח מפעולות רגילות היה מתחייב במס לפי שיעור המס הסטטוטורי החל על בנק בישראל, לבין ההפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות כפי שנזקפה בדוח רווח והפסד:

(במיליוני ש"ח)

	מאוחד			הבנק		
	2009	2008	2007	2009	2008	2007
סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי	109	87	100	107	85	94
מס (חסכון במס) בגין:						
הוצאות לא מוכרות	6	1	3	6	1	3
מס רווח על מס שכר, נטו	-	2	4	-	2	4
הפרשה כללית והפרשה נוספת לחובות מסופקים	-	(2)	(2)	-	(2)	(2)
הפרשי תאום נכסים כספיים, נטו	-	-	(9)	-	-	(9)
הפרש תאום פחת ורווח הון	-	(1)	(1)	-	(1)	(1)
מסים בגין שנים קודמות	7	-	(1)	7	-	(1)
התאמת המסים הנדחים עקב שינוי בשיעור המס	2	-	1	2	-	1
הפרשה למסים על ההכנסה	124	87	95	122	85	89
שיעור המס הסטטוטורי (באחוזים)	36.21	36.80	38.53	36.21	36.80	38.53

ג. שומות מס

לבנק הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2003. ביום 27.7.2009 הוצאו לבנק שומות מס בגין השנים 2004-2005. הבנק חולק על שומות אלו והגיש השגה בגין - ראה גם באור 18 ג' (9) לעיל.

לחברות המאוחדות שומות מס הנחשבות כסופיות עד וכולל שנת המס 2003.

ד. סכום ההתאמה של נכסים לא-כספיים שהפחתתם לא תותר בניכוי כהוצאה לצרכי מס בעתיד ושכגינה נקבע שאין ליצור עתודה למסים נדחים הינו 5 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2008 - 6 מיליוני ש"ח).

באור 27 - הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות (המשך)

ה. יתרות מסים נדחים לקבל ועתודה למסים נדחים (במאזן המאוחד):
(במיליוני ש"ח)

מסים נדחים לקבל				
יתרות		שיעורי מס ממוצעים		
31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008	
35	46	31.80	34.60	מהפרשה לחופשה ונלוות אחרות לשכר
29	19	35.44	34.40	מהתאמת נכסים לא כספיים אחרים
7	-	34.57	-	מהפרשה ספציפית לחובות מסופקים
71	65	33.50	34.53	סך הכל

עתודה למסים נדחים				
יתרות		שיעורי מס ממוצעים		
31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008	
6	6	30.66	35.06	מיעודה לפיצויי פרישה ומחלה נטו
5	11	32.43	35.68	מניירות ערך
14	13	32.16	34.46	מהתאמת נכסים לא כספיים בני פחת
2	2	10.27	10.35	מהתאמת נכסים לא כספיים אחרים
-	1	-	40.16	מהפרשי עיתוי אחרים
27	33	27.47	30.49	סך הכל

1. (1) ביום 26.6.2009 פורסם צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכר"ם ומוסדות כספיים) (הוראת שעה), התשס"ט-2009 - במסגרתו הועלה שיעור מס השכר ומס הרווח החלים על מוסדות כספיים באחוז אחד החל מיום 1.7.2009 ועד 31.12.2010 (בשנת 2009 חלה ההעלאה על מחצית מהשכר שישולם בשנת 2009 ועל מחצית מהרווח לשנת 2009).

ההשלכות הנובעות מחקיקה זו, הינן:

- שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק הועלה החל מ-1.7.2009 ועד ליום 31.12.2009 מ-35.93% במחצית הראשונה של 2009 - לשיעור של 36.48% במחצית השנייה של 2009. לפיכך, שיעור המס הממוצע החל על הבנק בשנת 2009 מסתכם ב-36.2%.
- העליה בשיעור מס השכר הקטינה את רווחי הבנק בשנת 2009 בכ-1 מיליון ש"ח.
- העליה בשיעור מס הרווח - הגדילה את הוצאות המס של הבנק בשנת 2009 בכ-1 מיליון ש"ח.

(2) ביום 23 ביולי 2009 - פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 - במסגרתו הוחלט על הפחתה הדרגתית בשיעורי מס החברות - משיעור של 25% בשנת 2010 - עד לשיעור של 18%, בלבד, בשנת 2016. לפיכך, צפוי המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים - לפחות משיעור של 35.6% בשנת 2010, עד לשיעור של 29.0% בשנת 2016.

בעקבות העדכון הצפוי בשיעורי המס, כאמור, רשם הבנק בשנת 2009, הוצאות מס בסך של כ-2 מיליון ש"ח, הנגזרות מעדכון ההפרשות ב"מסים נדחים".

(3) ביום 30.12.2009 אישרה הכנסת הוראת שעה במסגרתה יופחתו שיעורי מס השכר ומס הרווח החלים על מוסדות כספיים במחצית האחרון מ-16.5% ל-16.0% - החל מיום 1 בינואר 2010, ועד 31 בדצמבר 2010.

בעקבות התיקון לחקיקה זו עדכן הבנק את חישובי ההפרשות למסים נדחים ליום 31.12.2009. עדכון ההפרשות למס הקטין את הוצאות המס של הבנק בשנת 2009 בסכום זניח.

באור 28 - רווח מפעולות בלתי רגילות, נטו, לאחר מסים

(במיליוני ש"ח)

מאוחד			
2007	2008	2009	
75	-	-	רווח הון ממכירת פעילות קופות גמל
1	-	-	רווח ממכירת מניות חברות מוחזקות
(2)	-	-	רווח (הפסד) הון מבניים וציד
-	-	-	קיטון בהפרשה לירידת ערך מבנים
74	-	-	רווח לפני מסים
52	-	1	הפרשה למסים - שוטפים
(26)	-	-	הפרשה למסים - נדחים
26	-	1	סך הכל הפרשות למסים
48	-	(1)	רווח (הפסד) מפעולות בלתי רגילות, נטו

באור 29 - רווח למניה (מאוחד)

(באלפי ש"ח)

2007	2008	2009	
מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב			
1.33	1.19	1.45	רווח נקי מפעולות רגילות
0.39	-	(0.01)	רווח מפעולות בלתי רגילות לאחר מס
1.72	1.19	1.44	סך-הכל
מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב			
0.13	0.12	0.15	רווח נקי מפעולות רגילות
0.04	-	-	רווח מפעולות בלתי רגילות לאחר מס
0.17	0.12	0.15	סך-הכל
ממוצע משוקלל של מספר המניות			
124,720	124,720	124,720	• מניות בנות 0.1 שקלים חדשים
1,600	1,600	1,600	• מניות בנות 0.01 שקלים חדשים

באור 30 - מידע כספי לפי מגזרי פעילות (המשך)

1. ההרכב (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009

עסקים קטנים		משקי בית		
משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים*	
15	182	78	61	רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:
(11)	6	(64)	109	• מחיצונים
4	188	14	170	• בין מגזרי
-	114	4	139	סך הכל
4	302	18	309	הכנסות תפעוליות ואחרות
-	48	-	28	סך ההכנסות
3	171	9	212	הפרשה לחובות מסופקים
-	16	1	18	הוצאות תפעוליות ואחרות, למעט פחת
1	67	8	51	פחת
-	28	3	23	רווח מפעולות רגילות לפני מסים
1	39	5	28	הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות
-	-	-	-	רווח מפעולות רגילות לאחר מסים
-	-	-	-	חלק הבנק בתוצאות הפעולות נטו של חברות כלולות
1	39	5	28	רווח נקי מפעולות רגילות
-	-	-	-	הפסד מפעולות בלתי רגילות, נטו
1	39	5	28	רווח נקי לשנה
2.7	18.4	4.5	14.4	תשואה להון (באחוזים)**
218	2,574	1,273	2,071	יתרה ממוצעת של נכסים
-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות
-	1,596	-	5,169	יתרה ממוצעת של התחייבויות
212	1,981	1,039	1,821	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
-	14	-	55	יתרה ממוצעת של נכסי קרנות נאמנות
-	155	-	592	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
-	16	-	58	יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול
3	160	11	119	מרכיבי הרווח מפעילות מימון:
-	11	-	36	מרווח מפעילות מתן אשראי
1	17	3	15	מרווח מפעילות קבלת פקדונות
4	188	14	170	אחר
				סך הכל רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים

* כולל פעילות שוק ההון.

** התשואה להון בסה"כ המגזרים: משקי בית, עסקים קטנים, בנקאות מסחריות ובנקאות עסקית הסתכמה ב-10.8%, 16.9%, 7.6% וב-6.0% בהתאמה.

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית*	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			נדל"ן	בנקאות ופיננסים*	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*
702	163	(151)	83	129	23	119
-	(112)	188	(36)	(46)	(15)	(19)
702	51	37	47	83	8	100
412	46	44	5	18	1	41
1,114	97	81	52	101	9	141
114	-	-	(1)	21	-	18
649	43	59	18	43	1	90
50	3	-	2	3	-	7
301	51	22	33	34	8	26
124	22	8	12	14	3	11
177	29	14	21	20	5	15
4	4	-	-	-	-	-
181	33	14	21	20	5	15
(1)	-	(1)	-	-	-	-
180	33	13	21	20	5	15
11.1	-	-	7.3	5.0	12.8	6.6
21,388	7,080	124	1,614	3,614	403	2,417
2	2	-	-	-	-	-
19,790	1,720	8,127	450	1,799	-	929
15,019	1,033	124	2,706	3,626	394	2,083
896	-	308	-	470	-	49
9,657	-	3,320	-	5,063	-	527
1,553	-	1,238	-	9	-	232
		5	36	66	6	88
		31	2	4	-	4
		1	9	13	2	8
		37	47	83	8	100

באור 30 - מידע כספי לפי מגזרי פעילות (המשך)

1. ההרכב (המשך) (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008

משקי בית		עסקים קטנים	
בנקאות ופיננסים**	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים**	משכנתאות מסחריות
רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:			
*31	88	*209	*15
*142	(80)	*(16)	(11)
173	8	193	4
*116	2	*103	*1
289	10	296	5
*37	*(2)	*26	*(4)
*202	*7	166	*3
19	1	12	-
31	4	92	6
*12	2	*35	2
19	2	57	4
-	-	-	-
19	2	57	4
12.6	2.9	29.3	22.5
*1,818	1,128	*2,653	181
-	-	-	-
*4,270	-	*1,679	-
*1,531	*924	*2,000	169
50	-	22	-
452	-	200	-
36	-	14	-
מרכיבי הרווח מפעילות מימון:			
*102	6	*152	*4
*58	-	*26	-
13	2	15	-
173	8	193	4

* סוג מחדש.

** כולל פעילות שוק ההון.

*** התשואה להון בסה"כ המגזרים: משקי בית, עסקים קטנים, בנקאות מסחריות ובנקאות עסקית הסתכמה ב-8.9%, 28.8%, 6.8% וב-4.5% בהתאמה.

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית**	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			נדל"ן	בנקאות ופיננסים**	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים**
681	156	*(271)	*57	*215	*30	151
-	(124)	*323	*(25)	*(135)	*(21)	*(53)
681	32	52	32	80	9	98
331	9	*39	*9	*14	*-	*38
1,012	41	91	41	94	9	136
123	-	-	(2)	*40	*5	23
612	37	55	*17	*39	1	*85
45	3	-	1	3	-	6
232	1	36	25	12	3	22
87	1	*13	*7	5	*1	*9
145	-	23	18	7	2	13
3	3	-	-	-	-	-
148	3	23	18	7	2	13
10.3	-	-	8.6	2.0	5.3	7.1
19,076	*5,214	*171	*1,291	*3,696	*411	*2,513
*3	*3	-	-	-	-	-
17,698	1,839	*8,117	*321	*1,243	-	*229
14,730	*1,987	*147	*2,125	*3,541	*387	*1,919
954	-	294	-	505	-	83
8,792	-	2,713	-	4,662	-	765
1,334	-	1,049	-	174	-	61
		*6	*23	*63	*5	*85
		*44	*2	*4	-	*7
		2	7	13	4	6
		52	32	80	9	98

באור 30 - מידע כספי לפי מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007			
עסקים קטנים		משקי בית	
משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים**	בנקאות ופיננסים**	הלוואות לדיור
רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:			
13		*208	
(10)		*25	
3		74	
-		130	
185		(65)	
*107		9	
292		155	
*28		1	
*173		*117	
*11		272	
80		10	
*32		3	
48		*22	
13		*206	
61		6	
32.4		12	
*2,682		1	
-		32	
*1,673		13	
*2,072		-	
841		19	
278		19	
12		-	
*147		38	
*24		-	
*14		-	
185		-	
		29.1	
		*1,676	
		-	
		*4,117	
		*1,423	
		1,850	
		262	
		29	
		*91	
		56	
		8	
		155	

* סווג מחדש.
 ** כולל פעילות שוק ההון.
 *** התשואה להון בסה"כ המגזרים: משקי בית, עסקים קטנים, בנקאות מסחריות ובנקאות עסקית הסתכמה ב-20.2%, 35.6%, 6.6% וב-4.9% בהתאמה.
 **** כולל הפרשות לירידת ערך מבנים בסך 2 מיליון ש"ח, שיוחסו למגזר "ניהול פיננסי".

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית**	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			ליווי בניה	בנקאות ופיננסים**	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים**
637	155	*(261)	*47	*214	*30	*132
-	(113)	*313	*(20)	*(140)	*(21)	*(51)
637	42	52	27	74	9	81
344	22	*42	*7	*16	*1	*31
981	64	94	34	90	10	112
97	-	-	*4	26	(1)	*15
583	19	*57	*16	*38	1	*65
40	9	-	1	2	-	*4
261	36	37	13	24	10	28
95	7	*15	*5	*9	*3	*11
166	29	22	8	15	7	17
48	(1)	13	-	1	-	3
214	28	35	8	16	7	20
17.2	-	-	5.1	4.7	20.6	13.8
17,705	*4,808	*172	*1,222	*3,579	*416	*1,993
3	*3	-	-	-	-	-
16,504	1,619	*6,980	*218	*1,374	-	*523
13,579	*1,555	*163	*1,736	*3,608	*398	*1,626
4,262	-	1,246	2	41	-	282
7,376	-	2,813	36	3,414	-	573
674	-	580	-	5	-	48
		6	*21	*55	*6	*68
		*45	*2	5	-	*5
		1	*4	*14	3	*8
		52	27	74	9	81

2. הערות לבאור

בבנק הוטמעה מערכת מידע ניהולית המספקת להנהלת הבנק מידע שוטף לגבי תוצאות פעולותיו של הבנק בחתך "מגזרי פעילות", כפי שהוגדרו ע"י הנהלת הבנק כמפורט להלן:

משקי בית - כולל שרותי בנקאות הניתנים ללקוחות פרטיים שסממני פעילותם אופייניים לאלו של משקי בית, לרבות אשראי בהיקף שאינו עולה על 200 אלפי ש"ח ופקדונות בהיקף שאינו עולה על 500 אלפי ש"ח.

עסקים קטנים - כולל שרותי בנקאות הניתנים ללקוחות עסקיים (יחידים ותאגידים) של הבנק שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה, בדרך כלל, על מיליון ש"ח.

בנקאות מסחרית - כולל שרותי בנקאות הניתנים ללקוחות עסקיים בינוניים (לקוחות שהיקף האשראי שניתן להם עולה על 1 מיליון ש"ח, ואינם נכללים במגזר הבנקאות העסקית), לרבות גופים מוסדיים.

בנקאות עסקית - כולל שרותי בנקאות הניתנים ללקוחות הגדולים של הבנק (תאגידים שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 15 מיליון ש"ח) וחברות ציבוריות, בעיקר בתחום מתן האשראי.

בנקאות פרטית - כולל שרותי בנקאות הניתנים ללקוחות (פרטיים ותאגידים) בעלי עושר פיננסי בינוני וגבוה.

ניהול פיננסי - כולל פעילות פיננסית שאינה עם לקוחות הבנק (כגון: התוצאות מניהול תיק ניירות הערך של הבנק ופעולות עם בנקים וגופים מוסדיים אחרים).

סווג התוצאות העסקיות של הבנק למגזרי הפעילות השונים, כאמור לעיל, נערך על פי המתודולוגיה הבאה:

רווח מפעילות מימון - לכל מגזר פעילות נזקף מרווח מ"פעילות מימון" המהווה סיכום של המרכיבים הבאים:

- ההפרש שבין הכנסות הריבית ששויכו לאותו מגזר (בפעילות אשראי), לבין עלות הריבית המחושבת לפי "מחיר מעבר".

- ההפרש שבין עלות הריבית (בפעילות פקדונות), לבין הכנסות הריבית בגין אותם פקדונות, כשהכנסות אלו מחושבות על פי "מחיר מעבר".

"מחיר המעבר" נקבע בהתבסס על מחירי ציטוט פקדונות בשוק המוסדי, והוא מהווה בקירוב את העלות השולית של גיוס פקדונות בבנק.

על פי מתודולוגיה זו, בה מותאם מחיר מעבר ספציפי לכל מוצר אשראי או פקדון, בכל אחד ממגזרי ההצמדה - מגזרי הפעילות אינם נושאים בסיכונים שוק אלא בסיכון אשראי בלבד.

רווחים או הפסדים מפעילות מימון הנובעים משינוי בתנאי השוק, נזקפים למרכז ניהול הנכסים וההתחייבויות (ננ"ה), שאליו נזקפות גם ההכנסות מניהול ההון הפעיל של הבנק. רווחים או הפסדים אלו מוצגים במגזר: "ניהול פיננסי".

ההפרשה לחובות מסופקים - נזקפת למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשייך הלקוח שבגינו נערכה ההפרשה.

הכנסות תפעוליות - עמלות והכנסות תפעוליות אחרות נזקפות למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשייך הלקוח שבגינו נזקפה ההכנסה.

הוצאות תפעוליות - הוצאות ישירות הניתנות לזיהוי, נזקפו למגזר הפעילות המתאים. הוצאות עקיפות או הוצאות ישירות שאינן ניתנות לשייך מדויק - סווגו למגזרי הפעילות השונים, בהתבסס על אומדנים והערכות שנערכו ביחידות הבנק השונות.

תשואה להון - הקצאת ההון לצורך חישוב התשואה להון בכל אחד ממגזרי הפעילות התבססה על נכסי הסיכון הממוצעים בכל מגזר.

א. כללי

בשנים האחרונות נחקקו מספר חוקים והועלו מספר יוזמות חקיקה, חלקן פרטיות וחלקן בעקבות החלטות שקיבלה ממשלת ישראל בשורת נושאים הנוגעים למערכת הבנקאית, כמפורט להלן.

ב. חוקים והחלטות הנוגעים למערכת הבנקאית

(1) חוק איסור השקעה בתאגידים המקיימים קשר עסקי עם איראן, התשס"ח - 2008

החוק התפרסם ביום 8 באפריל 2008. על פי החוק חויבה המדינה להקים "ועדת יישום" שתפרסם רשימת תאגידים המקיימים קשרים עסקיים מהותיים (כהגדרתם בחוק) עם איראן.

בנוסף, הטיל החוק מגבלות על מוסדות פיננסיים (לרבות תאגידים בנקאיים) בהקשר זה, כדלקמן:

- נאסר על מוסדות פיננסיים להשקיע (הן בדרך של החזקה בניירות ערך, והן בדרך של הלוואה - בתנאים שנקבעו בחוק) - בתאגידים שנכללו ברשימה שתפרסם "ועדת היישום".
- הוטלה חובה על מוסד פיננסי למכור תוך 90 יום את השקעותיו בתאגיד שנכלל ברשימה שתפרסם "ועדת היישום".

עד כה טרם פרסמה "ועדת היישום" את רשימת התאגידים המקיימים קשר מהותי עם איראן.

(2) חקיקה בנושא: "דיור חלופי"

ביום 4.11.2008 אושר בכנסת "חוק ההוצאה לפועל" (תיקון הגנת בית מגורים), התשס"ח - 2008. על פי החוק יחויבו בנקים המפנים חייב מדירתו, בשל אי יכולתו לפרוע את האשראי שקיבל מהבנק - לממן לחייב "דיור חלופי" לתקופה שלא תעלה על שנה וחצי (בנסיבות מיוחדות רשאי ראש ההוצאה לפועל להאריך תקופה זו).

החוק חל על הלוואות משכנתא שניתנו מיום אישור החוק ואילך. עם זאת, ניתן יהיה ליישמו גם לגבי הלוואות שניתנו קודם לאישור החוק - אם יוכיח החייב לראש ההוצאה לפועל, שזכותו לדיור חלופי לא הובהרה לו על ידי הבנק, בעת שיתר עליה. החוק נכנס לתוקף בחודש מאי 2009.

להערכת הנהלת הבנק, יישום החוק צפוי לפגוע בהכנסות העתידיות של הבנק (וביתר הבנקים הפועלים בתחום המשכנתאות). לאור המרווחים הנמוכים השוררים כיום ב"שוק המשכנתאות" - צפוי שהעלויות הנוספות שייגרמו לבנקים בעקבות יישום החוק, יתומחרו ויגולמו בשיעורי הריבית על הלוואות המשכנתא, שיינתנו בעתיד.

ג. פסיקה בנושא חוזה אחיד למתן משכנתא

ביום 5.5.2009 ניתן בבית הדין לחוזים אחרים בירושלים פסד דין בנוגע לתנאים מקפחים שנכללו בחוזה האחיד של אחד מהבנקים למשכנתאות. פסק הדין הורה על תיקון סעיפים מסוימים בחוזה וביטול סעיפים אחרים, הנוגעים בין היתר, להגבלת זכות הלווה לויתור על "דיור חלופי" בתנאים מסוימים, להגבלת זכות הבנק לשעבד נכסי משכנתא כנגד כלל האשראי ללקוח, ועוד.

הבנק הנתבע הגיש ערעור על פסיקת בית המשפט המחוזי ובמקביל קיבל היתר לעיכוב ביצוע פסק הדין.

בשלב זה לא ברור אלו השלכות יהיו לפסק הדין על הבנק, אם בכלל.

ד. הצעות חוק הנוגעות למערכת הבנקאית

הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון - ריבית על יתרות זכות), התשס"ו-2006

הצעת החוק הונחה על שולחן הכנסת ביום 10.7.2006, ואושרה בקריאה טרומית ביום 31.1.2007. על פי הצעת החוק יחויבו התאגידים הבנקאיים לשלם ללקוחותיהם ריבית על יתרות זכות בחשבונות עובר ושכ. שיעור הריבית ייקבע על ידי נגיד בנק ישראל - באישור שר האוצר.

בשלב זה לא ברור אם הצעת חוק זו תתגבש לחוק מחייב, ומה יהיה שיעור הריבית אותו יחוייבו הבנקים לשלם בגין יתרות זכות אלו. לפיכך - לא ניתן להעריך, בשלב זה, את היקף הפגיעה - אם בכלל, על הרווח מפעילות מימון של הבנק בעתיד.

הצעות חוק בנושא ייעוץ השקעות

א. תזכיר חוק אכיפה משלימה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשס"ט-2009.

ביום 6 בדצמבר 2009 אושר על ידי ועדת שרים לענייני חקיקה תזכיר חוק אכיפה משלימה, במסגרתו מוצעים תיקונים שונים לחוק הייעוץ, חוק השקעות משותפות בנאמנות וחוק ניירות ערך, לרבות:

- שינוי מדרג הענישה
- מתן סמכות לרשות לניירות ערך לקבוע רשימת "התנהגויות פסולות" ורשימת מקרים המעידים על "חוסר זהירות" או רמת מיומנות בלתי מספקת של בעל רשיון
- ייחוס אשמה למנהל הכללי (לרבות הטלת עיצום כספי על המנהל הכללי, שאינה ברת שיפוי על ידי התאגיד) - בגין ביצוע הפרה על ידי התאגיד או עובד בתאגיד.

ב. הצעת חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, שיווק השקעות, וניהול תיקי השקעות (תיקון מס' 11), התש"ע-2009.

הצעת החוק הועברה לדיון בועדת הכספים בחודש ינואר 2010. במסגרת התיקון מוצע לאפשר מתן שרותי ייעוץ השקעות ל"לקוחות כשירים" (המהווים לקוחות מוסדיים ויחידים העונים על קריטריונים מסוימים המפורטים בהצעת החוק) - גם על ידי יועצים שאין ברשותם "רשיון ייעוץ".

עד כה טרם אושרו הצעות החוק הנ"ל.

ה. יוזמות חקיקה אחרת

קיימות מספר יוזמות חקיקה, בשלבי חקיקה שונים, שלחלקן עלולה להיות השפעה שלילית על פעילות הבנק ועל תוצאות פעולותיו בעתיד. אין באפשרות הבנק להעריך את היקף ההשפעה האמורה.

באור 32 - תמצית דוחות כספיים בערכים היסטוריים - לצרכי מס (הבנק בלבד)

א. מאזן

	31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2008
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
נכסים		
מזומנים ופקדונות בבנקים	3,244	3,395
ניירות ערך	4,087	2,075
אשראי לציבור	13,848	14,326
אשראי לממשלה	-	9
השקעות בחברות מוחזקות	82	*77
בניינים וציוד	396	282
נכסים אחרים	137	*130
סה"כ נכסים	21,794	20,294
התחייבויות והון		
פקדונות הציבור	18,191	17,050
פקדונות מבנקים	541	427
פקדונות הממשלה	87	45
כתבי התחייבות נדחים	612	636
התחייבויות אחרות	730	*722
סה"כ התחייבויות	20,161	18,880
הון עצמי	1,633	1,414
סה"כ התחייבויות והון עצמי	21,794	20,294

* סווג מחדש.

באור 32 - תמצית דוחות כספיים בערכים היסטוריים - לצרכי מס (הבנק בלבד) (המשך)

ב. דוח רווח והפסד

2007	2008	2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
636	679	696	רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
97	123	114	הפרשה לחובות מסופקים
539	556	582	רווח מפעילות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים

הכנסות תפעוליות ואחרות

			עמלות
*283	*313	331	
22	9	44	רווחים מהשקעות במניות, נטו
*16	*1	27	הכנסות אחרות
321	323	402	סה"כ הכנסות תפעוליות ואחרות

הוצאות תפעוליות ואחרות

375	374	398	משכורות והוצאות נלוות
92	104	119	אחזקה ופחת בניינים וציוד
146	169	172	הוצאות אחרות
613	647	689	סה"כ הוצאות תפעוליות ואחרות

247	232	295	רווח מפעולות רגילות לפני מסים
90	85	121	הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות

157	147	174	רווח מפעולות רגילות לאחר מסים
28	3	8	חלקו של הבנק בתוצאות הפעולות, נטו, של חברות מוחזקות

185	150	182	רווח נקי מפעולות רגילות
30	-	(1)	רווח מפעולות בלתי רגילות, לאחר מס

215	150	181	רווח נקי לשנה
-----	-----	-----	---------------

* סווג מחדש.

באור 32 - תמצית דוחות כספיים בערכים היסטוריים - לצרכי מס (הבנק בלבד) (המשך)

ג. דוחות של השינויים בהון העצמי (במיליוני ש"ח)

הון מניות	פרמיה	קרן כללית**	רווח כולל אחר מצטבר***	עודפים	סה"כ הון עצמי
יתרה ליום 1 בינואר 2007					
*	70	95	26	902	1,093
-	-	-	(19)	-	(19)
-	-	-	7	-	7
-	-	-	-	215	215
יתרה ליום 31 בדצמבר 2007					
*	70	95	14	1,117	1,296
-	-	-	(51)	-	(51)
-	-	-	19	-	19
-	-	-	-	150	150
יתרה ליום 31 בדצמבר 2008					
-	70	95	(18)	1,267	1,414
-	-	-	56	-	56
-	-	-	(18)	-	(18)
-	-	-	-	181	181
יתרה ליום 31 בדצמבר 2009					
-	70	95	20	1,448	1,633

* נמוך מ-1 מיליון ש"ח.
 ** הקרן נוצרה מרווחים שוטפים ומיועדת לחלוקת דיבידנד בתנאים מסוימים ולכסוי הפסדים בלתי צפויים.
 *** הסעיף מהווה "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".
 **** בניכוי הפרשה לירידת ערך בעלת "אופי שונה מזמנני" בסך 22 מיליון ש"ח שנזקפה לרווח והפסד.